

KALA- JA RIISTARAPORTTEJA nro 392

Eila Ronkainen

Onko merimetso tervetullut lisä Satakunnan linnustoon?
Alueen asukkaiden näkemyksiä merimetsista ja niiden
vaikutuksista

Helsinki 2006

Onko merimetso tervetullut lisä Satakunnan linnustoon? Alueen asukkaiden näkemyksiä merimetsoista ja niiden vaikutuksista

Merimetsokannan kasvu on herättänyt keskustelua siitä, tuleeko Suomessa olemaan samanlaisia merimetsoista aiheutuneita konfliktitilanteita kuin muualla Euroopassa. Ongelmatilanteet ovat syntyneet ennen kaikkea merimetsojen ravinnon käytön ja pesinnän seurauksena. Merimetso pesii suurissa yhdyskunnissa ja käyttää ravinnokseen kalaa, joten se on nähty uhaksi kalakannoille sekä kalastajille ja kalanviljelijöille. Merimetsojen voimakas uloste tappaa pesintäsaarten puut ja osan muustakin kasvillisuudesta ja muuttaa siten saarten ulkonäköä. Tässä raportissa tarkastellaan sitä, onko Satakunnassa havaittavissa merimetsoista aiheutuneita riitatilanteita, kun laji on levittäytymässä alueelle. Tutkimusta varten on haastateltu alueen kalastajia, lintuharrastajia ja mökkiläisiä. Merimetsotilannetta tarkastellaan ympäristösosiologisen konfliktitutkimuksen kautta. Tarkoituksena on selvittää mahdollisten merimetsokonfliktien sisällöt ja osapuolet. Lisäksi tutkitaan sitä, millaiseen tietoon haastateltavat keskusteluissa vetoavat sekä millaista ja kenen tietämystä he pitävät asiassa parhaana.

Merimetsokeskusteluiden tarkastelu osoitti, että merimetsot koetaan alueella jossain määrin ongelmaksi, mutta ne eivät ole aiheuttaneet vielä suoranaisia konfliktitilanteita. Ongelmat nähdään enimmäkseen vasta tulevaisuudessa ja erityisesti mökkialueita koskettavina. Merimetsojen ravinnonkäytöstä ja sen vaikutuksista on kuitenkin ristiriitaisia käsityksiä. Kukin ryhmä pitää oman ryhmänsä merimetsotietoutta parhaana, mutta käsitykset toisten ryhmien tiedoista vaihtelevat. Erityisesti tieteelliseen tietoon ja paikalliseen tietoon suhtautumisessa on eroja. Vain muutama haastateltava kertoo olevansa tyytyväinen merimetsojen levittäytymiseen Satakunnan alueelle. Suurin osa antaisi niiden olla alueella, mutta toivoo nopeasti kasvavaan merimetsokantaan joitain rajoituksia. Osa on kuitenkin sitä mieltä, että tilanteen voisi antaa edetä omalla painollaan.

kalastus, kehysanalyysi, lintuharrastus, merimetso, kesämökki, loma-asutus, sisällönanalyysi, tieto, ympäristökonfliktit, ympäristöongelmat, Luvia, Merikarvia, Pori

Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitos
Saimaan riistan- ja kalantutkimus
Laasalantie 9
58175 Enonkoski
Puhelin 020 57511
<http://www.rktl.fi/julkaisut> (pdf)

Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitos
Viikinkaari 4, PL 2,
00791 Helsinki
Puh. 0205 7511 Faksi 0205 751 201

Sisällys

1. JOHDANTO.....	1
2. TAUSTAA MERIMETSOSTA	3
2.1. Merimetson luontosuhde	3
2.2. Merimetson yhteiskuntasuhteet	4
2.2.1. Merimetson aiheuttamat konfliktit	4
2.2.2. Merimetson mahdolliset haittavaikutukset	5
2.2.3. Merimetson suojele	6
2.2.4. Suunnitelmia merimetsotilanteen hallitsemiseksi.....	7
3. TUTKIMUKSEN TEOREETTISET LÄHTÖKOHDAT	9
3.1. Ympäristösosiologia.....	9
3.1.1. Ympäristösosiologian paikka ympäristöntutkimuksessa	9
3.1.2. Konstruktionistinen tutkimusote ympäristösosiologiassa.....	11
3.2. Ympäristöongelmat tutkimuskohteena	12
3.2.1. Ympäristökonfliktit ja niiden ulottuvuudet.....	13
3.2.2. Tiedon merkitys ympäristökonfliktissa	14
3.2.3. Asiantuntijuus ympäristökysymyksissä.....	18
4. TUTKIMUSASETELMA	19
4.1. Tutkimuskysymykset.....	19
4.2. Teemahaastattelu aineistonkeruumenetelmänä	19
4.2.1. Teemahaastattelut omassa työssäni	20
4.2.2. Haastateltavat.....	20
4.2.3. Haastattelutilanteet	23
4.2.4. Tausta-aineisto	24
4.3. Aineiston analyysi	24
4.3.1. Sisällönanalyysi	25
4.3.2. Kehysanalyysi.....	28
4.4. Tutkimuksen luotettavuuden arviointi.....	32
5. MERIMETSOKESKUSTELUIDEN SISÄLTÖ.....	34
5.1. Keskustelut merimetsoista ja niiden vaikutuksista	34
5.1.1. ”Onhan se tuttu lintu tääl rannikolla”	34
5.1.2. ”Kyl se tuli jäädäkseen”.....	35
5.1.3. Suhteutus muihin eläimiin	36
5.1.4. Vaikutukset maisemaan ja mökkialueille	36
5.1.5. Vaikutukset kalastoon, kalastukseen ja kalankasvatukseen.....	39
5.1.6. ”Komia lisä Suomen linnustoon”	42
5.1.7. ”Ei se oo mikään erityis”	42
5.1.8. ”Pitkän aikavälin vaikutukset on niitä, mitä pitäis lähteä kättelemään”	43
5.1.9. Yhteenveto keskusteluista merimetsoista ja niiden vaikutuksista	44
5.2. Käsitukset merimetsotilanteen ongelmallisuudesta	45
5.2.1. Merimetsoihin suhtautuminen	45
5.2.2. Merimetsotilanteessa toimiminen	49
5.2.3. Yhteenveto merimetsotilanteen ongelmallisuuskäsityksistä.....	53
5.3. Tiedon merkitys merimetsokeskusteluissa	54
5.3.1. Tiedon lähteet	54
5.3.2. Käsitukset parhaasta merimetsotiedosta	55
5.3.3. Roskakala – arvokala -keskustelu esimerkkinä tietokiistasta	56
5.3.4. Suhtautuminen erilaisiin tiedon muotoihin.....	57
5.3.5. Yhteenveto tiedon merkityksestä merimetsokeskusteluissa	58
5.4. Kehysanalyysillä tuotettu yhteenveto Porin alueen merimetsokeskusteluista.....	61
5.4.1. Merimetsa on ongelma	62

5.4.2. Merimetso on uhka	62
5.4.3. Merimetso on mielenkiintoinen tulokas	63
5.4.4. Merimetso on osa laajempaa kokonaisuutta	63
5.4.5. Kehysten yhdistäminen.....	63
6. JOHTOPÄÄTÖKSET	67
LÄHDELUETTELO	72
Kirjallisuus	72
Internet-lähteet.....	75
Julkaisemattomat lähteet.....	76
Tausta-aineisto.....	76
LIITTEET.....	77
Liite 1. Haastattelurungot.	77
Liite 2. Tiivistelmä Satakunnan Kansan merimetsoartikkelista 16.6.2005	81
Liite 3. Sisällönanalyysin luokittelurunko	83
Liite 4. Väitetaulukot.....	85

1. Johdanto

Tämä tutkimusraportti pohjautuu pro gradu -tutkielmaani, jonka tein Turun yliopiston sosiologian laitokselle. Tutkimuksen aihe syntyi keväällä 2005 työharjoittelupaikassani Satakunnan ympäristöntutkimuslaitoksella. Olen tehnyt tutkimusta yhteistyössä myös Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitoksen tutkijoiden kanssa. Lähtökohtana työlle oli kiinnostus johonkin paikallisen ympäristökonfliktiin. Kuulin, että merimetsot ovat aiheuttaneet ongelmia monissa Euroopan maissa ja että ne ovat levinneet viime vuosina myös Porin alueelle. Tästä lähti ajatus tutkia sitä, ovatko merimetsot mahdollisia konfliktinaiheuttajia myös Porin seudulla. Kiinnostus laajeni konfliktien etsimisestä sen tarkasteluun, miten paikalliset ihmiset kokevat merimetsojen tulon alueelle sekä erilaisiin tietoon liittyviin kysymyksiin.

Merimetsot ovat aiheuttaneet useissa Euroopan maissa konflikteja erityisesti kalastajien ja luonnonsuojelijoiden välillä. Merimetso asuu yhdyskunnissa, joissa saattaa olla parikin tuhatta lintua, ja kun se syö arviolta puoli kiloa kalaa päivässä, ovat kalastajat ja kalankasvattajat kokeneet sen uhaksi kalakannoille ja omalle elinkeinolle. Merimetsojen ruokatottumuksia on selvitetty monissa maissa, mutta niiden ravinnonkäytöstä ei tunnu olevan yksimielisyyttä. Toinen keskeinen merimetsoista aiheutunut kiista on merimetsoyhdyskunnat. Merimetsojen pesimäsaaret muuttuvat hyvin nopeasti ulosteesta valkoisiksi ja tämä liian voimakas lannoite tappaa pesintäalueen puut ja osan muustakin kasvillisuudesta. Jos tällainen saari on mökkinaapurissa, se aiheuttaa helposti pelkoa oman saaren tulevaisuudesta.

Merimetsan (*Phalacrocorax carbo sinensis*) pesintä Suomessa on kasvanut voimakkaasti viime vuosina. Ensimmäisen kerran merimetsoja pesi Suomessa vuonna 1996, ja vuonna 2005 niitä arveltiin pesineen jo 4500 paria. Merimetsokanta on kasvanut voimakkaasti myös muualla Euroopassa, mitä on selitetty muun muassa onnistuneilla suojelutoimenpiteillä ja vesien rehevöitymisellä. Viime vuosina merimetsot ovat levittäytyneet myös Satakunnan alueelle ja Porissa, Luvialla ja Merikarviällä olevissa yhdyskunnissa pesi kesällä 2005 arviolta 1000 merimetsoparia.

Tutkimukseni aihe on hyvin ajankohtainen, sillä tutkimusprosessin aikana aiheesta on ollut paljon keskustelua ja kirjoittelua lehdissä. Aihe on herättänyt keskustelua myös Suomen ympäristöministeriössä, ja sen asettama työryhmä jätti lokakuussa 2005 merimetsojen kannanhoitosuunnitelman. Myös Porin seudulla haastattelujen tekeminen ajoittui hyvään ajankohtaan, koska alueen merimetsomäärä kasvoi voimakkaasti edellisestä kesästä, mikä aiheutti keskustelua aiheesta. Merimetsan on sanottu olevan yksi Euroopan tutkituimpia lintuja, mutta tutkimus on ollut pääasiassa luonnontieteellistä tutkimusta. Ihmisten kokemuksia tämän kiistellyn linnun levittäytymisestä ei ole selvitetty ja esimerkiksi Suomen merimetsotilannetta selvittänyt merimetsotyöryhmä sanoo tällaista selvitystä tarvittavan. Oma työni on sikäli tervetullut lisä merimetsotutkimuksiin.

Työni tarkoituksena on selvittää sitä, miten Porin alueella suhtaudutaan merimetsoihin ja niiden levittäytymiseen alueelle. Tarkastelen asiaa erityisesti siltä kannalta, onko suhtautumisessa jotain sellaista, joka voisi aiheuttaa ristiriitoja eri ryhmien välillä. Jos tällaisia ristiriitatilanteita on nähtävissä, tarkoituksena on selvittää tarkemmin tämän konfliktin osatekijöitä sekä mahdollisuuksia sen ratkaisemiseen tai ehkäisemiseen. Keskeinen kiinnostukseni aihe on myös erilaiset tietoon liittyvät kysymykset. Olen halunnut selvittää sitä, millaiseen tietoon eri tahot vetoavat ja onko näissä tiedoissa ristiriitoja. Olen tarkastellut myös sitä, miten eri ryhmät suhtautuvat toistensa tietoon ja keitä he pitävät asiantuntijoina.

Työni teoreettinen lähtökohta on ympäristösosiologinen konfliktitutkimus. Teoreettinen osuus alkaa yleisellä katsauksella ympäristösosiologiaan ja sen tutkimuskohteisiin. Kiinnostukseni kohteena on konkreettinen tilanne, merimetsojen tulo Porin seu-

dulle ja sen aiheuttamat mahdolliset ongelmat. Tämän takia kiinnitän ympäristösosiologian tarkastelussa huomion erityisesti ympäristökonfliktien tutkimukseen ja tuon esille, millainen kohde ympäristöongelmat ovat sosiologiassa. Ympäristökonfliktien tutkimuksen yhteydessä esittelen ympäristökonfliktien jaon kolmeen tyyppiin sen perusteella, onko kyse tietojen, arvojen vai intressien ristiriidasta. Keskityn omassa työssäni tietoon liittyviin kysymyksiin. Tiedollisia ristiriitoja tarkastellessani tuon erityisesti esille tieteellisen tiedon ja paikallisen tiedon välisiä jännitteitä.

Tietoon liittyy kiinteästi käsitykset asiantuntijuudesta, kun pohditaan sitä, kenen ajatellaan tietävän merimetsotilanteesta parhaiten ja millä perusteella. Asiantuntijuuteen ja tietoon liittyy myös vallan käsite. Kun joku asia määritellään ongelmaksi, ei ole yhdenkään kuka määrittelyn tekee ja millaisin perustein. Merimetsokonflikteissa vastakkainasettelu tapahtuu usein kalastajien tai kalankasvattajien ja luonnonsuojelijoiden välillä. Kalastajat saattavat kokea, ettei heidän tietojaan oteta samalla tavalla vakavasti kuin tutkijoiden tuottamaa tietoa. Myös jotkut mökkiläiset ovat tuoneet esille omaa turhautumistaan tilanteesta, kun heillä ei omasta mielestään ole keinoja vaikuttaa tilanteeseen. Olenkin kiinnostunut siitä, miten paikallisten ihmisten tietoja käytetään päätöksenteossa hyväksi – tässä tapauksessa sitä kautta, miten he itse kokevat tulevansa kuulluksi.

Aloittaessani tutkimukseni hahmottamisen minulla ei ollut tietoa siitä, onko Porin alueella ollut minkäänlaista keskustelua merimetsoista. En myöskään ollut tietoinen alueen merimetsojen määrästä tai pesintäalueista. Muutaman kartoittavan haastattelun jälkeen päädyin etsimään vastauksia tutkimuskysymyksiini tekemällä teemahaastatteluja kolmelle paikalliselle ryhmälle: kalastajille, lintuharrastajille ja mökkiläisille. Haastatteluja tein yhteensä kolmetoista kesän 2005 aikana. Tämän varsinaisen aineiston lisäksi olen käyttänyt työssäni taustoittavana materiaalina yhtä ympäristöviranomaiselle tehtyä haastattelua, Satakunnan Kansan lehtikirjoittelua sekä alueen lintuharrastajien sähköpostissa käymää keskustelua aiheesta. Aineiston pääasialliseksi analyysimenetelmäksi valitsin laadullisen sisällönanalyysin. Sen avulla olen saanut vastauksen suurimpaan osaan tutkimuskysymyksiäni, mutta sitä täydentää kehysanalyysin avulla tehty yhteenveto merimetsopuheista. Olen keskittynyt työssäni empiriseen puoleen, joten työni raporttiosio on painottunut aineiston esittelyyn ja analyysin kautta tuotuihin tuloksiin.

2. Taustaa merimetsosta

2.1. Merimetsan luontosuhde

Merimetsojen heimo (*Phalacrocoracidae*) kuuluu pelikaanilintujen lahkoon. Merimetsa on sukunsa suurikokoisin ja laajimmalle levinnyt laji. Euroopassa pesii kaksi merimetsan alalajia *Phalacrocorax carbo carbo* ja *Phalacrocorax carbo sinensis*. Suomessa pesivät merimetsot ovat *sinensis*-alalajia, kun taas täällä talvella esiintyvät linnut ovat *carbo*-alalajia. (Asanti, Mikkola-Roos ja Rusanen 1998, 6; Ympäristöministeriön moniste 161, 8.) Kun puhun merimetsoista tarkoitan *sinensis*-alalajia. Merimetsa on helposti tunnistettava lintu. Se on suurikokoinen (77 - 94 cm pitkä, siipien kärkiväli 121 - 149 cm), musta lintu, jolla on voimakas kaula ja nokka. Pää ja posket ovat usein vaaleat ja nokan tyvi on keltainen. Tunnusomainen piirre maassa lepääville linnuille on lisäksi linnun tapa pitää siipiään levitettynä. Merimetsa on muuten äänetön lintu, mutta yhdyskunnissa sillä on erilaisia kurkkuääniä. (Asanti, Mikkola-Roos ja Rusanen 1998, 7; Vuolanto.)

Merimetsan pesivä kanta on kasvanut Suomessa voimakkaasti viime vuosina, kun muualla Euroopassa samansuuntainen kehitys on alkanut jo aiemmin. Merimetsokannan voimakkaan runsastumisen arvellaan johtuvat muun muassa onnistuneista suojelutoimenpiteistä sekä vesistöjen rehevöitymisestä, jonka ansioista vesistöt tuottavat enemmän kalaravintoa. Leviämistä on edesauttanut myös joistakin tuholaismyrkyistä luopuminen. Monilla paikoilla myös patojen ja sulkuporttien tuoma vesisysteemin muutos on helpottanut merimetsojen ravinnon hankintaa. (Asanti, Mikkola-Roos ja Rusanen 1998, 10; Carss 2004, 10.) Merimetsojen Suomeen levittäytymiseen vaikuttaa osaltaan myös se, että sopivat pesintäalueet eteläisellä Itämerellä ovat käyneet vähiin ja merimetsojen on pitänyt etsiä uusia pesintäalueita. Vaikka merimetsot ovat valloittaneet myös muita Itämeren maita, on Suomen kannankasvu ollut muita maita nopeampaa, keskimäärin 103 % vuodessa. (Ympäristöministeriön moniste 161, 9.) Merimetsot ovat yhdyskuntalintuja ja yhdyskunta kasvaa yleensä vuosikausia eksponentiaalisesti, minkä jälkeen kasvu hidastuu ja sen jäsenet alkavat perustaa uusia kolonioita (Asanti, Mikkola-Roos ja Rusanen 1998, 37).

Merimetsa on Suomessa muuttolintu, jonka kevätmuutto on huhtikuun alkupuolella ja syysmuutto pääasiassa elokuussa. Linnut talvehtivat Keski- ja Etelä-Euroopassa. (Ympäristöministeriön moniste 161, 13.) Merimetsot perustavat yhdyskunnan normaalisti ulkosaaristoon parin hehtaarin kokoiselle luodolle tai saarelle. Suomessa merimetsoyhdyskunnat ovat pääasiassa maassa, mutta viime vuosina myös puissa pesiminen on yleistynyt. Suomen merimetsoyhdyskunnat voidaan jaotella kolmeen tyyppiin: 1) yhdyskunta perustettu maahan harmaalokin tai vastaavan saaristolintulajin yhteyteen, 2) yhdyskunta perustettu puihin jonkin saaristolintulajin yhdyskunnan yhteyteen tai 3) yhdyskunta perustettu puihin saarelle, jossa ei pesi muita yhdyskuntalintuja. Yhdyskunnat ovat pääasiassa kaukana ihmisasutuksesta. (Ympäristöministeriön moniste 161, 12.)

Ensimmäisen kerran merimetsa pesi Suomessa vuonna 1996, ja vuonna 2005 niitä arvioitiin pesineen jo 4600 paria 26 yhdyskunnassa (Suomen ympäristökeskuksen tiedote 6.9.2005). Merimetsokanta keskittyi aluksi Suomenlahdelle, mutta myöhemmin laji runsastui myös muualla. Kesällä 2005 kannan kasvuvauhti laski edellisistä vuosista, mutta Saaristomerellä kanta kolminkertaistui ja yli puolet uusista yhdyskunnista asetui Selkämeren saaristoon (Suomen ympäristökeskuksen tiedote 6.9.2005) Sisämaapesintöjä Suomessa ei ole vielä havaittu. Olosuhteiden säilyessä suurin piirtein samanaikaisina on merimetsokannan arveltu kasvavan vielä useilla sadoilla joka vuosi. Jossain vaiheessa sopivien pesimäpaikkojen määrä ja muut rajoittavat tekijät, kuten ravinto, yhdyskunnan sosiaalinen rakenne, pedot, loiset ja ilmasto, tulevat luultavasti hidasta-

maan kasvua ja kanta vakiintuu tietylle tasolle. (Ympäristöministeriön moniste 161, 10 - 11.)

Selkämerellä merimetso pesi ensimmäisen kerran vuonna 2002 ja vuonna 2004 siellä arvioitiin pesineen noin 540 merimetsoparia. Merimetsoja pesii Satakunnan alueella Porissa, Merikarviolla ja Luvialla. Lisäksi Rauman pohjoisosaan on syntymässä pesimäpaikka. (SK 12.10.2005.) Merikarvian merimetsoyhdyskunta on alueen ensimmäinen ja se syntyi 2000-luvun alkuvuosina. Luvian yhdyskunta syntyi vuonna 2003 ja uusin, Porin yhdyskunta perustettiin keväällä 2005. Porin seudun merimetsoyhdyskunnat ovat sikäli toisistaan poikkeavia, että Merikarvian Lankoslahdella on puissa pesivä yhdyskunta viidessä saarella mökkisaarten keskellä, kun taas Luvian suurin yhdyskunta Marjakarissa on rauhoitetulla alueella ulkosaaristossa. Siellä pesät ovat muutamaa lukuun ottamatta maassa. Luvialla merimetsot valloittivat kesän 2005 aikana myös kaksi uutta pesintäsaarta Tepankarin särkän ja Truutkruntin. Porin Ahlaisten yhdyskunta on Sandön niemen edustalla sisäsaaristossa. Siellä pesät ovat kahdessa saarella sekä puissa että maassa. Haastatteluista saamieni tietojen perusteella näissä yhdyskunnissa pesi vuonna 2005 yhteensä noin tuhat merimetsoparia.

2.2. Merimetson yhteiskuntasuhteet

2.2.1. Merimetson aiheuttamat konfliktit

Merimetso on yksi Euroopan tutkituimpia lintuja. Erityisesti lajin määrää, muuttoliikkeitä, saalistuskäyttäytymistä ja ruokavaliota on tutkittu paljon. Kiinnostus merimetsoja kohtaan johtuu osittain siitä, että levittäytyessään uudelle alueelle se koetaan aina mahdollisen konfliktin aiheuttajaksi. (Carss 2004, 10.) Merimetso on isokokoinen lintu ja se pesii suurissa yhdyskunnissa. Kun se lisäksi käyttää ravinnokseen kalaa, mielletään se helposti kalakantojen uhkaajaksi (Asanti, Mikkola-Roos ja Rusanen 1998, 5). Merimetsojen mahdollisesti kalastolle aiheuttamien haittojen lisäksi keskustelua on käyty merimetsojen aiheuttamista ympäristöhaitoista. Puiassa pesivät merimetsoyhdyskunnat saattavat tuhota osan pesintämetsästään jo muutamassa vuodessa, johtuen lintujen erittämistä ravinnerikkaista ulosteista ja oksien katkomisesta pesäaineksiksi. (Mt., 44 - 46.)

Merimetsojen levittäytyminen Suomeen sai aikaan epäilyjä siitä, että Suomeen on tulossa samanlaisia ristiriitoja kuin muuallakin Euroopassa on ollut. Merimetsojen Suomeen levittäytymisen alkuvuosina eräs tutkija arvioi, että tulevaisuudessa ongelmat tulevat todennäköisesti liittymään ammattikalastajien huoleen merimetsojen vaikutuksista kalasaaliisiin ja mahdollisiin pyydysvahinkoihin (Rusanen 1999, 28). Suomen Ammattikalastajaliitto (SAKL) onkin puuttunut merimetsokysymykseen joissakin kannotoissaan. Vuonna 2001 SAKL:n toimitusjohtaja varoittaa uuden vahinkoeläimen levittäytymisestä Suomeen ja kertoo sen muissa maissa aiheuttamista suurista vahingoista kalastukselle sekä saaristo- ja rannikkoalueen luonnolle. Liiton mielestä merimetsokannan lisääntymistä pitääkin estää voimakkain toimenpitein. (Jordas, 24.9.2001.)

Huoli yhä kasvavan merimetsokannan aiheuttamista ongelmista välittyi myös Suomen ympäristöministeriöön, jossa päätettiin varautua ongelman ratkaisuun jo suhteellisen varhaisessa vaiheessa. Taustalla oli myös tieto muissa maissa toteutetuista merimetsokannan hoitosuunnitelmista. (M. Osara. Henkilökohtainen tiedonanto.) Ympäristöministeriö asetti vuonna 2004 merimetsotyöryhmän, jonka tehtävänä oli laatia lajin kananhoitosuunnitelma. Työryhmän tuli selvittää minkälaisia ja kuinka laajoja voivat olla merimetsojen vaikutukset kalastoon, muuhun meriluontoon sekä kalastukseen. Lisäksi sen tuli miettiä millaisissa tilanteissa, miten ja milloin merimetsokantaan puututaan sekä ne keinot, joita näissä tilanteissa voidaan käyttää. (Ympäristöministeriön moniste 161, 3.) Raportissaan työryhmä on listannut Suomessa mahdollisesti esiinty-

vät merimetsojen aiheuttamat ongelmat ja niiden vakavuuden (mt., 16). Työryhmään kuuluivat edustajat Suomen ympäristökeskuksesta, Uudenmaan ympäristökeskuksesta, Suomen Ammattikalastajaliitto ry:stä, Maa- ja metsätaloustuottajain keskusliitto MTK ry:stä, Ympäristöministeriöstä, Riista- ja Kalatalouden tutkimuslaitoksesta sekä Svenska Lantbruksproducenternas centralförbund - SCF:stä (Ruotsinkielisten maataloustuottajain keskusliitto) (mt., 3). Työryhmä jätti kannanhoitosuunnitelman ympäristöministeriölle lokakuussa vuonna 2005.

2.2.2. Merimetson mahdolliset haittavaikutukset

Merimetsoja on tutkittu erittäin paljon ja niihin liittyviä tutkimusryhmiä ja -hankkeita on ollut useita. Merimetson aiheuttamia ongelmia on tutkittu Euroopan tasolla muun muassa REDCAFE-projektin (*Reducing the conflict between Cormorants and fisheries on a pan-European scale*) yhteydessä. Projektin taustalla oli tieto siitä, että merimetsojen nopea levittäytyminen on aiheuttanut lähes joka paikassa ristiriitoja ammatti- ja virkistyskalastajien intressien kanssa, eikä asiasta ollut laajaa kansainvälistä selvitystä. Projektin tavoitteena oli kerätä saatavissa oleva tieto merimetsokonflikteista ja niihin johtavista syistä sekä löytää keinoja merimetsojen ja kalastajien konfliktien vähentämiseen ja saada asiantuntijoiden lausunto näiden keinojen toimivuudesta. (Carss 2004, 7.) Suomen merimetsotyöryhmän on käyttänyt hyväkseen näitä REDCAFE-projektin yhteydessä tuotettuja tietoja merimetsojen haittavaikutuksista sekä kerännyt muista taustadokumenteista lisää sellaisia väitteitä, joita merimetsoihin liitetään (Ympäristöministeriön moniste 161, 19). Käsittelen merimetsotyöryhmän raportin avulla ne keskeiset asiat, joiden takia merimetsojen levittäytyminen on aiheuttanut ongelmatilanteita.

Kalastoon, kalastukseen ja kalankasvatukseen liittyvät haitat

Kun merimetsovahingoista on kysytty eri maiden ympäristöviranomaisilta, tuli kymmenen Euroopan maan vastauksessa maininta kalanviljelyksille ja kalastajille aiheutuneista vahingoista (Asanti, Mikkola-Roos ja Rusanen 1998, 44). Pelko merimetsoista kalastusta, kalankasvatusta tai kalastoa haittaavana lajina johtuu siitä, että merimetso käyttää ravinnokseen lähes yksinomaan kalaa. Se käyttää hyväkseen useita lajeja niin rannikoilla kuin makean veden altailla ja joissa. Aikuisen merimetson päivän aikana käyttämän ravinnon määrän on arvioitu olevan 350 - 500 grammaa (Ympäristöministeriön moniste 161, 15). Isokokoisena ja yhdyskunnissa pesivänä lajina se mielletäänkin helposti kalakantojen uhkaajaksi (Asanti, Mikkola-Roos ja Rusanen 1998, 5) ja lajin levittäytyminen uusille alueille on aiheuttanut kiistoja kalastus- ja kalankasvatuselinkeinon kanssa (Ympäristöministeriön moniste 161, 8). Ammattikalastukseen liittyvissä väitteissä merimetson sanotaan syövän kaupallisesti arvokkaita kalalajeja, pienentävän kalakantoja, vaikuttavan ravintoketjun rakenteeseen, aiheuttavan kalastajille laatutappiota vaurioittamalla kaloja pyydyksissä ja vapaassa vedessä, takertuvan pyydyksiin ja vaurioittavan tai tuhoavan pyydyksen, syövän istukaskaloja, häiritsevän kalojen kutua ja aiheuttavan siten paikallisesti kalakantojen taantumaa sekä pyydystävän isompia kaloja kuin pystyvät käsittelemään. Kalanviljelylaitoksiin merimetsojen katsotaan haittaavan kalanviljelylaitosten kaloja syömällä ja vahingoittamalla sekä stressaavan olemassaolollaan kaloja, jolloin näiden kasvu häiriintyy (Mt., 20 - 21.)

Suomen osalta merimetsojen vaikutusta kalastoon ja kalastukseen on selvitetty rannikon neuvontajärjestöille tehdyllä kyselyllä. Siinä on kerätty yhteen yksittäisten kalastajien huomioita merimetsojen vaikutuksista. Vastausten perusteella suurimmat haitat on havaittu itäisellä ja läntisellä Suomenlahdella ja vaikutukset näkyvät sekä ammattikalastuksessa että virkistys- ja kotitarvekalastuksessa. Ammattikalastuksen osalta vaikutukset näkyivät lähinnä rannikkokalastuksessa. Kyselyn mukaan merimetsa vaikuttaa myös kalankasvatukseen kaloja tappamalla, haavoittamalla ja häiritsemällä. Kaikissa vastauksissa nousi huoli merimetsojen voimakkaasta lisääntymisestä ja sen tulevasta vaikutuksesta kalastoon ja kalankasvatukseen. Kalastajat vertasivat tilannetta

hyljekantaan, joka pääsi hallitsemattomaan kasvuun, kun riittäviä toimenpiteitä ei tehty ajoissa. (Ympäristöministeriön moniste 161, 15 - 19.)

Käsitykset merimetsojen vaikutuksista kalakantoihin ja kalastukseen eivät kuitenkaan ole täysin yhteneviä, vaan esimerkiksi linnustosuojelujärjestöjen tulkinnat ovat ristiriidassa kalastajien tulkintojen kanssa. Joissakin tutkimuksissa todetaankin, ettei merimetsojen ole todettu aiheuttavan muutoksia kalakannoissa, mutta jotakin paikallisia vaikutuksia niillä voi olla. (Asanti, Mikkola-Roos ja Rusanen 1998, 46 - 51.) Merimetsojen sanotaan yleensä syövän enimmäkseen yleisiä kalalajeja (esim. Carss 2004, 11). Suomessa merimetsojen ravintoa on selvitetty Saaristomerellä ja läntisellä Suomenlahdella tutkimalla merimetsojen oksennusnäytteitä. Tutkimuksissa todetaan lajin ravinnon koostuvan pääasiassa kivinilkasta, särjestä ja ahvenesta, joten taloudellisesti arvokkaita kaloja ei saaliista ole kuin pieni osa. Merimetsojen ravinnokseen käyttämä kalalajisto muuttuu kuitenkin pesimäkauden aikana, eikä Suomessa ole tehty pesimäkauden ulkopuolista ravintotutkimusta. (Ympäristöministeriön moniste 161, 14 - 15.)

Metsä- ja kiinteistövahingot

Kalastukseen liittyvien haittavaikutusten lisäksi merimetsojen on sanottu estävän esiintymisellään ja pesinnällään metsämaan käyttöä puuntuotantoon, aiheuttavan puuvahinkoja sekä kasvu- ja laatutappioita, muuttavan maapohjan puuston kasvulle sopimattomaksi, muuttavan pesimäsaarensa ja lähialueen epäviihtyisäksi, epäterveelliseksi tai asumiseen sopimattomaksi, aiheuttavan esteettisiä ja viihtyvyyshaittoja yhdyskunnan läheisyydessä ja siten läheisten tonttien arvon alenemista, heikentävän ja estävän ympäristön virkistyskäyttöä kolonian lähialueella sekä muuttavan saaristolunnon kasvillisuutta. (Ympäristöministeriön moniste 161, 21 - 22.) Paikallisten maanomistajien mukaan merimetsojen levittäytyminen yksityismaille on aiheuttanut joillekin taloudellisia menetyksiä, mikä tarkoittaa lähinnä virkistyskäytön alenemista. Haittaa voidaan kokea myös silloin, kun merimetsot ovat oman alueen ulkopuolella, mutta estävät lähiympäristön virkistyskäyttöä. (Mt., 19.)

Merimetsoilla on katsottu olevan haittavaikutuksia myös sen suhteen, että ne ajavat muut luodolla tai saarella pesivät linnut pois ja mahdollisesti levittävät jotain haitallisia tauteja. Suomen osalta linnustossa ei ole havaittu muutoksia, ja joidenkin lintujen kerrotaan jopa muodostaneen oman yhdyskunnan merimetsojen pesintäsaareen. Merimetsotyöryhmä toteaa raportissaan, että mahdollisena taudinkantajana merimetsa on yhtä mahdollinen kuin monet muutkin linnut. (Ympäristöministeriön moniste 161, 22.) Myöskään vesistöihin merimetsojen ei ole havaittu aiheuttaneen haittaa, muuten kuin suurten yhdyskuntien välittömässä läheisyydessä. Merimetsojen on jopa sanottu parantavan veden laatua, kun ne syövät ns. roskakaloja pois. (Asanti, Mikkola-Roos ja Rusanen 1998, 44 - 46.)

2.2.3. Merimetsan suojeleminen

Merimetsot ovat joutuneet useilla paikoilla laittoman tai laillisen vainon kohteeksi, ja myös Suomessa joka kolmatta merimetsoyhdyskuntaa on tuhottu tai häiritty jollakin tavalla (Ympäristöministeriön moniste 161, 12). Merimetsa on kuulunut vuoteen 1997 asti Euroopan Unionin lintudirektiivin *erityistä suojelua* vaativaksi lajiksi (Asanti, Mikkola-Roos ja Rusanen 1998, 10), mutta tällöin kannan katsottiin saavuttaneen *suotuisan suojelun tason* ja näin laji poistettiin erityistä suojelua vaativien lajien joukosta. Suojelutaso on luontodirektiivin mukaan suotuisa silloin,

”kun eliölaji pystyy pitkällä aikavälillä säilymään elinvoimaisena luontaisissa elinympäristöissään, lajin luontainen esiintymisalue ei ole supistumassa eikä todennäköisesti supistu ennakoitavissa olevassa tulevaisuudessa sekä lajin elinympäristöt ovat riittävän lukuisat ja laajat turvaamaan sen kantojen säilymisen pitkällä aikavälillä”. (Ympäristöministeriön moniste 161, 33.)

Vaikka merimetso on poistettu erityistä suojelua vaativien lintujen luettelosta, ei sille voi asettaa yleistä metsästysaikaa, koska sitä ei ole otettu Euroopan Unionin riistalajien luetteloon. (Tast 2005.)

Kaikkia Euroopan alueella luonnonvaraisesti esiintyviä lintuja koskee lintudirektiivi (79/409/ETY), joka suojelee lintuja niiden pesimäaikana. Rauhoitussäännöissä kiellään rauhoitettuihin eläinlajeihin kuuluvien yksilöiden tahallinen tappaminen tai pyydystäminen, pesien sekä munien ottaminen haltuun, siirtäminen toiseen paikkaan tai muu tahallinen vahingoittaminen sekä tahallinen häiritseminen erityisesti lisääntymisaikana, tärkeillä muuton aikaisilla levähdysalueilla tai muutoin niiden elinkierron kannalta tärkeillä paikoilla. Näistä kielloista voidaan poiketa kansanterveyden ja yleisen turvallisuuden turvaamiseksi, lentoturvallisuuden turvaamiseksi, viljelmille, kotieläimille, metsille, kalavesille ja vesistöille koituvan vakavan vahingon estämiseksi tai kasviston ja eläimistön suojaamiseksi sekä tutkimus- ja opetustarkoituksessa. (Ympäristöministeriön moniste 161, 31 - 32; Vuolanto; ks. myös Neuvoston direktiivi 92/43/ETY.)

Lintudirektiivi ei sisällä suoraa velvoitetta lintujen aiheuttamien vahinkojen korvaamisesta, mutta siihen sisältyy ajatus lintukannan ylläpitämisellä sellaisella tasolla, joka vastaa erityisesti ekologisia, tieteellisiä ja sivistyksellisiä vaatimuksia, ottaen huomioon taloudelliset ja virkistykseen liittyvät vaatimukset. (Ympäristöministeriön moniste 161, 32.) Rauhoitettujen lintujen aiheuttamista vahingoista on mahdollista hakea korvausta alueellisesta ympäristökeskuksesta (Tast 2005).

Suomessa merimetsotilanne on nuori verrattuna moniin muihin Euroopan maihin. Näissä maissa merimetsokeskustelua onkin ollut jo aikaisemmin ja merimetsoista on aiheutunut myös erilaisia konfliktitilanteita. Esimerkiksi Ruotsissa merimetsojen voimakas levittäytyminen synnytti laitonta vainoa 1980-luvun lopulla, mutta merimetsoja on saanut tappaa myös lain voimalla. Merimetsojen säännöstelymetsästyksen sallimista on perusteltu konfliktilla ammattikalastajien intressien kanssa ja uhkana ainutlaatuiselle saaristoluonnolle. (Asanti, Mikkola-Roos ja Rusanen 1998, 5, 15; Jansson ja Lindell 1994, 66 - 70.) Tanskassa on puolestaan tehty kansallinen suojelu- ja toimenpidesuunnitelma, jonka perusteella uusien merimetsokolonioiden syntyminen on voitu estää alueilla, joissa on arvokas puusto tai uhanalaista kasvillisuutta tai eläimistöä. Ammattikalastajilla ja kalanviljelylaitoksilla on lisäksi lupa ampua merimetsoja pyydysten ja kalanviljelylammikkojen läheisyydestä. (Asanti, Mikkola-Roos ja Rusanen 1998, 17.)

2.2.4. Suunnitelmia merimetsotilanteen hallitsemiseksi

Suomen merimetsotyöryhmä on pohtinut raportissa esitettyjen väitteiden todenperäisyyttä sekä todetun haitan mittakaavaa. Yleisenä kommenttina he toteavat, että väittämien todenperäisyyttä ei ole osoitettu riittävän hyvin. Työryhmä haluaakin parantaa dokumentoinnin tasoa ja heidän mukaansa tulisi selvittää muun muassa saaliskalalajisto koko rannikolla, kaikissa pesimäkauden vaiheissa sekä merimetsojen vaikutus kalakantoihin, kalaston rakenteeseen ja ravintoverkkojen tilaan. Heidän mukaansa tulisi selvittää myös merimetsan aiheuttamien pyydysvahinkojen ja saalistappioiden laajuus sekä vahingot kalanviljelylaitoksilla, vaikutus kalojen istutukselle ja kalojen kutumestykseen.. Lisäksi tulisi jatkaa kasvillisuusseurantaa yhdyskunnissa sekä käynnistää seuranta lähialueen saarien puustovahingoista ja tutkia merimetsojen mahdollisesti aiheuttamia muutoksia pesimäsaarten linnustoon ja muuhun eläimistöön. Työryhmä ehdottaa myös kyselyselvityksen tekemistä ihmisten merimetsotuntemuksista. (Ympäristöministeriön moniste 161, 34 - 35.)

Työryhmän ehdotuksena on siis monenlaisen tutkimuksen lisääminen ja he pitävät tutkimustarvetta kiireellisenä, koska merimetsokanta ei ole vielä suuri, mutta nopeasti kasvava. Työryhmän mukaan merimetsot ovat aiheuttaneet jo paikallisesti ongelmia, joten ongelmatilanteisiin olisi syytä etsiä nopeasti ratkaisuja. Mahdollisina ratkaisuta-

poina he esittävät korvausjärjestelmän kehittämistä ja siitä keskustelun viemistä Euroopan Unionin tasolle, vahinkojen ennaltaehkäisyä (esimerkiksi kalanviljelylaitosten suojaaminen verkoilla), kalojen istutusmenetelmien kehittämistä, pyydysten kehittämistä, sekä kannan rajoittamista voimakeinoin. (Ympäristöministeriön moniste 161, 35.) Työryhmä pitää tärkeänä säilyttää lajin suotuisan suojelun taso Suomen rannikolla, mutta tilanteen täytyy olla kuitenkin sellainen, ettei elinvoimainen kanta aiheuta vakavia haittoja. Kannanrajoitustoimiin käytettävän rahallisen resurssin tulisi myös olla pienempi kuin näistä saatava hyöty kalastukselle, koska muuten kannanrajoituksesta ei ole muuta kuin kustannuksia. (Mt., 33 - 34.) Ammattikalastajien sekä maa- ja metsätaloustuottajien edustajat jättivät työryhmän raporttiin eriävän mielipiteen. Syynä ei ollut erimielisyys tarvittavista toimenpiteistä, vaan vaatimus toimenpiteiden nopeammasta toteuttamisesta.

3. Tutkimuksen teoreettiset lähtökohdat

3.1. Ympäristösosiologia

Luontoa ja ympäristöä koskevat kysymykset eivät ole kuuluneet sosiologian perinteisten tutkimuskohteiden joukkoon, vaan yhteiskuntatieteissä ympäristöongelmiin havahduttiin vasta 1960- ja 1970-lukujen vaihteessa (Jokinen ja Konttinen 2004, 89 - 90). Yhteiskuntatieteellisen ympäristöntutkimuksen yhteydessä on puhuttu niin luonnosta, ympäristöstä kuin maisemasta (Oksanen 2003, 19 - 20). Käytän työssäni pääsääntöisesti ympäristö-käsitettä, ja tarkoitan sillä *luonnonympäristöä*, erotuksena esimerkiksi työ- ja asuinympäristöön (ks. Jokinen 1998, 269). Ympäristön käsitteeseen liittyy ajatus siitä, että se on ihmistoiminnan vaikutuksen alla, eikä mitään ”alkuperäistä luontoa” ole olemassa (Giddens 1995, 109 - 110).

Kulttuurin ja luonnon erottaminen on ollut yksi modernin yhteiskunnan kantavia perusteita ja sosiologiassakin tätä kahtiajakoa on pidetty yllä, kun on pyritty tekemään eroa luonnontieteisiin nähden (Jokinen ja Konttinen 2004, 89 - 90). Tämä kulttuurin ja luonnon erottaminen on palvellut myös yhteiskuntatieteiden teoreettista itsenäistymistä. Silloinkin kun sosiologia halusi vakiintua itsenäiseksi tieteeksi, korostettiin ihmisen sosiaalisen elämän itsenäisyyttä ja erityisluonnetta. Lähtökohtana oli ajatus, että ihmisen tarkastelu osana luontoa aliarvioi häntä sosiaalisena olentona. Tällöin voitiin saada oikeutus sille, että sosiaalitieteet voivat olla itsenäisinä olemassa. (Huutoniemi 2004, 7.) Tämän yhteiskunnan ja luonnon ja toisaalta kulttuurin ja luonnon vastakkainasettelun vahvistamisen on ajateltu olleen syynä siihen, että ympäristökysymykset ovat tulleet sosiologian tutkimusalueeksi vasta 1960-luvulla (Konttinen, Jokinen ja Koskinen 2004, 289).

1960-luvulla havahduttiin luonnonympäristön ja yhteiskunnan suhteissa oleviin ongelmiin ja huomattiin, että ihmisten ja yhteiskuntien toiminta vaikuttaa luontoon, ja elinympäristön pilaantuminen vaikuttaa ihmiseen. Näin ympäristökysymykset alettiin nähdä myös yhteiskunnallisina kysymyksinä. Alkuvaiheissa ympäristösosiologian tavoitteina oli purkaa yhteiskunta – luonto -vastakkaisasettelua sekä tutkia ympäristöongelmien syntymekanismia. (Jokinen ja Konttinen 2004, 89 - 90.) Vasta myöhemmin tulivat mukaan ongelmien ratkaisujen pohtiminen.

Ari Lehtinen on kritisoinut kulttuurin ja luonnon vastakkainasettelua sanomalla, että tämä luonnon ulkoistaminen ihmisten ulkopuolelle voi olla yksi keskeinen syy nykyisiin ympäristökriiseihin. Koska ihmisen läsnäolo näkyy kaikkialla luonnossa, tulisi ennemmin puhua eriasteisesti muutetuista luonnoista. Ihmisen ja luonnon voidaankin ajatella muodostavan yhdessä kokonaisuuden, minkä takia ei kannata tehdä vastakkainasettelua luonnon ja kulttuurin välille. Ympäristösosiologiassa onkin laajasti hyväksytty käsitys yhteiskunnallisesti tuotetusta luonnosta. (Ks. Oksanen 2003, 19 - 21.) Tällä luonnon yhteiskunnallistumisella voidaan tarkoittaa ensinnäkin sitä, ettei ihmistoiminnan vaikutuksesta vapaata luontoa ole enää olemassa. Toiseksi tieteen ja teknologian avulla luonnon prosessit on alistettu ihmisen kontrolliin ja palvelemaan heidän tavoitteitaan. Kolmanneksi luonnon yhteiskunnallistumisella voidaan tarkoittaa ihmiskunnan mahdollisuutta luoda luontoa esimerkiksi geeniteknologian keinoin. (Jokinen 1995, 44.)

3.1.1. Ympäristösosiologian paikka ympäristöntutkimuksessa

Ympäristökysymysten yhteiskunnallistuminen synnytti paljon uusia tutkimus- ja opialoja, joita alettiin kutsua yhteiskuntatieteelliseksi ympäristöntutkimukseksi. Sen tehtävänä on tutkia, miten talous, valtarakenne, politiikka, sosiaaliset liikkeet, yhteiskunnalliset rakenteet, aatteet ja arvojärjestelmät ovat vuorovaikutuksessa ympäristön

kanssa. Ilmo Massa jakaa yhteiskuntatieteellisen ympäristöntutkimuksen ympäristöpolitiikkaan, ympäristöhistoriaan, ympäristotaloustieteeseen ja ympäristösosiologiaan. Ympäristösosiologisen tutkimuksen piiriin kuuluu muun muassa ympäristön käytön vallan tutkimus, ympäristötietoisuuden tutkimus, ympäristöliikkeiden ja -konfliktien tutkimus sekä tulevaisuuden tutkimus. (Massa 1994, 38 - 39.) Koska ympäristösosiologia, kuten yhteiskuntatieteellinen ympäristöntutkimus yleensäkin, tuli tieteelliseen kenttään melko myöhään, on ympäristökysymyksiä tutkittu muilla tieteenaloilla jo kauan niitä ennen (Huutoniemi 2004, 3). Jotkut luonnontieteiden ja teknisten tieteiden edustajat pitivät yhteiskuntatieteiden tulemistä ympäristötiedon kentälle tarpeettomana. Heidän ajatuksissa ympäristötieteiden tehtävänä oli tuottaa mahdollisimman tarkkoja luonnontieteellisiä faktoja ja laskelmia ja pysyä mahdollisimman kaukana yhteiskunnasta ja sitä tutkivasta tieteestä. (Massa 1991, 69.)

Ympäristöongelmat liittyvät yhteiskunnan ja luonnon välisiin suhteisiin, joten niihin voidaan sisällyttää sekä yhteiskuntatieteellinen että luonnontieteellinen ulottuvuus. Ongelmalliset muutokset ilmenevät luonnossa, mutta niiden tunnistaminen ja määrittely tapahtuvat yhteiskunnallisten prosessien seurauksena, ja niiden ratkaiseminen vaatii yhteiskunnallisia toimia. Monien mielestä onkin selvää, ettei ympäristöongelmia voi ratkaista pelkästään luonnontieteelliseen tietoon perustuvalla tutkimuksella, vaan tarvitaan lisäksi ihmistieteellistä lähestymistapaa. Tieteidenvälisyys on ongelmallista, koska tieteenalat ovat erkaantuneet lähtökohdiltaan toisistaan. Yhteiskuntatieteellisessä ympäristöntutkimuksessa ympäristö käsitetään ihmisen *ellettynä* ja *koettuna* ympäristönä, kun taas luonnontieteellisessä tutkimuksessa ympäristö nähdään tiettyjen säännönmukaisuuksien *luonnehtimana kokonaissysteeminä*. Siellä ihmistä ja elinympäristöä tarkastellaan ulkoapäin ja pyritään löytämään näille yleisiä arviointiperusteita. Ympäristöntutkimuksen eri aloilla on myös erilaisia käsityksiä siitä, mikä katsotaan päteväksi tiedoksi. (Huutoniemi 2004, 3 - 4, 11.)

Oma tutkimuskohteeni on hyvä esimerkki erilaisten tutkimusperinteiden kohtaamisesta. Aiheen keskeisin osa on merimetso, joka itsessään katsotaan hyvin luonnontieteelliseksi tutkimuskohteeksi. Merimetsöistä tehty tutkimukset ovatkin pääasiassa luonnontieteellisiä, vaikka erilaisiin projekteihin kuuluu myös yhteiskuntatieteiden edustajia. Merimetsöistä aiheutuneisiin ongelmiin liittyy kuitenkin paljon sellaisia ulottuvuuksia, joita on mielestäni hyvä tarkastella yhteiskuntatieteen näkökulmasta. Toisaalta merimetsökysymys on hyvä esimerkki siitä, miten molempia tutkimusaloja tarvitaan. Itselleni tutkimuskohteen ymmärtämistä helpotti se, että minulla oli käytössä luonnontieteellisen tutkimuksen kautta tuotettu tieto merimetsön luontosuhteista. Sosiologian kautta pystyn kuitenkin tarkastelemaan laajemmin sitä, miltä merimetsötilanne näyttää yksittäisen ihmisen tai eri ryhmien kautta.

Keskityn siis työssäni haastateltavien kokemuksiin merimetsöjen levittäytymisestä heidän elinpiiriinsä. Peter Berger ja Thomas Luckmann kuvaavat sitä, miten ihmisen normaali arkitodellisuus on ongelmatonta ja ihmiset pitävät jokapäiväistä elämismäänsä itsestään selvänä todellisuutena. (Berger ja Luckmann 1994, 11 - 12; 29.) Ihmiset tottuvat tietynlaiseen elämään, mutta kun elinpiiriin tulee jokin uusi asia, niin ongelmattomana pidetty, turvallinen arkitodellisuus järkkyy (mt., 34 - 35). Ulrich Beck kuvaa samaa tilannetta toteamalla, että ihmisten ekologista tietoisuutta ei herätä niinkään luonnon saastuminen sinänsä, vaan tietyn luontoa koskevan kulttuurisen hahmotelman vaarantuminen. Hän kertoo esimerkkinä saksalaisen keskiluokan havahdumisen siihen, että ympäristötuhot uhkasivat riistää heiltä vapaa-ajan, virkistykseen, puutarhan ja omat talot eli kaiken sen, mikä oli tarjonnut vastapainoa kiivasrytmiselle työnteolle, kulutukselle ja liikkuvuudelle. Nämä eivät välttämättä olleet konkreettisesti katoamassa, mutta niihin liittyvät mielikuvat ja nautinnon mahdollisuudet katoavat. (Ks. Väliaverron 1991, 8.) Merimetsöjen levittäytyminen Porin alueelle on aiheuttanut vastaavanlaisen uhkan sille, mitä ihmiset pitävät normaalina esimerkiksi elinkeinonsa tai saaristolaismaiseman suhteen.

Kehittyessään 1970-luvulta tähän päivään ympäristösosiologia on vakiintunut sekä teoreettiseksi että empiiriseksi ympäristökysymysten tutkimukseksi. Ympäristösosio-

logia on myös eriytynyt, mikä näkyy siinä, että sosiologit tulkitsevat yhteiskunnan ja ympäristökysymysten suhdetta monin eri tavoin. Tyypillisiä tutkimusaiheita ovat olleet ympäristöasenteet ja -arvot, kulutuskysymykset, ympäristökonfliktit ja ympäristöliikkeet, riskit ja niiden arviointi sekä ympäristöpolitiikka. (Konttinen, Jokinen ja Koskinen 2004, 292.)

Suomalaisen ympäristösosiologian voidaan sanoa laajenneen vasta 1990-luvun alussa. Sitä ennen ympäristösosiologinen tutkimus oli lähinnä yksittäisten tutkijoiden kiinnostuksen varassa. Yksi ympäristösosiologian institutionalisoitumista osoittava tekijä oli, kun vuoden 1991 kansallisilla Sosiologipäivillä oli ensimmäinen ympäristösosiologian työryhmä. (Jokinen, Järvikoski ja Rannikko 1995, 11.) Tähän päivään tultaessa tutkimus- ja julkaisuutoiminta on lisääntynyt, ja tutkijat osallistuvat myös yhteiskunnalliseen keskusteluun (Jokinen 1998, 269). Myös opetuksen tasolla ympäristöongelmat ovat olleet viimevuosikymmeninä paremmin esillä, kun vielä 1970-luvulla yhteiskuntatieteellinen opetus ei tarjonnut juurikaan tietoa ympäristöongelmista kiinnostuneille opiskelijoille (Massa 1994, 10).

1990-luvulla sosiologiassa tapahtui voimakas murros, jota kutsutaan sosiologian *kielelliseksi käännteeksi* (Jokinen ja Konttinen 2004, 90). Tällöin kasvoi kiinnostus kielen käytön rooliin poliittisia ongelmia koskevan tiedon ja käsityksen muodostumisessa sekä poliittisten päätösten oikeuttamisen tai valtasuhteiden ylläpitämisen välineenä (Pehkuri 2004, 21). Tämän kielellisen käänteen seurauksena ympäristösosiologia pirstaloitui entistä enemmän (Jokinen ja Konttinen 2004, 90). Kielellinen käänne vaikutti ennen kaikkea eurooppalaiseen ympäristösosiologiaan, kun taas pohjoisamerikkalaiseen ympäristösosiologiaan kuuluu edelleen vahvasti materiaalis-ekologisten rakenteiden tutkiminen. Tämän hetken yksi kansainvälisen ympäristösosiologisen keskustelun keskeinen aihe on perinteisen objektivistisen ja voimistuneen konstruktionistisen ajattelun välinen suhde. (Konttinen, Jokinen ja Koskinen 2004, 292.)

3.1.2. Konstruktionistinen tutkimusote ympäristösosiologiassa

Yhteiskunnallisten ongelmien tutkimuksessa voidaan erottaa objektivistinen ja konstruktionistinen tutkimustapa. Objektivistisen (vrt. realistisen) tutkimustavan mukaan yhteiskunnalliset ongelmat ovat objektiivisesti olemassa olevia asiantiloja, joita pidetään itsestään selvästi ei-toivottuina. Siinä ympäristöongelmat samaistetaan ekologiisiin ongelmiin. Konstruktionistisen näkemyksen mukaan ympäristöongelmat ovat yhteiskunnallisesti ja kulttuurisesti vaihtelevia asiantiloja. (Jokinen, Järvikoski ja Rannikko 1995, 8; Oksanen 2003, 24.) Lähestyn itse ympäristöongelmien käsittelyä konstruktionistisesta lähtökohdasta. Käsitteen käyttö vaihtelee, jotkut puhuvat konstruktionismista ja toiset konstruktivismista. Käytän itse käsitettä konstruktionismi, enkä tässä työssäni tee erottelua näiden termien välille.

Konstruktionismin perusajatus on käsitys siitä, että todellisuus on sosiaalisesti, kielen kautta rakennettu. Tällöin myös yhteiskunnalliset ongelmat muodostuvat ihmisen sosiaalisen toiminnan ja kollektiivisten määrittelyprosessien kautta. Konstruktionismin tutkimuskohteena on yhteiskunnallisen ongelman synty ja kehitys. Erityisesti huomiota kiinnitetään todellisuutta koskeviin määritelmiin, painostusryhmien toimintaan sekä yleisen mielipiteen ja yhteiskunnallisten liikkeiden mobilisointiin. (Väliverronen 1996, 40 - 41; Roos 2001a.) Konstruktionistisen teorian kohteena on siten sosiaalinen toimintaprosessi, jossa yhteiskunnan jäsenet määrittelevät tietyt olosuhteet yhteiskunnalliseksi ongelmaksi ja jossa etsitään ratkaisumalleja näin määritellylle ongelmalle. (Sairinen 1994, 59 - 60.) Huomio kiinnitetään myös tiedon tuottamisen käytäntöihin. Konstruktionismissa ei olla niinkään kiinnostuneita siitä, mikä on totta, vaan mikä käy tietona, miksi ja millä vaikutuksella. Yhteiskunnallisia ongelmia koskevissa kiistoissa on kyse valtakamppailusta, jossa eri toimijat pyrkivät saamaan omat näkemyksensä hyväksytyiksi suuren yleisön ja päätöksentekijöiden edessä. Se millaisia vaatimuksia

he esittävät, kertoo siitä, millaisen kuvan he haluavat antaa ongelmasta. (Peuhkuri 2004, 21 - 22.)

Konstruktionistisia näkemyksiä on arvosteltu siitä, että jos keskitytään vain ympäristöä koskeviin puhetapoihin ja niihin liittyviin valtasuhteisiin, puhumisen kohde jää tutkimuksessa ulkopuolelle. Tällöin voidaan katsoa, ettei tutkijalla voi olla mitään saattavaa luonnonympäristön muutoksista, koska muutoksia halutaan selittää vain sosiaalisilla ja kulttuurisilla tekijöillä. Esa Väliwerrosen mukaan kritiikki on perusteltu, sillä ympäristöongelmien rakentumista ei voi selittää vain yhteiskunnallisista ja kulttuurisista muutoksista käsin, vaan ne ovat myös konkreettisia ja materiaalisia. Puhuesaan tiedon sosiaalisesti konstruoidusta luonteesta konstruktionistit eivät yleensä väitä, etteivätkö ympäristöongelmat olisi todellisia. (Väliwerrosen 1996, 42 - 43.) Maltillisemmat konstruktionismin edustajat pitävät kaikkea ihmistoimintaa sosiaalisesti konstruoituna, mutta samalla myöntävät ihmisen ja yhteiskunnan toimintaan vaikuttavan myös todelliset fysikaaliset ilmiöt. Tutkijan ei heidän mukaansa kannata sulkea olosuhteita koskevia tietoja tutkimuksen ulkopuolelle, mutta näihin tietoihin tulee suhtautua sosiaalisina konstruktioina eli ne ovat aina tietyistä lähtökohdista ja tiettyjen oletusten perusteella tehtyjä. (Väliwerrosen 1996, 42; Roos 2001b.)

Ympäristöongelmien tarkastelu konstruktionistisesta näkökulmasta tarkoittaa minun kohdallani erityisesti sitä, että näen ympäristöongelmien määrittelyn taustalla vaikuttavan muitakin asioita kuin vain ne luonnontieteelliset tosiasiat, joita on havaittavissa. Kun tarkastelen Porin alueen merimetsotilannetta ja siitä esitettyjä ongelmanmäärittelyjä, kiinnitän konstruktionismin kautta huomioni siihen, millaisiin asioihin haastateltavat merimetsotilanteen liittävät ja miten he määrittelevät tilanteen ongelmallisuuden. Konstruktionismin kautta pidän mielessäni sen, että haastateltavien määrittelyt merimetsotilanteesta eivät ole neutraaleja, vaan niihin liittyy myös heidän halunsa luoda asiasta tietynlainen kuva. Tarkoituksena ei ole tarkastella sitä, ovatko haastateltavien ongelmanmäärittelyt ja kuvaukset sinänsä *tosia*, vaan tarkastella haastateltavien kokemusten kautta sitä, millaisen kuvan he luovat Porin alueen merimetsotilanteesta.

3.2. Ympäristöongelmat tutkimuskohteena

Ympäristöongelmista puhutaan nykyään enemmän kuin aikaisemmin, minkä voidaan katsoa johtuvan siitä, että ympäristöongelmista on tullut vakavampia, tutkimustietoa on enemmän ja yleisön tietämys asiasta on parantunut (Rannikko 1995, 66). Ympäristömuutoksista on tullut myös tärkeä sosiaalisten pelkojen ja uhkien käyttövoima. Myös taloudellisen kehityksen on katsottu vaikuttavan ympäristökysymysten saamaan julkiseen huomioon, koska ympäristöongelmat nousevat tärkeiksi vasta, kun yhteiskunnat tai yksittäiset ihmiset ovat saavuttaneet tietyn taloudellisen kehityksen tason. (Väliwerrosen 1996, 38 - 39.)

Ympäristöongelmat ovat seurausta sellaisista ympäristön tilassa tapahtuneista muutoksista, jotka uhkaavat viime kädessä luonnon tuottokykyä sekä ihmisen terveyttä ja hyvinvointia. Yhteiskunnallisiksi ongelmiksi ne tulevat vasta siinä vaiheessa, kun ne on tulkittu ongelmiksi ja tuotu yhteiskunnalliseen keskusteluun ja päätöksentekoon. (Väliwerrosen 1996, 38.) Anthony Downs on kuvannut ympäristökysymysten elinkaarta. Hänen mukaansa ekologiset kysymykset nousevat yhteiskunnallisiksi ongelmiksi yleensä dramaattisten onnettomuuksien ja erilaisten eturyhmien tai asiantuntijoiden kampanjoinnin seurauksena. Ne tekevät ongelmasta julkisen ja kaikkien tiedossa olevan, ja vähitellen yleisö tulee tietoiseksi siitä, että ongelman ratkaiseminen vaatii kieltämyksiä, taloudellisia uhrauksia ja puuttumista yhteiskunnan rakenteisiin. (Ks. Väliwerrosen 1996, 52.) Yhteiskunnan kyky ratkaista ja ehkäistä ympäristöongelmia on sidoksissa ongelmien havaitsemiseen sekä siihen, millaisia ristiriitoja niiden määrittelyyn liittyy. Ympäristöongelmat liittyvätkin kiinteästi yhteiskunnassa vallitseviin sosiaalisiin suhteisiin ja valtarakenteisiin. (Mt., 38.)

Oma tutkimuskohteeni on ilmiönä melko konkreettinen ja aistein havaittava, mutta yleisesti voidaan sanoa, että ympäristöongelmat ovat muuttuneet konkreettisista, rajatuista ja näkyvistä muutoksista kohti myöhäismoderneja ympäristöriskejä, jotka eivät ole välittömästi aistein havaittavissa eivätkä helposti rajattavissa alueellisesti eivätkä ajallisesti. Tämä ympäristöongelmien luonteen muuttuminen liitetään usein myöskin tieteen roolin kasvuun, kun 1980-luvulta lähtien alettiin luottaa enemmän tieteen järkevyyteen ja luonnontieteelliseen asiantuntemukseen. (Peuhkuri 2000, 30.)

Vaikka monet ympäristöongelmat ovat myös globaaleja ongelmia, ne konkretisoituvat usein paikallisten ihmisten lähiympäristöä koskevinä muutoksina. Paikalliset ympäristökysymykset voivat liittyä hyvin monenlaisiin asioihin, kuten luonnon saastumiseen, luonnonvarojen hyödyntämiseen, luonnon monimuotoisuuteen tai luontoon ja maisemaan liitettyihin kulttuurisiin, esteettisiin ja symbolisiin arvoihin. (Haverinen ja Peuhkuri 1998, 291.) Bruno Latour on määritellyt ympäristöongelmat sekoitukseksi luontoa, politiikkaa ja kulttuuria. Ongelmilla on niiden fyysikaalinen ja biologinen puoli, mutta myös sosiaalinen todellisuutensa. (Ks. Väliverronen, 1996, 14.) Ympäristönkysymyksiin liittyvistä ongelmatilanteista voidaan käyttää monenlaisia määritelmiä. Esa Väliverronen käyttää Lapin metsätuhoista termiä ympäristöongelma, -uhka ja -riski. Ympäristöongelman käsitteellä hän korostaa metsätuhojen luonnetta ympäristöongelmana, jolla on oma sosiaalinen dynamiikkansa. Uhkan käsite viittaa Lapin metsätuhojen määrittelemiseen nimenomaan tulevaisuutta koskevana vaarana. Riskin käsitteellä hän tuo esille sen, miten tämä uhka tuodaan poliittisen päätöksenteon ja sosiaalisen kontrollin piiriin. (Mt., 14 - 15.)

Merimetsot ovat muutos ympäristössä ja tietyssä mielessä niiden voidaan katsoa uhkaavan luonnon tuottokykyä esimerkiksi pesintäsaarten kasvillisuustuhon tai mahdollisten kalastovaikutusten kautta. Ihmisen terveyttä tai hyvinvointia merimetsot eivät suoranaisesti uhkaa. Välillisesti näin voidaan ajatella käyvän, jos ihmiset eivät pääse nauttimaan luonnosta vapaasti tai virkistymään mökilleen. Tällöin mukaan tulee myös erilaiset maisemaan liitetyt arvot. Merimetson voi siten ajatella olevan jossain mielessä ympäristöongelma. Enemmän se on kuitenkin yhteiskunnallinen ongelma, koska tilanteen saamat määritelmät ovat ristiriitaisia. Käsittelemällä merimetsoa työssäni erityisesti *ongelmana* ja *uhkana*. Ainakin muualla Euroopassa merimetsa on jo ongelma erilaisten haittavaikutustensa kautta. Merimetsojen ongelmallisuus on sikäli monitahoinen asia, että toisaalta ovat luonnonvarojen käyttöön liittyvät ongelmat ja toisaalta ympäristön muutokset. Merimetsotilanteen voi myös liittää laajempiin ympäristöongelmiin, kuten Itämeren rehevöitymiseen. Suomen ja erityisesti Satakunnan osalta merimetsotilanteessa on ehkä enemmän kyseessä tulevaisuutta koskeva vaaratekijä, jolloin merimetsotilanne näyttää uhkana. Väliverronen käyttää myös ympäristöriskin käsitettä, jolla hän tuo esille sitä, miten tämä uhka tuodaan poliittisen päätöksenteon ja sosiaalisen kontrollin piiriin. Tämän puolen tarkastelu jää kuitenkin omassa työssäni pois.

3.2.1. Ympäristökonfliktit ja niiden ulottuvuudet

Tarkastelen työssäni sitä, onko merimetsojen levittäytyminen aiheuttanut tai aiheuttamassa konflikteja Porin alueella. Kun yleiskielessä puhutaan konflikteista, tarkoitetaan usein voimakasta tai julkisuuteen nousutta ristiriitatilannetta, mutta Aila Kettusen mukaan konflikti on osa yhteiskunnan toimintaa ja kehitystä, eikä se ole yhteiskunnan kannalta ensi kädessä kielteinen asia. Hän määrittelee ympäristökonfliktit jännitystilana tai vastakohta-asetelmana, jossa toimijoiden välillä on ihmisten elinympäristöä tai luontoa itseisarvona koskevia ristiriitaisia tavoitteita. Ympäristökonfliktiksi katsotaan myös erimielisyys siitä, kenellä on oikeus osallistua ympäristöön liittyvien tavoitteiden asettamiseen, tavoitteista käytävään keskusteluun ja päätöksentekoon. (Kettunen 1998, 26, 72.) Ympäristökonfliktina voidaan pitää sellaisiakin tilanteita, joissa konflikti ei kärjisty käytännön toiminnaksi, mutta ilmenee poliittisina kiistoina tai kirjoitteluna sanomalehdessä (Oksanen 2003, 25).

Ympäristön käyttöä koskevissa konflikteissa on kaksi ilmiöaluetta: symbolinen kamppailu ongelman omistajuudesta ja ongelman luonteen määrittelystä sekä konkreettinen kamppailu luonnonvarojen omistus- ja käyttöoikeuksista (Peuhkuri 2004, 30). Omassa työssäni ristiriidoissa on osaltaan kyse kamppailusta luonnonvarojen käytöstä, kun keskustellaan siitä, kenellä on oikeus käyttää kalavaroja eli saavatko merimetsot syödä vapaasti kalavaroja, jotka ovat kalastajien toiminnan elinehto. Toisaalta tilanteessa on kyse myös luonnonvarojen omistuksesta, kun mietitään sitä, millaisiin paikkoihin merimetsot saavat levittäytyä. Keskustellaan siitä, onko merimetsoilla oikeus pesiä missä tahtovat, vai voiko ihminen hallita saaria oman tahtonsa mukaan. Merimetsokonfliktin yhtenä osapuolena on lintu, joka ei itse ole tietoinen aiheuttamistaan keskusteluista. Kamppailu käydään siten ihmisten kesken siitä, millaisia oikeuksia merimetsoilla on, ja millaisia oikeuksia ihmisillä on merimetsoihin. Tarkastelen merimetsokeskustelua kolmen toimijaryhmän kautta. Tässä tapauksessa määrittelyä merimetsotilanteesta käydään siten Porin alueen kalastajien, lintuharrastajien ja mökkiläisten kesken.

Ympäristökonflikteissa on usein kyse myös rahasta. Talouden asettaminen vastakkain luonnon kanssa pelkistää ympäristökonflikteja. Niissä on kuitenkin monenlaisia ulottuvuuksia, eikä niiden luonne ole tämän takia aina helposti tunnistettavissa. W. B. Lord on jakanut ympäristökonfliktit kolmeen tyyppiin: tieto-, arvo- ja intressikonflikteihin (ks. Cloke ja Park 1985, 411 - 412). Tiedolliset konfliktit johtuvat siitä, että sama asia ymmärretään eri tavoin. Arvokonfliktit ovat syvällisiä eroja ihmisten arvo-maailmoissa. Ne kytkeytyvät ihmisten erilaisiin luontosuhteisiin ja esimerkiksi tapaan kokea maisema (Salmi 2001b, 105). Arvot ovat pysyviä, tavoitteita koskevia valinta- taipumuksia, ja niiden relatiivisuuden takia arvoriistiriidoista on vaikea päästä sopuun (Oksanen 2003, 36). Intressiristiriidassa taas on keskenään kilpailevia etuja, joista toiset hyötyvät ja toiset häviävät (Cloke ja Park 1985, 114). Intressit eivät ole pelkästään taloudellisia, vaan myös kulttuurisia, sosiaalisia, esteettisiä ja poliittisia (Oksanen 2003, 36). Useimmiten konfliktia ei voida määrittellä vain yhteen luokkaan kuuluvaksi, vaan siinä on aineksia kaikista ulottuvuuksista. Yleensä ympäristökiistat ovatkin tietoon, arvoihin ja intresseihin liittyvien kysymysten yhdistelmiä (Peuhkuri 2004, 167).

3.2.2. Tiedon merkitys ympäristökonfliktissa

Olen keskittänyt huomioni ympäristökonfliktien yhteen ulottuvuuteen, tietoon liittyviin ristiriitoihin. Merimetsotilanne Suomessa, ja erityisesti Porin seudulla, on vielä melko uusi, joten sitä koskevaa tietoa ei ole ollut kovin kauan saatavilla. Tutustuessani itse merimetsoja käsitteleviin julkaisuihin, on minulle muodostunut sellainen kuva, että merimetsoihin liittyvä tieto on vielä monin paikoin epävarmaa. Vaikka kyseessä on yksi Euroopan tutkituimpia lintulajeja, törmää sellaisiin näkemyksiin, ettei tietoa ole riittävästi saatavilla. Minua kiinnostaakin, millaista tietoa merimetsotilanteesta halutaan sekä millaiseen tietoon tällaisessa melko uudessa tilanteessa vedotaan. Lisäksi haluan tarkastella sitä, mistä merimetsotietous on hankittu ja miten suhtaudutaan toisten osapuolien tietoon.

Tiedolla on keskeinen rooli ihmisten erilaisissa tavoissa hahmottaa maailmaa ja toimia siinä. Tieto on kuitenkin suhteellista, ja yhteisöissä on rinnakkain monenlaista tietoa, jota yksilö voi käyttää. (Varjopuro 1997, 20 - 21.) Ympäristöongelmista ei yleensä voi sanoa mitään varmaa, mikä mahdollistaa sen, että monenlaiset toimijat esittävät tietoa asiasta ja nousevat kilpailemaan asiantuntemuksesta. Ympäristökeskusteluissa on usein kyse siitä, että eri osapuolet pyrkivät saamaan oman tietonsa yleisesti hyväksytyksi ja vallitsevaksi näkemykseksi. (Saaristo 2000, 16, 22, 116.)

Tiedolliset näkemuserot ilmenevät ympäristökiistoissa monin eri tavoin, mutta yhteistä niille on se, että niissä on kyse sekä tieteen sisäisistä että tieteen ja muiden tiedon muotojen välisistä eroista ja vastakkainasetteluista (Peuhkuri 2004, 168). Syitä tiedollisiin ristiriitoihin voidaan hakea intressien ohjaamasta tiedon valikoinnista ja tulkin-nasta (mt., 204). Rauno Sairinen (1994) kuvaa tiedollisten konfliktien johtuvan vää-

rinkäsityksistä ja kommunikaatiovaikeuksista, ja niihin voi johtaa esimerkiksi maallikoiden ja asiantuntijoiden välinen epäluottamus. Asiantuntijat voivat katsoa ympäristöongelmien ymmärtämisen, käsitteellistämisen ja ratkaisemisen vaativan sellaista asiantuntemusta, jota maallikolla ei ole. Maallikoiden osalta ympäristökonfliktit voivat puolestaan johtua siitä, että asiantuntijoihin ja näiden luomaan tietoon ei luoteta. Heidän mukaansa asiantuntijat voivat olla liian sidoksissa omaan organisaatioonsa, mikä vääristää tietoa. (Mt., 26 - 28; ks. myös Oksanen 2003, 33 - 34 ja Rannikko 1994, 26.) Pekka Salmi pitää kuitenkin tätä Sairisen rajausta liian kapeana (Salmi 2001b). Esimerkiksi merimetsojen ravinnonkäytön vaikutuksista keskusteltaessa ei välttämättä ole edes olemassa mitään *oikeaa tietoa*. Tällöin kiistoissa ei niinkään ole kyse vain väärinkäsityksistä tai kommunikaatiovaikeuksista, vaan ennemminkin asian tulkittamisesta eri tavalla.

Keskusteltaessa erilaisista tiedon muodoista toistuvat usein termit *paikallinen tieto*, *maallikkotieto*, *tieteellinen tieto* ja *asiantuntijatieto*. Näistä paikallinen tieto ja maallikkotieto esiintyvät usein synonyymeinä, kuten myös tieteellinen tieto ja asiantuntijatieto. Olen itse päättänyt käyttämään termejä *paikallinen tieto* ja *tieteellinen tieto*. Tämä johtuu osittain siitä, että mielestäni maallikko- ja asiantuntijatiedon termeihin liittyy hieman arvottava sävy. Kun määrittelen haastateltavani paikallisen tiedon edustajiksi, haluan korostaa nimenomaan sitä, että he liittyvät tähän tiettyyn paikkaan (Porin seutuun), vaikka heillä kaikilla on omanlaisensa suhtautuminen siihen. Tieteellisellä tiedolla tarkoitan juuri sitä tietoa, mikä on tieteellisellä tutkimuksella aikaansaatu. Siihen voi liittää sekä tutkijat ja heidän näkemyksensä että tieteelliset tutkimukset.

Tieteellinen tieto

Tiedolliset kiistat johtuvat sekä tieteen sisäisistä että tieteen ja muiden tiedon muotojen välisistä eroista ja vastakkainasetteluista, mutta niillä viitataan ympäristökysymyksissä usein nimenomaan tieteen sisäisiin näkemyseroihin. Tämä johtuu siitä, että ympäristökysymykset ovat poikkeuksellisen riippuvaisia tieteellisestä tiedosta. (Peuhkuri 2004, 167.) Tieteen rooli on erityisen keskeinen ympäristöongelmien määrittelyissä, sillä niissä vedotaan usein tutkimustuloksiin ja tieteen auktoriteettiin. Monesti juuri tiede tekeekin ympäristöongelmat näkyviksi ja tunnistettaviksi. Tutkijat myös käynnistävät keskustelua ympäristöongelmista ja laittavat vireille yhteiskunnallista toimintaa. (Väliverronen 1996, 44, 58, 173; ks. myös Peuhkuri 2004, 176.) Ympäristöongelmia on haluttu ja halutaan monesti edelleenkin ratkoa tieteen ja teknologian asiantuntijoiden avulla. Suomessakin on vallinnut usko sääntelyyn ja ohjaukseen sekä siihen, että lisääntyvä tieto ympäristöstä jo sinänsä ratkaisee ympäristöongelmia. (Saaristo 2000, 21 - 22.) Vaikka nykyisin on myös kriittistä suhtautumista tieteen ja teknologian mahdollisuuksiin ratkoa ympäristöongelmia, on tieteen merkitys edelleen suuri sitä kautta, että monet modernit ympäristöriskit jäisivät kokonaan huomaamatta ilman tieteen keinoja (esim. Väliverronen 1996, 44).

Esa Väliverronen tiivistää tutkijan roolin ympäristökeskustelussa kahden odotuksen väliseksi jännitteeksi. Toisaalta tutkijan odotetaan toimivan yhteiskunnallisen keskustelun ja tietoisuuden herättäjänä ja varoittavan tulevasta vaaroista. Toisaalta tutkijalta odotetaan puolueetonta ja yksiselitteistä tietoa ympäristöongelmien syistä ja seurauksista. (Väliverronen 1996, 187 - 188.) Tutkijoista saatetaan puhua yhtenäisenä ryhmänä, mutta myös heidän välillään on kiistoja. Tieteen arkipäivää on se, että tutkijoilla on erilaisia näkemyksiä havaintojen, mittaustulosten tai niiden pohjalta tehtyjen analyysien tulkinnasta. Tutkijoiden välillä ei ole yksimielisyyttä siitä, mikä teoria tai menetelmä on kulloinkin käyttökelpoisin tai miten tiedon luotettavuutta tulee arvioida. Ideaalittyyppinen kuva tieteestä on, että tutkimus on pyyteetöntä ja neutraalia faktojen tuottamista. Tieteen sisäiset ristiriidat eivät siten kuulu tähän kuvaan. (Mt., 1996, 58, 172.) Tieteellinen tieto on kuitenkin usein epävarmaa ja Cramer erottaa kolme epävarmuustekijää, jotka ovat tyypillisiä ympäristöongelmien tutkimiselle ja niitä koskevalle julkiselle keskustelulle. Käytännöllinen epävarmuus on seurausta siitä, että tutkijoilta pyydetään tuloksia hyvin lyhyellä varoitusajalla. Teoreettista epävarmuutta aiheuttaa

se, että teoreettinen ymmärrys ja käytännöllinen tieto ekosysteemin toiminnan kokonaisuudesta on puutteellista. Kolmas epävarmuustekijä johtuu siitä, että ekologiset muutokset tapahtuvat avoimessa ympäristössä, johon ei voida suoraa soveltaa laboratorio-olosuhteissa saatuja tutkimustuloksia. (Mt., 187.)

Yksi mahdollinen konfliktin aiheuttaja on kilpailevien asiantuntijoiden väliset ristiriidat. Silloin kun teorioilla on käytännön sovelluksia, voidaan kilpailu ratkaista käytännön testitilanteessa, mutta abstraktimmalla tasolla olevat teoriat ovat vaikeammin testattavissa. (Berger ja Luckmann 1994, 136 - 137.) Kun eri tutkijoiden mielipiteet ja tiedot vaihtelevat, murentuu samalla kuva tieteellisen tiedon varmuudesta. Tiede ei pysty enää tarjoamaan ihmisille sellaisia totuuksia, joiden varaan voisi luottavasti rakentaa arkea, vaan tieteen tarjoamien kertomusten lisäksi on olemassa monia muita, kilpailevia todellisuudentulkintoja. (Saaristo 2000, 21 - 22, 28.) Aikaisemmin ns. maallikot hyväksyivät tieteen totuuden kyselemättä, mutta nykyisin tieteellisiä lausumia on mahdollista kritisoida. Ympäristöongelmien määrittelyyn osallistuukin nykyisin hyvin monenlaisia toimijoita, kuten tiedotusvälineitä, tutkijoita, ympäristöliikkeitä, poliitikkoja, kansalaisia ja julkisia päätöksentekokoelimiä (Rannikko 1995, 66 - 67).

Refleksiivisestä modernisaatiosta käydyssä keskustelussa onkin tuotu esille tieteen aseman paradoksaalinen kehitys. Toisaalta tieteelliseen tietoon luotetaan ja siitä on tullut hallitseva tietämisen muoto. Samalla se on kuitenkin muuttunut hajaantuvaksi ja haavoittuvaksi instituutioksi. Tiede on saavuttanut hallitsevan aseman luonnonympäristöä koskevan tiedon lähteenä, mutta on samalla muuttunut kriittisemmäksi omien rajojensa suhteen. Ympäristökysymyksissä on haluttu lisätä kansalaisten osallistumismahdollisuuksia, tiede on opettanut kriittisyyttä tietoa kohtaan, ihmisillä on sananvapaus ja osallistumisen halua ja tieto on yhä useamman ja yhä helpommin saatavilla. Tämän seurauksena on ollut tieteellisen asiantuntijuuden aseman heikkeneminen, tieteellisen tiedon jatkuva epäily ja uudenlainen mahdollisuus nostaa uusia teemoja keskusteluun. (Ks. Peuhkuri 2004, 203 - 204; Saaristo 2000, 29.)

Suhtautuminen tieteeseen riippuu henkilön taustasta, suhteesta luonnonympäristöön sekä hänen paikallisten sidostensa voimakkuudesta ja luonteesta. Luontosuhteiden erot korostuvat paikallisissa ja alueellisissa ympäristökonflikteissa. Suhtautuminen luontoon ja luonnonympäristöä koskevan tiedon hahmottaminen vaihtelee esimerkiksi sen mukaan, saako henkilö elantonsa luonnosta, onko luonto hänelle suojelun kohde ammatin tai ideologian kautta, onko se hänelle virkistäytymisen tai esteettisten elämysten lähde vai tutkimuksen kohde. (Peuhkuri 2004, 186.) Ihmisten huolestumisen ympäristöasioista ei tarvitse lähteä tutkijoiden luomista ongelmanmäärittelyistä, vaan se voi nousta myös paikallisella tasolla tehtyjen havaintojen pohjalta. Usein tieteellinen tutkimus koetaan hyväksyttäväksi vasta silloin, kun tieteen tuloksista löydetään mielekäs selitys ihmisen itse kokemille konkreettisille ympäristöuhkille. (Peuhkuri 2000, 31.) Paikallisia kalavedenomistajia käsittelevässä tutkimuksessa todetaan suhtautumisen tutkimustietoon riippuvan siitä, miten tietoa käytetään. Tutkimustietoon suhtaudutaan epäillen, jos sitä käytetään tukemaan jotain vääräksi koettuja ratkaisuja. (Muje, Tonder ja Salmi 2001, 20.) Paikalliset ihmiset voivat myös nähdä tieteen palvelevan keskushallintoa ja näin aliarvioivan paikallista elämäntapaa, omistusoikeutta ja kulttuuria (Tonder 2001, 78).

Paikallinen tieto

Puhuttaessa nykyisistä ympäristöongelmista korostetaan usein niiden globaalia luonnetta. Tällöin saatetaan kuitenkin unohtaa se, että globaaleillakin ympäristöongelmilla on paikalliset lähteensä, seurauksensa ja tulkintansa. Myös näiden ongelmien ratkaiseminen edellyttää yleensä paikallisia toimia. Ympäristökysymyksissä kohtaavatkin nykyisin entistä enemmän sekä paikalliset että kansainväliset ulottuvuudet. (Peuhkuri 2000, 31; Oksanen 2003, 17 - 18.) Myös merimetsokysymystä voi tarkastella monella alueellisella tasolla. Itse olen keskittynyt työssäni paikalliseen tasoon, Porin seutuun, mutta vaihtoehtona olisi voinut olla myös koko Suomen merimetsotilanteen tarkastelu. Lisäksi aihe on merkittävä koko Euroopan tasolla.

Paikallistuntemus perustuu alueelliseen identiteettiin, kulttuuriin ja aluetietoisuuteen (Tonder 2001, 77). Paikallisen tiedon ajatellaan sisältävän kokemusperäistä tietoa, perinnetietoa, uskomuksia ja näiden pohjalta luotuja selitysmalleja (Muje, Tonder ja Salmi 2001, 18). Paikallisella tiedolla viitataan usein juuri *traditionaaliseen ekologiseen tietoon* (traditional ecological knowledge), joka nojaa perinteeseen ja kumuloituu sukupolvien aikana (Peuhkuri 2004, 205). Eytherssonin mukaan tämä käsite on kuitenkin ongelmallinen, koska se rajaa paikallisen tiedon staattiseksi ja suljetuiksi paikallisiksi järjestelmiksi vastakohtana tieteellisen tiedon avoimuudelle, universaalisuudelle ja kehittyneisyydelle. Hänen mukaansa *traditio* on liian kapea luonnehdinta paikalliselle tiedolle, koska tämä kehittyy ja muotoutuu monin eri tavoin. (Ks. Salmi 2001b, 104.)

Pekka Salmen mukaan paikallinen tieto on kuitenkin käyttökelpoinen yleiskäsite tarkasteltaessa esimerkiksi paikallisten kalavesiin ja niiden käyttöön liittyvää tietoa nyky-yhteiskunnassa (Salmi 2001b, 104). Paikallisen ja tieteellisen tiedon välistä suhdetta onkin tutkittu paljon kalastukseen ja kalavesiin liittyvissä tutkimuksissa. Kalavesillä tietoon liittyy jatkuva epävarmuus. Esimerkiksi kalakantojen suuruuksista ja mahdollisista pyyntimääristä voidaan esittää arvioita, mutta ehdottomia tosiseikkoja ei voi sanoa. (Salonen 2004.) Koska havaintojen tekeminen vedessä on vaikeaa, antaa se mahdollisuuden monenlaisille tulkinnoille. Perinteisesti kalastusta koskeva tieto on perustunut uskomuksiin, perinteisiin ja omaan kokemukseen. Nyky-yhteiskunnassa ei paikallisen tiedon merkitys on kuitenkin kasvanut (Salmi 2001, 5). Paikallinen tieto onkin moniulotteinen yhdistelmä perinteitä sekä oman ja lähipiirin kokemusmaailmaa. Se on kytkeytynyt sosiaalisiin suhteisiin, arvojärjestelmiin, ajattelumalleihin ja elämänmuotoon. Toisaalta modernisaation myötä ihmiset ovat alkaneet entistä enemmän yhdistellä perinteitä, omaa ja lähipiirin kokemusta, asiantuntijatietoa sekä esimerkiksi tiedotusvälineiden kautta saatua tietoa. (Salmi 2001b, 104, 110.)

Kun keskustellaan maallikko- ja asiantuntijatiedon välillä olevista eroista, haluaa Pekka Salmi muistuttaa, etteivät näiden tiedon muotojen erot ole kalastuksessa niin jyrkkiä, kuin usein annetaan ymmärtää. Tiedon muodot sekoittuvat helposti toisiinsa ja käytännöllinen, paikallinen tieto voi olla hyvinkin lähellä tieteellistä tietoa. Oleellinen ero on kuitenkin siinä, että kalastajien paikallinen havainnointi on usein holistisempaa ja se ottaa huomioon laadullisia muutoksia, kun taas tieteellinen tutkimus keskittyy rajatuimpiin kvantitatiivisiin havaintoihin. (Salmi 2000, 51.) Sisävesien paikallisia kalastuskiistoja tutkittaessa on huomattu, että kokemusperäinen ja tieteellinen tieto eroavat toisistaan eniten kalavarojen hyödyntämisen ja suojelun painottamisessa. Kun konflikti etenee pidemmälle ja korkeammalle päätöksentekotasolle, tutkimustieto nostetaan keskeiseen asemaan. Tällöin paikallinen näkökulma jää syrjään kiistoja ratkaistessa. (Mt., 55.)

Tutkimuksissa, joissa on käsitelty luonnonvarojen käyttöä koskevia paikallisia konflikteja, on huomattu luonnontieteiden taipumus vähätellä paikallistiedon merkitystä luotettavan tiedon hankinnan kannalta (Peuhkuri 2000, 31). Pahimmassa tapauksessa paikallistuntemus koetaan tieteessä vahvasti subjektiivisena näkökulmana, josta ei pysty tarkastelemaan asioita riittävän laaja-alaisesti ja tulevaisuutta ajatellen. Paikallistuntemuksen nähdään olevan vahvasti arvosidonnaista. (Tonder 2001, 77 - 78.) Sitä saatetaan myös pitää epätarkkana, epäluotettavana ja epämääräisenä (Saaristo 2000, 111). Nykyisin luonnonvarojen hallintaa koskevassa tutkimuksessa on kuitenkin alettu korostaa paikallisen tiedon merkitystä sekä tieteellisen tiedon täydentämisessä että päätöksentekojärjestelmän kehittämisessä (Peuhkuri 2000, 32). Tavoitteena on kehittää vaihtoehtoisia yhteistoimintaan pohjautuvia hallintamenettelyjä. Tämän ajattelun mukaan paikallisten tieto voisi täydentää hedelmällisesti tieteellistä tietoa ja tuottaa näin kehittyneempiä ja tehokkaimpia ratkaisuja hallinnon ongelmiin. (Salmi 2001b, 104.) Tällaisessa tilanteessa kohtaavat kuitenkin kaksi kulttuurisesti erilaista tapaa hankkia ja arvottaa tietoa. Ongelmia syntyy, jos tutkijat näkevät paikallisten tiedon vain täydentävänä tietovarantona tai paikalliset puolestaan kyseenalaistavat tutkijoiden standardisoivat menetot, yleistyksset ja epävarmuuksien vähättelyn. (Peuhkuri 2000, 32.)

3.2.3. Asiantuntijuus ympäristökysymyksissä

Tietoon liittyviin kysymyksiin nivoutuu kiinteästi myös käsitykset asiantuntijuudesta: kenen haastateltavat ajattelevat tietävän merimetsotilanteesta parhaiten ja millä perusteella? Eri ihmiset määrittelevät merimetsotilanteen eri tavalla, ja se, kenen määrittelmää tai tietoja pidetään yleisesti hyväksyttävänä, on hyvin merkittävä asia. Tietoon ja asiantuntijuuteen liittyy vahvasti myös vallan käsite. Ei ole yhdentekevää, kuka saa oman määrittelmänsä merimetsotilanteesta yleisesti hyväksytyksi. Toimijoiden kuvaukset todellisuudesta ja heidän intressejään koskevat määrittelyt eivät ole viattomia, vaan niihin liittyy vallankäyttöä ja tavoitteita (Peuhkuri 2004, 31). Merkittävä vallankäytön muoto suunnittelussa ja päätöksenteossa koskee ongelmien, todellisuuden ja ratkaisuvaihtoehtojen määrittelyä (Sairinen 1994, 60). Valtaan liittyvät kysymykset tulevatkin ehkä näkyvimmin esille siinä vaiheessa, jos merimetsosaasiassa tehdään jotain päätöksiä. Valtaan liittyvä pohdinta on omassa työssäni sivuosassa sen takia, että en ole tässä työssäni keskittynyt päätöksentekoon.

Ympäristökysymykset eivät perustu vain tietoon, vaan myös aisteihin ja kokemuksiin. Jokaisessa tilanteessa ajaututaan siten helposti uuteen taisteluun symbolisesta vallasta ja oikeasta tiedosta ja asiantuntemuksesta. Sanomalehtien, kirjojen, radion ja television välityksellä on kaikilla mahdollisuuksia saada tietoa erilaisista asioista, jolloin myös paikalliset asukkaat, ympäristöliikkeet ja muut kansalaisyhteiskunnan toimijat sekä käyttävät että tuottavat tietoa ja kulttuurisia merkityksiä. He vaativat myös tulla otetuiksi huomioon yhdenlaisen asiantuntemuksen edustajina. Usein määrittelyvalta jää kuitenkin niille, joille se on hallinnollisesti tai muulla tavoin annettu. (Saaristo 2000, 35 - 36; 69 - 71.) Asiantuntijuuden määrittäminen voi olla hankalaa, ja erityisesti juuri ympäristökysymyksissä se on vaikeaa sen takia, että asiantuntijan tulisi olla samanaikaisesti niin monen alan asiantuntija. Koska tällaisia moniosaajia ei ole, nouseekin keskeiseksi kysymykseksi se, kenen asiantuntijuutta pidetään kulloinkin todellisena ja oikeana. Usein ympäristökysymyksissä, ja erityisesti ympäristökonflikteissa on monia toimijoita ja intressiryhmiä, jotka voivat perustellusti sanoa olevansa asiantuntijoita, kun asiaa katsotaan jostain erityisestä näkökulmasta. (Mt., 35.)

Asiantuntijuuden määrittäminen voi kuitenkin olla ongelmallista. Yksinkertaisen määrittelmän mukaan asiantuntija on henkilö, jolla on käytössään sellaista erityistietoa, jota muilla ei ole (Väliverronen 1996, 154). Asiantuntijuus on perinteisesti rakentunut tieteen, professioammattien ja instituutioiden varaan. Usein asiantuntijaksi määritellään pitkän *tiedekoulutuksen saanut* henkilö eli hän on jonkun tietyn alan asiantuntija. Asiantuntijan ajatellaan olevan myös *ammatti-ihminen*, professionaalinen toimija. Asiantuntijuus määrittyy *institutionaalisesti*, kun määrättyjen tehtävien suorittajia pidetään asiantuntijoina tai asiantuntijan ajatellaan toimivan jonkun instituution antaman arvovallan suojissa. (Saaristo 2000, 32-33.) Giddens ei samaista asiantuntijuutta vain ammatinharjoittajaan tai professioon, vaan hänelle asiantuntija on henkilö, jolla on tiettyjä erityisiä taitoja tai tiettyntyyppistä tietoa, jota maallikolta puuttuu (Giddens 1995, 119). Asiantuntija voi siten olla tietyssä tilanteessa asiantuntija ja toisessa maallikko (Saaristo 2000, 60).

Asiantuntijoiden vastapuoleksi asetetaan yleensä *maallikot*. Kimmo Saaristo määrittelee maallikkouden *tarvittavan tiedon tai erityisosaamisen kategoriseksi puuttumiseksi*. Maallikon ja asiantuntijan välinen suhde on yleensä jossain määrin hierarkkinen, toisella on tiedon kautta valtaa suhteessa toiseen. (Saaristo 2000, 60 - 61.) Olen itse päättänyt työssäni käyttämään haastateltavistani *asiantuntija*-nimitystä. Asiantuntija-termillä viitataan usein juuri tieteelliseen asiantuntemukseen, mutta haluan asiantuntija-termiä käyttämällä välittää sen kuvan, miten itse suhtaudun haastateltaviini. Pidän heitä kaikkia asiantuntijoina omassa asiassaan. Kaikki eivät ole asiantuntijoita joka asiassa, esimerkiksi joitakin lintuharrastajia voidaan pitää maallikkoina keskusteltaessa jostain kalastukseen liittyvästä asiasta jne.

4. Tutkimusasetelma

4.1. Tutkimuskysymykset

Työni tavoitteena on selvittää, miten merimetsot vastaanotetaan Porin alueelle. Merimetsoihin suhtautumisessa tarkastelen sitä, onko siinä nähtävissä jonkinlaisia ristiriitoja. Tarkoituksena on tarkastella myös näiden mahdollisten konfliktien sisältöä lähemmin. Kolmantena keskeisenä kiinnostuksen kohteena ovat erilaiset tietoon liittyvät kysymykset, joiden kautta tarkastelen haastateltavien merimetsotietoisuuden kehittymistä ja suhdetta toisten ryhmien tietoon. Olen jakanut tutkimustehtäväni kolmeen osatekijään, joista ensimmäinen tarkastelee asiaa yleisemmin ja kaksi muuta syventyy tarkemmin johonkin yksittäiseen osa-alueeseen. Olen jakanut kaksi viimeistä pääkysymystä myös tarkentaviin alakysymyksiin. Tutkimuskysymykseni ovat seuraavat:

1. Miten haastateltavat suhtautuvat merimetsoihin ja niiden levittäytymiseen Porin seudulle?
2. Onko suhtautumisissa jotain sellaista, joka voisi aiheuttaa ristiriitoja?
 - Mitkä ovat mahdollisen konfliktin osapuolet ja ulottuvuudet?
 - Miten haastateltavien mielestä merimetsokonflikti voitaisiin ratkaista tai ehkäistä?
3. Millaiseen tietoon eri tahot vetoavat ja ovatko tiedot ristiriitaisia?
 - Miten ja mistä lähteistä eri toimijoiden tieto merimetsoista muodostuu?
 - Miten eri ryhmät suhtautuvat toistensa tietoon? Keitä pidetään asiantuntijoina?
 - Millaista tietoa haastateltavat pitävät tärkeänä ja haluaisivat lisää?

4.2. Teemahaastattelu aineistonkeruumenetelmänä

Olen kerännyt aineiston tutkimukseeni tekemällä kolmetoista haastattelua. Haastattelu on yksinkertaisesti määriteltynä keskustelu, jolla on ennalta päätetty tarkoitus. Haastattelu eroaa kuitenkin keskustelusta sitä kautta, että haastattelu tähtää informaation keräämiseen ja on ennalta suunniteltua päämäärähakuista toimintaa. Haastattelu on sosiaalinen vuorovaikutustilanne, jossa haastattelijalle muodostuu jonkinlainen kuva haastateltavan elämysmaailmasta ja ajatuksista. (Hirsjärvi ja Hurme 2001, 41 - 42.) Yksi syy haastattelututkimuksen valinnalle oli se, että haastattelun aihepiiri oli itselleni uusi ja oletukseni mukaan myös monille alueen asukkaista. Tekemällä haastattelututkimuksen saatoin poimia haastateltaviksi sellaisia ihmisiä, jotka tiesin jollain tavalla asiasta kiinnostuneiksi. Yksi haastattelututkimuksen etu onkin siinä, että sitä voidaan käyttää tilanteen kartoitukseen (Mt., 36). Oma työni onkin eräänlainen Porin alueen merimetsotilanteen kartoitus. Haastatteluista saatua kuvaa ei voi yleistää kattamaan kaikkia alueen asukkaita, vaan se on valitsemieni haastateltavien näkemys tilanteesta.

Tutkimushaastatteluja on erilaisia. Ne eroavat toisistaan lähinnä strukturoitumisen asteen perusteella eli siinä, miten tarkkaan kysymykset on muotoiltu ja kuinka paljon haastattelijä jäsentää haastattelutilannetta. Haastattelut vaihtelevat standardoidusta lomakehaastattelusta strukturoimattomaan haastatteluun. (Hirsjärvi ja Hurme 2001, 43.) Strukturoidussa haastattelussa sekä kysymykset että vastausvaihtoehdot ovat kaikille

amat, kun taas puolistrukturoidussa haastattelussa ei ole ennalta määrättyjä vastausvaihtoehtoja (Eskola ja Suoranta 1998, 87). Oma haastattelumenetelmäni on *teema-haastattelu*. Siinä on ajatuksena, että sen avulla voidaan tutkia kaikkia yksilön kokemuksia, ajatuksia, uskomuksia ja tunteita. Teemahaastattelu on saanut nimensä siitä, että haastattelu etenee tiettyjen teemojen varassa. Siitä puuttuu strukturoiduille haastatteluille tyypillinen kysymysten tarkka muoto ja järjestys, mutta se ei kuitenkaan ole täysin vapaa niin kuin syvähaastattelu. (Hirsjärvi ja Hurme 2001.)

4.2.1. Teemahaastattelut omassa työssäni

Kutsun omaa haastattelumenetelmäni teemahaastatteluksi, vaikka siitä voi löytää aineksia myös muista haastattelumenetelmistä. Keskeistä on kuitenkin se, että olen tehnyt haastattelurungon, joka ei sido tiivistä haastattelun etenemistä, vaan pääasiana on ollut käsitellä tietyt tärkeät teemat. Suunnitellessani haastattelurunkoa, käytin hyväkseni erilaisia merimetsojulkaisuja sekä samankaltaisia aihepiirejä käsitteleviä tutkimuksia: Timo Peuhkurin väitöskirjaa Saaristomeren kalankasvatuskiistoista sekä kahta kalastajille tehtyä kyselytutkimusta hyljeongelmasta (ks. Peuhkuri 2004; Ahvonen, Salmi ja Seppänen 2004; Pitkänen, Salmi ja Vepsäläinen 1995). Lähtökohtani aiheeseen tutustumisessa oli hyvin konflikti- ja ongelmapainotteinen, joten kysymysrunko muotoutui tämän mukaisesti. Lopullisessa rungossa teema-alueiksi muodostuivat: *merimetsa*, *merimetsojen vaikutukset*, *tieto* ja *konflikti*. Näiden lisäksi tarkastelin haastateltavien näkemyksiä merimetsotilanteen tulevaisuudesta sekä pyysin heitä ottamaan kantaa muutamaan merimetsoista esitettyyn väitteeseen. Tein kalastajille kohdistetun kyselyrunгон pohjalta jokaiselle haastattelemalleni ryhmälle omat kysymykset, joten haastattelurunkoja on yhteensä kolme. (Ks. kysymysrungot, liite 1.)

Toimin itse haastatteluiden suunnittelun alkuvaiheessa niin kuin Hirsjärvi ja Hurme (2001, 59) toteavat tutkijoiden usein tekevän, eli tein aluksi muutaman kartoittavan haastattelun. Näiden alkuhaastattelujen tarkoituksena oli arvioida, ovatko tutkimukseni lähtökohdat oikeansuuntaisia ja toteuttamiskelpoisia. Muokkasin haastattelurunkoja koehaastatteluiden ja saamani palautteen perusteella. Olin tehnyt kysymykset omien ennako-oletusten varassa, ja muutamia lisähaastatteluja tehtyäni huomasin, etteivät oletukseni aina vastaa todellisuutta. En kuitenkaan lähtenyt enää muokkaamaan kysymysrunkoja, vaan pidin niitä enemmän sellaisina ideapapereina, joista saatoin nostaa eri aiheita esille, jos ne tuntuivat sopivan keskusteluun. Tarkoituksena oli ottaa kaikki teema-alueet joiltakin osin esille keskustelussa, mutta halusin edetä ennen kaikkea haastateltavien ehdoilla. Etenemisjärjestys ei ollutkaan tiukka, vaan vaihteli sen mukaan, mistä kukin haastateltava halusi keskustella.

4.2.2. Haastateltavat

Haastateltavien valinta tutkimukseen voi tuntua varsinkin aloittavasta tutkijasta vaikealta. Sopiva haastateltavien määrä riippuu työn tarkoituksesta, ja määrä ei saa olla liian suuri eikä liian pieni. Sopivaa haastateltavamäärää pohdittaessa puhutaan usein saturaatiopisteestä, jolloin uusi haastattelu ei tuo enää merkittävästi uutta tietoa. Tällaisessa tilanteessa aineiston keräämisen voi lopettaa. (Kvale 1996, 101 - 102.) Vaikeutena tässä on kuitenkin se, että tuon saturaatiopisteen raja ei ole ennalta tiedossa (Mäkelä 1990, 52). Steinar Kvale (1996, 102) on huomannut, että usein haastatteluiden määräksi tulee noin viisitoista haastatteluja. Myös itselläni haastatteluiden määrä lähestyi tätä rajaa, koska tein yhteensä neljätoista haastatteluja, joista yksi jäi tarkemman analyysin ulkopuolelle.

Tutkimusaiheeseen tutustuttuani minulle oli tullut sellainen käsitys, että merimetsotilanne koskettaisi todennäköisesti ainakin kalastajia ja kalankasvattajia. Tämä ryhmä oli siten ensimmäinen valintani haastateltaviksi. Halusin tarkastella aihetta mahdollisimman monenlaisista näkökulmista ja ajattelin luonnon- tai linnustonsuojelupuolella

olevan toisenlaista kiinnostusta aiheeseen. Kun alkuhaastatteluiden aikana selvisi, että jollain alueella mökkirakennukset ovat hyvinkin lähellä merimetsosaaria, päätin ottaa myös tämän ryhmän haastateltaviksi. Yhtenä vaihtoehtona oli myös haastatella merimetsosaasioiden kanssa tekemisissä olevia ympäristöviranomaisia, mutta päädyin rajaamaan tämän osa-alueen työni ulkopuolelle. Tein kyllä yhden haastattelun ympäristövirkamiehelle, mutta se toimii työssäni vain taustoittavana materiaalina.

Haastateltavien valinta eteni minulla eniten sen mukaan, mitä kuvataan ns. lumipallo-otannalla (*snowball sampling*). Siinä tutkija etsii haastateltavaksi muutamia avainhenkilöitä, jotka puolestaan ehdottavat uusia haastateltavia. ”Lumipalloilu” voi jatkua niin kauan, ettei enää tule uusia nimiä esille, mutta sen voi joutua lopettamaan jo aikaisemmin, jottei haastatteluja tule liian paljon. (Hirsjärvi ja Hurme 2001, 59 - 60.) Haastateltavien hankkiminen osoittautui helpommaksi tehtäväksi kuin olin kuvitellut. Yksikään henkilö, jolle esitin haastattelupyynnön, ei kieltäytynyt haastattelusta ja suurin osa vaikutti myös aidosti innostuneelta osallistumaan tutkimukseen. Alkuhaastatteluiden henkilöt sain harjoittelupaikkani Satakunnan ympäristötutkimuslaitoksen kautta ja kalastajien osalta sain apua Reposaaressa Riista- ja kalataloudentutkimuslaitokselta. Ainoastaan mökkiläishaastateltavien löytäminen tuotti aluksi ongelmia, mutta kun onnistuini saamaan yhteyden yhteen mökkiläiseen, järjestyivät loput haastattelut hänen avullaan.

Sukupuolijakauma on haastateltavien kohdalla hyvin selkeä, suurin osa haastatelluista on miehiä, ainoastaan mökkiläisten joukossa on mukana muutama nainen. Kalastajien ja lintuharrastajien osalta sukupuolijakauma on sikäli ymmärrettävä, että suurin osa näiden ryhmien edustajista on miehiä. Haastateltavien ikäjakauma on noin 30-vuotiaasta noin 70-vuotiaaseen. Valitsin haastateltavan sen mukaan, että tiesin hänen kuuluvan johonkin kolmeen kiinnostukseni kohteena olevan ryhmään. Joissain tapauksissa olisin kuitenkin voinut valita saman henkilön kahteen eri ryhmään, koska haastateltava saattoi olla sekä kalastaja että lintuharrastaja. Haastattelua sopiessa kerroin kuitenkin haastateltavalle, että haluan haastatella häntä mökkiläisenä, lintuharrastajana tai kalastajana, joten uskon haastateltavan ottaneen minun hänelle asettaman roolin ja miettineen tilannetta erityisesti sitä kautta. Kuvailen seuraavaksi haastateltuja ryhmiä tarkemmin.

Kalastajat ja kalankasvattajat

Kalastajien osalta keskityin enemmän ammattikalastuspuoleen, koska ajattelin aiheen koskettavan enemmän heitä kuin virkistyskalastajia tai sivutoimisia kalastajia. Puhuessani kalastajista tarkoitankin juuri ammattikalastajia. Tein yhteensä viisi haastattelua kalastuspuolelle, mutta kaikki nämä haastateltavat eivät toimi ammattikalastajina. Jokainen heistä on kuitenkin paljon tämän elinkeinon kanssa tekemisissä, joten olen nimennyt heidät kaikki kalastuksen edustajiksi. Haastattelin kolmea ammattikalastajaa, yhtä entistä ammattikalastajaa sekä yhtä muuten kalastusosalalla aktiivisesti toimivaa henkilöä. Kaksi haastattelemani ammattikalastajista toimii lisäksi kalankasvattajina, joten sain myös tämän tahon näkemyksiä esille. Tämän ryhmän haastateltavat ovat Porista, Luvialta ja Merikarvialta.

Selkämeren alueella toimii yhteensä 119 päätoimiseksi luokiteltua kalastajaa ja näistä 39 on Porissa, 15 Luvialla ja 22 Merikarvialla (Paapuuri Oy 2005, 20). Ammattikalastajien keski-ikä on 49 vuotta ja nuoria ei ole tullut alalle. Tällöin myös perinne ammatin siirtyminen isältä pojalle on katkeamassa. (Mt., 33.) Kaikki haastattelemani kalastajat ovat lähellä kalastajien keski-ikää ja he itse ovat kasvaneet ammatinharjoittamiseen lapsuudesta asti isän ja joillakin jo esi-isien kalastusammatin kautta. Kalastajien määrä on koko ajan vähenemässä, ja haastateltavat puhuivatkin paljon kalastuksen vaikeasta tilanteesta, kun kalastajien määrä laskee ja keski-ikä nousee. Selkämeren ammattikalastajien tilaa selvittäneessä hankkeessa kuvataan alueen ammattikalastuksen käyvän parhaillaan läpi yhtä historiansa vaikeinta murrosta. Toisaalta kalan arvostus on lisääntynyt terveysvalituksen myötä, mutta toisaalta hyljekannan räjähdysmäinen kasvu on tehnyt monesta perinteisestä pyyntimuodosta mahdottoman harjoittaa.

(Paapuuri Oy 2005, 26.) Harmaahylje onkin noussut rannikkokalastuksen suurimmaksi uhaksi. Myös merimetso mainitaan raportissa ongelmaksi rannikkokalastuksessa. (Mt., 27 - 28.)

Lintuharrastajat

Luonto- ja lintuihmisten edustajina työssäni on lintuharrastajia, jotka ovat oman ryhmänsä aktiivisia edustajia. Myös muiden haastateltavien ryhmien kohdalla tilanne on samankaltainen, eli olen haastatellut paljon sellaisia henkilöitä, joilla tiedetään olevan sanottavaa asiasta tai jotka ovat aktiivisia oman ryhmänsä edustajia. Lintuharrastajat ovat tutkimukseeni kuuluvista ryhmistä ehkä moninaisin. Heitä yhdistää kuitenkin kiinnostus lintuihin ja monille tärkeä asia on myös harrastuksen mahdollistama luonnonläheisyys. Lintuja voi kuitenkin harrastaa monella eri tavalla. Jotkut seuraavat vain kevätmuuttoa, jotkut käyvät rengastamassa lintuja, osa tutkii enemmän lintujen elämää jne. Käytän itse termiä ”harrastaa lintuja” kuvaamaan kaikkea sitä, mitä linnuista kiinnostunut ihminen voi tehdä harrastuksensa parissa.

Lintuharrastajilla on vaikutusmahdollisuuksia ennen kaikkea heidän edustamiensa järjestöjen kautta. Tunnettuja lintujärjestöjä kuullaan usein lintuja ja niiden suojelua koskeissa asioissa. Lintuharrastajilla on vaikutusvaltaa sitä kautta, että heidän tuottamaansa tietoa käytetään hyväksi lintututkimuksissa ja -suojeleissa. Suomessa lintuharrastajat vastaavat myös lintujen rengastamisesta, ja sitä kautta saadaan monenlaista tietoa lintukannoista ja niiden muutoksista. Monet lintuharrastajat ovatkin alansa huippuosaajia esimerkiksi lajien tunnistamisen ja lajien ekologisen tietämyksen kautta (M. Ojanen. Henkilökohtainen tiedonanto). Ilman harrastajajärjestöjen apua monia arviointeja olisikin mahdoton tehdä.

Kaikki haastattelemani lintuharrastajat kuuluvat Porin Lintutieteelliseen Yhdistykseen (PLY), joka on yksi valtakunnallisen lintuharrastajien kattojärjestön BirdLife Suomen perustajajäsen. Yhdistyksen tarkoituksena on ylläpitää lintuharrastusta sekä edistää alan tutkimustyötä ja lintujen suojelua. PLY:ssä on noin 350 jäsentä (Esa Partanen, henkilökohtainen tiedonanto 5.8.2005). Tärkeimpiä toimintamuotoja on havaintojen keruu, jossa lintuharrastajien tekemät havainnot kerätään havaintoarkistoon. Lisäksi järjestetään kokous-, esitelmä-, ja retkeilytilaisuuksia. Yhdistys ylläpitää myös sähköpostilistaa, PLYverkkoa, jossa käydään keskustelua linnuista ja lintuhavainnoista. Siinä tiedotetaan myös yhdistyksen ajankohtaisista asioista. PLYverkkoon voi hakemuksella liittyä muutkin kuin PLY:n jäsenet. (Ks. Porin lintutieteellinen yhdistys r.y.) Olen saanut PLY:n johtokunnalta luvan käyttää PLYverkon merimetsokeskustelua materiaalina omassa työssäni.

Tein lintuharrastajille neljä haastattelua. Alun perin ajatuksena oli tehdä tästä ryhmästä yhtä monta haastattelua kuin kalastajille, mutta käytän taustamateriaalina myös lintuharrastajien sähköpostissa käymiä keskusteluja, joten uskon saavani riittävän kattavan käsityksen heidän mielipiteistään. Kaikki haastattelemani lintuharrastajat ovat porilaisia ja monet heistä ovat harrastaneet lintuja jo lapsesta lähtien. Suurimmalla osalla harrastus keskittyy Satakunnan alueeseen, mutta harrastus kulkee mukana aina sinne, missä henkilö liikkuu. Tässä ryhmässä on mukana myös muutama sellainen lintuharrastaja, joka on ollut erityisen paljon tekemisissä juuri merimetsojen kanssa.

Mökkiläiset

Kolmantena haastateltavana ryhmänä työssäni ovat mökkiläiset. He ovat lintuharrastajien tapaan koulutus- ja ammattitaustaltaan vaihteleva ryhmä. Omassa työssäni heitä yhdistää se, että heillä kaikilla on mökki Merikarvian merimetsoyhdyskunnan läheisyydessä. Mökkiläiset seuraavat usein tarkkaan mökkialueen ympäristöä, mutta heille kiinnostavin alue on yleensä mökin lähiympäristö. Mökkiläisille tärkeitä asioita kesämökillä ovat ainutlaatuisiksi ja puhtaaksi koettu luonto sekä hyvät kalastusmahdollisuudet. Monet arvostavat myös kesäasuntonsa lähistön luonnonrauhaa ja hiljaisuutta ja

viihtyvät mökillään pitkälti omissa oloissaan. Heille luonnonilmiöiden tarkkailu on olennainen osa mökkielämää. (Nordquist, Mäkinen, Salmi ja Salmi 2004, 11.)

Mökkiläiset viihtyvät usein mökillä omissa oloissaan, eikä heillä välttämättä ole tarvetta vaikuttaa mökkiympäristöön liittyvissä asioissa. Joissain tutkimuksissa mökkiläiset ovat kuitenkin kokeneet omat vaikuttamismahdollisuutensa heikoiksi (Nordquist, Mäkinen, Salmi ja Salmi 2004, 17). Mökkiläisten vaikuttamismahdollisuuksia heitä koskevissa asioissa onkin pyritty lisäämään ottamalla ns. mökkiläisdemokratia käyttöön niissä kunnissa, joissa on paljon mökkiläisiä. Mökkiläisdemokratia toteutuisi perustamalla kunnalle mökkiläistoimikunta, johon kuuluisi vapaa-ajanasukkaiden lisäksi kunnan edustajia. Toimikunnalla ei olisi päätösvaltaa kunnan asioihin, mutta he antaisivat suosituksia mökkiläisiä koskevissa asioissa. Toimikunnan tehtävänä olisi valmistella kuntaan vaalikausittainen mökkeilyn kehittämisen ohjelma, jossa käsiteltäisiin mökkiläisiä koskevia asioita. Elokuussa 2005 mökkiläistoimikunta tai vastaava oli perustettu ainakin 28 kuntaan. (Sisäasianministeriön tiedote 17.8.2005; Sisäasianministeriön tiedote 24.8.2004.)

Suomessa on noin 460 000 kesämökkiä ja vuoden 2004 tietojen mukaan näistä vajaa 19 000 on Satakunnassa. Merikarvialla vapaa-ajan asuntoja on noin 1600 ja ne sijaitsevat lähinnä meren rannikolla ja saarissa. Muissa tutkimusalueeseeni kuuluvissa kunnissa on vapaa-ajan asuntoja seuraavasti: Porissa noin 3500 ja Luviällä noin 1200. (SK 30.4.2006; ks. myös Merikarvia.) Merikarvialla on toiminnassa mökkiläisyhdistys, ja siellä on myös harkittu kunnallisen mökkiläistoimikunnan perustamista (O. Toivanen, henkilökohtainen tiedonanto 17.8.2005). Haastateltavat eivät kuitenkaan ilmaisseet tietävänsä tällaisen yhdistyksen olemassaolosta.

Sain yhteyden haastattelemiini mökkiläisiin yhden mökkiläisen kautta. Hän kertoi valinnoista sellaisia haastateltavia, jotka viettävät ison osan ajastaan mökillä. Haastateltavat kertoivatkin viettävänsä suurimman osan kesästä mökillään, jotkut jopa puolet vuodesta. Tein neljä mökkiläishaastattelua ja niissä keskusteluun osallistui kahdeksan mökkiläistä sekä kaksi mökillä ollutta vierasta. Haasteluiden analysoinnissa olen keskittynyt vain niihin seitsemään mökkiläiseen, jotka olivat varsinaisesti haastateltavia.

4.2.3. Haastattelutilanteet

Tein kaikki haastattelut kesällä 2005. Äänitin haastattelut kasettinauhurilla. Nauhoittaminen sujui pääasiassa hyvin, mutta muutamassa haastattelussa nauhoitus alkoi vähän liian myöhään tai loppui liian aikaisin. Kovin pitkiä keskustelupätkiä ei kuitenkaan mennyt hukkaan. Luotin nauhoittamiseen niin paljon, etten tehnyt haastatteluiden aikana muistiinpanoja. Tämä oli tietoinen valinta, koska halusin säilyttää haastattelutilanteen mahdollisimman keskustelunomaisena. Muistiinpanojen kirjoittaminen olisi mielestäni häirinnyt tämän tavoitteen toteutumista. Haastatteluista osa tehtiin Reposaarella ympäristöntutkimuslaitoksen tiloissa, osa haastateltavan kotona tai mökillä ja osa heidän työympäristössään. Suurimmassa osassa haastatteluista olin yksin haastateltavan kanssa, mutta joissakin haastatteluissa keskusteluun osallistui myös muita henkilöitä. Mökkiläisten haastatteleminen poikkesi monella tavalla muista haastatteluista. Tein suurimman osan mökkiläishaastatteluista yhden päivän aikana, ja niissä kaikissa oli minun ja varsinaisen haastateltavan lisäksi muitakin henkilöitä. Yhteyshenkilönä toiminut mökkiläinen osallistui kaikkiin muihin paitsi yhteen mökkiläishaastatteluun.

Haastattelut sujuivat pääasiassa hyvin. Ensimmäisessä koehaastattelussa jännitti se, tulenko saamaan yhtään vastauksia niihin kysymyksiin, joita minulla on. Melko pian huomasin, että haastateltavalla on mielipiteitä asiasta, ja sen jälkeen uskoin, että niitä on muillakin. Olin suunnitellut haastattelukysymyksiä useita päiviä ja muokannut niitä ensimmäisten haastatteluiden jälkeen, joten ne olivat haastattelutilanteissa hyvin muistissa. Tämän takia minun ei tarvinnut kovinkaan paljoa tukeutua papereihini, vaan haastattelutilanne oli melko keskustelunomainen. Haastattelut kestivät keskimäärin 55 minuuttia.

Suurin osa haastatteluistani oli yksilöhaastatteluita, mutta mökkiläishaastatteluiden joukossa oli kolme ryhmähaastattelua. Ryhmähaastattelu eroaa yksilöhaastattelusta esimerkiksi siten, että siinä haastattelijan rooli on erilainen. Ryhmähaastattelussa hänen tehtävänä on ennemminkin keskustelun aikaansaaminen, eikä niinkään ”haastatteluinen”. Toisaalta haastattelijan tulee huolehtia näissäkin haastatteluissa siitä, että pysytään valituissa teemoissa ja kaikki osallistuvat keskusteluun. (Hirsjärvi ja Hurme 2001, 61.) Tässä työssä ryhmähaastattelut olivat parihaastatteluja, tosin yhdessä keskusteluun osallistuu aktiivisesti myös enemmän ihmisiä. Parihaastatteluissa tilanteen hallitseminen oli vielä suhteellisen helppoa. Yksi syy parihaastatteluihin päättymiseen oli ajankäyttö. Tarkoituksena oli tehdä kaikki mökkiläishaastattelut samana päivänä, joten sain säästettyä jonkin verran aikaa, kun tein parihaastatteluja. Ryhmähaastattelujen etuna pidetäänkin sitä, että saadaan nopeasti tietoa usealta vastaajalta (Mt., 63). Suuremmaksi eduksi koin kuitenkin sen, että niiden avulla sain selvitettyä sitä, miten mökkiläiset muodostavat yhteisen kannan merimetsokysymykseen (vrt. Hirsjärvi ja Hurme 2001, 61).

4.2.4. Tausta-aineisto

Varsinaisen haastatteluaineiston lisäksi olen käyttänyt työssäni tausta-aineistona keräämiäni esimerkkejä Satakunnan alueen merimetsokeskustelusta. Näiden kautta olen halunnut tuoda esille sitä, että keskustelua aiheesta on käyty myös muuten kuin oman työni kautta. Lisäksi olen näiden materiaalien kautta voinut tarkastella, onko yleisessä keskustelussa jotain erilaisia piirteitä kuin haastattelumateriaalissa. En ole kuitenkaan analysoinut taustamateriaalia systemaattisesti, vaan olen poiminut sieltä mielestäni keskeiset esimerkit. Taustamateriaalina olen käyttänyt kesän ja syksyn 2005 aikana olleita juttuja Satakunnan Kansassa (SK) sekä paikallisen lintuyhdistyksen sähköpostikeskustelua (ks. PLYverkko). Yhteensä merimetsoihin liittyviä juttuja oli Satakunnan Kansassa vajaa kymmenen ja PLYverkossa reilu kaksikymmentä, joista osa lyhyempiä kommentteja ja osa laajempia pohdintoja. Olen seurannut aiheesta käytyä keskustelua myös laajemmin Suomessa erilaisten lehtikirjoitusten, keskusteluiden ja seminaarien kautta.

Keskustelu Porin alueen merimetsotilanteesta lähti liikkeelle alkukesästä 2005, kun Satakunnan Kansassa oli iso juttu uudesta merimetsoyhdyskunnasta (SK 16.6.2005). Tilannetta tarkasteltiin lähinnä yhden kalastajan mielipiteiden valossa. Koska tämä lehtijuttu nousi esille niin monissa haastatteluissa ja herätti muutenkin keskustelua aiheesta, olen tehnyt siitä tiivistelmän liitteisiin (ks. liite 2). Kalastaja esittää jutussa hyvin voimakkaita näkemyksiä. Hän pitää merimetsoja uhkana ennen kaikkea kalastuksessa, mutta tuo myös esille merimetsojen voimakkaan vaikutuksen pesintäsaaren luontoon. Tämä juttu herätti laajemminkin keskustelua alueen merimetsotilanteesta. PLYverkossa oli jo samana päivänä kommentti tähän juttuun, ja siinä kysytään onko muiden mielestä kalastajan väitteissä jotain perää, kun kirjoittajasta ne tuntuvat liioittelulta. Lisäksi kirjoitus sai yhden luonnonsuojelupuolen edustajan ottamaan asiaan kantaa Satakunnan Kansan mielipideosastolla (SK 22.6.2005). Myöhemmin syksyllä merimetsosiasta syntyi uutta keskustelua, kun eräs kirjoittaja valitti merimetsojen aiheuttamista maisemahaitoista (SK 18.9.2005). Asiaan puuttui tämän jälkeen vielä kaksi maisemallisista haitoista vihastunutta kansalaista (SK 20.9.2005, SK 22.9.2005). En esittele tässä yhteydessä tarkemmin näiden keskustelujen sisältöä, vaan käytän niitä sopivissa kohdin käsitellessäni haastatteluiden sisältöä.

4.3. Aineiston analyysi

Aloitin haastattelun purkamisen eli litteroinnin heti haastattelun jälkeen ja tein sen yleensä seuraavana päivänä loppuun, joten keskustelu oli hyvin muistissa. Aineiston litteroinnin tarkkuudesta ei ole yleisiä ohjeita, vaan litteroinnin tarkkuus riippuu tut-

kimustehtävästä ja tutkimusotteesta (Hirsjärvi ja Hurme 2000, 139). Halusin itse säilyttää haastateltavan oman puheen sävyn, joten tein litteroinnin sanatarkkaan. Tein tämän myös litteroinnin nopeuttamiseksi ja sen varmistamiseksi, etten jätä litterointivaiheessa mitään oleellisesta pois. Litteroinnissa tärkeimpänä asiana oli kuitenkin saada esille se asia, mitä haastateltava sanoi, joten esimerkiksi sanajärjestys ei välttämättä aina noudata täsmälleen sitä, mitä se todellisuudessa on ollut. Tämän ei kuitenkaan pitäisi antaa väärää kuvaa haastateltavan tarkoittamasta asiasta. Aluksi kirjoitin myös äännähdykset esille, mutta suurimman osan haasteluista litteroin jättämällä turhat äännähdykset ja toistot pois. Tähän tutkimuksen raporttiosuuteen en ole jättänyt haastatteluiden suoria lainauksia litterointimuotoon, vaan olen muokannut niitä selkeämmiksi. Tarvittavat selvennykset olen laittanut hakasulkeisiin tekstin lomaan. Esille tuomissani haastattelupätkissä käytän itsestäni lyhennettä E ja haastateltavasta lyhennettä H. Tarvittaessa olen tuonut esille myös sen, minkä ryhmän edustaja haastateltava on.

Haastattelujen litteroinnin jälkeen minulla oli noin 120 sivua tekstiä, josta lähteä etsimään vastauksia tutkimuskysymyksiini. Pertti Alasuutari puhuu *arvoituksen ratkaisemisesta* käsitellessään tätä tutkimuksen vaihetta. Hänen mukaansa laadullinen analyysi koostuu kahdesta toisiinsa kietoutuneesta vaiheesta: havaintojen pelkistämisestä ja arvoituksen ratkaisemisestä. *Havaintojen pelkistäminen* lähtee aineiston tarkastelusta tietystä teoreettis-metodologisesta näkökulmasta, ja sitä seuraa havaintomäärän karsiminen havaintoja yhdistämällä. Tällöin havainnoista etsitään jokin yhteinen piirre tai muotoillaan sääntö, joka pätee koko aineistoon. (Alasuutari 1999, 39 - 40.) Arvoituksen ratkaisemisen vaiheessa tehdään havaintojen pelkistämisessä tuotettujen johtolankojen avulla tutkittavasta ilmiöstä erilaisia merkitystulkintoja (mt., 44 - 46). Arvoituksen ratkaisemisella Alasuutari tarkoittaakin sitä, mistä yleensä puhutaan tulosten tulokinnalla.

Olen valinnut *sisällönanalyysin* keskeiseksi menetelmäksi aineiston analyysiin. Ajatuksena on ollut järjestää aineisto sen avulla sellaiseen muotoon, että pystyn tarkastelemaan tarkemmin merimetsokeskustelun piirteitä. Sisällönanalyysi on siis Alasuutarin käsitteitä käyttäkseni havaintojen pelkistämistä, ja sen avulla uskon pystyväni ratkaisemaan ne arvoitukset, joita tutkimusongelmieni kautta olen muotoillut. Sisällönanalyysin lisäksi olen käyttänyt työssäni kehysanalyysia, mutta se toimii lähinnä apuvälineenä merimetsokeskustelun yhteenvedossa. Molempia analyysimenetelmiä on käytetty monella tavalla eri tutkimuksissa. En tarkastele näitä eri tapoja kovin perusteellisesti, vaan keskityn oman sovellukseni esittämiseen. Haastatteluista saamani aineisto on puhetilanteesta tuotettua aineistoa. Käsitelen haastateltavan puhetta *kuvauksena* merimetsotilanteesta, en tietona siitä, minkälainen merimetsotilanne on. Erving Goffman tähdentää sitä, että haastattelutilanteesta tuotettuja vastauksia ei saa tulkita suorina vastauksina tutkijan esittämiin kysymyksiin, koska puhuttu kuvaus ei ole sama kuin se asiantila, josta puhutaan. Puheessa tapahtuu aina tapahtuman siirtäminen sen luonnollisesta tapahtumaympäristöstä puheen kehukseen. (Goffman 1986.)

4.3.1. Sisällönanalyysi

Sisällönanalyysia kuvataan menettelytavaksi, jonka avulla dokumentteja voidaan analysoida systemaattisesti ja objektiivisesti. Sillä pyritään saamaan tutkittavasta ilmiöstä tiivistetty ja yleinen kuvaus. (Kynge ja Vanhanen 1999, 4; Tuomi ja Sarajärvi 2004, 105.) Sisällönanalyysin tarkoituksena on informaatioarvon lisääminen, jolloin hajanaisestakin aineistosta pyritään luomaan mielekäs, selkeä ja yhtenäinen informaatiokokonaisuus (Tuomi ja Sarajärvi 2004). Sisällönanalyysia on käytetty paljon ja monin tavoin tutkimusaineiston analyysimenetelmä, ja siitä on olemassa kvantitatiivinen ja kvalitatiivinen suuntaus. Niiden perusteella sisällönanalyysi voidaan jakaa kahteen eri analyysitapaan: sisällönanalyysiin ja sisällön erittelyyn. Usein näistä analyysitavoista puhutaan synonyymeina, mutta Jouni Tuomi ja Anneli Sarajärvi määrittelevät sisällön erittelyn tarkoittavan sellaista dokumenttien analyysia, jossa kuvataan kvantitatiivisesti tekstin sisältö. Sisällönanalyysilla he tarkoittavat puolestaan pyrkimystä

kuvata dokumenttien sisältöä sanallisesti. (Tuomi ja Sarajärvi 2004, 106 - 107.) Tämän jaon perusteella käytän itse omasta analyysimenetelmästäni nimitystä sisällönanalyysi. Vaikka päähuomioni on aineiston sanallisessa kuvauksessa, ei analyysin toteuttaminen tällaisen sisällönanalyysin keinoin sulje pois myöhempää aineiston kvantitatiivista tarkastelua. Joissain tapauksissa olenkin jatkanut sanallisesti kuvatun aineiston tarkastelemista määrällisesti. Tällaisissa tapauksissa voidaan esimerkiksi laskea, kuinka monta kertaa tietty asia ilmenee aineistossa tai kuinka moni tutkittava ilmaisee kyseisen asian (Kyngäs ja Vanhanen 1999, 9 - 10).

Sisällönanalyysin tekemiseksi ei ole olemassa yksityiskohtaisia sääntöjä, vaan pelkätään ohjeita analyysiprosessin etenemiseksi (Kyngäs ja Vanhanen 1999, 5). Sisällönanalyysia voidaankin pitää joko yksittäisenä metodina tai väljänä teoreettisena viitekehystenä (Tuomi ja Sarajärvi 2004, 105). Sisällönanalyysi toimii minulle välineenä, jonka avulla saan järjestettyä aineiston tiiviiseen ja selkeään muotoon kadottamatta kuitenkaan sen sisältämää informaatiota. Analyysi perustuu siihen, että ensin aineisto hajotetaan osiin, sitten käsitteellistetään ja koodataan uudella tavalla loogiseksi kokonaisuudeksi. Tällöin aineisto on johtopäätösten teon kannalta sopivan tiivistetyssä ja yleisessä muodossa. (Tuomi ja Sarajärvi 2004, 105, 110; ks. myös Grönfors 1982, 161.) Näitä analyysiprosessin vaiheita on kuvattu myös aineiston pelkistämiseksi, ryhmittelyksi ja abstrahoinniksi (Kyngäs ja Vanhanen 1999, 5). Analyysin ensimmäinen vaihe on analyysirungon muodostaminen. Analyysirunko voidaan tehdä väljäksi, jolloin myös analyysirungon ulkopuolisia asioita voidaan ottaa mukaan. Näistä muodostetaan sitten uusia luokkia. Analyysirungon muodostamisen jälkeen tehdään aineiston pelkistäminen, joka voi olla joko informaation tiivistämistä tai pilkkomista osiin. Tässä vaiheessa aineistosta poimitaan ilmauksia, jotka jaetaan luokittelurungon mukaisiin luokkiin. Abstrahoinnin vaiheessa yhdistetään samansisältöiset luokat ja muodostetaan niistä ylempiä luokkia. (Tuomi ja Sarajärvi 2004, 116 - 117; Kyngäs ja Vanhanen 1999, 7 - 8.)

Sisällönanalyysi voidaan tehdä niin aineistolähtöisesti ja teoriaohjaavasti kuin teorialähtöisesti (Tuomi ja Sarajärvi 2004, 97). Itselläni analyysi on teorialähtöisyyden ja teoriaohjaavuuden välimaastosta. Aineistolähtöisessä sisällönanalyysissä analyysiyksiköt valitaan aineistosta tutkimuksen tarkoituksen ja tehtävänasettelun mukaisesti, eivätkä ne ole etukäteen määriteltäviä. Teoriaohjaava analyysi etenee aineistolähtöisen analyysin tavoin, mutta siinä on tunnistettavissa aikaisemman tiedon vaikutus. Se eroaa aineistolähtöisyydestä muun muassa sitä kautta, että aineiston abstrahoinnin vaiheessa teoreettiset käsitteet tuodaan valmiina, kun aineistolähtöisessä analyysissä ne luodaan aineistosta. (Mt., 110 - 116.) Teorialähtöistä analyysia ohjaa aikaisemman tiedon pohjalta luotu kehys. Tällöin ilmiöstä jo etukäteen tiedetty sanelee, miten aineiston hankinta järjestetään ja miten tutkittava ilmiö käsitteenä määritellään. (Tuomi ja Sarajärvi 2004, 97 - 100, 110.) Teorialähtöisessä analyysissä aineiston luokittelu perustuu aikaisempaan viitekehukseen. Siinä analyysirunko muodostetaan aikaisemman tiedon varassa. (Kyngäs ja Vanhanen 1999, 7.)

Sisällönanalyysilla tehtyjä tutkimuksia on usein kritisoitu siitä, että tutkija on saattanut kuvata analyysinsä hyvinkin tarkasti, mutta ei ole kyennyt tekemään mielekkäitä johtopäätöksiä, vaan esittelee järjestetyn aineiston ikään kuin tuloksena (Tuomi ja Sarajärvi 2004, 105). Pysin välttämästä tällaisen kritiikin huomioimalla sen, että sisällönanalyysi ei ole minulle tutkimukseni lopputulos, vaan tarjoaa vasta johtolankoja varsinaiseen arvoituksen ratkaisemiseen. Itselleni sisällönanalyysi on siis ennen kaikkea menetelmä, jonka avulla saan järjestettyä aineiston johtopäätösten tekoa varten.

Sisällönanalyysi omassa työssäni

Aineistoni sisällönanalyysi on siis teorialähtöisyyden ja teoriaohjaavan välimaastosta. Analyysi etenee ehkä eniten teorialähtöisen analyysimallin mukaisesti, mutta olen pyrkinyt ottamaan myös aineiston mahdollisimman paljon huomioon. Analyysi on lähtenyt liikkeelle luokittelurungon muodostamisesta. Tässä vaiheessa minulla oli pohjana koehaastattelusta tekemäni alustava aineiston pelkistäminen, jossa olin merkinnyt

tiivistetysti ylös, mitä asioita aineistosta käsitellään. Luokitteluyksikkönä käytin ajatuskokonaisuutta. Ei voi kuitenkaan sanoa, etteikö teorialla olisi ollut tässä vaiheessa mitään merkitystä, koska käsitykseni merimetsotilanteesta ja siitä teoriasta, jota käytän työssäni, ovat vaikuttaneet jo haastattelurungon muodostamiseen ja sitä kautta haastatteluihin. Olen myös nimennyt ja ryhmitellyt luokitteluyksiköt pitkälti teorian ja muuhun aihepiiriin tutustumisen pohjalta. Luokittelurunko noudattaakin melko paljon graduni yleistä jäsenystä (ks. liite 3). Pidän luokittelurungon kuitenkin sikäli avoimena, että olen ottanut siihen myös sellaisia asioita, jotka ovat haastateltavan itsensä esiin tuomia. Tämän takia alkuperäiseen luokittelurunkoon on tullut luokittelun edetessä koko ajan lisää kohtia, eikä sen sisäistä logiikkaa ole aina helppo ymmärtää. Luokittelun jälkeen muokkasinkin luokittelurunkoa vielä niin, ettei siellä ole turhia tai päällekkäisiä kohtia.

Luokittelurunkoni on kaksitahoinen, toisaalta siinä on aineistosta esiin nostamani luokitteluyksiköt ja toisaalta ne asiat, joita haluan tarkastella vielä erikseen tutkimuskysymysten kannalta. Nämä viimeksi mainitut liittyvät *ongelmanmäärittelyihin, tietoon ja valtaan*. Ongelmanmäärittelyt tulevat jossain määrin esille muunkin luokittelun kautta, mutta ne ovat yksi keskeinen kiinnostukseni kohde, joten pidän hyvänä ratkaisuna poimia ne tekstistä erikseen. Tietoon liittyvissä kysymyksissä haluan tarkastella erikseen kaikkia niitä kohtia, joissa haastateltava jotenkin mainitsee tietonsa lähteen, tiedon epävarmuuden tai yleensäkin jotenkin tietämiseen liittyviä asioita. Olen käyttänyt tässä vaiheessa apuna myös ajatuksia faktuaalistamisstrategioista (ks. tarkemmin kohta 4.3.2. tässä työssä). Valtaan liittyvät kysymykset on otettu erikseen vain sen takia, etten ole nostanut niitä tietoisesti keskusteluissa esille. Valta ei ole työssäni keskeinen kiinnostuksen kohde, mutta se liittyy niin olennaisesti muihin osa-alueisiin, että haluan katsoa, tuleeko aineistossa jotenkin esille siihen liittyviä kysymyksiä.

Aineiston luokittelua varten luin haastattelut moneen kertaan läpi saadakseni yleiskuvan haastatteluiden sisällöstä. Varsinaisen luokittelun ensimmäisessä vaiheessa luin yhden haastattelun kerrallaan ja irrotin ajatuskokonaisuudet toisistaan merkitsemällä, mihin luokitteluyksikköön ne kuuluivat. Jätin luokittelupätkät riittävän laajoiksi, jotta aineiston uudelleenryhmittelyn jälkeen saatoinkin nähdä, mihin laajempaan keskusteluun tietty ajatuskokonaisuus liittyi. Luokittelurunko on melko yksityiskohtainen, minkä takia samassa tekstipätkässä saattaa olla aineksia moneenkin luokkaan. En pidäkään luokkia toisiaan poissulkevinä, vaan sama tekstipätkä esiintyy helposti monessakin kohtaa. Olen laittanut kunkin tekstipätkän yhteyteen tiedon siitä, missä kaikissa luokittelurungon kohdissa sama teksti esiintyy, jotten analysoi samaa asiaa moneen kertaan. Luokittelun toisessa vaiheessa luin haastattelut uudestaan merkitsemällä erilaisin fonttivärein kaikki ne lisäluokat, joita halusin tarkastella erikseen (*ongelmanmäärittely, tieto ja valta*).

Haastatteluaineiston pilkkominen luokitteluyksiköiden alle jatkui tekstipätkien yhdistämisellä luokittelurungon mukaisesti. Etsin näistä asiakokonaisuuksista yhtäläisyyksiä ja eroavaisuuksia eri haastateltavien kesken, sekä pyrin yleensäkin tuomaan tiivistetysti esille sen, mitä mieltä oltiin kustakin asiakokonaisuudesta ja mitä siitä puhuttiin. Näin pääsin asiakohtaisesti tarkastelemaan haastatteluissa esiinnousseita asioita ja tätä kautta tekemään aineiston varsinaista analyysia. Tosin aineiston järjestämisen ja sen analysoimisen ero on vain näennäinen, sillä aineiston järjestäminen on osa analyysia (Grönfors 1982, 155). Varsinaisen luokittelurungon mukaisen analyysiin olen yhdistänyt haastatteluissa käyttämäni väitteiden analyysin sekä ne ongelmanmäärittelyiden, tiedon ja valta-osioiden analyysit, joita halusin tarkastella erikseen. Näiden analyysivaiheiden kautta syntyneet tekstit ovat olleet pohjana sille analyysitekstille, jota olen tuonut tähän tutkimusraporttiin.

Väitteiden analyysi

Haastatteluiden viimeisenä osiona pyysin haastateltavaa ottamaan kantaa seitsemään merimetsosta esitettyyn väitteeseen (ks. liite 1 ja liite 4). Väitteet poimin yhtä lukuun ottamatta merimetsotyöryhmän raportista (Ympäristöministeriön moniste 161). Valit-

sin sieltä erityyppisiä kalastukseen ja maisemaan sekä muuhun luontoon liittyviä väitteitä. Viimeisen väitteen nostin mukaan sen jälkeen, kun joissakin keskusteluissa oli otettu kantaa siihen, kuuluuko merimetso Suomen luontoon. Otin väitteiden sanamuodon lähes suoraan merimetsotyöryhmän raportista, mutta jälkeinpäin voi sanoa, että joissain olisi kannattanut miettiä sanamuotoja tarkemmin. Kaikki väitteissä käsitellyt aihealueet eivät myöskään olleet haastateltaville tuttuja, mikä vaikeutti joihinkin väitteisiin vastaamiseen. Esitin väitteet suullisesti ja merkitsin itse vastaukset lomakkeelle, koska halusin kuulla myös haastateltavilta perustelut mielipiteilleen. Vastausvaihtoehdot olivat asteikolla yhdestä viiteen: täysin eri mieltä, osittain eri mieltä, en osaa sanoa, osittain samaa mieltä, täysin samaa mieltä. Luokitellessani vastauksia olen kuitenkin muuttanut vastaukset asteikolle: *eri mieltä, en osaa sanoa ja samaa mieltä*.

Väitteiden analyysissä olen käyttänyt hyväkseni eräässä tutkimuksessa esiintuotua mallia, jossa väitteiden vastausten jakaumien tarkastelun lisäksi tuotiin mukaan vastausten perustelut (Heikkinen, Jokinen, Pölkki ja Jaakkola 2005, 277 - 278). Yksi syy perusteluiden esilletuomiseen on myös se, että kaikissa tapauksissa haastateltavat eivät tuoneet täysin selvästi esille sitä, mihin kohtaan he haluavat vastauksensa laittaa. Nyt kun vastausten perustelut on laitettu näkyviin, voi lukija tarkastella vastaajan mielipiteitä tarkemmin. Kaikki haastateltavat eivät ole vastanneet väitteisiin, koska ne tulivat mukaan vasta koehaastatteluiden jälkeen. Vastaajien määrä vaihtelee myös sen takia, että olen rajannut jotkin epäselvät vastaukset analyysistä pois. Väitteisiin vastasi, väitteestä riippuen, yhdestä kolmeen kalastajaa, kolme lintuharrastajaa ja neljästä viiteen mökkiläistä. Olen laittanut vastausten kommenttien kohdalle kirjaimet K, L ja M, sen mukaan, mistä ryhmästä vastaaja on. Lisäksi olen antanut kullekin vastaajalle tietyn numeron (esim. K1), jotta voi seurata sitä, miten yhden haastateltavan vastaukset jakautuvat. En ole tuonut väitteiden analyysia erikseen tähän työhön, vaan olen liittänyt niiden tarkastelun aina siihen yhteyteen, jossa väitteen sisältämää asiaa muutenkin käsitellään. (Ks. väitetaulukot liite 4.)

4.3.2. Kehysanalyysi

Pääasiallinen analyysimenetelmä työssäni on laadullinen sisällönanalyysi, mutta sen lisäksi olen käyttänyt aineistoni analysoimiseen kehysanalyysia. Kehysanalyysi toimii tässä työssä apuvälineenä Porin alueen merimetsokeskustelun kokonaisuuden tarkastelussa. Se on siten väline ensimmäisen tutkimuskysymyksen ratkaisemiseen eli siihen, *miten haastateltavat suhtautuvat merimetsojen levittäytymiseen alueelle*. Selvitän kehysanalyysin avulla sitä, millaisista kehyksistä haastateltavat tarkastelevat merimetsoja ja Porin alueen merimetsotilannetta. Kehysanalyysin avulla hahmotan siten Porin alueen merimetsokeskustelun kokonaisuutta, kun sisällönanalyysin avulla tarkastelen tätä keskustelua yksityiskohtaisemmin.

Kehysanalyysia on käytetty tutkimuksissa monin eri tavoin, mikä johtuu osittain siitä, ettei kehysanalyysin oppi-isänä pidetyllä Erving Goffmanilla ole omissa töissään menetelmiä koskevia ohjeita. Monet tutkijat ovatkin ottaneet kehysanalyysista vain omaa tulkintaa innoittavan perusidean, eivätkä välttämättä käytä sitä systemaattisena analyttisena viitekehyksenä. (Puroila 2002, 51.) Myös itselläni kehysanalyysi toimii enemmän apuvälineenä kuin kovin tiukkana menetelmänä merimetsokeskustelun kokonaisuuden hahmottamisessa. Vaikka kehysanalyysista on monenlaisia versioita, on niille yhteistä pyrkimys ymmärtää, miten yhteiskunnat ja sosiaaliset ryhmät prosessoivat tietoa ja tuottavat merkityksiä. Yhteistä on myös se, että tarkastellaan sekä yksilöiden ja ryhmien kehyksiä että kehysten välistä vuorovaikutusta. (ks. Peuhkuri 2004, 43 - 44.)

Goffman lähtee kehystämässä liikkeelle tilannemääritelmän käsitteestä (*definition of the situation*), jolla tarkoitetaan sitä, että kyetäkseen toimimaan mielekkäästi, ihmisten on aina vuorovaikutustilanteisiin tullessaan ratkaistava, mistä niissä on kysymys. Kehystämisen avulla ihmiset jäsentävät kokemuksiaan maailmasta ja pystyvät ymmärtä-

mään niitä tilanteita, joihin joutuvat. (Ks. esim. Karvonen 2000, 79; Peuhkuri 2004, 44; Luhtakallio 2005, 191.) Pyrkiessään ymmärtämään erilaisia tilanteita, ihmiset tarkastelevat niitä kehysten kautta. Kehykset määrittelevät sen, minkälaisesta tapahtumasta henkilö ajattelee olevan kyse ja miten yksilön tulisi toimia tilanteessa. (Goffman 1986, 10 - 11.) Arkielämän toiminnoista suurin osa tunnustetaan välittömästi ja itsensänselvyytenä. Haemme jokaisessa tilanteessa merkkejä tai vihjeitä, jotka varmistaisivat tietyn tulkintakehikon oikeaksi. Tukea eri tulkintavaihtoehdoille haetaan usein myös muiden, erityisesti asiantuntijoiden näkemyksistä. (Karvonen 2000, 79 - 80.)

Kehyksillä tarkoitetaan suhteellisen pysyviä tapoja ymmärtää ja organisoida ilmiötä. Ne ohjaavat tulkintoja, ja niiden avulla ihmiset havainnoivat, tunnustavat ja nimeävät ilmiöitä. Kun todellisuutta kehystetään, voidaan samalla valikoida informaatiota ja antaa sille merkityksiä. (Peuhkuri 2004.) Robert Entmanin mukaan kehystäminen onkin joidenkin puolien valitsemista havaitusta todellisuudesta ja niiden tekemistä muita näkyvämmiksi. Tämä johtaa siihen, että suositetaan ja edistetään tiettyä ongelmanmäärittelyä, kausaalista tulkintaa, moraalista arviota tai toimintasuoritusta. Kehystämisen olemus on siten kuvatus todellisuuden elementtien suurentamisessa ja näkyväksi tekemisessä ja toisten elementtien kutistamisessa ja häivyttämisessä. (Ks. Karvonen 2000, 82.)

Yleensä tilanteet sisältävät samanaikaisesti useita eri kehyksiä. Tilanteen saama määritelmä voi muuttua nopeastikin, kun jokin yksityiskohta muuttuu tai paljastuu lisätietoa asiasta. Eri kehykset vaikuttavat myös toisiinsa ja esiintyvät limittäin. Ne eivät ole siten toisiaan poissulkevia elementtejä, vaan eri kehykset voivat esiintyä sisäkkäin eri asetelmissa. (Luhtakallio 2005, 191 - 192.) Kehyksiin liittyikin tietty kaksijakoisuus, toisaalta niiden pysyvyys ja toisaalta muutos (Peuhkuri 2004, 46). Yksilöt voivat tulkita tilanteita useiden kehysten kautta ja käyttää samanaikaisesti monia erilaisia kehyksiä. Lisäksi yksilöt vaihtavat kehyksiä joustavasti ja myös muuntavat niitä. He myös saattavat toimia vastoin kehysten sisältämiä sääntöjä sopivasta käyttäytymisestä. (Puroila 2002, 47.)

Kehysanalyysi omassa työssäni

Itselleni kehysanalyysi ei ole erityisen pitkälle viety analyysimenetelmä, vaan käytän sitä melko löyhänä *yhteenvetoanalyysinä*. Koen kehysanalyysin antavan minulle välineitä ymmärtää merimetsokeskustelua paremmin kokonaisuutena, koska sen avulla voin jäsentää monella tasolla liikkuvaa ja erilaisia teemoja sisältävää keskustelua (vrt. Peuhkuri 2004). Kehysten määritelmästä minun kannaltani keskeisintä on se, että kehysten ajatellaan ohjaavan ihmisten tulkintoja tilanteesta. Kiinnostavaa omassa työssäni on tarkastella sitä, miten haastateltavat valikoivat tietoisesti tai tiedostamattaan sitä tietoa, mitä he esittävät merimetsotilanteesta. He saattavat korostaa voimakkaasti joltain puolta asiasta, mutta jättää toisen asian täysin huomioimatta. Se, mistä kehyksestä haastateltavat merimetsotilannetta tarkastelevat, ohjaa siten sitä, miten he havainnoivat, tunnustavat ja nimeävät siihen liittyviä ilmiöitä.

Kehysanalyysiin kuuluu ajatus siitä, että kehykset ovat jatkuvassa muutostilassa ja henkilö vaihtelee kehyksiä joustavasti samassa tilanteessa. Tämä puoli jää kuitenkin omassa työssäni vähemmälle tarkastelulle. Määrittelen kunkin haastateltavan edustamaan vain yhtä kehystä, mikä väistämättä vääristää tilannetta. Kehysanalyysi toimii minulla enemmän yhteenvedon apuna, joten se tekee tästä analyysistä myös enemmän yleisluontoisen kuin yksityiskohtaisen kehysten tarkastelun. Mielestäni haastateltavien sijoittaminen yhteen pääkehykseen antaa yleisen kuvan siitä, millaisia keskeisiä näkökulmia merimetsopuheista on. Kehysanalyysini ei siten tuo esille kaikkia mahdollisia puheista löytyviä kehyksiä, vaan ainoastaan ne, jotka olen kokenut keskeisimmiksi.

Koska kehysanalyysin perusajatuksista ei löydy suoraan apua siihen, miten analyysi konkreettisesti tapahtuu, olen luonut oman analyysimallini muutaman kehysanalyysia käyttävän tutkimuksen pohjalta. Tärkeimpänä lähteenä on ollut tässä yhteydessä Anna-Maija Puroilan väitöskirja (2002), mutta sen lisäksi olen ottanut ideoita kahdesta

pro gradu -tutkielmasta (Juntunen 2004; Naukkarinen 2004). Puroilalla kehysanalyysin pohjalla on hänen luomansa taulukko, jossa hän tarkastelee kehysanalyysin asettamia oletuksia analyysin kohteena olevaan puheeseen ja miettii näille analyyttisiä kysymyksiä (ks. taulukko 1). Analyysiprosessi keskittyy sekä *kontekstiin* että *puheen sisältöön*. Itselläni päähuomioni on ollut puheen sisällön analyysissä eli sen tarkastelemisessa, mistä näkökulmasta haastateltava merimetsotilanteesta puhuu ja millaisia kielellisiä ilmauksia hän käyttää.

Taulukko 1. Analyyttinen viitekehys puheen analyysiin

Analyysin kohde	Oletus	Analyttiset kysymykset
Konteksti	- Puhujalla (ja kuulijalla) on taipumus sopeuttaa vuorovai- kutuksellinen toiminta kul- loiseenkin tilanteeseen.	- Minkälaisessa tilanteessa ja mitä tarkoitusta varten puhe on tuotettu?
Puheen sisältö	- Kehys on puhujan perspek- tiivinen, jonka valossa puhuja tarkastelee puheenaiheena olevaa asiaa. - Tiettyyn kehukseen liittyy tietynlaisten kielellisten ilma- usten käyttäminen.	- Mistä puhuja puhuu? - Mistä perspektiivistä puhuja tarkastelee asiaa? - Minkälaisia kielellisiä ilmauk- sia puhuja käyttää puheen ai- heena olevasta asiasta?

Muokattu Puroila (2002, 57).

Etsittyään aineistostaan vastaukset näihin *analyttisiin kysymyksiin*, luokittelee Puroila kuvaukset ja yhdistää ne yhtenäisiksi kategorioiksi, joista hän sitten käyttää nimitystä *kehys*. Tämän jälkeen hän tarkastelee yksityiskohtaisemmin sitä, minkälaisia erilaisia toiminta- tai ajattelutapoja kuhunkin kehukseen liittyy. (Puroila 2002, 60 - 61.) Mietin sopivia analyttisiä kysymyksiä aineistoni tarkastelemiseen edellä mainittuja lähteitä hyväksikäyttäen (Juntunen 2004, 54; Naukkarinen 2004, 35; Puroila 2002). Päädyin tarkastelemaan omassa työssäni ensinnäkin sitä, *miten haastateltavat kuvaavat merimetsoa*. Muotoilin haastateltavien näkemykset vaihtoehtoihin *merimetso on ja merimetso ei ole*. Toisena vaiheena tarkastelin sitä, *millaisia ongelmanmäärittelyjä haastateltavat esittävät*. Kolmantena kohtana tarkastelin sitä, *tuleeko haastateltavan mielestä merimetsotilanteeseen puuttua jollakin lailla* ja jos, niin *miten*. Viimeisenä vaiheena tarkastelin kielellisten ilmausten kautta haastattelun puheen *yleissävyyä* ja tarkemmin sitä, *kuinka varmaa haastateltavan puhe on*.

Kielellisten ilmausten ottaminen mukaan kehysanalyysiin perustuu siihen, että kehysanalyysin yhtenä oletuksena on, että kehukset tuottavat tietynlaisen tavan kuvata tapahtumaa. Tällöin jokaiseen kehukseen liittyy tietynlainen kielellinen maailma ja tietynlaisten kielellisten ilmausten käyttö (esim. Puroila 2002, 56). En tarkastele kokonaisuudessaan haastateltavan kielellisiä ilmauksia, vaan keskityn niihin, joissa tulee esille haastateltavan *tietämiseen* liittyviä asioita. Tämän lisäksi kehysanalyysissä on mukana myös toinen työni keskeinen osa-alue eli ongelmanmäärittelyt. Haastateltavien näkemykset merimetsotilanteeseen puuttumisesta täydentävät mielestäni hyvin kokonaiskuvaa haastateltavan suhtautumisesta merimetsotilanteeseen. Joissakin kehysanalyysin vaiheissa olen käyttänyt hyväkseni aikaisemmin sisällönanalyysissä tekemiäni analyyssejä, mutta jotkut analyysin vaiheet ovat kokonaan uusia.

Kehysanalyysin vaiheet

Ensimmäisenä vaiheena kehysten hahmottamisessa oli lukea haastattelutekstit läpi etsimällä haastateltavien kuvauksia siihen, mikä merimetso on tai mikä merimetso ei ole. Luin jokaisen haastattelun litterointitekstin läpi ja poimin sieltä kaikki merimetso-kuvaukset. Löysin haastatteluista muun muassa seuraavia kuvauksia: *merimetso on uhka, röyhkeä, uusi ilmiö, mielenkiintoinen sekä komea* lisä Suomen linnustoon ja *merimetso ei ole uhanalainen, haitta, erityisrauhoitettava eikä -vihattava*. Yhdistämällä näitä merimetsokuvauksia muodostin alustavat kehukset, joita lähdin muokkaamaan ja tarkentamaan muiden analyysivaiheiden kautta. Kehysanalyysin toisessa vaiheessa tarkastelin alustavien kehysten yhtenevyyttä ongelmanmäärittelyistä ja toimenpideehdotuksista tekemiäni analyysien kanssa (ks. tarkemmin osat 5.2.1. ja 5.2.2. tässä työssä). Tässä analyysivaiheessa tarkastelin sitä, onko haastateltavien sijoittuminen tiettyyn kehukseen yhteydessä tekemiini luokituksiin.

Viimeisessä analyysivaiheessa lähdin jälleen tarkastelemaan alkuperäisiä haastattelutekstejä. Nyt tarkoituksena oli saada selville se, millainen on haastattelun *puheen yleissävy* ja miettiä tarkemmin sitä, kuinka varmaa haastateltavan puhe on. Tässä vaiheessa käytin analyysissa avukseni Kirsi Juhilan (2000) näkemyksiä siitä, millaisin keinoin puhe saadaan vaikuttamaan ehdottoman varmalta eli *faktuaaliselta*. Hän lähtee siitä ajatuksesta, että mitä faktuaalisempaa kielen käyttö on, sitä helpompi on saada kuulijat vakuuttuneeksi kuvatun asiantilan tai tapahtuman todenperäisyydestä. Hän määrittelee *faktuaalistamisstrategiat* ”sellaiseksi vakuuttelun muodoksi, joita käyttämällä jonkun tiedon totuusarvosta tulee niin suuri, että kyseinen versio vaikuttaa itseltään selvältä ja ainoalta oikealta”. (Juhila 2000, 151 - 152.)

Juhila on omassa työssään löytänyt aineistostaan viisi erilaista faktuaalistamisstrategiaa: itse todettuun vetoava strategia, vaihtoehdottomuusstrategia, kvantifioiva strategia, sosiaalisiin normeihin tukeutuva strategia ja asiantuntijuusstrategia (Juhila 2000, 157). *Itse todettuun vetoavassa strategiassa* keskeistä on vetoaminen puhujan itsensä läsnäoloon. Vakuuttavuus perustuu siihen, ettei ulkopuoliseksi luokiteltu kuulija voi epäillä esitettyjen tietojen totuusarvoa, koska hän ei ole ollut paikalla niitä toteamassa. *Vaihtoehdottomuusstrategian* avulla vakuutetaan kuulijaa siitä, että asiat on mahdollista hoitaa ja ratkaista vain yhdellä tavalla. Toisenlaisiakin vaihtoehtoja voidaan myöntää olevan, mutta ainoastaan yksi määrittyy ’tosiasiat’ huomioiden järkeväksi ja oikeaksi. *Kvantifioivassa strategiassa* asiantilat ja tapahtumat kvantifioidaan eli niistä esitetään täsmällisiä lukuja tai erilaisia määriä, suhteita ja osuuksia. Yksi vakuuttamisen keino on tuketua puheessa yhteisesti jaettuihin *sosiaalisiin normeihin*. Normeilla Juhila tarkoittaa vakiintuneisiin käsityksiin tai tapoihin perustuvia, vaikeasti kumottavia periaatteita. Viimeinen Juhilan esiintuoma faktuaalistamisstrategia on *asiantuntijuusstrategia*, jossa on kyse johonkin erityistietämykseen, kuten professionaaliseen tai tieteseen, perustuvasta vakuuttamisesta. (Juhila 2000, 158 - 181.)

En ole lähtenyt etsimään aineistosta systemaattisesti edellä mainittuja faktuaalistamisstrategioita, mutta ne ovat vaikuttaneet taustalla, kun olen etsinyt haastattelutekstistä erilaisia tiedon varmuutta koskevia ilmauksia. Ne eivät myöskään ole ainoita keinoja vakuutta puheen totuudellisuutta. Poimin haastateltavien tietämiseen liittyvät ilmaukset litterointiteksteistä ja laitoin ylös seuraavanlaisia ilmauksia: *en tiedä, ehkä, luulisin, se on ihan selvä, oliko se nyt niin, mun mielestä, aivan varmasti* jne. Olen tarkastellut näitä haastateltavien ilmauksia melko yleisellä tasolla, lähinnä luomalla yleiskuvan siitä, *miten* haastateltava puhuu merimetsoista ja merimetsotilanteesta, kiinnittäen tässä huomion hänen *tietämistään koskeviin* ilmauksiin. Lähinnä olen tarkastellut asiaa sitä kautta, onko jonkun tietyn faktuaalistamisstrategian käyttö haastateltavalla erityisen runsasta, onko hänen puheessaan näihin varmuuteen liittyvien ilmausten lisäksi epävarmuutta tai tietämättömyyttä osoittavia ilmauksia. Näiden pohjalta loin kunkin haastateltavan osalta yleiskuvauksen hänen puheensa tyylistä ja tarkastelin sitten tämän yhtenevyyttä luomiini kehysiin.

4.4. Tutkimuksen luotettavuuden arviointi

Tehdessään erilaisia ratkaisuja tutkimusprosessin eri vaiheissa tulisi tutkijan kiinnittää huomiota työn ja analyysin arvioitavuuteen. Arvioitaessa tutkimuksen luotettavuutta ja pätevyyttä puhutaan usein tutkimuksen reliabiliteetista ja validiteetista. *Reliabiliteetilla* tarkoitetaan tutkimustulosten ja väitteiden luotettavuutta eli mittauksen tai tutkimuksen kykyä antaa ei-sattumanvaraisia tuloksia (Hirsjärvi, Remes ja Sajavaara 2004, 216). Kvalitatiivisen tutkimuksen yhteydessä se merkitsee erityisesti vaatimusta analyysin toistettavuudesta (Uusitalo 2001, 84). Reliabiliteetti voidaan todeta usealla tavalla, esimerkiksi niin, että kaksi arvioijaa päätyy samaan tulokseen (Hirsjärvi ym. 2004, 216). Tutkimuksen tulokset on siis kyettävä toistamaan riippumattomasti. Hyvä reliabiliteetti kertoo siitä, että tulokset vaihtelevat siksi, että asiassa on todellisia eroja, eivätkä siksi, että haastattelija on vaikuttanut tuloksiin (ks. Nuorten elinolot -tutkimus). Taatakseen tutkimukselleen riittävän reliabiliteetin tutkijan on noudatettava yksiselitteisiä luokittelu- ja tulkintasääntöjä aineistoa käsitellessään (Uusitalo 2001, 84).

Validius tarkoittaa mittarin tai tutkimusmenetelmän kykyä mitata juuri sitä, mitä on tarkoituskin mitata. Se merkitsee laadullisessa tutkimuksessa kuvauksen ja siihen liitettyjen selitysten ja tulkintojen yhteensopivuutta, sitä, sopiiko selitys kuvaukseen eli onko selitys luotettava. (Hirsjärvi ym. 2004, 216 - 217.) Tutkimuksen validiteettia arvioitaessa pohditaan sitä, oikeuttavatko käytetty aineisto, tutkimusmenetelmät ja saadut tulokset esitetyt väitteet (Selin 2001). Haastattelututkimuksessa ongelmaksi voi tulla se, että haastateltavat vastaavat niin kuin olettavat haastattelijan toivovan tai antavat sellaisia vastauksia, jotka kokevat sosiaalisesti hyväksytyiksi. Toinen ongelma on siinä, etteivät henkilön sanat välttämättä aina vastaa hänen ajatuksiaan, koska ilmauksilla ja ajatuksilla on eroja. (Ks. Nuorten elinolot -tutkimus.) Validiteetilla tarkoitetaan haastattelun yhteydessä sitä, että haastateltava ymmärtää kysymyksen niin kuin tutkija on sen tarkoittanut, ja vastaa sen mukaisesti (Hirsjärvi ym. 2004).

Tutkimuksen validiutta voidaan lisätä käyttämällä samassa tutkimuksessa erilaisia aineistoja, teorioita ja menetelmiä sekä useita tutkijoita. Tästä käytetään nimitystä *triangulaatio*. Triangulaation käyttöä voidaan perustella sillä, että tutkimalla asioita yhdessä, useasta eri näkökulmasta ja eri menetelmien avulla niistä on mahdollista saada kattavampi kuva kuin vain yhtä menetelmää käyttämällä. (Eskola ja Suoranta 1998, 69.) Omassa työssäni toteutuu jossain määrin aineistotriangulaatio, koska olen käyttänyt haastatteluaineiston lisäksi hyväkseni myös erilaisia tausta-aineistoja. Käytän aineiston analyysissä myös kahta eri menetelmää, koska uskon niiden kautta saavani kattavammin vastaukset tutkimuskysymyksiini. (Ks. tarkemmin eri triangulaatiosta: Eskola ja Suoranta 1998, 69 - 71; Hirsjärvi ym. 2004, 218.)

Vaikka tutkimuksen reliabiliteettia ja validiteettia voidaan pyrkiä mittaamaan ja arvioimaan kontrollikysymyksillä, vertailuilla ja uusintatutkimuksilla, on tutkimuksen luotettavuuden kannalta olennaisempaa suorittaa kaikki tutkimuksen vaiheet huolellisesti ja johdonmukaisesti (ks. Nuorten elinolot -tutkimus). Olenkin pyrkinyt tuomaan mahdollisimman tarkkaan esille kaikki aineiston luettelointiin ja tulkintaoperaatioiden pilkkomiseen liittyvät vaiheet sekä tekemäni tulkintasäännöt (vrt. Mäkelä 1990, 57), jotta lukija voi arvioida työni ja päätelmäni luotettavuutta. Klaus Mäkelä pitää aineiston luotettavuuden kannalta tärkeänä myös sitä, että tutkija pystyy perustelevaan sen, että aineisto on analysoimisen arvoinen (mt., 47 - 48). Pidän itse teemahaastatteluiden kautta tuotettua aineistoa työni kannalta hyvänä vaihtoehtona. Olen pitänyt tärkeänä sitä, että haastateltavien oma ääni pääsisi kuuluville, ja siihen haastattelu on hyvä keino. Tosin alkuvaiheen haastatteluissa omat ennakkokäsitykset merimetsotilanteesta vaikuttivat enemmän haastatteluuden kulkuun, mutta loppuvaiheessa ne etenivät enemmän haastateltavien ehdoilla. Yksi heikko puoli aineistossa on se, että haastatteluissa tuli melko vähän esille haastateltavien taustatietoja. Joissakin haastatteluissa ”lämmittelykeskustelu” siirtyi heti itse asiaan, eli merimetsoihin, jolloin oli luontevaa jatkaa haastattelua siitä ja tällöin taustatietojen kyseleminen saattoi jäädä vähemmälle.

Tein haastattelut sinä aikana, kun toimin harjoittelijana Satakunnan ympäristöntutkimuslaitoksella. Olen esittänyt itseni haastateltaville tämän laitoksen harjoittelijaksi, mutta en usko harjoittelupaikan leimanneen minua niin, että se olisi vaikuttanut haastateltavien vastaanamiseen. Hirsjärven ja Hurmeen (2001, 41) mukaan haastattelua tekevä tutkijan tehtävänä on välittää kuvaa haastateltavan ajatuksista, käsityksistä, kokemuksista ja tunteista. Tämä tehtävä on hyvin haasteellinen. Olen kokenut tärkeäksi velvollisuudekseni tuoda haastateltavien ajatukset esille sellaisina kuin he itse ovat ne tarkoittaneet, mutta tämän täydellinen onnistuminen on mahdotonta. Ensinnäkin en voi tietää kaikkea sitä, mikä on haastateltavalla ajatuksissaan taustalla, kun hän esittää tietyn mielipiteen, ja joissain tapauksissa saatan tehdä myös väärän tulkinnan. Lisäksi on vaikea nähdä sitä, milloin on tuonut haastateltavan ajatukset riittävän hyvin esille niille, jotka eivät tunne asian taustalla ollutta kokonaistilannetta. Haastatteluaineiston analyysi ja tulkinta vaatii väistämättä yleistämistä ja eri asioiden yhdistämistä ja tiivistämistä, jolloin yksittäisen haastateltavan näkemys ei tule niin paljon esille. Olen kuitenkin pyrkinyt analyysivaiheiden suunnittelussa ja toteutuksessa siihen, että ne tekevät mahdollisimman vähän väkivaltaa haastateltavalle. Olen esimerkiksi pyrkinyt tuomaan mahdollisimman paljon haastateltavan omaa ääntä esille suorien lainausten kautta. Näitä tekstipätkiä olen tosin joutunut karsimaan jonkin verran työn lopullisessa muokkauksessa.

5. Merimetsokeskusteluiden sisältö

5.1. Keskustelut merimetsista ja niiden vaikutuksista

Keskustelimme haastateltavien kanssa jonkin verran merimetsista itsestään ja siitä, kuinka hyvin haastateltavat tuntevat tämän linnun, ennen kuin siirryimme käsittelemään merimetsojen levittäytymisen vaikutuksia. Tässä osiossa tarkastelen sitä, mitä haastateltavat kertovat merimetsojen tunnettavuudesta, paikasta Suomen luonnossa sekä sen levittäytymisestä alueelle. Sen jälkeen tarkastelen haastateltavien näkemyksiä siitä, millaisia vaikutuksia merimetsojen levittäytymisellä alueella on. Kysyin asiaa yleisellä tasolla, enkä puhunut haittavaikutuksista, mutta vastausten perusteella voi olettaa, että kaikki haastateltavat ajattelivat tämän nimenomaan haittojen kautta. Tämä saattaa johtua osittain siitä, että aiheesta olleet artikkelit ja keskustelut julkisuudessa keskittyvät pitkälti merimetsojen haittoihin. Haastateltavat lähtivät siis pohtimaan sitä, millaisia haittavaikutuksia merimetsojen tulolla alueelle on tai onko niitä lainkaan. Monesti he toivat näitä ajatuksia esille oma-aloitteisesti heti haastattelun alkuvaiheilla, ja tällöin keskustelu oli erityisesti merimetsojen aiheuttamissa maisemallisissa haitoissa. Tämän lisäksi keskusteltiin mahdollisista kalastoon tai kalastukseen aiheutuvista haitoista. Halusin tuoda myös vähän myönteisempää suhtautumista esille, joten kysyin myös käsityksiä merimetsojen mahdollisista hyvistä puolista.

5.1.1. ”Onhan se tuttu lintu tääl rannikolla”

Suurimalle osalle haastateltavista merimetsa ei ole mitenkään outo lintu, vaan monet kertovat nähneensä niitä jo kymmenien vuosien ajan. Eräs lintuharrastaja toteaa, että ”*onhan se tuttu lintu tääl rannikolla*”. Merimetsoja on oleillut alueella jo pitkään, mutta haastateltavat tietävät pesinnän alkaneen vasta joitakin vuosia sitten ja merimetsojen määrän kasvaneen voimakkaasti. Osa on tutustunut niihin vasta niiden alettua pesinnän alueella. Yhtenä esimerkkinä siitä, että merimetsot olisivat olleet alueella jo aikaisemmin, kerrotaan Merikarvian Ouran saariston (ruotsiksi *Skarvöar*) nimen juontavan juurensa merimetsista (ruotsiksi *skarv*).

Pyytäessäni haastateltavia arvioimaan Porin alueen merimetsomääriä, sain hyvin vaihtelevia vastauksia. Kaikki eivät ole tietoisia kuin oman lähialueensa merimetsotilanteesta, jos siitäkään kovin tarkkaan. Arviot merimetsojen kokonaismääristä vaihtelevat muutamasta sadasta parista reiluun tuhanteen pariin. Useimmat haastateltavat ovat selvästi hämmästyneitä merimetsokannan kasvuvauhdista. Tästä kertoo sekin, että haastateltava, joka on tietoinen rengastajien tekemistä merimetsolaskennoista, muistelee merimetsokannan määrän aluksi alakanttiin.

E: Onks sulla käsitystä siitä, minkä verran tällä alueella on niitä, pesiviä lintuja?

H: Mitäs niit ny tulee? Kolmesataa, kuussataa, mitähä siit tulee? Kahdeksasataa parii täl hetkel.

E: Eli niit on Merikarvialla...?

H: Siis Merikarvialla, Porissa, Luvialla ja Eurajoella. Aika tarkkaan seitsämän kahdeksansataa parii. En muist iha tarkkaa, mut jos Merikarvial o joku vähä reilu kolmesataa ja Luvial reilu kuussataa... Herra jumala, siit tulee jo yhdeksäsataa! Sit viel kuuskymment oli jossaki ja sit on toine kuuskymmentä ja sit on viel kolmekymment, nii näit o yli tuhanne! [naurua] Tuhatsata parii, se o lähempänä. (Lintuharrastaja)

Merimetsojen määristä puhuttaessa kerrotaan pesivien parien määrä, mikä on yleinen tapa lintujen määrien laskemiseen. Se ei kuitenkaan kerro koko totuutta siitä, kuinka

paljon alueella on merimetsoja. Merimetsä aloittaa pesinnän yleensä 2–3-vuotiaana, joten pesivien lintujen lisäksi alueella oleilee esiaikuisia lintuja. Yritin selvittää pesimättömien lintujen määrää, mutta kenelläkään haastateltavalla ei tuntunut olevan tietoa niiden todellisesta määrästä. Yksi haastateltavista ihmetteleekin sitä, miksei ole järjestetty mitään yleistä merimetsöjen laskentaa, vaikka se olisi hänen mielestään helppo toteuttaa.

Haastateltavat ovat melko hyvin tietoisia kolmesta Porin lähialueen merimetsöyhdyskunnasta. Tosin vielä alkukesällä tieto Porin Ahlaisten uudesta yhdyskunnasta ei ole levinnyt. Tästä yhdyskunnasta tehty lehtikirjoitus myöhemmin kesäkuussa (SK 16.6.2005) on varmasti syynä siihen, että loppukesällä tehdyissä haastatteluissa tämä yhdyskunta tunnetaan paremmin. Ahlaisten merimetsöyhdyskunta jäi kuitenkin haastatteluissa vähemmälle sijalle, koska en haastatellut ketään aivan tämän yhdyskunnan läheisyydestä. Ensimmäinen merimetsöyhdyskunta Satakunnan alueella syntyi Merikarvian Lankoslahdelle, ja mökkiläisten lisäksi yksi lintuharrastaja ja yksi paikallinen kalastaja kertovat käyneensä katsomassa tätä merimetsöyhdyskuntaa. Luvian Marjakarin yhdyskunta on alueen suurin ja voimakkaiten kasvanut yhdyskunta. Se on erityisen tuttu muutamalle lintuharrastajalle sekä yhdelle kalastajalle. Kaksi lintuharrastajaa tiesi kertoa myös Luvian Marjakarin uusista merimetsösaarista Tepankarin särkästä ja Truutkruntista.

Haastateltavat esittivät jonkin verran näkemyksiään siitä, kuuluko merimetsä heidän mielestään Suomen luontoon. Itse esitin suurimalle osalle saman kysymyksen haastattelun lopuksi väitteiden yhteydessä. Väitetaulukon (ks. liite 5) tarkastelu osoittaa, että suurin osa haastateltavista katsoo merimetsön kuuluvan Suomen luontoon. Monet perustelevat tätä näkemystä sillä, että niitä on ollut täällä aikaisemminkin. Lintuharrastajat ottavat merimetsön parhaiten vastaan, muilla merimetsöjen Suomeen kuulumiseen lisätään erilaisia rajoituksia: ”*Kuuluu, mutta ei sen kuulu vallata tätä luontoo.*” Kaikki haastateltavat eivät myöskään pahastuisi, vaikka merimetsöt häviäisivät kokonaan Suomesta. Vain kaksi kalastajaa on sitä mieltä, että merimetsä ei kuulu Suomeen. Toinen lieventää tätä näkemystä sillä, että ei se ole kuulunut ainakaan pitkiin aikoihin.

5.1.2. ”Kyl se tuli jäädäkseen”

Haastateltavilla on jonkin verran tiedossa merimetsöjen leviämisenopeus alueella, sen tiedetään ainakin olevan hyvin nopeaa. Merimetsöjen levittäytymiselle esitetään monenlaisia syitä, ja monet toteavat, että yhtä isoa tai ainoaa syytä ei varmasti ole. Esille tulevat niin Itämeren rehevöityminen, ilmaston lämpeneminen kuin tilan loppuminen muualta. Kahdella kalastajalla on osittain muista poikkeava näkemys merimetsöjen levittäytymisen syistä tai osasyistä. Toinen kertoo kannan kasvun olevan osittain seurasta Ruotsissa aloitetusta merimetsöjen siirtoistutuksesta ja toinen sanoo luonnonsuojelijoiden levittäneen merimetsöt Ruotsista Suomeen.

Kaikki haastateltavat uskovat merimetsökannan vielä kasvavan ja niiden ajatellaan valloittavan lisää pesintäalueita. ”*Tottakai ne kakrut tulee aikuisiks nii ne täytyy löytää joku saari.*” Joku odottaa tulevia kesiä mielenkiinnolla, mutta toista pelottaa se, ”*kun se tulee nii kauheel määräl*”. Kukaan haastateltava ei lähde arvioimaan, mikä tulee olemaan lopullinen merimetsömäärä alueella. Monet mainitsevat, että luonnon asettamien ehtojen lisäksi siihen vaikuttaa se, miten ihmiset päättävät toimia tai olla toimimatta asiassa. Monet pohtivat myös sitä, miten leviäminen tapahtuu: kasvaako kanta lähialueella vai jatkavatko merimetsöt valloitustaan yhä pohjoisemmaksi ja myös sisämaahan. Merimetsökannan ei uskota häviävän Porin alueelta, vaan monet ajattelevat niin kuin se haastateltava, joka sanoi, että ”*kyl se tuli jäädäkseen*”.

Erään haastateltavan mielestä tilanne näyttää lyhyellä tähtäyksellä huolestuttavalta, koska kannan kasvulle ei näy rajoitteita. Hän toivookin, että ihmiset pystyisivät ratkaisemaan jollakin lailla kannan säätelyn. Yksi lintuharrastaja on kuitenkin sitä mieltä, että viranomaiset tuskin tulevat puuttumaan asiaan. Muutama haastateltava pitää tule-

vaisuuden kannalta merkittävänä sitä, millaisiin ratkaisuihin merimetsotyöryhmä päätyy. Mökkiläiset pohtivat tulevaisuutta lähinnä siltä kannalta, mitä mökkialueella tapahtuu, jos merimetsokanta vielä kasvaa. Eräs mökkiläinen kertoo kokemuksiaan sen jälkeen, kun hän oli nähnyt ohjelman Tanskan merimetsotilanteesta. Häntä pelottaa se, tuleeko tilanne olemaan samanlainen myös hänen mökkiympäristössään.

”Ne[merimetsot] vallotti ihan kokonaan semmoset oikeen isot saaret siinä. Et oikeestaan mulle tuli semmonen käsitys, et sielt ihmiset lähti menemään ihan, et se oli niin rajua se niiden lisääntyminen.”(Mökkiläinen)

5.1.3. Suhteutus muihin eläimiin

Merimetsoista käytävää keskustelua verrataan jossain haastatteluissa muiden eläinten aiheuttamiin vastaaviin keskusteluihin. Keskeisin vertailukohta on hylje, mutta myös kyhmyjoutsen nostetaan monesti esille jonkinlaista haittaa aiheuttavana lintuna. Sen lisäksi, että nostetaan esille näiden lintujen aiheuttamia haittoja, kerrotaan myös siitä, miten linnusto on yleensäkin muuttunut viime aikoina. Joku kertoo, että muutaman kymmenen vuoden aikana Suomeen on tullut paljon sellaisia isokokoisia lintuja, joita täällä ei ole ollut aikaisemmin. Kalankasvatusaltauilla esimerkiksi kalasääski on aiheuttanut ongelmia. Myös merikotkakannan kerrotaan lisääntyneen, mutta sitä ei pidetä niinkään ongelmana, vaan niistä toivotaan myös sellaisia lintuja, mitkä voisivat rajoittaa merimetsokantaa.

Yksi haastatteluissa melko vähän keskustelua herättänyt aihe oli merimetsojen aiheuttamat vaikutukset muulle eläimistölle, lähinnä linnuille. Jotkut ottivat asiaan kantaa itse, ja joiltakin kysyin sitä vielä erikseen väitteiden yhteydessä (ks. liite 5). Väitteeseen, ”merimetso ajaa muut luodolla tai saarella pesivät linnut pois”, vastaaminen osoittaa, että asia ei herättänyt haastateltavissa mitään erityisempiä tunteita. Suurin osa haastateltavista pitää selvänä, ettei mikään muu lintulaji viihdy merimetsojen kanssa samassa saarella: ”Kyl on samanlainen, et ne tahrii jalkas niinku ihminenkin, ko sin menee.” Vain muutama lintuharrastaja tuo esille sen, etteivät vaikutukset kuitenkaan ole mitenkään merkittäviä. Yksi lintuharrastaja sanoo merimetsojen mahdolliseksi huonoimmaksi vaikutukseksi sen, että ne valtaisivat jonkun selkälökkisaaren. Selkälökeille menee hänen mukaansa muutenkin niin huonosti, ettei hän toivoisi tällaista tapahtuvan. Toisaalta hän uskoo niin kuin muutama muukin lintuharrastaja, että muut linnut etsivät uuden pesintäsaaren, jos merimetsot ajavat ne pois vanhalta pesintäalueelta. Tämän haastateltavan pelko osittain toteutuikin kesän aikana, kun merimetsojen uusi yhdyskunta Luvialla perustettiin selkälökkiyhdyskunnan yhteyteen (PLYverkko). Tosin tämän uuden merimetsoyhdyskunnan vaikutuksista selkälökkiyhdyskuntaan ei varmasti saada tietoja kuin vasta lähivuosina.

5.1.4. Vaikutukset maisemaan ja mökkialueille

”Ne o kuolleit saarii nyt”

Monet haastateltavat kuvaavat ensimmäisenä merimetsojen vaikutuksena muutosta maisemassa. Yhden haastateltavan mukaan se tulee jo sitä kautta, kun lintuja on niin paljon. Lisäksi hänen mielestään itse pesintäsaari ei ole mikään kaunis näky. Monet yhtyvät tähän näkemykseen, eikä kukaan suoranaisesti lähde kehuaan saaria kauniiksi, vaikka eräs haastateltavista sanookin, että ”toisaalt ne on kauneit, ko ne on tommosii erilaisii”. Hänkään ei kuitenkaan lähde enempää kehuaan niitä, vaan toteaa, ”mut sit ko ruppee ajattelee, et ne o kuolleit saarii nyt, ni ei se sillai oo”.

Kaikki haastateltavat eivät ole käyneet paikan päällä katsomassa merimetsosaaria, mutta suurin osa on nähnyt ne läheltä. Hekin jotka eivät ole käyneet alueella tietävät, että ympäristö muuttuu nopeasti pesinnän seurauksena: puut kuolevat ja maasto muuttuu valkoiseksi ulosteen myötä. Eräs haastateltava on sitä mieltä, ettei saarilla ole enää

mitään tekemistä sen jälkeen, kun merimetsot ovat valloittaneet sen, kun ”ei sin ilkke edes jalal astuu, se on nii mahdottomas kunnos ne saaret”. Monet haastateltavista kuvaavat sitä ”karua näkyä”, mikä pesintäsaarilla on. Yksi kertoo, miten ”ne saaret on ihan täysin kalkittuja, et ne on ihan niin kuin kalkkii ois vedetty saaren ympäri ja ne puut on, siis ne on kuivunu”. Kalkitsemisen lisäksi merimetsosaaria kuvataan monesti luurankosaariksi. Eräs haastateltava kuvaa näkymää omalta mökiltään ja sanoo, että kun ”tommosii luurankosaarii katselee tos, nii ei ne häävin näkösii ol. Et itse niis linnuist sinänsä, vaikka ne siin oliski, mut ko ne saaret on nii hirveen näkösi”. Saarilla usein käynyt lintuharrastaja kuvaa sitä, miten pesien alla ei käytännössä kasva mitään parin vuoden pesinnän jälkeen.

”Jos näis nyt on ollu [pesintä] kolme neljä vuotta, nii niis o viidest kymmeneen senttii semmost, siel on oikeestaan kaikennäköst ulosteita ja oksennusta ja kuolleit puitten osia, kalanruotoja ja muita. Siel on semmone kymmene sentin kerros varmaa maas, et ei siin päälläkää kyl kasva mitää. Se on nii väkevää kuitenkin se niitte uloste varsinki, et siin palaa oikeestaa kaikki ja tukehtuu.” (Lintuharrastaja)

Jotkut haastateltavat kertovat sellaisista alueista, joihin he eivät haluisi merimetsojen levittäytyvän. Yksikin kertoo, että ”kyl mullakin on semmosii saarii, jotka on profiilitas ja puustoltaan ja muutenki nii kauniit, etten mää haluis, et merimetsot asettuu niihi”. Joku pitää Luvian saaristoluontoa ainutlaatuisena, ja harmittelee sitä, kun se nyt joutuu merimetsojen tuhon kohteeksi. Toinen on puolestaan pelännyt sitä, että merimetsot aloittaisivat pesinnän Merikarvian Ouran saaristossa. Haastattelussa käyttämäni kolmannen väitteen, ”merimetso muuttaa saaristoluonnon kasvillisuutta”, tarkastelu osoittaa, että lähes kaikki vastaajat näkevät merimetsan muuttavan saaristoluonnon kasvillisuutta (ks. liite 4). Vastauksista huomaa kuitenkin sen, että vaikka vastaukset ovat tulleet samaan kohtaan (*samaa mieltä*), niin niiden perustelut voivat olla toisistaan poikkeavia. Vastaukset vaihtelevat sen perusteella, mihin vastaaja suhteuttaa kysymyksen. Jos hän miettii vain merimetsojen pesintäsaarta, näkee hän merimetsojen aiheuttaman totaalisen tuhon. Jos hän puolestaan tarkastelee saaristoluonnon kokonaisuutta, näyttäytyy yhden tai kahden saaren kasvillisuuden tuhoutuminen pieneltä tekiältä.

Erään haastateltavan mukaan merimetsojen pesintä voi aiheuttaa myös maankäyttöön liittyviä ongelmia. Yhdeksi tällaiseksi mahdolliseksi merimetsojen aiheuttamaksi ongelmaksi on esitetty merimetsojen vaikutusta puuntuotantoon, kun pesintäalueiden puusto tuhoutuu. Otin tämän väitteen mukaan myös haastatteluihin, mutta sen pohtiminen osoittautui melko turhaksi (ks. liite 4). Merimetsojen puunkäyttöön liittyvät ongelmat ovat erityyppisillä alueilla kuin omaan tutkimukseeni kuului, joten tämän väitteen yhteydessä keskusteltiin enemmän siitä, olisiko näiden pesintäsaarten puustolla muutenkaan mitään käyttöä. Sitä ei kukaan kiellä, etteivätkö merimetsot tuhoaisi pesintäalueen puustoa, mutta näiden pesintäsaarten osalta ei voi puhua muutenkaan metsämaasta, koska Porin alueen merimetsoyhdyskunnat ovat osa puuttomilla saarilla ja puustoiset saaret ovat suhteellisen pienikokoisia. Joku haastateltava oli tietoinen siitä, että jossain muualla Euroopassa tämänkaltaisia ongelmia on ollut, mutta kukaan ei sanonut sitä mitenkään merkittäväksi ongelmaksi Porin alueella.

”Mahdoton haju ja järkyttävä meteli”

Merimetsojen aiheuttamien maisemallisten haittojen lisäksi monet kertovat niiden aiheuttavan myös hajuhaittoja. Erään kalastajan mukaan pesintäsaarten haju leviää sopivalla ilmalla parikin kilometriä ja hänestä ”nuo minkki- ja kettutarhat on vielä deodorantteja siihen verrattuna”. Toisen haastateltavan mieleen ei tulisi viettää aikaa pesintäsaarten lähellä, koska ”se haju on meinaa ihan mahdoton siel. Se on väkevä se ulosteen haju, se on ihan myrkkyy!” Yksi haastateltava kertoo menneensä joskus neljän kilometrin päästä Marjakarista ja olisi hajun perusteella osannut suunnistaa sinne vaikka silmät kiinni. Mökkialueella kerrotaan, että joillekin haju voi tuntua omaan saareen as-

ti. Myös PLYverkossa eräs lintuharrastaja kertoo kokemuksiaan käynnistään merimet-sosaarella:

”Astelin pesistä alas hyppäävien poikasten perässä karin tuulemattomiin sisäti-loihin sillä seurauksella, että hypothalamus tms sulki kurkunpääni niin, että en saanut henkeä vedetyksi sisään enkä painettua ulos. Pakenin tuulen puolelle ka-ria, ja tovin kuluttua henki taas alkoi kulkea.” (PLYverkko.)

Yksi pieni yksityiskohta, mikä haastatteluissa tuli esille, oli merimetsojen aiheuttama äänihaitta. Mökkiläiset olivat ainoita, jotka ottivat tämän asian esille, mikä kertoo sii-tä, että merimetsojen ääntely ei vaikuta kovin laajalla alueella. Mökkiläisten mukaan merimetsosaarilta kuuluva meteli on varsin voimakasta. Yksi mökkiläinen uskoo, että tulisi hulluksi, jos joutuisi yöksi merimetsosaareen. *”Se on niin käsittämätön se meteli, kun ne poikaset on pieniä! Se on niin järkyttävä se meteli, kun ne kälättää siellä.”* Merimetsojen ääntely ei kuulu kaikkien mökkiläisten saariin häiritsevän voimakkaasti, mutta yksi mökkiläisistä kuvaa, miten *”meteli on ehtoisi varsinki, ko o semmonen hil-jasempi ja tyyni, tuult ko tulee viel tuuli kantaa sen äänen, sillo sen tuntuu.”*

”Sitä odotetaan kenenkä mökkiluotoon se menee”

Merimetsojen maisemaan aiheuttamat ympäristövaikutukset liitetään haastatteluissa erityisesti mökkiläisiä haittaaviksi. Eräs haastateltava uskoo monien nähneen Tukhol-man saariston, jossa on merimetsojen jäljiltä hehtaarikaupalla valkoisia luurankosaa-ria. Tämä on sellainen uhkakuva, mitä monet pelkäävät Suomessakin. Mökkiläisten haastattelut osoittivatkin sen, että he ovat huolissaan siitä, mihin suuntaan merimetso-tilanne on kehittymässä. Moni heistä suhtautuu asiaan toisaalta niin kuin se mökkiläi-nen, joka sanoo, että *”ei me stressata tommosella asialla itteemme”*. Toisaalta hän on yhdessä muiden mökkiläisten kanssa sitä mieltä, että asialle tulisi tehdä jotakin. Ku-kaan mökkiläisistä ei myöskään halua merimetsoja kovin lähelle omaa saartaan. Vielä mökkiläisillä ei siis ole ollut ongelmia merimetsoista, mutta heillä on vähän pelonse-kainen tunnelma mitä tulevat kesät tuovat tullessaan.

Mökkiläisten lisäksi myös muut haastateltavat pohtivat sitä tilannetta, mikä saattaa ol-la mökkialueilla. Monet ymmärtävät sen, jos merimetsot häiritsevät mökkiläisiä, koska pesintäsaaret muuttuvat niin epämiellyttäväiksi. *”Eihä se kauhee kiva tietysti oo. Kyl ne saa aika nopeesti sen asuinpaikkaans sellaseen kuntoon, et ei siit kovi hyvä mieli jää paikallisel”*. Jos on sellaisia saaria, *”mist on nauttinu ja mitä o tottunu pitämään osana sitä maisemaa, niin niiden muuttumine tällasiksi kuolleiksi rannoiks, nii ei se välttä-mäti oo kivaa”*. Monet myöntävät sen, että samassa tilanteessa myös itseä voisi kiusata se, jos sellainen *”ruma, valkoinen ja hyvinkin tuoksuva tai haiseva saari on lähellä mökkirantaa”*.

Kyselin haastateltavilta myös väitteiden yhteydessä heidän käsityksiään merimetsojen aiheuttamista maisema- ja viihtyvyyshaitoista (ks. liite 4). Tämä väite, *”merimetson pesintä aiheuttaa maisema ja viihtyvyyshaittoja ja siten läheisten tonttien arvo las-kee”*, oli siinä mielessä huono, että siihen liittyi kaksi puolta, ensinnäkin merimetsojen aiheuttamat maisema- ja viihtyvyyshaitat ja toiseksi tämän vaikutus läheisten tonttien arvoon. Monet haastateltavat reagoivat väitteen alkuosaan, ja vasta perustellessaan vastausta, miettivät tonttien arvon mahdollisesti kokemaa laskua. Yhtä lintuharrastajaa lukuun ottamatta kaikki ovat sitä mieltä, että merimetsot aiheuttavat maisema- ja viihtyvyyshaittoja. Jälleen osa korostaa enemmän vaikutusten paikallisuutta eli sitä, ettei-vät vaikutukset näy kuin hyvin pienellä alueella. Toiset taas tarkastelevat asiaa pesin-täsaarten kautta, jolloin vaikutus viihtyvyYTEEN näyttäytyy hyvin erilaisena. Kaikki ei-vät sano tonttien arvon suhteen kovin yksioikoista vastausta, vaan asian katsotaan riippuvan monesta asiasta. Jos merimetsot ovat samassa saarella, niin silloin mökkien arvon uskotaan tippuvan, ja suurin osa uskoo tontin arvon alenevan silloinkin, jos naa-merimetsosaarella on merimetsoyhdyskunta.

Yksi erityisesti mökkiläisiä puhuttanut aihe oli se, voisivatko merimetsot levittäytyä myös mökkisaareen. Eräs mökkiläisistä sanoo, ettei hänellä muuten ole mitään meri-

metsoja vastaan, mutta ”jos niitä viä tulee, et rupee omaan saareen, nii vähä tuntuu ihmeelliseltä jos tosa joku paskantelee niskaa tosa puus”. Merikarvian Lankoslahden mökkiläisten pelko merimetsojen levittäytymiselle omaan saareen on ehkä senkin takia melko voimakasta, että heidän mukaansa merimetsoilla on enää yksi mökkiläisistä vapaa saari valloittavana. Myös paikallinen kalastaja on tietoinen vapaiden saarten vähydestä, ja sanookin että ”sitä odotetaan kenenkä mökkiluotoon se menee, nii sitte se alko se sota”.

Monet mökkiläiset ovat kuulleet väitteen siitä, että merimetsot eivät tekisi pesää sellaiseen saareen, missä on rakennuksia. Suurin osa heistä haluaakin uskoa tätä väitettä, vaikka moni esittääkin epäilyn siitä, voiko sitä kukaan tietää.

E: ”Miten jos ajattelee vaikka tulevaa kevättä, nii uskoisitko että ne [merimetsot] vois esimerkiksi levittäytyä mökkisaariin?”

H: ”En usko kyllä. Kyl must tuntuu, et ne on sen verran arkoi, et ei ne mökkisaareen tule. Näin määhän nyt ainakin uskon ja toivon. (- -)”

E: ”Eli pelkoa siitä, et valloittais oman saaren ei oo?”

H: ”Emmää ainakaan usko. (- -) Tai no piruko sitä tietää, kun ne nii jumalatomasti lisääntyy, jos semmonen kaks ja puolikertainen populaatio lisääntyy joka vuosi, nii jonnekki niitten täytyy... Jos ei ne sit taas siirry enemmän pohjoseen, vallota sit joku uus alue taas.” (Mökkiläinen)

Mökkiläisiä arveluttaa erityisesti sellainen tilanne, että omalla saarella päästään käymään ensimmäisen kerran vasta vapun jälkeen. Merimetsot aloittavat pesinnän jo huhutuksessa ja pesintä voi olla omassa saareessa jo täydessä vauhdissa, kun mökkiläinen tulee ensimmäisen kerran paikalle. Erään mökkiläisen mielestä tilanne on siinä mielessä hyvin hankala, että kelirikon takia saarella ei välttämättä pääse käymään, vaikka haluaisikin. Merimetsojen pesintäyrityksiä tulisi häiritä, mutta ”ammuks sää kivääril tual nyt sit joka ilta ja pelottelet niitä? Se o ihan mahdotont.” Mökkiläiset haluavat uskoa sen, että merimetsot eivät tule pesimään mökkisaariin, mutta yksi lintuharrastaja ei näe sille mitään estettä. Tämä haastateltava uskoo tällaisen tilanteen olevan mahdollinen jo muutaman vuoden sisällä.

5.1.5. Vaikutukset kalastoon, kalastukseen ja kalankasvatukseen

”Kyl se tonnin tosiaan tommonen kolonia pistelee”

Haastateltavilla tuntui olevan itsestään selvänä tietona se, että merimetsot käyttävät ravinnokseen kalaa. Mökkiläiset kertovat eniten kokemuksistaan merimetsojen kalastuksen seuraamisesta, mutta myös muilla haastatelluilla on aiheeseen liittyvää kokemusta. Suurin osa kalastajista ja mökkiläisistä on päässyt seuraamaan myös merimetsoille ominaista yhteiskalastusta. Eräs haastateltava kuvaa tätä kalastusta:

”Niil on semmonen ku koskeloillaki, että ne menee riti riti, että lähtee samaan suuntaan, ja sitte ne melkeen yhdestä käskystä nousee ylös. Ja kaikki, mitä se ei jaksa niellä tai saa nieltyy, nii lokit syö sen sitte.” (Kalastaja)

Kaikki, jotka arvioivat merimetsojen syömän kalan määrää, ovat sitä mieltä, että se syö valtavan tai suuren määrän kalaa – ovat he sitten sitä mieltä, että se aiheuttaa haittaa tai ei. Suurin osa haastateltavista on kuullut, että merimetsot söisi arviolta puoli kiloa kalaa päivässä. Jotkut haastateltavat myös yllättyivät merimetsojen syömän kalamäärän suuruutta. Eräskin lintuharrastaja ei näe merimetsoja kalastusta uhkaavana tekijänä, vaikka sanoo niiden syövän paljon kalaa. Kun hän laskee tarkemmin esimerkiksi Marjakarissa olevien 3000 – 4000 linnun syövän tuhannesta kahteentuhanteen kiloa kalaa päivässä, toteaa hän, ”et ei se mikään pieni määrä oo!”. Hän ehkä itsekin vähän yllättyy, että ”kyl se tonnin tosiaan tommonen kolonia pistelee”.

”Tottahan se syö mitä saa”

Yksi keskeinen merimetsoihin liittyvä kiista koskee käsitystä merimetsojen ruokavalioista. Myös haastatteluissani näkemykset merimetsojen *roskakalojen* tai *arvokalojen* syöjinä oli keskeisesti esillä. Monet ottivat oma-aloitteisesti kantaa tähän aiheeseen, ja viimeistään esittämässäni väitteissä tämä aihepiiri tuli esille. Kiistan merimetsojen ruokavalioista voi tiivistää siihen väitteeseen, että *merimetsot syövät pääasiassa niin sanottuja roskakaloja*. Tämän väitteen voi sitten muuttaa moneen eri muotoon haastattelutavasta riippuen. Toiset painottavat sitä, että ruokavalio koostuu *pääasiassa* roskakaloista, kun taas toiset ottavat kantaa siihen näkemykseen, että merimetsot syövät *vain* roskakaloja. Väite on tietysti käännetty myös toisin päin, eli käsityksiin siitä, millainen osuus ruokavaliossa on niin sanotuilla arvokaloilla.

Erityisesti kaksi lintuharrastajaa tukee käsitystä siitä, että merimetsojen ruokavalio koostuu pääasiassa roskakaloista. Kolmas lintuharrastaja toteaa merimetsojen roskakalan syönnin enemmän itsestäänselvyytenä, eikä hän ota niinkään kantaa tähän keskusteluun. Kaksi ensin mainittua lintuharrastajaa pitävää kalastajien merimetsopelkoa turhana, koska heidän käsittään merimetsot syövät enimmäkseen taloudellisesti merkityksetöntä kalaa, pääasiassa kivinilkkaa, ahventa ja särkeä. Tosin he toteavat merimetsojen syövän sitä, mitä kiinni saavat. Toinen heistä myös ihmettelee, miksei merimetsot saisi syödä myös lohta tai taimenta, *”ei kai missään oo määrätty, et ihmisel kuuluu kaikki arvokalat ja eläimet syöä sitä jotain räkäkiiskisiä tai jotain vastaavaa”*. Yksi lintuharrastaja on tutkinut pesintäsaarten oksennusnäytteitä ja hän kertoo, ettei aikaisempaan vuonna (2004) ollut näkynyt yhtään arvokalaa ja kesällä 2005 hän on löytänyt yhden lohien poikasen ja jonkin verran silakoita. Hänen mielestä *”se on turhaa puhetta, että ne [merimetsot] tekis kalakannalle paha”*.

Monet kalastajat tuntuvat olevan vähän ärtyneitä siitä, miten merimetsojen ruokavalioista keskustellaan. Monet ottaakin voimakkaasti kantaa siihen väitteeseen, että merimetsojen ruokavalio koostuisi roskakaloista. Yksi kalastaja kertoo rengastajilla olevan *”näitä kotkotuksia”*, että merimetsot oksentavat pieniä ahvenia, eivätkä syö mitään arvokkaita kaloja. Hän kuitenkin sanoo monien tutkimusten maailmalta kertovan, että ravintokysymys ei ole niin yksiselitteinen, vaan pesimäaikaan voi olla erilainen ruokavalio kuin pesimäajan ulkopuolella. Häntä ärsyttää ravintokeskustelu siinäkin mielessä, että *”yleensä nää niin sanotut luonnon ystävätkä tai tammöset viljelee, että ei sillä mitään kalastoon vaikutuksia, kun se ei käytä arvokaloja”*. Hän ei yleensääkään tykkää siitä, että kalat luokitellaan arvottomiin ja arvokkaisiin kaloihin, koska hänen mukaansa kaikki ovat kuitenkin luonnon kannalta yhtä arvokkaita. Häntä harmittaa myös se, että ahven luokitellaan roskakalojen joukkoon, vaikka se on Suomen ammattikalastuksessa suhteellisen merkittävä kala. Toinen kalastaja pitää puhetta merimetsojen arvokalojen syöjänä *”pelkkänä höpinänä”*. Hän ei väitä, etteivätkö merimetsot söisi niitäkin, *”en minä väitä että se lohifilettä tai siikafilettä koko ajan tarvii, tottahan se syöä mitä saa”*. Myös muutama mökkiläinen kertoo huvittuneena siitä väitteestä, että merimetsot valitsisivat vain roskakalat ravinnokseen. He uskovat useimpien haastattelutavain tavoin merimetsojen syövän kaikkea, mitä niiden eteen sattuu tulemaan.

Tarkastelin haastateltavien käsityksiä merimetsojen ravinnosta myös esittämällä väitteen *”merimetsot syö kaupallisesti arvokkaita kalalajeja”* (ks. liite 4). Vastaukset tähän väitteeseen jakautuvat kaikkiin vaihtoehtoihin. Väitteisiin vastanneista kalastajista kaksi on samaa mieltä väitteen kanssa ja kolmaskin ilmaisee pelon asian takia. Myös kaksi mökkiläistä ilmoittaa olevansa samaa mieltä väitteen kanssa. Kaksi lintuharrastajaa on eri mieltä väitteen kanssa, lähinnä sillä perusteella, että merimetsojen arvokalansyönti ei ole missään määrin merkittävää. Monet haastateltavista eivät halua ottaa kantaa asiaan, koska tuovat esille, että sitä on vaikea tietää. Merimetsojen siis uskotaan syövän myös arvokaloja, mutta eri asia on sitten se, nähdäänkö sillä olevan jotain merkitystä kalakannoille tai kalastukselle.

Kalansyönnin vaikutukset

Merimetsot syövät päivässä melko suuren määrän kalaa ja haastateltavat pohtivatkin, onko sillä jotain vaikutusta kalakantoihin. Kolme haastateltavaa tuo esille, etteivät merimetsot tällaisilla yksilömäärillä pysty vaikuttamaan kalakantoihin, ainakaan meriolo-suhteissa. Eräs kalastaja toteaa, että on vaikea sanoa, onko merimetsoilla vaikutuksia kalakantoihin, koska niihin vaikuttavat niin monet tekijät. Monet uskovat, että paikallisesti niillä voi olla suurempikin vaikutus. Jos samalla alueella kalastaa tuhatkin merimetsoa, niin ”onhan se aikamoinen määrä kalaa, mitä siin vuorokaudes nypitään ylös, et silleen alueellisesti sillä saattaa olla isompikin vaikutus”. Ainoa suoranainen väite merimetsojen vaikutuksesta kalakantoihin on erään mökkiläisen esittämä arvio siitä, että merimetsot olisivat vaikuttaneet siian häviämiseen. Hänen mukaansa on ihan ymmärrettävää, ettei siika viihdy vedessä ”ku tulee niit nualii vetee koko ajan”.

Vaikka merimetsojen vaikutuksia kokonaisuun kalakantoihin pidetään melko epäto-dennäköisenä, esittävät haastateltavat arvioita joistain yksittäisistä haittavaikutuksista. Muutamat haastateltavat arvelevat suurimman haitan kalapuolella kohdistuvan kalojen istutuksiin. Eräs kalastaja kertoo, miten kalastuksen kohteena olevat taimen, siika ja kuha ovat täysin istutusten varassa. Jos merimetsot pääsevät iskemään näiden kalojen istutusalueille, on se hänen mielestään suurin uhkakuva merimetsoista. Hän kertoo, et-tä Merikarviällä tätä on jo pyritty estämään sillä, ettei istutuksia tehdä enää merimet-soalueiden läheisyydessä. Toinen kalastaja kertoo kuulleensa, että ainakin Tanskassa on mennyt istutuksia pahasti pieleen, kun merimetsoja on ollut alueella paljon. Myös yksi lintuharrastaja pitää istutuskaloille koituvaa haittaa todennäköisempänä kuin muuten merimetsojen haittavaikutuksia kalastoon. Yksi haastateltava haluaa nostaa esille aiheen, josta ei hänen mukaansa ole puhuttu Suomessa eli merimetsojen mahdol-liset vaikutukset kalojen kutualueilla. Hän kertoo, että Englannissa ja Tanskassa on ol-lut ongelmia, kun merimetsot ovat häirinneet kututilanteita. Jos merimetsot sattuvat joidenkin kalojen kutualueille, pääsevät ne häiritsemään kututilannetta. Tämä voisi vaikuttaa kalakantoihin myös pitkällä tähtäimellä.

Yksi keskustelun aihe haastatteluissa on se, ottavatko merimetsot verkoista kalaa. Yksi kalastaja kertoo löytäneensä silloin tällöin merimetsan verkostaan ja hänen mukaansa ”*tutkijat höpöttää semmosta olematonta, että [ei] se tuo verkoista ota kalaa. Sehän on ihan potaskaa se puhe. Jos vaikka keltä kalastajalta sitä kysyt niin tuota, kyllä se vie kalaa.*” Vain yksi kalastaja hänen lisäkseen kertoo saaneensa muutaman sellaisen ka-lan, jota merimetsa on käynyt repimässä. Hän kuitenkin sanoo samaa kuin toinen ka-lastaja, että usein on vaikea tietää, mikä on aiheuttanut haitan, ”*eikä se kalastajakaan nii kauheesti välitä, että kuka sen on tehny, se vaan että reikä tuli ja pyydykset rikki*”. Jotkut kalastajat kuitenkin kertovat, että heidän käyttämiinsä verkkoihin merimetsot eivät edes jäisi kiinni.

Varsinkin kalastajat, mutta myös muutama mökkiläinen ja joku lintuharrastaja ottaa esille hylkeet merimetsoja suurempana ongelmana kalastuksessa. Merimetsan sano-taankin olevan ongelmana ihan eri luokassa hylkeen kanssa. Hylkeitten takia alueella on verkkokalastus lopetettu melkein kokonaan, joten merimetsojen vaikutusta kalas-tukseen on vaikea arvioida. Eräs kalastuksen edustaja kertoo, että hylkeet syövät Suomen vesillä jo enemmän kuin koko kalastuksen kokonaisuus on. Hän sanookin, et-tä merimetsan ja harmaahylkeen tilanne on sen verran ristissä, että merimetsojen vai-kutusta on vaikea arvioida.

”Harmaahylje on kumminki ollu tässä sen verran pitkän aikaa ja siis nehän syö kaikki ikään kuin pois alta. Se että jos harmaahylkeitä ei olis, niin ilman muuta tohon merimetsoon olis reagoitu ihan eri tavalla, mutta kun se on vähän sem-monen lisähaitta ja lisäongelma, niin se on pikkusen menny siin sivussa.”

Kaksi haastattelemani kalastajista toimii myös kalankasvattajina. Joissain Euroopan maissa merimetsot ovat aiheuttaneet ongelmia kalankasvatusaltailla, mutta haastatte-leman kalankasvattajat eivät ole huomanneet mitään vaikutuksia merimetsoista. Toi-

nen kertoo huomanneensa merimetsojen pyörineen kala-altaiden lähellä, mutta ei ole huomannut niiden menneen altaisiin. Tiedustelin haastateltavien käsityksiä tästä aiheesta myös esittämällä väitteen ”merimetsot syövät ja vahingoittavat kalanviljelylaitosten kaloja” (ks. liite 4). Tähän väitteeseen vastaaminen oli monille vaikeaa sen takia, ettei suurimmalla osalla ollut mitään kokemusta tai tietoa kalankasvatuksesta. Lähes puolet ei osannutkaan sanoa kantaansa tähän asiaan. Ainoastaan toinen kalankasvattajana toimiva kalastaja esittää vähän varmemmin, että tällaista haittaa on ollut josain, vaikkei vielä Porin alueella. Muut väitteen kanssa samaa mieltä olevat pitävät tilannetta mahdollisena, mutta eivät tiedä asiasta tarkemmin.

5.1.6. ”Komia lisä Suomen linnustoon”

Haastattelut keskittyivät ennen kaikkea merimetsojen haittavaikutusten pohtimiseen, mutta halusin nostaa esille myös hyviä puolia merimetsojen levittäytymisestä. Tältä osalta pohdinta jäi kuitenkin vähäiseksi. Osa haastateltavista ei näe mitään hyvää siinä, että merimetsot ovat tulleet alueella. Yksi kalastaja sanoo, ettei siinä ole mitään hyvää: ”*Ei mitään hyvää, ei minkään näköst hyvää varmaan. Mää en ymmär sitä, jos joku väittää, et siin on jotain hyvää, nii siin täytyy ol hyvä selitys.*” Myöskään mökkiläiset eivät kovin paljon keksi merimetsoista hyviä puolia. Yksi heistä sanoo, että jos niitä olisi vain muutamia, niin ”*ne olis iha hienoi, harvinaisii, mut ko se o niinko tomonen roskakki tuolla*”. Toisen mielestä ainoastaan silloin niissä voisi olla jotain hyvää, jos joku keksii ruveta purkittamaan merimetsojen jätöksiä lannoitusaineeksi.

Ehkä monilla, joilla on vähän neutraalimpi näkemys merimetsoihin, ei ole mielessään mitään tiettyä yksittäistä asiaa, jonka olisi voinut nostaa esille, vaikka he kokonaisuuksena saattoivat pitää merimetsojen tuloa alueelle ihan kivana asiana. Monet lintuharrastajat ovat tyytyväisiä siitä, että Suomeen on tullut tällainen iso, komea lintu, koska sellaisia ei ole Suomessa kovin paljon. Erään lintuharrastajan mukaan jotain pieniä, merkityksettömiä häihteitä voi olla, mutta ”*kokonaisuutena ihan kiva juttu, meil on yks pesimälaji lisää*”. Hyvät puolet merimetsoista keskittyvätkin siihen, että se on lintuna hieno ja kiva seurattava. Muutama haastateltava mainitsee, että merimetsoilla voi olla parantavakin vaikutus kalakannoille, jos ne puhdistavat roskakalat merestä. Kaksi kalastajaa mainitsee merimetsojen hyväksi puoleksi sen, kun ne maalaavat ulosteellaan kivet valkoisiksi. ”*Ennen nuo luotsit maalas noita kiviä, mutta nyt merimettot tekee ne maalaukset ihan ja ne näkyy vaikka kuinka pitkälle, nii navigoinnissa se on apuna.*” Toinen näistä kalastajista pitää merimetsoja myös osoituksena siitä, että vesi on puhdistunut. Hänen mielestään kaloissa täytyy olla vähemmän myrkyä, koska merimetsot, merikotkat ja hylkeet pystyvät elämään.

5.1.7. ”Ei se oo mikään erityis”

Haastateltavat ottavat jonkin verran kantaa käsityksiin merimetsojen uhanalaisuudesta. Yleensä he ovat sitä mieltä, että merimetsa ei tarvitsisi mitään erityistä suojelua, koska se ei ole missään määrin uhanalainen laji: ”*Ei se oo mikää erityisrauhotettava. Emmää tied, onkse mikään erityisvihattavakaa, mut ei se oo mikään erityis.*” Erästä mökkiläistä ihmetyttää merimetsojen ”*paniikinomainen suojelu*” ja hän sanookin, että ”*en mää tajuu jos tommosta elukkaa suojellaan*”. Toinen haastateltava kertoo, että hänellä ei ole mitään antipatiaa merimetsoja kohtaan, mutta hän vierastaa sitä, että niitä pidetään uhanalaisena. ”*Mää en oikein pääse siihen logiikkaan kiinni, että miks, koska siis oikeesti ei oo mistään uhanlaisesta asiasta kyse.*” Toinen haastateltava jatkaa, että ”*päinvastoin sil menee erittäin hyvin ain siel, misä se hiukanki vaa on*”. Erästä kalastajaa pelottaa myös se, jos merimetsojen kohdalla käy samalla tavalla kuin hylkeitten osalla, että vain yksi ryhmä, eli kalastajat, joutuu maksamaan suojelun.

Kaikki haastateltavat ovat tietoisia siitä, että merimetsot ovat rauhoitettuja lintuja, mutta useimmat olisivat valmiita rajoittamaan kantaa jollakin lailla. Iso osa haastatel-

tavista on ainakin kuullut, että Luvialla on joskus tuhottu merimetsojen pesintä. Kaikki eivät tiedä siitä tarkemmin, mutta joillakin lintuharrastajilla on erittäin tarkkojakin tietoja tästä vuonna 2003 tapahtuneesta pesien tuhoamisesta. Eräs lintuharrastaja oli itse huomannut ensimmäisenä pesien tuhoamisen. Kun hän meni tarkastelemaan tilannetta, huomasi hän, että

”kaikki pesät oli tuhottu, siel ei ollu sitte muutama kymmene lintuu ja siit tuli sitte prosessi. Mää ilmoitin sen sitte ympäristökeskukseen ja sielt se juttu meni poliisille, ja siitä poliisit tietysti noteeras vaan ja sitä mitään kukaan tutkinu tietenkään” (Lintuharrastaja)

Myös muutama muu lintuharrastaja on sitä mieltä, että rikosilmoitus ei sinänsä auta paljoakaan, koska silminnäkijöitä ei ole ollut. Jotkut kertovat, että myös kesän 2005 aikana on Luvian uusissa merimetsöyhdyskunnissa hävitetty pesiä. He eivät kuitenkaan osaa sanoa, onko kyseessä ihmisen vai jonkin eläimen aiheuttama tuhotyö.

Pesien tuhoamisen huonona puolena mainitaan se, että linnut jäävät kuitenkin henkiin ja valloittavat sitten uuden pesintäpaikan. *”Et jos se on jossakin paikassa jonkun riesa se kolonia, nii se voi olla naapurin riesa sitten seuraavana kesänä. Onks siit sit mitään hyötyy?”* Pesien tuhoamista uskotaan ehkäisevän jonkin verran se, että saaristossa olevat ihmiset ovat melko hyvin tietoisia yhdyskunnista, ja huomaavat, jos niissä tapahtuu jotakin. Eräs kalastaja on sitä mieltä, että kalastajilla ei ole varmaan kovin paljon kiinnostusta lähteä tuhoamaan pesiä, koska he tietävät, että kyseessä on rikos, josta ei selviä puhumalla. Merikarviolla merimetsöjä ei ole häiritty, minkä eräs mökkiläinen arvelee johtuvan siitä, että mökkiläiset ovat niin lainkuuliaista porukkaa. Hän on kuitenkin sitä mieltä, että kukaan paikallinen ei suojele merimetsöjä. Toinen mökkiläinen sanoo, että Merikarviolla pesien tuhoaminen olisi myös hankalampaa, kun pesät ovat puissa.

Muutama haastateltava puhuu eläinten tai luonnonsuojelusta laajemminkin. Eräs haastateltava sanoo, ettei paikallinen väki aina ymmärrä, miten näihin tilanteisiin suhtaudutaan. Hänen mukaansa ihmisillä on huoli siitä,

”että muuttuuko tämä maailma siksi, ettei enää saa ampua sutta, ku saksalaiset haluu pitää susia ja italialaiset. Täällä siirrytään siihen, että ihmiset siirretään aitaukseen ja sudet jolkuttelee vapaana”. (Kalastaja)

Myös jotkut mökkiläiset keskustelevat luonnonsuojelusta. Joku ihmettelee sitä, miten nyt suojellaan merimetsöjä, mutta samalla suunnitellaan soranottoa meren pohjasta, *”et suojellaan mitä suojellaan”*. Eräs haastateltava kritisoi hyvin voimakkaasti sitä, miten Suomeen tuodaan eurooppalaista luontokäsitystä, joka ei sovi lainkaan täkäläiseen kulttuuriin. Kun samalla sitten tulee sellaisia lähtökohtia, että suojellaan sairaalolisesti jotain merimetsöä, vaikka tilanne menee selvästi yli, niin nämä *”aiheuttaa vatsapuruja tällaselle, joka o koko ikäns luonnosta elänyt ja näkee sen, että jos merimetsö tämmösel voimal tulee tänne, nii siin on kanta mitä vois heti alkaa metsästä”*. Tämä haastateltava painottaa sitä, että me ihmiset voimme ottaa luonnosta osamme. Hänen mielestään ihmisen ja luonnon suhteesta keskusteltaessa, annetaan usein ymmärtää, että ihminen on aina liikaa luonnossa. *”Ja mää ku [olen] eläny koko elämäni tuos luonnon kans ja luonnosta, nii samalla tuntee, niinko minä olisin liikaa, ja se o aika loukkaavaa”*. Kun tällaista käsitystä sitten lähtee oikomaan, tulee siinä hänen mukaansa helposti ylilyöntejä molemmin puolin.

5.1.8. ”Pitkän aikavälin vaikutukset on niitä, mitä pitäis lähteä kattelemaan”

Merimetsöjen vaikutuksista keskustellaan haastatteluissa pitkälti sillä tasolla, mitä vaikutuksia on juuri nyt havaittavissa. Yksi haastateltavista kritisoi voimakkaasti sitä, että haetaan vain määrällisiä kriteerejä esimerkiksi siihen, kuinka paljon merimetsot syövät kalaa. *”Sil on juur niin vähän merkitystä, että pitkän aikavälin vaikutukset on kumminki just niitä, mitä pitäis lähteä kattelemaan, ja varsinkin niinku hallinnoi-*

maan.” Hänen mielestään on tärkeä pitää mielessä kuinka monisyisistä asioista on kyse. Muutama muukin haastateltava tuo vähän sivumennen esille joitakin sellaisia asioita, joihin merimetsoilla voisi olla pitkäaikaisia vaikutuksia tai muita kuin suoraan näkyviä vaikutuksia. Eräs haastateltava miettii asiaa virkistytymisen kannalta, kun enää ei voi tehdä retkiä merimetsosaarten läheisyyteen. Mökkiläisten osalta asiaa voi pohtia sitä kautta, mitä se todella tarkoittaisi, jos merimetsot tulisivat samaan saareen. Haastateltavat pitävät sitä mahdottomana ajatuksena, että ihminen ja merimetso eläisivät kovin lähekkäin toisiaan. Eräs haastateltava kertoo mökkisaaren olevan isälleen niin tärkeä paikka, että ”se joutuis varmaa hullujehuonee!”, jos joutuisi olemaan saaresta pois. Myös toinen haastateltava sanoo, että hänelle olisi todella vaikea paikka joutua olemaan saaresta pois, eikä hän siihen suostuisikaan merimetsojen takia.

Kalastuksen mahdollisuuksia paljon pohtinut haastateltava harmittelee sitä, miten melkein kaikessa ympäristöhallinnossa kartoitetaan vain biologista puolta, jolloin sosiaalisten vaikutusten tarkastelu jää tekemättä. Hänestä on ihan selvää, että tässä merimetsosaasiassa on vaikutusta perinteisiin elinkeinoihin, koska

”oikeesti niillä on se elämänmuoto uhattuna siinä ja sitä ei tää ympäristövirkamies ymmärrä. Just se nyt kun puhutaan merimetsosta pelkästään, niin ei me voida irrottaa sitä, koska meillä on siellä tietty ongelmakenttä jo valmiina, että se saattaa olla se yks pieni ase mikä sen kamelin selän sitten katkaisee.”

Keskeinen kalastuksessa taustalla vaikuttava ongelma on hylje. Tilanne saattaa vaikuttaa monen silmissä pieneltä ja paikalliselta, mutta kun puhutaan elinkeinojen suhteen, niin tämän haastateltavan mukaan on vain ajan kysymys, milloin kalastuselinkeino loppuu. Nuoria ei tule alalle ja keski-ikä nousee vuodella joka vuosi. Jos sitten näkyvät vesien käytön suhteen ovat sellaiset, että ”hylkeet vievät ulommat kaikki ja merimetso tappaa loputki”, niin se saattaa vaikuttaa joidenkin nuorempien lopulliseen päätökseen olla siirtymättä alalle. Jos tässä kohtaa menetetään esimerkiksi yksi ammattikalastaja, häviää haastateltavan mukaan samalla kuudesta kahdeksaan vakituista työpaikkaa. Kalastajille ongelmallista on myös se, että vesien omistussuhteiden ja kaluston takia ei ole mahdollista siirtyä vapaasti kalastamaan sinne, missä merimetsoja ei ole. Tämän haastateltavan mukaan on ”hassua, että me vaan herkästi puhutaan siitä, että kuin paljon kalaa merimetsot voi syödä ja tappaa. Et must se on aivan pieni trivia.” Hänestä on hyvä tietää tämäkin asia, mutta tärkeimpänä hän pitää kuitenkin paikallisen väestön suhdetta asiaan,

”koska se suhde vaikuttaa siihen tulevaisuudenuskoon, että ketkä pysyy paikkakunnalla, ketkä suunnittelee uutta mökkiä johonkin tai ketkä suunnittelee, että nyt vaikka alkais kalastaa”.

5.1.9. Yhteenvedo keskusteluista merimetsoista ja niiden vaikutuksista

Monet haastateltavat ovat hyvin tietoisia Porin alueen merimetsotilanteesta. He ovat tutustuneet erilaisiin merimetsojulkaisuihin ja tietävät paljon esimerkiksi merimetsojen levittäytymiseen liittyvistä käsityksistä. Kovin tarkkoja määriä alueen merimetsokannasta ei kuitenkaan moni osannut esittää. Yksi lintuharrastaja oli tietoinen rengastajien tekemistä laskennoista, joten hän esitti luultavasti tarkimpia arvioita kannan todellisista määristä (1000 paria). Vaikka kaikki eivät olleet täysin tyytyväisiä merimetsojen tuloon alueelle, pidettiin niiden tuleamista kuitenkin lopullisena, joten sikäli merimetsotilanne tulee vaikuttamaan myös tulevaisuudessa. Tulevaisuudesta ei kuitenkaan uskallettu ennustaa muuta kuin se, että kanta tulee kasvamaan.

Merimetsojen vaikutusten pohtimisen voi tiivistää kahteen ulottuvuuteen: vaikutuksiin ympäristöön ja vaikutuksiin kalastoon tai kalastukseen. Eräs haastateltava totesi, että merimetsojen vaikutusten pohtiminen on näkökulmasta kiinni. Tämä näkyi myös haastatteluissa, sillä haastateltavat pohtivat osittain eri tavalla tätä kysymystä. Kuitenkin suurin osa haastateltavista pohti ensin maisemaan ja monesti sitä kautta mökkiläisille

koituvia havaittuja tai mahdollisia haittoja. Kalastukseen liittyvä pohdinta tuli usein vasta tämän jälkeen, myös monilla kalastajilla. Tämä on tietysti sikäli ymmärrettävää, että pesimäsaaret ovat helposti nähtävissä, kun taas meren pinnan alapuolen tapahtumia on paljon vaikeampi hahmottaa. Kuten yksi haastateltava sanoikin, että ”*nää kaikki mitkä tapahtuu pinnan päällä, ihmisten on helppo ymmärtää, mutta sitten kun mennään tonne pinnan alle, niin sitä ei keskimäärin ymmärrä juuri kukaan*”.

Maisemallisten haittojen voimakas esiinnousu haastatteluissa oli sikäli yllättävää, että sitä on tuotu melko vähän esille niissä tutkimuksissa, joihin olin etukäteen tutustunut. Uusi haittapuoli keskusteluissa oli merimetsojen voimakkaan ääntelyn aiheuttama häiriö. Tästä kertoivat vain pesimäyhdyskuntien lähellä olevat mökkiläiset, joten ongelma ei vaikuta kovin laajalla alueella. Kalastuksen puolelta haastatteluissa keskityttiin roskakala – arvokala -keskusteluun. Kaikki haastateltavat, jotka ottivat kantaa tähän keskusteluun, olivat samaa mieltä siitä, että merimetsot käyttävät ravinnokseen kaikkea, mitä vain saavat kiinni. Heidän painoituksensa asiassa olivat kuitenkin erilaisia. Kukaan haastateltavista ei siis väitä, että merimetsot söisivät yksinomaan roskakalaa tai arvokalaa, mutta he ilmaisevat kuitenkin jonkin vastapuolen esittävän tällaisen näkemyksen. Monet käyttävät oman kantansa perusteluun samaa asiaa, eli näkemystä merimetsoista kaikkea syöväenä lintuna. Merimetsojen ravinnonkäytön suhteen on siis yksimielisyys siitä, että merimetsot syövät paljon kalaa, muttei siitä, mikä vaikutus kalansyönnillä on. Kalankasvatuksen osalta keskustelu oli hyvin vähäistä, mikä johtuu siitä, että aihe oli suurimmalle osasta haastateltavia hyvin vieras. Myöskään ne kaksi haastateltavaa, jotka ainakin jossain määrin toimivat kalankasvatusalalla, eivät kovin paljon pohtineet asiaa tältä kannalta.

Haastatteluissa vähemmälle sijalle jäi merimetsojen hyvien puolien pohtiminen. Tämä saattoi johtua siitäkin, että oma lähtökohtani työhön oli hyvin ongelmakeskeinen. Toisaalta voidaan kysyä, pitäisikö merimetsoissa sitten olla jotain hyvää. Myös sen pohtiminen jäi haastatteluissa melko vähäiselle osalle, mitä vaikutuksia merimetsoista voisi olla pidemmällä aikavälillä. Ehkä tilanne oli kuitenkin sen verran uusi, että monet eivät olleet ajatelleet asiaa kovin kauaskantoisesti. En myöskään esittänyt haastateltaville kovin paljon sellaisia vaihtoehtoisia tulevaisuudennäkymiä, joiden kautta tilannetta olisi voinut miettiä. Liiallinen jossittelu olisi tuntunut myös haastateltavien sanomisten turhalta ohjailulta.

5.2. Käsitteet merimetsotilanteen ongelmallisuudesta

Yksi keskeinen osa-alue työssäni on sen tarkasteleminen, aiheuttavatko merimetsot Porin alueella ongelmia. Tarkastelen tässä osiossa lähemmin tätä asiaa ja sen lisäksi tuon esille yleistä suhtautumista merimetsotilanteeseen ja haastateltavien käsityksiä omista vaikutusmahdollisuuksistaan merimetsotilanteessa. Lisäksi tähän osioon kuuluu haastateltavien pohdinnat siitä, miten merimetsotilanteessa kannattaisi edetä ja kenen tulisi ottaa vastuu tilanteesta.

5.2.1. Merimetsoihin suhtautuminen

Kyselin haastateltavilta heidän omien merimetsonäkemyksien lisäksi sitä, miten he uskovat muiden suhtautuvan merimetsotilanteeseen. Eräs lintuharrastaja uskoo, että kokonaisuudessaan tilanteesta tiedetään Suomessa aika huonosti. Suomesta ei hänen mielestään ole julkaistu kuin vähän tietoja täällä olevista yhdyskunnista. Myös muutamat muut haastateltavat pitävät Suomen ja erityisesti Porin alueen merimetsotilannetta vielä hyvin uutena. Yksi lintuharrastaja uskoo, että ”*pääosa ihmisistähän suhtautuu niihin edelleen positiivisesti, koska ne on mielenkiintosisii ja (- -) erääl taval eksoottisii. (- -) Sen näkösi eläimii touhuu, se o jotain semmosta, mitä o vaan luontofilmeist nähty.*” Hän kuitenkin uskoo, että merimetsoista voi tulla samanlainen keskuste-

lunaihe kuin esimerkiksi hylkeistä, mutta ei ennen kuin kanta kasvaa määrättyyn pisteeseen.

Yksi kalastaja ihmettelee sitä, kuinka välinpitämättömästi asiaan suhtaudutaan ja kuinka vähän asiasta keskustellaan siihen nähden, kuinka paljon lintuja on. Hän kertoo keskustelleensa aiheesta enemmän vain kalastajien ammattiliiton puolella. Toisen haastateltavan mukaan kalastajat elävät vähän hämmennyksen vallassa, kun eivät tiedä tulevaisuudesta. He odottavat selkeitä ohjeita, miten asiassa ruvetaan toimimaan. Yksi lintuharrastaja arvelee, ettei kalastajilla ole kovinkaan kielteistä suhtautumista merimetsoihin, ja epäilee, voiko sellaista edes syntyä nykyisillä pyydyssysteemeillä. Ne hänelle tutut kalastajat, jotka ovat vähän huolissaan tilanteesta, ovat luonnonystäviä eikä heillä ole hänen ymmärtääkseen sellaista näkemystä, että kaikki merimetsot pitäisi ampua. He ovat kuitenkin huolissaan oman elinkeinonsa tulevaisuudesta. Kaksi kalastajaa uskoo kuitenkin kalastajilla olevan yleisesti kielteinen suhtautuminen merimetsoihin. Toisen mukaan suurin osa kalastajista ajattelee niin, ”*että kuollut merimetso on paras merimetso. (- -) Vaikka se on kylmää, mut se on.*”

Lintuharrastajat ja kalastajat eivät ole kovin tietoisia mökkiläisten asennoitumisesta merimetsoosiaan. Joku kertoo kuulleen jonkun mökkiläisen puhuneen tilanteesta, mutta moni ei ole kuullut ainakaan valituksia asiasta. Kun muut haastateltavat ovat epätietoisia mökkiläisten suhtautumisesta tilanteeseen, on monilla mökkiläisillä varsin vankka näkemys alueen yleisestä ilmapiiristä merimetsoihin nähden. Eräskin heistä kertoo keskustelleensa muiden mökkiläisten kanssa asiasta ja hänen mielestään ”*kaikki suhtautuu just näin niinkun minäki, et perhanan linnut*”. Myös muut mökkiläiset sanovat mökkialueen ihmisten olevan tympääntyneitä merimetsoihin, eivätkä he kerro kuulleen myönteisiä mielipiteitä mökkiläisiltä. Yksi mökkiläisistä arvelee, että kielteinen suhtautuminen voi johtua siitäkin, ”*ku se valtaa nii totaalisesti, (- -) nii ihminen kokee sen röyhkeenä*”.

Lintuharrastajien kanssa ei ole niin paljon keskustelua siitä, miten he uskovat muiden lintuharrastajien suhtautuvan tilanteeseen. Yksi kuitenkin sanoo, ettei hän ainakaan ole kuullut kenenkään harmitelleen sitä, että merimetsot ovat tulleet Suomeen. PLY-verkon keskusteluissa eräs lintuharrastaja sanoo myös, että muutamia hajaääniä lukuun ottamatta lintuharrastajien kanta asiaan tuntuu olevan melko yksimielinen. Jotkut lintuharrastajat ottavat keskustelussa voimakkaastikin kantaa muiden ryhmien merimetsokäsityksiin, mutta muutama lintuharrastaja tuo esille vähän lievempiä näkemyksiä. (PLYverkko.)

Tuleeko merimetsoista ongelma?

Monet haastateltavat näkevät merimetsotilanteessa mahdollisia erimielisyyksien aiheita ja niistä seuraavia ongelmia: ”*Kyl siin niiko niit syit on minkätakia niit voi vihat. Kyl niit löytyy iha tarpeeks, ei niit tartte erikses ruvet keksimää.*” Toisen haastateltavan mukaan ongelmallisinta tilanteessa on se, että viranomaiset eivät ole selkeästi ilmaisseet hoitavansa asiaa. Hänen mielestään siitä tulee herkästi ”*sellainen villi länsi ja siitä ei sitten seuraa mitään järkevää ja hyvää*”. Muutamat haastateltavat pitävät merimetsotilannetta sen verran uutena, ettei se ole vielä aiheuttanut laajempaa keskustelua tai ongelmia. Jotkut uskovat keskustelun lisääntyvän tulevaisuudessa kannan kasvaessa. Yksi haastateltava sanookin, että ensin merimetsot vain kiinnostaa ja vähitellen, kun kanta kasvaa, niin ”*sitte siin jossakin kohtaa rupee tuntuu silt, ettei nää nyt pelkästää hauskoja oo*”. Yksi mökkiläinen vahvistaa tämän näkemyksen sanomalla, että aluksi merimetsot tuntuivat ihan kivoilta, ”*mut kyl se nopeesti o muuttunu tuo fiilinki niiden kans*”. Erään lintuharrastajan mukaan meillä suomalaisilla on muutenkin sellainen tapa, että tulee herkästi sellainen olo, että jotain on liikaa, vaikkei kukaan pystyisikään määrittelemään, mikä olisi sopiva määrä. Jonkinlaisena esimerkkinä siitä, että alueella on ollut jotain erimielisyyksiä merimetsojen suhteen, kerrotaan muutaman vuoden takainen merimetsoyhdyshenkilön tuhoaminen Luvialta. Sen katsotaan osoittavan, etteivät kaikki ole kovin tyytyväisiä merimetsotilanteeseen.

Tarkastelin haastateltavien ongelmanmäärittelyjä erikseen poimimalla jokaisesta haastattelusta ne kohdat, joissa haastateltava pohtii sitä, *onko merimetso ongelma, onko siitä tulossa ongelma ja jos on niin milloin ongelma tulee ja mihin se liittyy*. Näistä tekemiini taulukoihin olen luokitellut vastaukset sen mukaan, mihin kohtaan haastateltavien ajatukset mielestäni parhaiten sopivat eli haastateltavat eivät itse ole suoraan vastanneet tällaisiin kysymyksiin.

Ensimmäinen taulukko (ks. taulukko 2) käsittelee sitä, näkeekö haastateltava merimetsan ongelmalinnuksi. Vastausten jakaumasta huomaa sen, että kukaan haastattelevista ei ole sitä mieltä, että merimetsosta ei voisi aiheutua ongelmia. Laitoin kohtaan *merimetso on jo ongelma* vain ne haastateltavat, jotka suoraan ilmaisivat asian näin. Kaksi kalastajaa kokee ongelmat olemassa oleviksi jo nyt, kun valtaosa haastattelevista näkee ongelmat tulevaisuudessa. Kolme lintuharrastajaa ei esitä ongelmien syntymistä varmaksi, mutta pitää mahdollisena, että niitä joskus tulee. Laitoin myös kaksi mökkiläistä tähän ryhmään (*ehkä tulee ongelma*), vaikka heidät olisi voinut sijoittaa myös kohtaan *varmasti tulee ongelmia*. He eivät itse ole niinkään ajatelleet merimetsoja ongelmaksi, mutta kun haastattelussa mukana ollut kolmas mökkiläinen esittää erilaisia vaihtoehtoja uhkista, muuttuu heidän mielipiteensä hieman. Halusin määritellä heidät kuitenkin alkuperäisen mielipiteen mukaan.

Taulukko 2. Tuleeko merimetsosta ongelma?

	On jo ongelma	Varmasti tulee ongelma	Ehkä tulee ongelma	Ei tule ongelmia
Vastaajat	K: 2	K: 3 L: 2 M: 4	L: 3 M: 2	-
Vastausten määrä	2	9	5	-

K = kalastaja, L = lintuharrastaja, M = mökkiläinen

Toinen taulukko (ks. taulukko 3) sisältää haastateltavien näkemykset siitä, *missä merimetsosta aiheutuneita ongelmia on tai mahdollisesti tulee olemaan*. Tässä taulukossa yhdellä vastaajalla voi olla merkintä monessakin kohtaa, eli olen laittanut ylös kaikki ne osa-alueet, joissa haastateltavat uskovat tulevan ongelmia merimetsojen takia. Olen laittanut sulkeisiin lisäksi lukumäärän niistä haastateltavista, jotka nostivat tietyn alueen ongelmien osalta keskeisimmäksi. Mahdollisina ongelma-alueina nähdään enimmäkseen mökkialueet ja kalastus.

Taulukko 3. Missä mahdolliset merimetso-ongelmat tulevat?

	Mökkiympäristös- sä/ maisemassa	Kalastukses- sa/kalastossa	Muualla
Vastaajat	K: 4 L: 4 (1) M: 7 (3)	K: 5 (1) L: 1 M: 1	K: 1 (tautiuhka) L: 1 (linnusto)
Vastausten määrä	15	7	2

K = kalastaja, L = lintuharrastaja, M = mökkiläinen

Yhtä haastateltavaa lukuun ottamatta kaikki haastateltavat näkevät merimetsosta aiheutuvia ongelmia mökkialueilla tai yleisimmin siinä, että ne vahingoittavat saaristoa. Sekin haastateltava, joka ei suoranaisesti ilmaise tämän asian ongelmallisuutta, tuo ensimmäisenä merimetsojen haittavaikutuksena esille muutoksen maisemassa. Suurin osa keskittyy nimenomaan mökkialueen ongelmiin. Ristiriitojen uskotaan tulevan sitä kautta, kun ensimmäiset linnut yrittävät asettua pesimään mökkisaariin. Monet uskovat ongelmien syntyvän ensimmäisenä Merikarvialla, koska siellä merimetsojen pesäpaikat ovat niin lähellä mökkisaaria. Kaksi lintuharrastajaa ja kaksi mökkiläistä nostaa mökkiympäristön keskeisimmäksi ongelma-alueeksi. Muut mökkiläiset eivät suoranaisesti painota sitä, mutta varmasti tämä uhka on heille kaikille keskeisin.

Kaikki kalastajat näkevät merimetsot mahdolliseksi ongelmien aiheuttajaksi elinkeinossaan, mutta he painottavat tätä ongelman mahdollisuutta eri tavalla. Toisille se näyttäytyy jo nyt olemassa olevana ongelmana, kun toiset pohtivat enemmän niitä mahdollisia kalastuksen osa-alueita, joissa merimetsa voisi aiheuttaa ongelmia. Yksi lintuharrastaja nostaa esille kalastuksen ongelmat lähinnä pyydysvaurioiden kautta ja yksi mökkiläinen näkee siian vähenemisen merimetsosta johtuvaksi. Mökkialueiden ja kalastuksen ongelmien lisäksi nousee keskusteluissa esille muutama muukin mahdollinen merimetsojen aiheuttama ongelma. Yksi lintuharrastaja nostaa mahdolliseksi ongelmaksi muuhun linnustoon kohdistuvan haitan. Lähinnä hän pohtii sitä selkälokin kautta, jos merimetsot häiritsevät tätä muutenkin huonosti menestyvää lintulajia. Yksi kalastaja nostaa lisäksi tautiuhan mahdolliseksi ongelmaksi. Hän kertoo esimerkin Ruotsista, jossa merimetsot ovat olleet *newcastle*-taudin levittäjiä. Vastaavaa esimerkkiä hän ei tiedä Suomesta, mutta uskoo tällaisen olevan mahdollista.

Merimetsojen puolustajat ja vastustajat

Vaikka haastattelussa ei sanottu merimetsotilanteesta olevan varsinaista riitatilannetta joidenkin osapuolten välillä, kyselin haastateltavilta heidän käsityksiään merimetsoa puolustavista ja vastustavista tahoista. Merimetsojen mahdollisiksi vastustajiksi mainitaan esimerkiksi merimetsaalueen maanomistajat ja rannikon asukkaat. Myös kalastajat sanotaan joissain tapauksissa tähän ryhmään kuuluviksi. Yksi kalastaja tosin toteaa, että merimetsot eivät vaikuta kaikkien kalastusalueilla, joten se ei ole kaikille kalastajille mitenkään merkittävä lintu. Mökkiläisten mukaan heidän keskuudessaan on hyvin vähissä se porukka, joka puolustaa merimetsoja. Yksi mökkiläisistä sanookin, että ”*ei kai ny kukaan paikallinen [niitä] suojelekaan. Ne on sellasii, jotka ei tied asiasta mitään, ei joudu seuraamaan.*” Monet muut ovat samaa mieltä siitä, että puolustajat ovat sellaisia, jotka eivät ymmärrä asiasta mitään.

Myöskään kaikki kalastajat eivät ymmärrä niitä, jotka suojelevat merimetsoja. Eräs heistä arvelee merimetsojen puolustajien olevan jotain lintu- tai luontoaktivisteja. Hänen mukaan tällaisten suojelijat ovat sellaisia, jotka asuvat jossain kaupungissa kerrostalossa ja ”*ei heidän tarvi mitää muut kun varjel vaan sitä, et lakkii noudatetaan ja lissäntyy mahdollisimman paljon*”. Yksi mökkiläinen vastaa samaan sävyyn, että yle-

sä petoeläimiäkin suojellaan Helsingistä ja Brysselistä käsin ja ”eihän niit siel liiku”. Myös yksi kalastaja on sitä mieltä, että merimetsojen puolustajat tulevat Helsingistä, Turusta tai jostain kaupungista. Hänen mukaansa tällaisella henkilöllä peruslähtökoh- tana on se, että ihminen on luonnossa liikaa. Hänestä merimetsojen puolustajat ovatkin sellaisia, jotka eivät tiedä asiasta yhtään mitään. Hänestä tilanne menee helposti siihen, että ”jos joku sanoo merimetsost jonku pahan sanan, nii se on paha ihminen”. Yli- lyöntejä tulee myös niiden puolelta, jotka eivät niin välitä merimetsoista, ja tästä seu- raan hänen mukaansa ”vastakkainasettelu, joka on kärjekkäämpi, ku oikeestaan on koko kysymys”. PLYverkon keskustelussa eräs lintuharrastaja myös muistuttaa siitä, ettei kannata kärjittää vastakkainasettelua. Hän myöntää itsekin syyllistyvänsä helposti ”me tiedämme paremmin” -asenteeseen. Hän toivoisikin, että merimetsoasiassa pääs- täisiin sellaiselle tasolle, että kuunneltaisiin kaikkien puheenvuorot loppuun asti. (PLYverkko.)

5.2.2. Merimetsotilanteessa toimiminen

Tiedustelin haastateltavien käsityksiä siitä, tulisiko merimetsotilanteeseen jotenkin puuttua. Tein heidän käsityksistään taulukon, johon laitoin kolme vaihtoehtoa tilan- teessa etenemiselle (ks. taulukko 4). Taulukosta puuttuu kokonaan vaihtoehto, joka ehdottomasti kieltäisi merimetsotilanteeseen puuttumisen, koska tällaisia mielipiteitä haastateltavilla ei ollut. Taulukon kohdat *mahdollisesti tulevaisuudessa* ja *ei vielä* ovat hyvin lähellä toisiaan, mutta olen halunnut erotella sen, kumpaan suuntaan haastatel- tava on enemmän kiinnittynyt: siihen että tulevaisuudessa kannattaa mahdollisesti puuttua tilanteeseen (*mahdollisesti tulevaisuudessa*) vai siihen, että nyt näyttää siltä, ettei tilanteeseen tarvitse puuttua, vaikka tulevaisuudessa tilanne voi olla toinen (*ei vielä*).

Taulukko 4. Tuleeko merimetsotilanteeseen puuttua?

	Kyllä, heti	Mahdollisesti tulevaisuudessa	Ei vielä
Vastaajat	K: 5 M: 5	L: 1 M: 2	L: 3
Vastausten määrä	10	3	3

K = kalastaja, L = lintuharrastaja, M = mökkiläinen

Suurin osa haastateltavista on sitä mieltä, että merimetsotilanteeseen *kannattaisi puut- tua heti*. Monilla on jatkoajatuksena se, ettei annettaisi tilanteen edetä sellaiseen pis- teeseen, jolloin puuttuminen on mahdotonta tai vaikeaa. Kaikki kalastajat ja iso osa mökkiläisistä on tällä kannalla. Sopivan rajan löytäminen kannanrajoitukselle on vai- keaa, ja eräs haastateltava kertoo, että nyt keskustellaan muun muassa siitä, onko esi- merkiksi jonkun tautiuhan tai luonnon monimuotoisuuden häviämisen kannalta syytä tehdä jotain. Yksi haastateltava lisää tähän listaan halun säilyttää jotkut saaristoalueet puustoisina. Monet kalastajat pelkäävät sitä, että merimetsojen kohdalla käy samalla tavalla kuin hylkeiden kanssa, että niitä on joka paikka täynnä, eikä niille enää voida mitään. Monet muistuttavat tässä yhteydessä, että merimetsa ei ole enää uhanalainen laji eikä siksi kannata edetä minkään varovaisuusperiaatteen mukaan. Pesivää kantaa ei olla kokonaan hävittämässä, mutta sitä tulisi säädellä niin, että kanta säilyy, muttei lisääny.

Yksi lintuharrastaja on sitä mieltä, että merimetsä on hyvä laji miettiä sitä, kannattaisiko jotain kannanrajoitusta toteuttaa. Hänestä tulisi ainakin miettiä, kannattaisiko tilanteelle tehdä jotain. Hän miettii sitä, että ”täytyykö ain kaikkien asioiden mennä määrätyn pisteen ylitte”. Tässä tapauksessa keskustelua voitaisiin hänen mielestään käydä jo etukäteen. Hän ymmärtää toisaalta niitä, jotka haluaisivat nähdä sen, kuinka paljon tuollainen laji voi lisääntyä, ”mut se ei oo välttämättä iha viisast”. Se voidaan hänen mielestään käydä katsomassa jostain muualta. Hänen lisäkseen yksi mökkiläispariskunta on sillä kannalla, että *mahdollisesti jossain vaiheessa* on syytä tehdä jotain merimetsotilanteelle. Myös PLYverkossa eräs lintuharrastaja ottaa kantaa siihen, onko järkevää puuttua tilanteeseen vasta, kun on menty liian pitkälle. Hän ei ymmärrä joidenkin lintuharrastajien varauksettoman positiivista kantaa merimetsojen jatkuvalle leviämismiselle ja muistuttaa, ettei kaikkia muita rehevöitymisen aikaansaannoksia, kuten leväkukintoja, haluta rajattomasti. (PLYverkko.)

Kolme lintuharrastajaa on sitä mieltä, että ”ihmiset elää omaa elämää ja merimetsot omaa elämää”, eikä vielä ole tarvetta tehdä mitään kannanhoitosuunnitelmia. Yksi näistä haastateltavista uskoo, että ”kyl se sit kansa älähtää siitä, kun niistä rupee todel haittaa tulemaan, jos rupee”. Haastateltavat ovat sitä mieltä, että tilannetta kannattaa seurata, jos jossain vaiheessa on syytä tehdä jotakin. Kaikki ovat valmiita hyväksymään merimetsojen häirinnän siinä vaiheessa, jos merimetsot menevät jonkun mökki-saareen. He eivät kuitenkaan ole ennaltaehkäisevän toiminnan kannalla, vaan pitävät parempana aloittaa toiminta vasta siinä vaiheessa, jos ongelmia ilmenee. Yksi näistä lintuharrastajista kyllä myöntää, ettei hän ole ihan varma, onko tilanteen jättäminen oman onnensa nojaan paras vaihtoehto. Hän miettii kuitenkin, ”et mitä se sit loppuje lopuks o välii, jos siel on joku yhdyskunta jossaki, mikä paskii kalliot valkoseks ja tuhoo siit saarest kaike kasvillisuuden”. Kyselin näiltä vastaajilta, miten voitaisiin lievittää ihmisten pelkoa asiassa. Yhden mukaan asialle on vaikea tehdä mitään, koska ihmiset ajattelevat asiasta niin eri tavalla. Toinen lieventäisi ihmisten pelkoa tiedotuksella. Hänen mukaansa tulisi levittää oikeanlaista ja asiallista tietoa merimetsoista ja vastata asiallisesti kaikkiin ihmisten esittämiin kysymyksiin.

Kannan rajoittaminen ja vahinkojen korvaaminen

Haastateltavat kertovat jonkin verran ehdotuksiaan siihen, miten merimetsotilannetta voitaisiin hallita. Yhdellä kalastajalla on siihen kaksi vaihtoehtoa. Ensimmäinen on se, että valtiovalta tekee sellaisen järjestelmän, jossa esimerkiksi pesiä eliminoimalla rajoitetaan kantaa. Hän kuitenkin epäilee tämän vaihtoehdon toteutumista, koska se olisi melko kallis toimenpide. Toinen vaihtoehto on tehdä merimetsosta riistalintu, jolloin metsästäjät alkaisivat hoitaa asiaa. Nämä kaksi vaihtoehtoa ovat muidenkin haastateltavien osalta suosituimmat ehdotukset merimetsokannan rajoittamiseksi.

Monet haastateltavista ovat nähneet Tanskassa tehdyn televisio-ohjelman alueen merimetsotilanteesta ja sen kannan rajoittamisesta. Siellä siveltiin merimetsojen munat sellaisella aineella, joka tappoi elämän munan sisällä, mutta emo kuitenkin jatkoi hautomista loppuun asti. Monet pohtivat tämän saman mahdollisuuden käyttämistä myös Porin alueella. Mökkialueella ideaa pidetään ihan hyvänä, mutta alueen merimetsoyhdyskunta on puussa pesivä, joten siellä se olisi mahdotonta toteuttaa. Yksi kalastaja ei kuitenkaan haluaisi lähteä tuhoamaan merimetsojen pesiä, vaan pitää sitä epäeettisenä. Hänestä merimetsoillemkin tulee taata pesintärauha. Hän itse pitää metsästäystä parhaimpana keinona hallita tilannetta. Hänen mielestään eduskunnan tulisi ottaa asia hoitaakseen ja tehdä merimetsosta riistalintu.

Kun haastateltavat pohtivat sitä mahdollisuutta, että merimetsosta tehtäisiin riistalintu, ovat he kuitenkin hieman eri mieltä siitä, voitaisiinko lihaa käyttää jotenkin hyödyksi. Eräs kalastaja toivoisi pääsevänsä maistamaan merimetsan lihaa, jotta voisi arvioida, ”onkse sit vaa se ampumine jotai leikkimist, mikä sit taas ei tavallaan[ole] hyväksyttävää. Mitä sitä sit huvikseen ampumaan.” Hänestä se ei olisi mitenkään järkevä systeemi, jos liha menee vain kaatopaikalle, mutta hän muistuttaa, että hävitetäänhän sitä rottiakin, vaikka niitä ei syödä. Myös yksi lintuharrastaja pitää vaikeana sitä ajatusta,

että metsästettäisiin jotain sellaista, mitä ei syödä. Hänen mielestään merimetson liha ei ole ainakaan nykymittapuun mukaan syömäkelpoista. Samaa mieltä on haastateltava, joka kertoo erään kalastajan sanoneen, ettei ollut hänen sikansakaan suostunut syömään merimetson lihaa. Muutama haastateltava on kuitenkin kuullut merimetson lihan olevan hyvää. Tosin heistä kukaan ei ollut itse maistanut sitä, joten arvio oli jonkun muun tekemä. Suomen Luonnonsuojeluliitto on ottanut kantaa ajatuksiin merimetson metsästyksen sallimisesta. Sen mukaan metsästyksen salliminen olisi turhaa, koska syksyllä tapahtuva metsästys ei kohdistuisi Suomessa pesivään kantaan, vaan muualla pesivään rotuun. (SK 3.8.2005.)

Vaikka ihminen ei puuttuisi merimetsokantaan mitenkään, uskovat monet kannankasvun rauhoittuvan jossain vaiheessa itsestään. Monet sanovat, että luonnolla on tapana säädellä kantaa eri lajien kohdalla, joten ”*kyl luonto ain mahdottoman poistaa*”. Yksi kalastaja uskoo merimetsoillakin olevan jonkin tarkoituksen luonnossa, mutta sanoo sen menevän nyt vain yli. Kokemus on kuitenkin osoittanut sen, ettei mikään laji tule valtaamaan koko maailmaa. Eräs lintuharrastaja uskoo, että merimetsojen osalta myös sopivat pesintäpaikat saattavat loppua jossain vaiheessa. Yksi kalastaja ei pidä sitä mitenkään hyvänä tilanteena, jos merimetsojen keskuudessa alkaa levitä jokin tauti. Eräs mökkiläinen laittaa puolestaan toivonsa johonkin virukseen, joka voisi hävittää kaikki linnut yhtäkkisesti. Myös kasvanutta merikotkakantaa on toivottu saalistamaan merimetsoja, mutta vielä niin ei ole käynyt.

Merimetsojen mahdollisesti aiheuttamiin ongelmiin on ehdotettu jonkinlaisen korvausmenetelmän käyttöönottoa. Keskustelimme joidenkin haastateltavien kanssa tästä mahdollisuudesta sekä kalastuksen että mökkiläisten osalta. Myös Satakunnan Kansan mielipideosastolla eräs mökkiläinen kyselee, mistä voisi hakea tukea mökkitontin arvon alenemiseen ja maiseman pilaantumiseen (SK 22.9.2005). Mahdollisesta vahinkojen korvaamisesta keskusteltaessa eräs kalastaja sanoo korvausmenettelyn toimivan, jos se tehdään oikein, eikä esimerkiksi niin kuin hylkeitten osalta, että rahat menevät väärin käsiin. Hänen mielestään kaikille merimetsoalueiden kalastajille pitäisi maksaa tietty korvaussumma. Myös toinen kalastaja pitää korvausmenetelmää periaatteessa tarpeellisena, mutta epäilee kuitenkin sen toimivuutta. Hän myös sanoo, että maisemallista haitta ei pystyisi mitenkään korvaamaan rahalla. Myös monet mökkiläiset sanovat, ettei maisemallista haittaa pystytä mitenkään korvaamaan. He eivät muutenkaan oikein lämpene ajatukselle vahinkojen korvaamisesta. Kuten yksi heistä sanoo: ”*tekee tuhannen markan vahingon, nii saa markan korvauksen. Ekse yleensä näin o?*” Silloin korvausmenettelyyn voitaisiin suostua, jos saisi itse määrittellä korvaussumman, mutta sellaista summaa valtio ei ikinä tulisi maksamaan.

Omat vaikutusmahdollisuudet

Erityisesti ne haastateltavat, jotka kokivat merimetsot jollakin tasolla haitaksi, miettivät omia vaikutusmahdollisuuksiaan asiassa. Niillä jotka suhtautuvat tilanteeseen myönteisemmin, ei ole tarvettakaan toimia asiassa. Omien vaikutusmahdollisuuksien pohtiminen keskittyi erityisesti kalastus- ja mökkiläispuolelle. Monet näistä haastateltavista ovat samaa mieltä kuin eräs kalastaja joka sanoo, että eväät ovat hyvin vähissä. Toinen kalastaja on sitä mieltä, ettei paikallisella tasolla ole mitään mahdollisuuksia toimia asiassa, koska kyseessä on rauhoitettu lintu. ”*Ei, ei paikallinen piiri voi tai paikalliset tahot voi tehdä mitään, ei kerta kaikkiaan.*” Yksi laittaa hieman toivoa sen varaan, että nyt kun tilanne koskettaa mökkikuvion kautta muitakin kuin kalastajia, voi asia kiinnostaa myös enemmän poliittista puolta.

Mökkiläiset kokevat kuitenkin omat vaikutusmahdollisuutensa heikoiksi. Eräs heistä kääntää kysymyksen minulle: ”*Kysyttäiskö me sulta, onko meillä [mahdollisuutta vaikuttaa]?*”, johon toinen jatkaa: ”*Kiitos kerro meille, mikä se mahdollisuus on!*” Yksi mökkiläinen on sitä mieltä, että mökkiläiset pitävät niin pientä ääntä, ettei heidän mielipiteensä tule kuulluksi. Toisaalta asiassa ei ole syntynyt mitään laajempaa kansanliikettä, koska vielä ei ole ollut mitään suurempaa uhkaa olemassa. Monet haastateltavat toistavat sitä, että yksin tilanteeseen on mahdotonta vaikuttaa. Ratkaisuksi haetaankin

sitä, että alettaisiin toimia yhdessä, jolloin ääni tulisi paremmin kuulluksi. Jotkut mökkiläiset laittavat vähän toivoa myös minun työhöni. Sen kautta he uskovat oman mielipiteensä tulevan esille.

Vaikka mökkiläiset kokevat omat vaikuttamismahdollisuutensa merimetsotilanteeseen vähäiseksi, miettivät he keinoja siihen, miten estäisivät merimetson tulon omalle saarelleen. Myös yksi lintuharrastaja ottaa kantaa tähän keskusteluun ja kertoo kehottaneensa mökkialueen asukkaita poistamaan kaikki mahdolliset pesän alut saareltaan. Hänen mukaansa ”*sit se o oma häpee, et jos sää meet ensimmäist kertaa juhannuksen saareen*”. Jos pesintä ehtii alkaa, on hänen mukaansa turha enää tehdä tilanteelle mitään. Myös mökkiläiset tietävät parhaan keinon merimetsojen pesinnän estämiseksi olevan sen, että on paikalla saarella. He kuitenkin muistuttavat siitä, ettei se aina onnistu kovin varhain keväällä. Yhtenä keinona hallita tilannetta yksi mökkiläinen ehdottaa, että kaadettaisiin talvella kaikki pesintäsaarten puut, ja toivottaisiin merimetsojen jättävän keväällä koko alueen. Tällaista ei kuitenkaan uskaltaisi tehdä, koska siinä olisi se riski, että ne siirtyisivät mökkisaariin. Myös Satakunnan Kansan mielipideosastolla kysellään, mitä voitaisiin tehdä, kun mökkiympäristö tuhoutuu merimetsojen takia. Tämä mökkiläinen toivoo lain kautta lupaa merimetsokannan vähentämiseen ja kehottaa vapaaehtoisia ”viherpiiperöitä” ilmoittautumaan kesämökin vaihtajiksi. Hän on samaa mieltä kuin useimmat haastattelemiini mökkiläiset, että jos asialle ei tehdä mitään virallisesti, lopetetaan linnut laittomasti. (SK 22.9.2005.)

Haulikkoon tai johonkin muuhun aseeseen tarttuminen tuntuu olevan kaikilla mökkiläisillä viimeinen keino vaikuttaa tilanteeseen. Yksi mökkiläinen uskookin, että alueella ryhdytään omavaltaisesti toimenpiteisiin, jos mitään muutosta tai päätöstä tilanteeseen ei tule. Hän kertoo joidenkin mökkiläisten keskuudessa olevan selvästi ”*pienet anarkian ainekset*”, ja sanookin, että ”*kyl me varmaan täsä sotaan ryhdytään*”. Myös eräs vanhempi mökkiläisnainen sanoo opettelevansa ampumaan, jos merimetsot uhkaavat tulla liian lähelle. Kerran hän oli jo pelästynyt, että merimetsot ovat tulossa pesimään heidän saarensa läheisyyteen. Hän ei kuitenkaan jäänyt tilanteessa neuvottomaksi:

”Se [merimetsot] oli tosa pikkusaares mikä on meidän eres, ja se oli siin tosa puus. Mää sanoi [miehelleni] et ’jukulauta nyt se tulee tekee toho pessäs’. Ja minä flikka [otin] peltikanisteri ja puupalikan ja menin tohon laiturille, ja mää sanoin ’et menet’ ja hakkasin. Hän[mies] tuli sit siihen ja sano et ’turhaan sää sitä hakkaat, et se ottaa siit vaa risui pessäs’. (- -) Mää ajattelin, et ei tohon nyt kyl tul. [nauraa]” (Mökkiläinen)

Jos merimetsot levittäytyisivät mökkisaariin, uskoo yksi lintuharrastaja siitä seuraavan lupien hakemista pesinnän häirintään ja tuhoamiseen. Toisen haastateltavan mukaan ongelmallisinta tässä tilanteessa olisi kuitenkin se, miten käytännössä hoidettaisiin merimetsojen poistaminen saaresta. Lakimuutosta hän ei usko tulevan kovin nopeasti. Jonkun muun haastateltavan mukaan tällaisessa tilanteessa olisi kuitenkin mahdollista saada poikkeuslupia kannan hävittämiseen. Haastattelemiini ympäristöviranomaisen kertoo poikkeusluvan olevan mahdollinen, mutta sanoo, että jokainen tilanne katsotaan erikseen (Haastattelu 17.8.2005).

Kuka on vastuussa merimetsotilanteesta?

Erityisesti mökkiläiset kokivat itsensä melko yksinäisiksi ja voimattomiksi merimetsotilanteen edessä. Kyselin heiltä, kuten muiltakin haastateltavilta, kenen tulisi ottaa vastuu merimetsotilanteen hoitamisesta. Monet haastateltavista siirtäisivät jonkinlaista vastuuta ympäristöihmisille kuten ympäristövirkamiehille tai ympäristölautakunnalle. Jotkut laittaisivat kaikki merimetsot puolustavat vastuuseen niiden teoista. Yksi haastateltava näkee valtion ainoaksi mahdolliseksi toimijaksi asiassa, koska kyseessä on rauhoitettu lintu. Paikallisen tahon edustaja voisi hänen mielestään tehdä aloitteen, koska jotenkin tieto täytyisi delegoida kansanedustajille asti. Muutamalle haastatelta-

valle on tärkeää se, että asia etenisi virallista kautta, eikä siinä ruvettaisi omavaltaisiin toimenpiteisiin.

Yksi haastateltava pohtii enemmän sitä, miten asiassa saataisiin paras päätös aikaan. Hän muistuttaa, että asiassa tulee esiin myös vallankäyttö. Jos kaikki saavat sanoa mielipiteensä asiaan, niin tämän haastateltavan mielestä päättäjien tulisi kuitenkin painottaa enemmän niiden mielipiteitä, joihin tilanne jotenkin vaikuttaa. Hän uskoo, että merimetsosaiaanakin suhtautuu välinpitämättömästi 99 prosenttia ihmisistä ja lopuista puolet on vastaan ja muut puolesta. Tällaisessa tilanteessa demokraattinen, kaikki tyydyttävä päätös on väistämättä huono. Hänen mielestään jonkun pitäisi pystyä ottamaan vastuu tilanteesta, ja tekemään myös sellaisia ratkaisuja, jotka eivät miellytä kaikkia osapuolia.

Kyselin haastateltavilta sitä, keitä kaikkia merimetsotilanne koskettaa. Ajatuksena oli lähinnä se, keitä tulisi kuulla, jos asiassa tehtäisiin päätöksiä. Iso osa haastateltavista nostaa kalastajat ja mökkiläiset tärkeiksi ryhmiksi, mutta lintuharrastajat nostavat lisäksi oman ryhmänsä esille. Joku haastateltava sanoo, että yleensäkin paikallisia ihmisiä tulisi kuunnella tässä asiassa, koska juuri ne elävät merimetsojen kanssa. Jotkut haastateltavat nostavat ympäristöviranomaiset ja luonnonsuojelupuolen lisäksi sellaiseksi ryhmäksi, jota tulisi kuulla.

5.2.3. Yhteenvedo merimetsotilanteen ongelmallisuuskäsityksistä

Monet haastateltavat olivat sitä mieltä, että merimetsotilanne Porin alueella on vielä sen verran uusi, ettei se ole herättänyt laajempaa keskustelua. Jotkut kertoivatkin haastattelussa, että tuntuu siltä kuin vasta nyt olisi ruvettu heräämään siihen todellisuuteen, mikä merimetsotilanteessa on. Tämä varmasti vaikuttaa siihen, että vain kaksi haastateltavaa kokee merimetsot jo nyt ongelmana. Suurimmalle osalle merimetsojen aiheuttamat ongelmat näyttävät vasta tulevaisuudessa, kun kanta on kasvanut vielä suuremmaksi. Haastateltavien ongelmanmäärittelyjen tarkempi tarkastelu osoittaa samaa, kuin edellisessä luvussa esiintuomani huomio siitä, että haastateltavat kiinnittävät huomiota erityisesti mökkialueen ongelmiin. Kaikkien mielestä jonkinlaiset merimetsojen aiheuttamat ongelmat ovat jossain vaiheessa mahdollisia, ja useimmat pitävät todennäköisimpänä ongelma-alueena juuri mökkialueita. Kalastajat tuovat lisäksi jonkin verran esille mahdollisia ongelmia kalastuksessa.

Haastateltavat uskovat siis, että ongelmat syntyvät ensimmäisenä mökkialueilla maisemaan ja viihtyvyyteen liittyvien haittojen kautta. Kun miettii tutkimuskysymyksiäni siitä, onko haastateltavien suhtautumisessa merimetsoihin joitain sellaista, joka voisi aiheuttaa ristiriitoja, on tämä yksi keskeinen ulottuvuus, jota tulee pohtia. Vaikka merimetsojen aiheuttamat ongelmat nähdään erityisesti mökkialueita koskettaviksi, ei tämä kuitenkaan ole sellainen tekijä, jonka sinänsä voisi katsoa aiheuttavan ristiriitoja alueella. Kaikki haastateltavat ovat nimittäin asiasta aika lailla samaa mieltä ja kaikki ymmärtävät mökkiläisiä tässä tilanteessa. Monet olisivat myös valmiita hyväksymään erilaisia toimenpiteitä kannan rajoittamiseen siinä tilanteessa, jos merimetsot yrittävät valloittaa jonkun mökkisaaren. Mökkialueet ovat siis mahdollisia ongelma-alueita, mutta eivät kuitenkaan konfliktin aiheuttajia merimetsotilanteessa, kun konfliktilla tarkoitetaan ihmisten välistä konfliktia. Ongelmallisuus koskettaa siis enemmän ihmisen ja linnun välisiä suhteita kuin esimerkiksi kahden ihmisryhmän välisiä näkemyksiä tilanteesta.

Oli sinänsä yllättävää, että haastateltavat näkivät keskeisimmän ongelma-alueen nimenomaan mökkialueilla, eivätkä kalastuksessa. Mielestäni päähuomio Suomenkin merimetsokeskustelussa on kuitenkin ollut kalastuspuolella ja esimerkiksi merimetsotyöryhmällä on painopiste ollut kalastukseen liittyvien vahinkojen korvaamisessa. Maisemallisten tuhojen korvaaminen olisikin hyvin ongelmallinen asia, koska kyseessä on vahvasti subjektiiviset kokemukset asiasta. Korvausmenettelyissä keskitytäänkin taloudellisten vahinkojen korvaamiseen. Maisemalliset tai viihtyvyyshaitat aiheuttavat

taloudellisia tappioita korkeintaan silloin, jos yrittää myydä mökkiä merimetsosaaren naapurista. Joissain maissa merimetsojen levittäytymistä joillekin arvokkaina pidetyille alueille on estetty, mutta tällaista keskustelua en tiedä Suomessa vielä käydy.

Haastateltavat itse ovat sitä mieltä, että mitään suoranaisia vastakkainasetteluja tai ristiriitoja merimetsotilanne ei ole aiheuttanut. Toisaalta, kun tarkastelee haastateltavien puheita lähemmin, voi sieltä huomata erilaisia epäsuorempia ilmauksia sitä, että on olemassa joku *vastapuoli*, joka esittää asiasta erilaisia ja usein väriä näkemyksiä. Eriyisesti mökkiläiset, mutta myös jotkut kalastajat esittivät hyvin voimakkaitakin näkemyksiä siitä, miten merimetsojen puolustajat ovat niitä, jotka eivät ymmärrä asiasta mitään. Vaikka monikaan ei suoraan sano vastustavansa merimetsoja, voi tällaisten puheitten perusteella olettaa, että he itse eivät kuulu näihin merimetsojen puolestapuhujiin. Koska merimetsotilanteessa ei koettu olevan ainakaan vielä mitään ristiriitoja tai konfliktitilannetta, ei haastateltavilla ollut myöskään tarvetta pohtia sitä, miten merimetsokonflikti voitaisiin ratkaista. Myös sen pohtiminen, miten erilaiset konfliktitilanteet voitaisiin ehkäistä, oli monille haastateltaville vaikeaa. Haastateltavien käsitykset tilanteen hallitsemisesta keskittyivätkin sen pohtimiseen, millä keinoin merimetsokanta saataisiin pysymään sopivissa rajoissa.

Miettiessään erilaisia toimintavaihtoehtoja merimetsotilanteessa, tuntuu lintuharrastajien tärkeimpänä keinona olevan tiedottaminen. Tämä tulee esille niin haastatteluissa kuin PLY-verkon kirjoituksissa. He myös luottavat enemmän siihen, että luonto hoitaa itse tilanteen sopivalla tavalla. Sen sijaan mökkiläiset ja kalastajat toivoisivat suurempia keinoja, joilla puututtaisiin merimetsokantaan. Mökkiläiset ovat kaikista valmiimpia tarttumaan itse toimintaan, jos merimetsotilanne uhkaa käydä liian hankalaksi

5.3. Tiedon merkitys merimetsokeskusteluissa

Yksi keskeinen kiinnostukseni aihe on erilaiset tietoon liittyvät kysymykset. Tässä osiossa tarkastelen sitä, millaiseen tietoon eri tahot vetoavat ja onko tiedoissa ristiriitoja. Lisäksi tuon esille sitä, mistä haastateltavien tieto muodostuu ja miten he suhtautuvat toistensa tietoihin. Yksi osa on myös sen esilletuominen, mikä on haastateltavien mielestä luotettavinta tietoa merimetsotilanteesta ja millaista tietoa he haluaisivat lisää.

5.3.1. Tiedon lähteet

Keskustelimme haastateltavien kanssa siitä, kuinka hyvin ihmiset yleensä tietävät merimetsoista ja mistä he ovat itse saaneet oman tietonsa. Eräs lintuharrastaja uskoo, että ihmisillä on hyvin vähän kokemuksia merimetsoista. Haastateltavani ovatkin siinä mielessä erityinen joukko, että lähes kaikilla on ainakin jollakin tasolla kokemuksia merimetsoista. Mökkiläiset seuraavat niitä hyvin läheltä mökkiympäristössään ja monet kalastajat näkevät niitä kymmeniä tai satoja päivittäin. Lintuharrastajista kaksi on erityisen paljon juuri merimetsojen kanssa tekemisissä, ja muutkin kertovat seuraavansa niitä. Ainoastaan yksi lintuharrastajista ei ole koskaan käynyt merimetsojen pesintäalueilla.

Lehdissä on ollut jonkin verran juttuja merimetsoista ja monet haastateltavat kertovat lukeneensa paikallisen päivälehdessä, Satakunnan Kansan, merimetsokirjoittelua. Kalastajat ovat lisäksi lukeneet merimetsoista kalastusalan ammattilehdistä ja lintuharrastajat lintulehdistä. Monet ovat myös etsineet linnusta tietoa joko internetistä tai lintukirjoista. Lehdistön lisäksi haastateltavat kertovat seuranneensa aiheesta olevia ohjelmia ja keskusteluja myös radiosta ja televisiosta. Näiden lisäksi haastateltavat ovat keskustelleet muiden ihmisten kanssa aiheesta. Useimmat ovat keskustelleet asiasta ainakin oman ryhmänsä sisällä, jotkut myös laajemmin. Lintuharrastajat ovat käyneet keskustelua myös sähköpostin välityksellä PLY-verkossa. Muutama kalastaja kertoo saavansa merimetsoista tietoa myös kalastajien ammattiliiton kautta. Joidenkin haastateltavien

mielestä tietoa on vähän saatavilla, mutta toisten mielestä tietoa on erittäin paljon saatavilla, varsinkin jos ei tarvitse rajoittua vain suomenkielisiin lähteisiin.

Merimetsotilanne Suomessa on vielä melko uusi, mutta muualla lintuja on ollut jo pidempään. Monet haastateltavat tietävätkin muiden maiden merimetsotilanteesta, ja toisaalta muiden maiden kokemuksia pidetään esimerkkeinä siitä, millaiseksi tilanne saattaa tulla Suomessa. Jotkut kalastajat ovat seuranneet erityisen tarkkaan Ruotsin merimetsokeskustelua, koska heille tulee Ruotsin ammattikalastajien lehti ja osa on käynyt paikan päällä katsomassa merimetsoalueita. Joillakin kalastajilla on myös tietoa Tanskan ja Englannin merimetso-ongelmista. Monet haastateltavista ovat nähneet televisiosta tulleen ohjelman Tanskan merimetsotilanteesta ja merimetsojen munien hävittämisestä. Näiden lisäksi erityisesti muutamilla lintuharrastajilla on esimerkkejä merimetsotilanteista muualta Euroopasta.

5.3.2. Käsitteet parhaasta merimetsotiedosta

Kyselin haastateltavilta sitä, kuka heidän mielestään tietää merimetsotilanteen todellisuuden parhaiten. Monien mielestä he, jotka ovat merimetsojen kanssa tekemisissä, tietävät niistä parhaiten. Vastaukset eroavat kuitenkin siinä, mikä ajatellaan täksi *tekemisissä olemiseksi*. Monet lintuharrastajat nostavat oman ryhmänsä parhaiten tietävien joukkoon. He sanovat erityisesti niiden lintuharrastajien tietävän asiasta, jotka rengastavat tai tutkivat merimetsoja. Eräs heistä sanoo, että paikalliset tuskin tietävät kovin paljon merimetsoista, koska niitä on niin vaikea seurata, jolloin lähinnä merimetsoyhdyksissä käyvät kuuluvat hänen mielestään parhaiten tietävien joukkoon. Toinen lintuharrastaja uskoo, että myös he, jotka liikkuvat saaristossa tietävät jonkin verran merimetsoista, vaikka paras tieto onkin saaristossa liikkuvilla lintuharrastajilla. Hän uskoo monen muun tavoin, että ”varmaan tavallinen pulliainen tääl mantereel harva ees tietää mikä on merimetso”. Muutama lintuharrastaja sanoo myös kalastajilla olevan jonkin verran tietoa asiasta.

Kaikki eivät suhtaudu lintuharrastajien merimetsotietoisuuteen yhtä myönteisesti kuin he itse. Eräs mökkiläinen kritisoi rengastamassakin käyviä lintuharrastajia, etteivät he tiedä merimetsotilanteesta mitään, laittavat vain renkaan linnun jalkaan. Hän suhtautuu muutenkin melko kriittisesti tähän ”niin sanottua lintututkimusta harrastavaan seuraan” eli Porin Lintutieteelliseen Yhdistykseen. Hänen mielestään pitäisi olla enemmän sellaisia ihmisiä, jotka tarkasteltavat luontoa monimuotoisemmin: seuraavat lintuja, kalastavat ja metsästävät. Hänen mielestään mökkiläiset ovat niitä, jotka tietävät merimetsotilanteen parhaiten ja tähän yhtyy moni muu mökkiläinen. Toisaalta yksi heistä sanoo, että jos lintuharrastajien puheet ovat enemmän vain huhupuheita, niin ei heillä mökkiläisilläkään ole suoranaisia faktoja asiasta, koska hekään eivät ole näitä lintuja tutkineet. Joku mökkiläinen sanoo, että varmasti kalastajilla on myös tietoa asiasta, koska he näkevät merimetsoja kalastusmatkoillaan. Kalastajat ovat tässä asiassa samaa mieltä. Yksi heistä sanoo, että tieto siitä, mitä meressä tapahtuu, kulminoituu ainoastaan niihin, jotka siellä liikkuvat. Kaikki muut haastattelemani kalastajat ovat samaa mieltä, että parhaiten tilanteen tietävät he, jotka ovat kokeneet sen, eli kalastajat: ”Ne tietää mitä se on! Oikeesti.” Joku heistä sanookin, että varmasti kirjoissakin on paljon tietoa, ”mutta se konkreettinen käytäntö näyttää vähän enemmän”.

Keskustelimme haastateltavien kanssa melko vähän siitä, mitä merimetsoihin liittyvää tietoa he haluaisivat lisää. Muutama mökkiläinen otti tähän enemmän kantaa. Jotkut heistä eivät koe tarvitsevansa mitään tietoa lisää, koska he eivät seuraa merimetsotilannetta kovin tarkkaan. Yksi mökkiläinen puolestaan haluaisi tietää merimetsoista kaiken mahdollisen. Lisätietoja hän kaipaisi ainakin merimetsojen elintavoista ja lisääntymisestä sekä siitä, mitä pesintäsaarille tapahtuu tulevaisuudessa. Hän myös haluaisi tietää, mitkä kaikki merimetsoista liikkuvat jutut ovat keksittyjä, ja mitkä todellisia.

5.3.3. Roskakala – arvokala -keskustelu esimerkkinä tietokiistasta

Keskustelu oikeasta ja luotettavasta tiedosta liitetään monissa haastatteluissa käsityksiin merimetson ruokavaliosta. Kun kerrotaan esimerkkiä sellaisesta väärästä tiedosta, johon haastateltava on törmännyt, koskee se yleensä haastateltavan mielestä virheellistä tietoa merimetsaista arvokalojen tai roskakalojen syöjinä. Jotkut haastateltavat nostavat lisäksi esille jotain yksittäisiä asioita, joissa heidän mielestään näkyy virheellinen tietous, mutta keskustelu ruokavaliosta on lähes kaikkia haastatteluja yhdistävä. Tarkastelen nyt tarkemmin tätä roskakala–arvokala -keskustelua esimerkkinä haastatteluissa olevasta *tietokiistasta* eli kiistelystä siitä, mikä tieto on oikeaa ja mikä virheellistä. (Ks. asiasta tarkemmin tämän työn osasta 5.1.5.)

Eräs kalastaja kokee keskustelun roskakaloista ja arvokaloista kokonaisuudessaan virheelliseksi, koska hän näkee kaikki kalat yhtä arvokkaina. Toinen kalastaja pohtii enemmän tätä kysymystä ja sanoo olevansa hyvin harmistunut joidenkin lintumiesten esittämiin väitteisiin. Hän kertoo jutulleensa sellaisen lintumiehen kanssa, joka väitti, etteivät merimetsot syö muuta kuin särkikaloja. Hän sanoo painokkaasti, että ”*semmoisetkin miehet puhuu, jotka ei koskaan kalasta ees mitään, niin ei ne voi tietää!*” Hänen mukaansa lintumiesten on täytynyt lukea tällaisia virheellisiä tietoja jostain kirjoista, koska eivät he ole itse tutkineet merimetsoja. Hän kyllä myöntää jonkun saattaneen tutkiakin asiaa, ja ehkä mahanäytteistä on löytynyt jotain särkikalojen ruotoja, mutta hän uskoo tällaisen tutkimuksen perustuneen olemattoman pieneen otantaan. Hänen mielestään tällaista *mutu*-tietoa ei saisi levittää, vaan pitäisi saada ”*todellinen tieto*” esille, eikä mitään kaunisteluja. Hän kyllä uskoo, että lintuuhmisiä ja lintujen tutkijoita pidetään ammattilaisina, eikä hän halua sitä kieltää, mutta hänen mielestään ”*niidenkin täytyisi tietää totuus tai pystyä sanomaan se*”.

Myös lintuharrastajien puolelta otetaan kantaa siihen, kenen tieto merimetsojen ravinnosta on oikeaa. Erään lintuharrastajan mielestä siinä vaiheessa mennään jo vähän yli, jos kauhistellaan, ”*et tulee ja syö suurin päirtein kaikki kalat kattilastaki*”. Hänen mielestään esimerkiksi Satakunnan Kansassa ollut artikkeli (SK 16.6.2005) oli hyvin subjektiivisesti kirjoitettu. Myös monet muut lintuharrastajat pitävät tätä artikkelia hyvänä esimerkkinä vääränlaisesta tiedosta. Yksi haastateltava kuvaa, että siinä oli henkilöllä vain voimakkaan vastustava asenne, mutta tieto tuntui olevan hyvin *heppoista*. Hänen mielestään kalastajien pelko siitä, että merimetsaista tulisi heille kilpailija, on ihan luulojen varassa, eikä perustu mihinkään tutkimuksiin. Kokemusperäistäkin tietoa heillä ei hänen mielestään voi olla, koska merimetsotilanne on sen verran uusi. Myöskään eräs mökkiläinen ei usko siihen väitteeseen, että merimetsot söisivät kalastajilta kaikki kalat, mutta sanoo, että ”*kalamies on kade*”. Myös kolmas lintuharrastaja ottaa kantaa artikkeliin, ja on sitä mieltä, että merimetsojen ravinnosta tulisi puhua vasta siten, kun sitä on tutkittu paikan päällä. Hän kertoo, että he ovat lintuyhdistyksessä miettineet jonkinlaisen vastineen laittamista lehteen, missä oiottaisiin vääriä näkemyksiä. Hän kyllä myöntää, että

”tietysti sit täytyy kertoa myös se totuus, tai semmonen mahdollisuus, et jos merimetsot jostakin syystä kovin runsastuis täs Pohjanlahdella, nii sitte tietysti voi olla, että on ehkä tarve tehdä jotakin sen asian eteen.”

PLYverkossa käydään jonkin verran keskustelua siitä, mitä tulisi tehdä, kun merimetsojen ruokailuun liittyvistä asioista on niin paljon vääriä tietoja liikkeellä. Aluksi asiaan otetaan melko voimakkaastikin kantaa, mutta myöhemmin todetaan myös se, ettei asiaan kannata ottaa kovin voimakasta kantaa ennen kuin merimetsotyöryhmä on kerhtonut omat tuloksensa. Yksi lintuharrastaja on myös sitä mieltä, ettei kannattaisi ottaa kantaa merimetsojen ravintokäyttäytymisen vaikutuksiin, koska tästä käyttäytymisestä ei tiedetä juuri mitään, jolloin vaikutuksia on vaikea arvioida. Myös toinen lintuharrastaja kirjoittaa, ettei kannata esittää kovin vahvoja näkemyksiä merimetsojen ravinnosta, koska tutkimukset koskevat vain pesimäaikaista ravintoa. (PLYverkko.)

5.3.4. Suhtautuminen erilaisiin tiedon muotoihin

Haastatteluissa tulee jonkin verran esille suhtautumista erilaisiin tiedon muotoihin. Jotkut haastateltavat pohtivat tieteellisen tiedon merkitystä merimetsosiassa. Lintuharrastajat tukeutuvat haastatteluissa paljon tutkimustietoihin, ja sama näkyy myös PLYverkon keskusteluissa. Asiaa kuvaa erään lintuharrastajan kirjoitus, jossa hän tuo esille, että maallikoilla on paljon virheellistä tietoa merimetsoista ja lintuharrastajien olisi syytä korjata näitä tietoja. Hänen tietää merimetson olevan yksi maailman tutkituimpia lintuja ja uskoo, että tutkimuksista saa luotettavaa tietoa merimetsoista ja sen ravinnosta. Hän vetoaakin monissa kohdin kirjoitustaan erilaisiin tutkimustuloksiin. Hän korostaa vielä lopuksi sitä, miten helposti kaikki hänenkin saamansa tutkimustieto oli löydettävissä. (PLYverkko.) Toinen lintuharrastaja ottaa osaa keskusteluun kritisoimalla vähän sitä, miten jotkut lintuharrastajat ovat aikaisemmin kertoneet vahvasti tieteelliseen tietoon tukeutuvia väitteitä merimetsojen ravinnonkäytöstä, ja nämä tiedot ovat sitten kesän aikana osoittautuneet Satakunnan osalta osittain vääräksi. Vaikka muutama lintuharrastaja tuokin esille vähän varovaisempaa suhtautumista tutkimustietoon, on varmasti suurin osa lintuharrastajista valmis yhtymään erään lintuharrastajan esittämään toivomukseen, että ”*tutkittu tieto olkoon kirjoitusten ja lausuntojen ydintä*”. (PLYverkko.)

Muutama kalastuksen edustaja kommentoi haastatteluissa paljon erilaisia tutkimuskäytäntöjä. He ovat olleet paljon mukana erilaisissa kalapuolen tutkimusprojekteissa ja niistä heille on muodostunut tietynlainen kuva tutkijoiden ja paikallisten tiedon arvostamisesta. Yksi kalastaja kertoo olleensa mukana joissakin Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitoksen (RKTL) projekteissa ja ”*ko me tiedämme mikä on totuus ja sitten me kattomme sen, miten RKTL raportoi siitä asiasta, nii ne on ihan kaks eri asiaa*”. Hänen mielestään tutkijat rajaavat tiettyjä alueita ja aikoja niin, että tutkimus saadaan menemään alkuperäisten ennakkokäsitysten mukaan ja näin tietyt asiat saadaan näkymään paremmassa valossa kuin ne todellisuudessa ovat. Hän kritisoi myös sitä, että vain muutamat ihmiset saavat päättää, mitä lopulliseen raporttiin laitetaan. Hänen mielestään raporttia tehdessä pitäisi aina ollu joku kenttähenkilö mukana kertomassa mielipiteensä. Hänen mielestään ”*kalastajan mielipide ei oo mitään, se on tutkija vaan, sanoo se ihan mitä vaan, nii se on aina fakta. Puhuu niin paljo paskaa ko tykkää. (- -) Se on ihan sama mitä kalastaja sanoo, sitä ei uskota.*”

Myös toinen kalastaja pohtii aika paljon tutkimuksen roolia. Hänkin on ollut paljon mukana erilaisissa tutkimusprojekteissa ja kertoo kalapuolella yhden tutkimuksellisen tiedon muodon olevan se, että tempaistaan maailmalta joku tieto, joka ei sitten ole paikallista. ”*Se voi men sytee tai savee just sen takii, ettei se oo kuitenkaa näihi olosuhtesii rakennettu*”. Hänen mielestään ”*hyvin, hyvin vähän on sellasia ennakkoluulottomia tutkijoita, jotka lähtee puhtaalt pöydältä*”. Hän kertoo törmäävänsä jatkuvasti siihen, että esimerkiksi hänen merimetsotietouttaan vähätellään sen takia, ettei hänellä ole yliopistollisia arvosanoja. Hän kyllä myöntää sen, etteivät heidän kalastajien tiedot koskaan läpäise sitä kriteeriä, että ne olisivat puolueettomia. Hänen mielestään myöskään tutkijoiden tiedot eivät ole puolueettomia, ”*mut ko niil on sitte enemmän painoarvoa*”.

Myös jotkut mökkiläiset esittävät kritiikkiä tutkimuspuolta kohtaan. He sanovat, etteivät ole nähneet alueella ketään tutkijoita tutkimassa merimetsotilannetta. Joidenkin mukaan minä olen ensimmäinen ulkopuolinen ihminen, joka on kiinnostunut alueen merimetsotilanteesta. Jotkut mökkiläiset kritisoivat myös joitakin yksittäisiä asioita, joita tutkijat ovat esittäneet. He esimerkiksi kumoavat omilla kokemuksillaan sen väitteen, etteivät merimetsot hakisi risuja muusta kuin pesintäsaarestaan. Eräs mökkiläinen suhtautuu erityisen kriittisesti niin sanottuun asiantuntijatietoon. Hän sanoo, ettei ole kuullut mitään muuta oikeata tietoa merimetsoista kuin rehevöitymistä koskeva tieto. Ehkä tässä oli kuitenkin kyseessä enemmän sen kritisoiminen, keitä joissain yksittäisissä kysymyksissä pidetään asiantuntijoina, koska muissa yhteyksissä tämä haastateltava myös tukeutuu tutkimustietoon.

Kritisoidessaan edellä tutkimuksellista tietoa muutama kalastaja tuo jo jonkin verran esille sitä, miten heidän mukaansa paikalliseen tietoon suhtaudutaan. Toinen kertoo vielä mielestään hyvin kuvaavan esimerkin paikalliseen tietoon suhtautumisesta. Kun merimetsöyhdyskuntaa läheltä seurannut kalastaja oli laittanut huomionsa merimetsötyöryhmän kuultavaksi, oli ensimmäinen kommentti ympäristökeskuksen ja ympäristöministeriön edustajien puolelta ollut, ettei asiasta ole tieteellistä näyttöä. Tietoa ei hyväksytty merkittäväksi työryhmässä, koska ”*se täytyy tieteellisesti tutkia, että onko siinä näin käynyt*”. Kolmas kalastaja jatkaa sen kritisoinnista, miten paikallisten kalastajien tietämystä ei huomioida. Hän sanoo, että keskimäärin kalastajat elävät aika suljetuissa ympyröissä, mutta hänen mielestään monet tutkijat ihan liikaa väheksyvät kalastajien havainnointikykyä. Hänen mielestään ”*se on ihan sama juttu jos sää väittäisit, et lintuharrastajat ei pysty havainnoimaan, kun niillä ei oo tämmöstä kriittistä suhdetta johonkin asiaa*.” Hänen mielestä pitää vain valita oikea näkökulma, miten tietoa tarkastellaan. Kalastajat ovat hänen mielestään oman seutukuntansa luonnon olosuhteista, tilanteista ja lajeista ”*äärimmäisen hyvin tietoisia*”. He eivät välttämättä osaa mitata muutoksia tieteellisin keinoin, mutta heidän tietonsa on erityisen tärkeää tällaisissa tilanteissa, kun elinpiiriin tulee uusi laji. Hänen mielestään tutkijat ovat tällaisissa tilanteissa hyvin myöhään liikkeellä, jolloin paikallisilta voi saada arvokasta tietoa siitä, milloin linnut ovat tulleet ja miten ne elävät ja liikkuvat.

Myös PLYverkossa otetaan jonkin verran kantaa paikalliseen tietoon suhtautumiseen. Yksi kirjoittaja on sitä mieltä, ettei välttämättä ole hyödyllistä katsoa kovin vahvasti yliviistoon esimerkiksi paikallisten kalastajien näkemyksiä merimetsöjen ravintokäyttäytymisestä, koska siitä ei ole kovin varmoja tietoja kellään. Toinen pitää tärkeänä sitä, että tietoja, kokemuksia ja näkemyksiä linnuista koottaisiin yhteen, jotta ”*vähäisten tutkimustulosten varassa päätöksiä rustaavat virkamiehet saisivat päivitettyä, paikallista asiantuntemusta käyttöönsä*”. (PLYverkko.) Yksi lintuharrastaja ottaa kuitenkin vähän kriittisemmän näkökulman paikalliseen tietämukseen. Hän tarkastelee asiaa erityisesti Satakunnan Kansassa (SK 16.6.2005) esiin tuodun kalastajan merimetsöjen ravintoa ja elintapoja koskevien väitteiden kautta. Hänen mielestään on vähintäänkin kyseenalaista, onko paikallinen tietämys oikeaa. Hän itse pitää varmempana esimerkiksi joidenkin tutkimuslaitosten tuomia tietoja asiasta. (PLYverkko.)

Päätöksentekijät saavat osansa haastateltavien kritiikistä. Erityisesti kritisoidaan sitä, miten päätöksentekijät ovat kaukana päätöksenteon kohteesta. Eräs haastateltava toivoisikin, että Arkadianmäelle saataisiin viisikymmentä tai kuusikymmentä merimetsöä, niin asenne voisi jotenkin muuttua. Yksi Satakunnan Kansan mielipideosaston kirjoittaja on samalla kannalla. Hänen mielestään merimetsötilanteeseen ei kiinnitetä riittävästi huomiota, ja kun hän pohtii merimetsöjen ulosteiden aiheuttamia haittoja, uskoo hän, että ”*jos nämä ruikut ylettyisivät päättäjien pöydille, niin varmasti huomattaisiin, että on aika tarttua jonkinlaisiin toimiin*.” (SK 18.9.2005.) Toinen haastateltava miettii sitä, että tilanteessa olisi parasta edetä eduskunnan kautta, jolloin tieto merimetsöistä tulisi delegoida kansanedustajille. Hän kuitenkin epäilee heidän kiinnostustaan asiaan ja aikaansaavuuttaan. Kolmas haastateltava kritisoi yleisesti virkamiesten toimintaa tämän kaltaisissa asioissa. Hänestä virkamiehen tulisi ottaa tarkemmin huomioon paikalliset olosuhteet, mutta ”*se vaan tekee päätöksiä, joissa lukee minkä asetuksen mukaan tää täytyy hoitaa, ja sit se on herkästi sekaisin, varsinkin kun tulee tommosia nopeita muutoksia*”. Hän kritisoi myös sitä, että valtionvirastot kahden maan välillä eivät voi tässä asiassa hoitaa samaa asiaa yhdessä.

5.3.5. Yhteenveto tiedon merkityksestä merimetsökeskusteluissa

Kun lähdin tekemään työtäni, ei minulla itselläni ollut mitään tietoa merimetsöistä. En tiennyt työtä aloittaessani myöskään sitä, onko Porin seudulla kukaan erityisen tietoinen alueelle levinneestä uudesta lintulajista. Yllätyinkin vähän siitä, kuinka paljon monet haastateltavat tiesivät tästä linnusta. Haastattelemani henkilöt ovat kuitenkin sikäli erityisryhmä, että tuskin ”tavallinen” ihminen tietää merimetsöistä yhtä paljon. He

monet ovat törmänneet merimetsoihin elinympäristössään, ja ottaneet sitten selvää, mikä tämä lintu on. Omien kokemusten lisäksi he ovat katsoneen lintukirjoista, etsineet internetistä sekä tutkimuksista tietoja merimetsoista. Lisäksi monilla on ollut tiedonlähteinä erilaiset lehdet ja muut tiedotusvälineet. Eri haastateltavien ryhmien tiedon hankintatapa ei olennaisesti eroa toisistaan, mutta esimerkiksi lintuharrastajat ovat tutustuneet enemmän tutkimustietoon kuin monet muut. Sen sijaan eroa on siinä, miten näihin eri tiedon muotoihin suhtaudutaan.

Kun merimetson aiheuttamien ongelmien tarkastelu keskittyi enemmän mökkialueisiin, on tietoon liittyvissä asioissa enemmän kyse merimetsojen vaikutuksista kalastoon ja kalastukseen. Keskeisin ulottuvuus on käsitykset merimetsojen ravinnosta ja sitä kautta tuodaan esille myös muita tietoon liittyviä asioita. Kuten ympäristöongelmia käsitellessäni toin esille, ei ympäristöongelmista voi sanoa mitään varmaa tietoa ja näin monet toimijat nousevat kilpailemaan asiantuntijuudesta (esim. Saaristo 2000). Kun tarkastelee merimetsojen ravinnosta käytävää keskustelua, voi huomata sen, miten eri tahot pyrkivät vakuuttamaan oman tietonsa oikeellisuudesta. Tiedollisella kiistelyllä viitataan ympäristökysymyksissä usein tieteen sisäisiin näkemyseroihin, mutta omassa työssäni on enemmän kyse eri tiedon muotojen välisistä näkemyseroista. Haastatteluissani kiista koskettaa ennen kaikkea lintuharrastajia ja kalastajia, mökkiläiset eivät juurikaan ota kantaa tähän keskusteluun. Lintuharrastajat tukeutuvat eniten tutkittuun tietoon merimetsojen ravinnonkäytöstä, kun taas kalastajat tuovat esille omia tai muiden kalastajien kokemuksia sekä esittävät tutkimustietojenkin olevan ristiriitaisia. Vaikka ei voi sanoa, että kyseessä olisi erityisen voimakkaasti esillä oleva kiistakysymys, herättää merimetsojen ravintokeskustelu kuitenkin enemmän tunteita kuin monet muut haastatteluiden teemat.

Merimetsojen ravinnonkäytöstä koskevaa kiistaa voidaan tarkastella W. B. Lordin esittämän tiedollisen ristiriidan kautta (ks. Cloke ja Park 1985, 411 - 412). Tiedollisten konfliktien kuvataan johtuvan väärinkäsityksistä ja kommunikaatiovaikeuksista sekä luottamuspulasta eri tiedon muotojen välillä (Peuhkuri 2004; Sairinen 1994). Merimetsojen ravinnonkäytöstä keskusteltaessa ei välttämättä ole niinkään kyse kommunikaatiovaikeuksista tai luottamuspulasta. Kyse on enemmän siitä, että näin uudessa tilanteessa ei ole olemassa mitään oikeaa tietoa merimetsojen ravinnonkäytöstä ja etenkin sen vaikutuksista. Tällainen tilanne mahdollistaa tietysti sen, että monilla tahoilla on yhtäläinen mahdollisuus esittää asiasta mielipiteensä. Toisaalta kyse on varmasti myös siitä, että haastateltavien erilaiset intressit merimetsotilanteessa vaikuttavat siihen, miten he tarkastelevat kokonaistilannetta (vrt. Pehkuri 2004).

Yleensä tieteen ja tutkijoiden rooli ympäristöongelmien määrittelyssä on suuri ja juuri tutkijat käynnistävät keskustelun ongelmasta (Väliverronen 1996; Peuhkuri 2004, 176). Keskustelu merimetsojen ongelmallisuudesta on kuitenkin lähtenyt enemmän paikalliselta tasolta kuin tieteen tasolta. Merimetsojen pesintäympäristön nopea muutos kuolleen näköiseksi saareksi on erityisen hyvin paikallisten ihmisten havaittavissa, joten he ovat aloittaneet keskustelun oma-aloitteisesti. Seuratessani Satakunnan Kansan kirjoittelua aiheesta kesällä ja syksyllä 2005, olivat mielipiteiden esittäjinä nimenomaan paikalliset ihmiset, kuten mökkiläiset ja kalastajat, eivätkä esimerkiksi merimetsojen tutkijat. Paikallisten esiin nostamat ongelmat liittyvät erityisesti maisemallisiin haittoihin. Varmasti ravintokeskusteluissa on myös enemmän tutkijoiden näkemyksiä esillä, koska vedenalainen maailma ei ole niin helposti havainnoitavissa tavallisen ihmisen keinoin.

Tiedollisen konfliktin ratkaisemiseksi tai ehkäisemiseksi eivät haastateltavat suoranaisesti esitä mielipiteitään, koska tämän asian määrittäminen ristiriitatilanteeksi on tapahtunut enemmän oman analyysini kautta kuin heidän pohdinnoissaan. Joillakin lintuharrastajilla on kuitenkin sellainen näkemys, että vääränlaisen merimetsotietoisuuden välttämiseksi olisi tärkeä tiedottaa ihmisiä oikeanlaisella tiedolla. Oikeanlainen tieto on heille nimenomaan tutkimuksessa tuotettua tietoa. Merimetsotyöryhmän raportissa suunnitelmat tulevaisuuden osalta keskittyvät hyvin paljon tutkimuksen lisäämiseen. He painottavat sitä, että merimetsojen vaikutuksista ei ole vielä riittävän

paljon tietoa saatavilla ja muutenkin antavat sen kuvan, että tutkimuksessa tuotetun tiedon avulla ratkaistaan merimetsoihin mahdollisesti liittyvät ongelmat. On sinänsä mielenkiintoista, että merimetsotyöryhmä toivoo lisätutkimusta aiheesta, vaikka kyseessä on yksi Euroopan tutkituimpia lintuja. Varmasti tässä tapauksessa olisi hyvä käyttää myös mahdollisimman paljon hyväksi muissa maissa tehtyjä merimetsotutkimuksia, koska muualla merimetsokokemuksia on pidemmältä ajalta. Kalastajat ja monet mökkiläiset painottavat enemmän sitä, että asiassa tulisi toimia. He eivät ainakaan tuo esille, että tämä toiminta vaatisi taustaksi jotain tutkimusta, vaan siihen voitaisiin ryhtyä jo nyt havaittavissa olevien näyttöjen kautta. Myös merimetsotyöryhmän kannanottoon eriyvän mielipiteensä jättäneet tahot painottavat nopeampia toimia kuin työryhmä esittää.

Kun haastateltavat määrittelevät sen, kuka tietää merimetsotilanteesta parhaiten, voi monen kohdalla huomata, että hän itse kuuluu tähän ryhmään. Tämä ei ole sinänsä kovin yllättävää, ja erilainen suhtautuminen voi johtua siitäkkin, että haastateltavat katsovat tilannetta vähän eri näkökulmasta. Heillä voi olla myös erilainen käsitys siitä, mitä tällä tietämisellä tarkoitetaan. Esimerkiksi joku lintuharrastaja voi tarkastella tietämistä sitä kautta, kuka tuntee parhaiten pesimätilanteen ja katsoo oman ryhmänsä tähän kuuluvaksi, koska he ovat rengastaneet ja tutkineet merimetsoja jne. Haastateltavat suhtautuvat myönteisesti oman ryhmänsä tietoon, mutta mielenkiintoisempaa onkin tarkastella sitä, miten he suhtautuvat toisten ryhmien tietoon. Tässä suhteessa käsitykset vähän vaihtelevat. Jotkut luottavat yleisesti paikallisten ihmisten tietoon asiasta, mutta toiset pitävät tutkimustietoa keskeisempänä. Yleistäen voisi sanoa, että etenkin kalastajat ja mökkiläiset korostavat kokemuksen merkitystä, kun taas lintuharrastajat luottavat enemmän tutkittuun tietoon. Keskustelu toisten ryhmien tiedosta keskittyykin aika paljon tutkimustiedon ja paikallisen tiedon välisiin eroihin, eikä niinkään haastateltavien ryhmien välisiin eroihin.

Haastateltavilla on osittain toisistaan poikkeavia suhtautumisia tieteelliseen tietoon. Erityisesti muutama kalastaja esittää voimakastakin kritiikkiä tieteellistä tietoa kohtaan ja myös jotkut mökkiläiset ovat samalla linjalla. Lintuharrastajat luottavat enemmän tieteelliseen tietoon. Peuhkuri tuo esille sen, että suhtautuminen tieteeseen riippuu henkilön taustasta, suhteesta luonnonympäristöön ja hänen paikallisten sidostensa voimakkuudesta ja luonteesta (Peuhkuri 2004, 186). Tämä on nähtävissä myös merimetsotietoihin suhtautumisessa. Kun kalastaja pohtii tietoja merimetsojen vaikutuksista kalakantoihin elinkeinonsa näkökulmasta, on suhtautuminen asiaan varmasti erilainen kuin lintuharrastajalla, jolle merimetsa on yksi osa harrastusta ja luonnon seuraamista. Joidenkin lintuharrastajien kommentteista voi päätellä, että he eivät suhtaudu täysin varauksetta esimerkiksi kalastajien antamaan tietoon, mutta toisaalta heidän joukossaan on myös niitä, jotka muistuttavat tämän ryhmän tiedon tärkeydestä.

Mökkiläisten osalta huomaa sen, että heitä kiinnostaa ennen kaikkea sellainen tieto, mikä liittyy jotenkin merimetsojen ympäristövaikutuksiin. Heille on tärkeintä merimetsojen levittäytymiseen, kannan kasvuvauhtiin ja ympäristön pitkäaikaiseen vaikutukseen liittyvät tiedot, jolloin esimerkiksi kalastukseen liittyvät asiat jäävät vähemmälle.

Kun haastateltavat esittävät mielipiteitään jostakin tiedon muodosta, voi se joissain tapauksissa antaa väärän kuvan heidän kokonaissuhtautumisestaan tähän tiedon muotoon. Esimerkiksi sellaiset haastateltavat, jotka kysyttäessä vääränlaisesta tiedosta, kritisoiivat voimakkaasti tutkimustietoa, saattavat toisessa yhteydessä vedota tieteen tutkimustuloksiin ja näin epäsuorasti antavat tukensa tälle tiedon muodolle. Sen avulla voidaan tukea omia mielipiteitä, vaikka jonkin toisen asian yhteydessä tutkimustietoa kritisoidaan. Tämä kertoo varmasti osaltaan siitä, ettei tiede pysty enää tarjoamaan joka suhteessa hyväksyttäviä selityksiä (vrt. Peuhkuri 2000). Kaikille haastateltaville tieteellinen tieto ei siis edusta varmaa tietämisen muotoa, vaan sitä pidetään yhtä epävarmana kuin muitakin tiedon muotoja (vrt. Saaristo 2000). Tutkimustietoon luotetaan niin kauan, kun se tukee omia käsityksiä tilanteesta. Peuhkuri tuo saman asian esille sanoessaan, että usein tieteellinen tutkimus koetaan hyväksyttäväksi vasta sil-

loin, kun tieteen tuloksista löydetään mielekäs selitys ihmisten itse kokemille konkreettisille ympäristöuhkille (Peuhkuri 2000, 31). Sama pätee suhtautumisessa yleensäkin muuhun kuin omaan tai oman ryhmän tietoon, eli se koetaan hyväksyttäväksi silloin, kun itse on asiasta samaa mieltä.

Tarkastellessani tieteellisen tiedon ja paikallisen tiedon vastakkainasettelua en halua liikaa korostaa tätä erottelua. Jossain määrin tällainen vastakkainasettelu on kuitenkin havaittavissa Porin alueen merimetsokeskustelussa. Haastatteluaineiston analyysi osoittaa sen, että tietoon liittyvät kysymykset ovat merkittävästikin esillä merimetsokeskusteluissa. Paikallisten tahojen suhtautuminen tieteelliseen tietoon ei ole mitenkään yksiselitteistä, mutta ainakin joiltain osin on nähtävissä vastakkainasettelua tieteellisen ja paikallisen tiedon välillä. Sen pohtiminen, syntykö alueella tämän takia laajempia ristiriitoja, on ajankohtaisempaa silloin, kun asiassa tehdään päätöksiä. Päätöksiä tehtäessä jonkun tieto on ratkaisujen taustalla. Se onko siinä käytetty hyväksi paikallisten tahojen näkemyksiä, voi ratkaista hyvinkin paljon sitä, miten merimetsotilanteeseen suhtaudutaan tulevaisuudessa.

Merimetsoihin liittyvissä ongelmissa on kyse niin paikallisista kuin kansainvälisistäkin asioista. Euroopan Unionin päätöksenteko vaikuttaa pitkälti siihen, miten paikallisellakin tasolla voidaan toimia. Jotkut haastateltavat kritisoivat sitä, että päätöksiä saneltaan ylhäältäpäin, jolloin ei oteta huomioon sitä, miten päätös vaikuttaa paikallisella tasolla. Kun jotkut haastateltavat kritisoivat päätöksentekijöitä, liittyi heidän ajatuksensa juuri siihen, että he kokivat, ettei heidän oma tietonsa tule kuulluksi. Tämä on tuotu esille myös muissa tutkimuksissa. Päätöksiä arvostellaan usein juuri silloin, kun paikalliset kokevat, ettei niissä ole kiinnostuttu paikallisten kannalta tärkeistä asioista (Muje, Tonder ja Salmi 2001, 20).

Paikalliseen tiedon asema voidaan liittää laajempaan kysymykseen ympäristöpolitiikan demokraattisuudesta ja luonnonvarojen paikallisesta omistus- ja käyttöoikeuksista. Tällöin tulee mukaan myös valtaan liittyviä kysymyksiä, kun pohditaan sitä, kenellä on oikeus määrittellä luonnonvarojen käyttöä ja keiden tieto hyväksytään tämän määrittelyn perustaksi. (Peuhkuri 2004, 13 - 14.) Nykyisin on alettu korostaa erilaisia yhteistoiminnan malleja, joissa käytettäisiin eri tiedon muotoja toisiaan täydentävässä (vrt. Peuhkuri 2000, 32). Tästä yhtenä esimerkkinä on esimerkiksi REDCAFE ja INTERCAFE -projektit, joissa on pyritty tuomaan eri tahoja keskustelemaan merimetsotilanteesta saman pöydän ääreen. Näissä on korostettu sitä, että merimetsokonfliktien ratkaiseminen edellyttää tehokasta vuorovaikutusta eri ryhmien välillä (esim. Carss 2004, 15). Tämantapainen lähtökohta on ollut osittain myös merimetsotyöryhmässä, jossa eri tahot on laitettu keskustelemaan asiasta yhdessä. Eri asia on sitten se, keitä kaikkia näihin työryhmiin otetaan keskustelemaan. Esimerkiksi merimetsotyöryhmässä ei ole yhtään vapaa-ajan asukkaiden edustajaa, ja omassa työssäni heidän kokemansa ongelmat ovat varsin keskeisellä sijalla.

5.4. Kehysanalyysillä tuotettu yhteenveto Porin alueen merimetsokeskusteluista

Sisällönanalyysivaiheen jälkeen suoritin työssäni kehysanalyysin, saadakseni vastauksen ensimmäiseen tutkimuskysymykseeni, *miten haastateltavat suhtautuvat merimetsoihin ja niiden levittäytymiseen Porin seudulle*. Kehysanalyysi eteni työssäni kolmen vaiheen kautta ja jokaisessa vaiheessa muokkasin ajatuksiani kehysten sisällöstä ja suhteesta toisiinsa (ks. tarkemmin osa 4.3.2. tässä työssä). Lopulta päädyin muodostamaan merimetsopuheista neljä kehystä. Kehykset on muodostettu sen perusteella, *miten merimetsoista puhutaan* eli miten merimetsotilannetta kehystetään. Olen nimennyt kehykset jatkoksi ajatukselle ”*merimetsa on*” ja nämä neljä kehystä ovat: *ongelma, uhka, mielenkiintoinen tulokas ja osa laajempaa kokonaisuutta*. Olen sijoittanut jokaisen haastateltavan yhteen kehykseen, sen mukaan, minkä olen tulkinut olevan hänen

merimetsopuheensa keskeinen kehystystapa. Kehyksiä ei tule tarkastella joka suhteessa yhtenäisinä puhetapoina, vaan olen tuonut esille sen, miksi tietyt haastateltavat on sijoitettu samaan kehykseen eli missä suhteessa he kehystävät merimetsotilannetta samalla tavalla. Tarkastelen lopuksi enemmän sitä, miten kehykset sijoittuvat suhteessa toisiinsa ja miten kukin haastateltava sijoittuu suhteessa omaan ja naapurikehykseen. Se osio onkin tämän kehysanalyysin keskeinen anti, koska siinä tarkastelen Porin alueen merimetsokeskustelua kokonaisuudessaan eli kaikkien niiden kehysten kautta, joita haastatteluissani on tullut esille. Esittelen tätä ennen lyhyesti jokaisen yksittäisen kehyksen keskeisen sisällön.

5.4.1. Merimetso on ongelma

Kaksi haastattelemaani kalastajaa kehystää merimetsotilannetta erityisesti sitä kautta, että merimetso on *ongelma*. Heille merimetso näyttäytyy jo nyt ongelmia aiheuttavana lintuna, vaikka he eivät esitä juurikaan konkreettisia esimerkkejä näistä haitoista. He näkevät merimetsan ongelmallisuuden koskettavan sekä ympäristöä että kalastusta. Heidän mielestään merimetsotilanteeseen tulisi puuttua jo nyt, ennen kuin ollaan ”*ihan lirissä*” merimetsojen kanssa. Kannanrajoitukseen heillä ei ole täysin yhteneväistä linjaa, vaan toinen näkisi mielellään kaikki merimetsot tuhottuna, kun toinen katsoo niiden kuuluvan jo osaksi alueen linnustoa. Merimetsoihin enemmän sallivasti suhtautuva kalastaja korostaa metsästystä ainoana oikeana keinona tilanteen hallitsemiseksi eikä hyväksy toisen kalastajan kannattamaa menetelmää, munien rikkomista. Tässä kehyksessä tunnusomainen piirre on *ehdoton puheensävy*. Haastateltavat käyttävät paljon *vaihtoehdottomuusstrategiaa* eli pyrkivät vakuuttamaan kuulijaa siitä, että asiat on järkevä hoitaa vain yhdellä mahdollisella tavalla. He tukevat tätä käyttämällä *itse todettuun vetoavaa strategiaa* eli kertomalla omia havaintojaan ja kokemuksiaan sekä yleisesti puhumalla paljon minä-muodossa. Heillä on myös muihin haasteltaviin verrattuna paljon *ääri-ilmausten* käyttöä. Tässä kehyksessä merimetsopuhe on kaiken kaikkiaan hyvin voimakasta ja puheessa pyritään luomaan sellainen kuva, että puhuja on varma asiastaan.

5.4.2. Merimetso on uhka

Toiseen kehykseen olen sijoittanut kaikki mökkiläiset ja yhden kalastajan. Tässä kehyksessä korostetaan merimetsoa mahdollisena tulevaisuuden *uhkatekijänä*. Tosin kehykseen kuuluvien haastateltavien painotukset tässä asiassa vaihtelevat. Osalle tähän kehykseen kuuluvista *nyt koettu uhka* on keskeinen nimittäjä. He tuovat muita enemmän esille merimetsan jo nyt, lähinnä maisemaan, aiheuttamia haittoja. Toisella puolella tässä kehyksessä ovat ne, jotka merimetsokannan lisääntyessä katsovan sen *tulevan uhaksi*. Heidän mielestään merimetso ei ole vielä mikään ongelma eikä kovin suuri uhka, mutta pitävät sitä mahdollisena tulevaisuuden uhkana. Merimetsot eivät siten ole vielä häirinnät näitä haastateltavia suuremmin ja he kertovat myös enemmän joi-tain hyvääkin merimetsoista, esimerkiksi niiden hienon ulkonäön.

Tämän kehyksen yksi keskeinen yhteinen nimittäjä on *pelko*. Kaikkien merimetsopuheessa pelko on mukana, joskin se on voimakkaampaa niillä, jotka kokevat merimetsan jo nyt uhaksi. Pelon esiinnoisuus puheesta kertoo siitä, miten merimetsotilanne on vielä uusi ja jatkuvassa muutoksessa. Tulevaisuus tuntuu hyvin epävarmalta, kun ei ole tietoa siitä, miten tilanne kehittyy. Monille tähän kehykseen kuuluville merimetsojen suurin haitta onkin pelko tulevaisuudesta ja siitä, tulevatko merimetsot omaan mökkisaareen. Useimmat heistä tuntevat toivottomuutta sen suhteen, mitä he itse voisivat tehdä tilanteelle. Suurin osa tähän kehykseen kuuluvista haastateltavista toivoisi merimetsotilanteeseen puututtavan heti, muutama pitää puuttumista mahdollisena tulevaisuudessa. Erityisesti tähän kehykseen kuuluvat mökkiläiset ovat valmiita ryhtymään omavaltaisiin toimiin, jos merimetsot yrittävät tulla liian lähelle omaa mökkiä.

Tässä kehyksessä puheen sävy on *kyselevä*. Haastateltavat miettivät paljon sitä, millainen tilanne mahtaisi olla eivätkä esitä niin suoraan, että asia on tietyllä tavalla. Heidän puheessaan onkin melko paljon epävarmuutta kuvaavia ilmauksia. Suurimmalla osalla kielenkäyttö on hyvin neutraalia eikä puheessa esiinny kovin voimakkaita ilmauksia. Ainoastaan ne haastateltavat, jotka kokevat tilanteen uhkaavammaksi, ovat lähempänä *ongelma*-kehyksen puhetapaa. Heille on tyypillisempää voimakkaammat ilmaisut ja asioiden esittäminen vaihtoehdottomina.

5.4.3. Merimetso on mielenkiintoinen tulokas

Kolmannessa kehyksessä merimetso koetaan ennen kaikkea *mielenkiintoisena lintuna*, jota on kiva seurata. Merimetsotilanteen korostetaan olevan vielä uusi, jolloin se ei ole vielä aiheuttanut laajempaa keskustelua. Tämä kehys on ensisijaisena kahdella lintuharrastajalla ja he molemmat uskovat, että merimetsoissa on riittävästi syitä ongelmien aiheuttajaksi, joten jossain vaiheessa ongelmia varmasti syntyy. Ongelmien he uskovat syntyvät mökkialueilla. Heillä itsellään ei ole tarvetta rajoittaa merimetsokantaa, mutta he ymmärtävät esimerkiksi mökkiläisiä, jotka eivät halua merimetsoja naapurikseen. Toinen on sitä mieltä, että olisi hyvä miettiä jo etukäteen, pitäisikö merimetsokantaa hallita, kun toinen ryhtyisi rajoitustoimiin vasta ongelmien synnyttyä. Tässä kehyksessä puhetta sävyttää *kvantifioivan strategian* käyttö eli merimetsotilanteesta kerrotaan paljon erilaisia numeerisia tietoja. Tällainen puhetapa on melko yleistä myös muissa kehyksissä. Tässä kehyksessä merimetsopuheissa on myös paljon itse koettuun vetoamista.

5.4.4. Merimetso on osa laajempaa kokonaisuutta

Tähän kehykseen kuuluvat sellaiset haastateltavat, jotka liittävät merimetsokeskustelun aina johonkin *laajempaan yhteyteen*. Merimetsotilanne liitetään esimerkiksi kalastuselinkeinoon kokonaisuuteen, kokonaisluontoon tai politiikkaan. Merimetsotilanne siis suhteutetaan muihin asioihin nähden, jolloin sitä ei yksistään pidetä kovin erityisenä asiana. Nämä haastateltavat korostavat sitä, ettei merimetsotilanne ole mitenkään erityisen poikkeuksellinen, vaan normaali osa luonnon kiertokulkua. Tähän kehykseen kuuluu kaksi kalastajaa ja kaksi lintuharrastajaa.

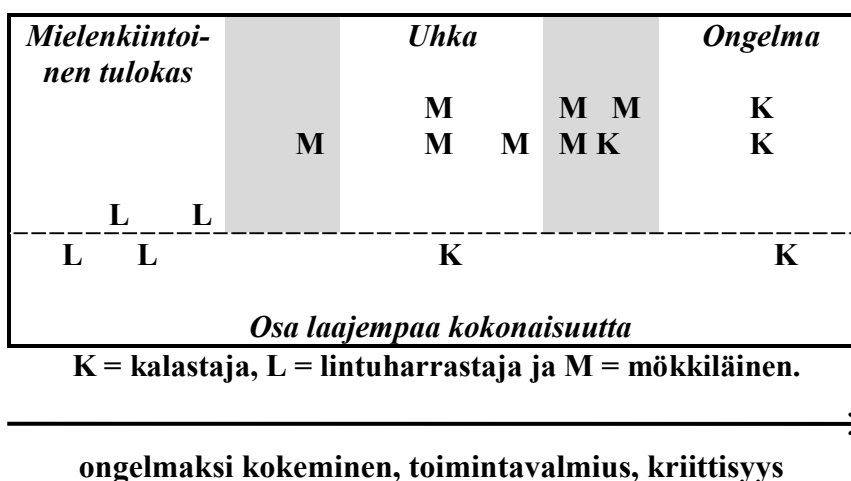
Yksi kalastuksen edustaja on tässä kehyksessä hieman poikkeava, mutta mielestäni hän sopii parhaiten tähän kehykseen, koska hän tarkastelee merimetsotilannetta hyvin laaja-alaisesti kalastukseen liittyen. Hän on kuitenkin puhetyylinsä ja osittain asiasisällön kannalta melko lähellä *ongelma*-kehystä. Muutenkin tähän kehykseen kuuluvat suuntautuvat myös lähelle jotain muuta kehystä. Heidän puhetapansa ei olekaan yhtenäinen, vaan se on aina lähellä sitä puhetapaa, mikä on lähellä olevassa kehyksessä. Kehys jakautuu kahtia sen mukaan, millaisena haastateltavat näkevät tarvittavat toimet merimetsotilanteessa. *Kalastuspuoleen* keskittyvät pitävät tärkeänä sitä, että merimetsotilanteeseen puututtaisiin nyt, ennen kuin se aiheuttaa ongelmia. *Luontopuoleen* keskittyvät antaisivat puolestaan asian edetä omalla painollaan ja ryhtyisivät toimenpiteisiin vain, jos ongelmia ilmaantuu. Tähän kehykseen kuuluvat uskovat, että tilanteeseen tulee myös luonnon puolelta jonkinlainen ratkaisu, elleivät ihmiset ryhdy toimenpiteisiin.

5.4.5. Kehysten yhdistäminen

Koska haasteltavien sijoittaminen vain yhteen kehykseen on ongelmallista heidän merimetsopuheidensa moninaisuuden takia, olen yhdistänyt kehykset siten, että niistä saa paremman käsityksen merimetsopuheiden kokonaisuudesta. Kehykset yhdistämällä näkee myös sen, miten jokainen haastateltava sijoittuu suhteessa muihin kehyksiin.

Tarkastelen merimetsokehysten kokonaisuutta *kehysjana*, jonka toisessa päässä on *mielenkiintoinen tulokas* -kehys, keskellä *uhka*-kehys ja toisessa päässä *ongelma*-kehys (ks. kuvio 1). Nämä kolme kehystä muodostavat jatkumon, jossa rajat eri kehysten välillä eivät ole kovin tiukat. Olenkin jättänyt kehysten väliin harmaan alueen, jossa haastateltavan puheeseen liittyy oman pääasiallisen kehysten lisäksi paljon aineksia myös toisesta kehuksesta. Varsinainen jatkumo eri kehysten välillä liittyy siten näihin kolmeen kehukseen ja näiden alapuolella oleva *osa laajempaa kokonaisuutta* -kehys on sisäisesti saman jatkumon piirissä. Sen erottuminen muista kehyksistä liittyy lähinnä siihen, että siinä merimetsotilanne nähdään laaja-alaisesti, ei niinkään siihen, että näiden haastateltavien puhetapa tai ongelmanmäärittelyt olisivat ratkaisevasti muista kehyksistä poikkeavia. Olen sijoittanut jokaisen haastateltavan kehysjanelle ja laittanut häntä kuvaamaan kirjaimen sen mukaan kuuluuko hän kalastajiin (K), lintuharrastajiin (L) vai mökkiläisiin (M).

Kuvio 1. Kehysjana.

Haastateltavien sijoittuminen kehysjanelle antaa hyvän yleiskuvan siitä, miten he suhtautuvat merimetsotilanteeseen. Siirryttäessä vasemmalta oikealle päin muuttuvat haastateltavien näkemykset merimetsotilanteesta. Ongelmanmäärittelyssä ero ei ole niin selvä kuin joiltain muilta osin, mutta tässäkin oikealla ovat ne, jotka näkevät merimetson ongelmaksi *jo nyt*, ja vasemmalla ovat ne, jotka näkevät ongelmien *ehkä syntyvän* tulevaisuudessa. Ne, jotka katsovat ongelmien *varmasti tulevan* jossain vaiheessa, ovat pääasiassa keskellä, mutta heitä on myös sekoittuneena vasemmalle, koska *mielenkiintoinen tulokas* -kehyksessä asiat nähdään näin. Sen sijaan merimetsotilanteeseen puuttumisen tarkastelu menee selvänä jatkumona. Vasemmalla ovat ne, jotka eivät vielä näe syytä puuttua merimetsotilanteeseen, keskellä ne, jotka näkevät tulevaisuudessa mahdollisuuden tähän puuttumiseen ja heidän jälkeensä oikealla ne, jotka toivoisivat merimetsotilanteeseen puuttuttavan heti. Puhetavan suhteen kehysjana kuvaa sitä, että oikealle siirryttäessä haastateltavan puhe muuttuu kriittisemmäksi ja vaihtoehdottomammaksi. Tosin muutos tapahtuu enemmän vasta keskivaiheen jälkeen, siihen asti puhe on suhteellisen neutraalia.

Kehysten kokonaisuutta tarkastelemalla näkee sen, että haastateltavat sijoittuvat kehyksissä lähelle omaa taustaryhmäänsä. Kalastajien hajonta on suurinta, mutta heilläkin kaikki sijoittuvat suurin piirtein samansuuntaisesti. Kalastajien osalta *mielenkiintoinen tulokas* -kehys on ainoa kehys, jossa ei ole heidän edustajaansa. Nekin jotka kehystävät merimetson *laajempaan kokonaisuuteen* kuuluvaksi, ovat kuitenkin toimenpide-ehdotuksissaan ja osittain muissa kysymyksissä lähempänä niitä, jotka koke-

vat merimetson *uhaksi* tai *ongelmaksi*, kuin omassa kehyksessään olevien lintuharrastajien näkemyksiä. Lintuharrastajat ovat kaikki suhteellisen lähellä toisiaan, vaikka he sijoittuvatkin kahden kehysten sisälle. Kaikki mökkiläiset ovat uhka-kehyksessä, mutta heidän sijoittumisensa tämän kehysten sisällä vaihtelee. Toisessa päässä ovat ne, jotka sijoittuvat lähemmäksi *ongelma*-kehystä. He kokevat merimetson enemmän uhkaavaksi kuin ne, jotka sijoittuvat kehysten keskivaiheille. Lisäksi mökkiläisten joukossa on yksi, joka on lähellä *mielenkiintoinen tulokas* -kehystä.

Kehysten kokonaistarkastelu osoittaa sen, että tietty kehys palvelee lähinnä tietyn ryhmän intressejä. Yhtenä syynä kehysanalyysin ottamiseen työhöni oli se, että halusin tarkastella haastateltavia irrallaan heidän omasta taustaryhmästään. Halusin väliin sellaiseen tarkasteluun, jossa lähtökohtaisesti voisin unohtaa haastateltavien taustaryhmät ja katsoa, onko haastateltavien suhtautuminen merimetsotilanteeseen vaihtelevaa jossain muussa suhteessa. Kun sitten kehysanalyysin loppuvaiheessa laitoin kunkin haastateltavan omalle paikalleen kehysjanaan, huomasin heidän sijoittuvan lähelle oman ryhmänsä muita jäseniä. Tämä kehysanalyysitarkastelu antaakin lisäoikeutusta sille, että voin puhua haastateltavien mielipiteistä hyvin pitkälle heidän edustamiensa taustaryhmien kautta. Sinänsä tulos ei ole yllättävä, koska eri intresseistä asiaa katsovilla voi hyvin ajatella olevan erilainen suhtautuminen asiaan. Tämä osoittaa siten sen, että merimetsosiassa voi katsoa olevan kyse erilaisten intressien kohtaamisesta (vrt. W. B. Lordin konfliktien tyypit), mutta mitään yhteentörmäystä ei Porin osalta ainakaan ole vielä tapahtunut.

Kehysanalyysin yksi oletus on se, että tilanteen saama määritelmä voi muuttua, kun jokin yksityiskohta muuttuu tai paljastuu lisäinformaatiota. Vaikka en ole lähtenyt järjestelmällisesti tarkastelemaan tätä puolta kehyksissä, voi tämän huomata jo tällaisella yleisemmällä kehystämällä. Muutaman haastateltavan osalta on huomattavissa puheen sävyn tai sisällön osittain muuttuminen keskustelun aikana. Selkein esimerkki tästä on mökkialueilla tehty haastattelu, jossa varsinaisten haastateltavien lisäksi keskusteluun osallistui naapurimökkiläinen. Näillä varsinaisilla haastateltavilla oli alkuvaiheessa suhteellisen neutraali näkemys merimetsoista, eivätkä he kokeneet niitä mitenkään voimakkaasti itseään uhkaaviksi linnuiksi. Kun kolmas mökkiläinen esitti kärjistyviä esimerkkejä siitä, mihin tilanne saattaisi mennä, muuttuivat haastateltavien mökkiläisten näkemykset enemmän kauhistuneimmaksi. Voi olla, että heidän merimetsokierteisyytensä olisi tullut muutenkin enemmän esille haastattelun edetessä, mutta nyt kolmannen mökkiläisen esittäessä sopivan kärjistyviä esimerkkejä, muutoksen huomasi helposti. Olen kuitenkin sijoittanut nämä haastateltavat kehysanalyysissä enemmän sen mukaan, minkä koen olleen heidän alkuperäinen kehystämistapansa ennen asian kärjistämistä. Haastattelutilanteissa huomasin laajemminkin sen, että alueen merimetsotilanteen kokonaisuuden kuuleminen järkytti monia, ja sai heidät ehkä näkemään tilanteen enemmän uhkaavana kuin se sitä ennen heistä tuntui.

Kehysanalyysin oletuksena on myös se, että tarkastellessaan jotain ilmiötä tietyn kehysten kautta, henkilö valikoi sitä tietoa, mihin hän keskittyy tässä asiassa. Tämä on nähtävissä myös merimetsokehysten tarkastelussa. Kun haastateltava tarkastelee asiaa tietyn kehysten kautta, vaikuttaa se siihen, miten hän suhtautuu asiaan liittyviin yksityiskohtaisiin ja laajempiin kysymyksiin. Esimerkiksi kehystämällä merimetson *ongelmaksi* henkilö tarkastelee asiaa joka suhteessa tätä kautta. Tällöin hän ei kiinnitä niinkään huomiota siihen, mikä on esimerkiksi merimetson kokonaisvaikutus koko Porin tai Satakunnan alueen luontoon, vaan hän tarkastelee tilannetta enemmän yhden merimetsoyhdyskunnan kautta. Näin hänelle muodostuu kuva merimetsoista totaalise- na ympäristön tuhoajana. Sellainen haastateltava, joka puolestaan katsoo merimetsotilannetta *osana laajempaa kokonaisuutta*, saattaa vähätellä sitä, mikä merkitys voi olla jollekin tärkeän saaren tuhoutumisella merimetsojen pesinnän seurauksena.

Porin alueen merimetsokeskustelun tarkasteleminen kokonaisuutena on vaatinut yleis- tämistä ja asioiden yhdistelyä. Tämän takia kukaan haastateltavista ei välttämättä suo- raan tunnista itseään johonkin tiettyyn kehukseen kuuluvaksi. Kehyksiä tuleekin tarkastella yleisellä tasolla ja pitää mielessä se, mitä tarkoitusta varten tämä analyysi-

vaihe on tehty. Halusin kehysanalyysin antavan minulle välineitä tarkastella merimetsokeskustelun kokonaisuutta niin, että saisin jollakin tavalla jäsennettyä eri tasoilla liikkuvaa keskustelua. Kehysanalyysin avulla sain hahmotettua merimetsopuheista neljä kehystämistapaa ja niiden kokonaistarkastelu antaa kuvan siitä, millaisiin asioihin haastateltavani kiinnittävät huomiota merimetsaista keskusteltaessa.

6. Johtopäätökset

Viimeistellessäni tätä työtä on kulunut vuosi siitä, kun aloitin harjoittelijana merimetsogradun parissa. Työn tekeminen ajoittui sikäli hyvään aikaan, että merimetsokanta Satakunnan alueella kasvoi kesän 2005 aikana voimakkaasti edellisestä kesästä ja merimetsot valloittivat alueelta myös uusia pesintäalueita. Asiasta käytiin myös keskustelua Satakunnan Kansan yleisönosastolla ja alueen lintuharrastajien sähköpostipiirissä, PLY-verkossa. Aiheesta on ollut melko paljon kirjoittelua ja keskustelua myös muualla Suomessa.

Lähdin työssäni liikkeelle täysin tyhjältä pöydältä, ainoana tietona merimetsojen *mahdollisesti* aiheuttamat ongelmat *tulevaisuudessa*. Tutkimuksen aihetta suunnitellessa olikin jonkinlaisena ajatuksena tarkastella asiaa kerrankin riittävän varhaisessa vaiheessa, kun tutkijoiden sanotaan yleensä olevan kaikissa tilanteissa myöhään liikkeellä. Väite siitä, että tutkijoiden työ tulee myöhässä tilanteeseen nähden, on siinä mielessä oikea, että aineiston analysointi ja työn muut vaiheet vievät aikaa. Suomen nopeasti muuttuvassa merimetsotilanteesta tämä näkyy ainakin sitä kautta, että tiedot merimetsojen määrästä ja pesintäalueista muuttuvat jatkuvasti. Haastattelussa pohdinnat liikkui paljon tulevassa keväässä ja kesässä, eli tässä ajanjaksossa, jolloin itse saan työni valmiiksi. Viimeistellessäni työtä merimetsot ovat saapuneet takaisin talvehtimisalueilta ja ovat oletettavasti valloittaneet taas lisää pesintätilaa. Olen kuullut, että mökkiläisten ilmoittama *viimeinen saari* Merikarvialla on nyt vallattu, muiden Porin alueiden merimetsotilanteen kehityksestä en ole saanut tietoa. Tämä työ vanhenee varmasti siltä osin nopeasti, että merimetsotilanne muuttuu jatkuvasti. Tarkoituksena ei olekaan ollut tuottaa ajantasaista tietoa Porin alueen merimetsotilanteesta, vaan tuoda esille se, millaista keskustelua Porin alueella merimetsot herättävät suhteellisen pian niiden sinne levittäytymisen jälkeen.

Oletukseni työ alkuvaiheessa oli, ettei Porin alueella ole kovin suuria kiistoja merimetsojen takia, ja tarkoituksena oli tutkia haastateltavien ajatusten kautta, voisiko siellä olla otollinen maaperä merimetsokonfliktien syntymiselle. Tämä aiheutti omaan työhöni sekä lisää mielenkiintoa että lisää haasteita. Kun ei ollut tietoa siitä, onko kyllään alueen asukkaista mitään käsitystä tai varsinkaan mitään erityisempää mielipidettä merimetsoista, oli lähdeittävä siltä pohjalta liikkeelle, että tulos on jo se, jos joku on jotain mieltä merimetsotilanteesta. Heti haastattelut aloitettuani tulin kuitenkin huomaamaan, että ihmisillä on mielipiteitä ja yllätyin siitä, kuinka voimakkaitakin ne olivat. Tämä tietysti oli oman työni kannalta hyvä asia, koska sain vähän enemmän pohdittavaa kuin vain sen ilmoittamisen, että kukaan ei vielä tässä vaiheessa välitä merimetsotilanteesta.

Koska lähtötilanne oli tämänkaltainen, oli minun selvitettävä jo se, millainen käsitys ja tietoisuus ihmisillä ylipäätään on merimetsoista. En voinut lähteä heti kaivamaan jotain syvempiä pohdintoja tilanteesta, kun en tiennyt, miten ihmiset yleensäkin tietävät merimetsoista. Tämän tutkimuksen tarkoituksena ei olekaan ollut selvittää kovin syvällisesti niitä syitä, mitkä merimetsokäsitysten ja -kokemusten taustalla on, vaan pääasiana on ollut juuri sen erittelemine, millaisia mielipiteitä merimetsotilanne herättää. Jatkotutkimuksen aiheena voisikin olla näiden eri suhtautumistapojen tarkempi selvittäminen ja sen pohtiminen, mihin laajempiin keskusteluihin ja olosuhteisiin merimetsokeskustelu liittyy. Se on selvää, että merimetsotilanteesta taustalla vaikuttaa myös monimutkaisempia sosiaalisia ja ympäristöllisiä tekijöitä. Myös talouden ja politiikan mukaantulo kuvioon mutkistaa sitä. Tämä näkyy erityisen selvästi kalavarojen käyttöön liittyvissä keskusteluissa, koska niiden suhteen tilanne on monella muullakin tavalla ongelmallinen. Toinen kiinnostava puoli, jonka jouduin jättämään työni ulkopuolelle, oli päätöksentekoon liittyvät kysymykset. Sitä kautta olisi päässyt esimerkiksi sellaisiin mielenkiintoisiin asioihin kuin valtaan päätöksenteon yhteydessä. Olisi voinut vertailla sitä, kehystävätkö päätöksentekijät merimetsotilannetta eri tavalla kuin

paikalliset ja millaista tietoa he pitävät keskeisenä. Tällaisen ulottuvuuden mukaan ottaminen olisi vaatinut työn laajentamista paikalliselta tasolta koko Suomen laajuiseksi ja osittain Euroopan Unionin päätöksiin asti.

Olen saanut haastatteluiden perusteella luotua jonkinlaisen käsityksen siitä, millaisia mielipiteitä ja suhtautumista merimetsojen Porin seudulle levittäytyminen on aiheuttanut. Näitä haastatteluiden kautta saatuja tuloksia tulee kuitenkin tarkastella se mielessä pitäen, että olen haastatellut sellaisia henkilöitä, jotka ovat keskivertoihmistä enemmän tekemisissä merimetsojen kanssa. Merimetsot vaikuttavat vielä suhteellisen pienen ihmisjoukon elämään, eikä muilla kuin saaristossa liikkuvilla ole juurikaan mahdollisuuksia päästä tämän lajin kanssa tekemisiin. Toisaalta tällaisen erityisryhmän haastatteleminen on sikäli perusteltua, että jos merimetsoista tulee keskustelua ja ongelmia, niin ne syntyvät erittäin todennäköisesti juuri näiden ihmisten keskuudessa. Merimetsokeskusteluja seuratessa kannattaa pitää mielessä myös se, että usein asiaan ottavat ensimmäisenä kantaa ne, jotka kokevat tilanteen ongelmalliseksi, jolloin asiaan neutraalisti tai myönteisesti suhtautuvien mielipiteet saattavat jäädä taka-alalle.

Kun työ on nyt lopuillaan, on aika pohtia sitä, olenko saanut vastauksen kaikkiin tutkimuskysymyksiini. Ensimmäinen tutkimuskysymykseni oli tarkastella kokonaisvaltaisesti sitä, miten haastateltavat suhtautuvat merimetsoihin ja niiden levittäytymiseen Porin alueelle. Tähän löytää parhaiten vastauksen kehysanalyysin avulla tehdyistä tulkinnoista, joskin sisällönanalyysi on ollut siinä pohjana luomalla yksityiskohtaisemman kuvan eri merimetsokeskustelun osatekijöihin. Kun tarkastelin haastateltavien *merimetsokehyksiä*, löysin neljä erilaista tapaa suhtautua niiden levittäytymiseen. Merimetsa koettiin joko ongelmaksi, uhaksi, mielenkiintoiseksi tulokkaaksi tai se nähtiin osana laajempaa kokonaisuutta. Nämä ovat niitä keskeisiä ulottuvuuksia, joiden kautta merimetsotilannetta tarkastellaan. Kuten kehysanalyysitekstissä osoitin, ne eivät ole toisiaan poissulkevia, eivätkä myöskään kovin selvärajaisia. Sama haastateltava voi kehystää merimetsotilannetta monenkin eri kehyksen kautta, joskin tulkitsin kaikilla olleen jokin keskeinen kehystystapa.

Toisena osa-alueena on ollut tarkastella merimetsotilannetta ympäristöongelmana ja pohtia sitä, onko se mahdollinen konfliktien aiheuttaja Porin alueella. Monet haastateltavat näkevät merimetson jollain tasolla *ongelmalinnuksi*. Kaikille se ei ole vielä aiheuttanut ongelmia, mutta suurin osa näkee ongelmien mahdollisuuden tulevaisuudessa. Merimetson ongelmallisuus näkyy ensinnäkin sen aiheuttamien ympäristöhaittojen ja sitä kautta viihtyvyysongelmien kautta. Näistä, ennen kaikkea maisemallisista haitoista, ei ole ainakaan vielä aiheutunut Porin alueella taloudellisia tappioita, mutta haastateltavat kävivät keskustelua myös tällaisen mahdollisuudesta. Taloudellisina ongelmat näyttävät kalastus- ja kalankasvatuspuolella. Kaksi haastattelemaani kalastajaa koki merimetson jo nyt ongelmaksi elinkeinonsa kannalta, kun muut ajattelivat sen enemmän tulevaisuutta uhkaavana tekijänä. Kalastuspuolen ongelmat ja maisemaan liittyvät ongelmat ovat hyvin eri tasoisia, mikä näkyy myös merimetsokeskusteluissa. Merimetsojen aiheuttamien vahinkojen korvaaminen keskittyy taloudellisten tappioiden korvaamiseen, eli sitä kautta kalastajiin ja kalankasvattajiin. Tämä on siinä mielessä ymmärrettävää, että heillä on kyseessä elinkeinon vaikuttavat uhka- tai haittatekijä. Kun ongelmat ovat ihmisten viihtymisessä ja heille tutun ja tärkeän maiseman tuhoutumisessa, on korvausmenetelmien ajattelu vaikeampaa.

Merimetsa koetaan siis joillakin tasoilla ongelmaksi. Toinen asia on tarkastella sitä, ovatko merimetsot alueella *konfliktinaiheuttajia*. Vielä en kuitenkaan näe erityisempiä merimetsoista aiheutuneita konfliktitilanteita Porin alueella. Esimerkiksi mökkiympäristön näkeminen ongelma-alueeksi, ei sinänsä ole erimielisyyksien aiheuttaja, koska suurin osa haastateltavista on asiasta samaa mieltä. Kaikilla tuntuu olevan sympatit mökkiläisten puolella, ymmärretään sitä, etteivät he halua merimetsoja samaan saareen. Sen sijaan merimetsojen ravinnonkäytöstä keskusteltaessa ei tunneta sympatitaa toista osapuolta kohtaan, vaan ihmetellään välillä hyvin voimakkainkin sanakääntein toisen näkemystä asiasta. Merimetsojen ravinnonkäyttöön liittyvä *tietokiista* onkin

selkein ristiriitoja aiheuttava aihe, ja kärjistyessään se voisi aiheuttaa laajempiakin erimielisyyksiä eri ryhmien välille.

Merimetsotilanteessa törmäävät myös erilaiset *intressit*. Haastattelemillani alueen asukkailla nämä liittyvät heidän elinkeinoon, harrastukseen tai vapaa-aikaan. Näiden intressien erilaisuus näkyy myös edellä mainitussa tietokiistassa, erityisesti kalastajien ja lintuharrastajien osalta. He tarkastelevat asiaa omien lähtökohtiensa takia eri tavalla. Muuten en näe alueella vielä intressiristiriitoja. Tällaisten mahdollisuus on kuitenkin olemassa, koska kehysanalyysikin osoitti sen, että merimetsoihin suhtautuminen riippuu myös henkilön intressiryhmästä. Kehysjanalla haastateltavat sijoittuvat lähelle muita oman ryhmänsä edustajia, ja eri ryhmät ovat melko hyvin erotettavissa. Toisistaan kauimmaisina ryhminä ovat lintuharrastajat ja kalastajat. Tämä asetelma näkyy koko aineistossa, sillä eniten erimielisyyksiä on näiden ryhmien välillä. Mökkiläiset ovat kalastajien ja lintuharrastajien välissä ja he ovat myös siinä suhteessa lähellä toisia ryhmiä, että heidän intressejään muut ryhmät ymmärtävät paremmin. Ehkä heidän tilanteeseensa on helpoin samaistua senkin takia, että mökkiläisyys on kaikille suhteellisen tuttu asia. Sen sijaan esimerkiksi vieraaseen elinkeinoon tai harrastukseen samaistuminen voi olla vaikeampaa.

Jossain määrin erilaisten käsitysten taustalla näkyy myös arvoista johtuvat näkemuserot. Tämän tarkasteleminen on ollut pienimmällä sijalla työssäni, mutta se näkyy erityisesti keskusteltaessa merimetsojen suojelusta ja laajemmin luonnonsuojelusta. Haastateltavilla on osittain erilainen näkemys siitä, mikä on ihmisen asema luonnossa ja luonnonvarojen käyttäjänä. Erityisesti joidenkin lintuharrastajien haastatteluissa ja kirjoituksissa näkyy se, että he näkevät ihmisen yhtenä osana luontoa, ja pitävät merimetsojen oikeuksia kalavaroihin vähintään yhtä oikeutettuna kuin ihmisten. Kalastuksen puolelta korostetaan puolestaan sitä, että ihminen voi ottaa luonnosta osansa. Merimetsoihin liittyvissä näkemuseroissa on sama tilanne kuin yleensä ympäristökonflikteissa; niitä on mahdotonta määritellä vain yhteen luokkaan kuuluvaksi. Niissä onkin piirteitä sekä tietoon, arvoihin ja intresseihin liittyvistä ristiriidoista.

Koska varsinkaan haastateltavat itse eivät koe, että merimetsokeskustelut olisivat vielä kärjistyneet riitatilanteiksi, ei heillä ole tarvetta pohtia keinoja merimetsokonfliktin ratkaisemiseen. Myös tällaisen konfliktitilanteen ehkäiseminen oli monille turhan abstraktilla tasolla oleva kysymys. Keskustelimmekin haastateltavien kanssa enemmän siitä, miten itse merimetsotilanne tulisi heidän mielestään hoitaa, emmekä niinkään siitä, miten merimetsoista mahdollisesti aiheutuneet kiistat saataisiin parhaiten ratkaistuksi tai ehkäistyiksi. Suurin osa kannatti sitä, että kantaa jossain vaiheessa säädeltäisiin, mutta ehdotukset sopiviksi keinoiksi vaihtelivat. Muutama lintuharrastaja kuitenkin oli sitä mieltä, että keskeisempää olisi tiedottaa ihmisiä oikealla tiedolla, jolloin ihmiset tajuaisivat, ettei mistään ongelmallisesta asiasta ole kyse.

Lintuharrastajien osalla on nähtävissä enemmänkin tieteelliseen tietoon luottaminen, sillä tämä *oikea tieto* olisi juuri tutkimuksen kautta tuotettua tietoa. Erilaisiin tiedon muotoihin suhtautumisen tarkastelu osoitti kuitenkin sen, että kaikki muut haastateltavat eivät suhtaudu yhtä myötämielisesti tieteelliseen tietoon. Erityisesti jotkut kalastajat kokevat sen olevan liian kaukana todellisuudesta. Tieteellinen tieto ei kuitenkaan ole näille sitä kritisoiville mitenkään outo tiedon muoto, vaan he ovat itse tutustuneet moniin merimetsotutkimuksiin. Yleisestikin haastateltavat ovat ottaneet melko hyvin selville tietoja merimetsoista. Kalastajat ja mökkiläiset painottavat jonkin verran kokemuksen kautta saadun tiedon merkitystä. He myös kokevat, että tätä kautta saatu tieto ei ole aina samassa asemassa tieteellisen tiedon kanssa tai ei tule ainakaan päätöksenteossa kuulluksi. Porin alueen merimetsokeskustelussa on siis nähtävissä se, mitä yleensäkin kerrotaan, eli tieteellisen tiedon ja paikallisen tiedon välillä on jonkinlaista epäluottamusta. Haastatteluissa lintuharrastajat asetetaan joissain tapauksissa luonnon-tieteellisen tiedon haltijoiksi, jolloin osa tieteellistä tietoa koskevasta kritiikistä kohdistuu myös heihin. Jotkut lintuharrastajat kuitenkin korostavat paikallisten tietämisen merkitystä, joten liian tiukkoja johtopäätöksiä näiden ryhmien välisistä eroista ei saa

tehdä. PLYverkossakin päädytään siihen, ettei yhdistyksen kannata ottaa kantaa merimetsotilanteeseen, ennen kuin he itse saavat joistakin asioista varmempia tietoja.

Merimetsokysymyksessäkkin on huomattavissa tieteellisen tiedon hyvyteen luottaminen. Merimetsojen kannanhoitosuunnitelman tehnyt merimetsotyöryhmä luottaa siihen, että lisääntyvän tieto auttaa tilanteen hallitsemisessa. En epäile lisääntyvän tiedon tuomaa hyötyä, mutta se ei suoraan poista kaikkia ongelmia, vaan tietoa pitää osata myös käyttää. Pelkkä sen tuottaminen ei riitä. Merimetsotyöryhmän toiminta on siinä mielessä hyvä, että asiaan halutaan puuttua jo varhaisessa vaiheessa, ja heidän työnsä tulokset tulevat todennäköisesti näkymään myös lainsäädännössä. Tärkeää onkin miettiä, miten näitä päätöksiä tehtäessä huomioidaan eri ryhmien tieto. Se, miten päätöksenteossa otetaan huomioon paikallisten ihmisten kokemukset, vaikuttaa siihen, miten he kokevat tehtyjen päätösten oikeellisuuden. Päätöksenteko onkin keskeisellä sijalla, kun mietitään sitä, syntyykö merimetsotilanteessa vakavampia konflikteja.

Yksi keskeinen merimetsokeskusteluun liittyvä piirre on *pelko*. Se tulee erityisesti esille niiden haastateltavien kohdalla, jotka kokevat merimetson uhaksi. Asiaan otetaan kuitenkin kantaa myös muutoin ja toisten pelkoja vähätellään tai ymmärretään. Juha Valste kirjoittaa siitä, miten ihmiset suhtautuvat eläimiin tunteellisesti. Monia eläimiä rakastetaan, mutta joitakin myös pelätään, inhotaan ja vihaan. Hänen mukaansa pelko ja viha nostavat päätään erityisesti silloin, kun eläimistä ja niiden käyttäytymisestä ei ole oikeaa tietoa. (Valste 2005, 42.) Siinä mielessä Valste on varmasti oikeassa, että vihaaminen tai pelko liittyy tietoon. Aina kyse ei kuitenkaan ole siitä, että ihmisiltä puuttuisi oikeaa tietoa, vaan ennemmin on kyse siitä onko tietoa yleensä-kään tarpeeksi. Pelko ja viha syntyvät helposti uusissa tilanteissa, jolloin ei vielä ole kovin tarkkaan tietoa kaikista eläimeen liittyvistä asioista. Näin voisi ajatella ainakin merimetsotilanteesta. On sinänsä ihan ymmärrettävää, että uuden asian tuleminen tuttuun arkitodellisuuteen aiheuttaa pelkoa ja hämmennystä. Tätä ihmisten kokemaa pelkoa tai uhkaa ei tulisikaan vähätellä, vaikka pelko omasta mielestä tuntuisi turhalta. Ihmisten merimetsokokemuksiin ja -tuntemuksiin tulisi suhtautua vakavasti, koska ne ovat näille itselle todellisia.

Jotkut haastateltavat asettivat minulle tehtäväksi viedä heidän asiaansa eteenpäin. Siinä suhteessa tällainen haastateltava varmasti joutuu pettymään, että en ole yrittänyt enkä halunnut tuoda tietyn tahon näkemyksiä erityisesti esille. Sitä kuitenkin toivon, että tämän työni kautta leviää tietoisuus siitä, millaisia tuntemuksia merimetsojen levittäytyminen jonkun ihmisen elinpiiriin aiheuttaa. Vaikka olen pyrkinyt tuomaan eri ryhmien ja haastateltavien mielipiteitä tasapuolisesti esille, on työn eri vaiheissa haastateltavilla ryhmillä erilainen asema. Joissain tapauksissa aihepiiri on koskettanut enemmän yhtä ryhmää, jolloin muiden ryhmien mielipiteet ovat voineet jäädä vähemmälle huomiolle. Yksi haaste työssäni on ollut saada lintuharrastajat muiden haastateltavien ryhmien kanssa samalle tasolle. Lähtökohtanani oli merimetsotilanteen konfliktilähtöinen tarkastelu, joten se toi väistämättä keskusteluun merimetsojen aiheuttamat ongelmat. Haastateltujen ryhmien suhtautuminen merimetsojen vaikutuksiin on kuitenkin erilaista, eikä heillä myöskään ole samanlaista tarvetta toimia asiassa. Mökkiläisten ja kalastajien osalta suhtautuminen erilaisiin merimetsojen vaikutuksiin liittyy omaan elinkeinoon tai vapaa-ajan viettoon, joten se lähtee hyvin eri tasolta kuin lintuharrastajilla, joille laji on enemmän kiinnostava harrastuksen kohde. Aiheiltaan keskustelut olivatkin enemmän mökkiläisiä tai kalastajia koskettavia, mutta lintuharrastajat toivat keskusteluihin oman tärkeän lisänsä.

Haastattelut osoittivat sen, että merimetsojen levittäytyminen Satakunnan alueelle herättää tunteita ja nämä tuntemukset ovat voimakkaitakin. Merimetsot eivät ole erityisen toivottuja tulokkaita Satakunnan alueelle, mutta vain muutama haastateltava olisi valmis ajamaan ne kaikki pois. Keskustelu alueen ympäristöviranomaisen kanssa osoitti kuitenkin, että yhtä pesien tuhoamista lukuun ottamatta asiassa ei ole ryhdytty mihinkään käytännön toimiin, eikä ole myöskään pyydetty poikkeuslupia merimetsokannan rajoittamiseksi (Haastattelu 17.8.2005). Tilanne tulee lähivuosina varmasti muuttumaan ja tulevat vuodet osoittavat, mitkä haastateltavien pelot ovat olleet turhia,

mitkä käsitykset oikeita ja mitkä vääriä. Se on kuitenkin varmaa, että keskustelu merimetsoista jatkuu, koska ne ovat tulleet Suomeen jäädäkseen.

Lähdeluettelo

Kirjallisuus

- Ahvonen, Anssi & Salmi, Pekka & Seppänen, Eila (2004): Ammattikalastajien näemyksiä hylkeidensuojelualueista. Kala- ja riistaraportteja nro 337, Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitos, Helsinki.
- Alasuutari, Pertti (1999): Laadullinen tutkimus. 3. uudistettu painos. Vastapaino, Tampere.
- Asanti, Timo & Mikkola-Roos, Markku & Rusanen, Pekka (1998): Merimetso – musta viikinki. Merimetson kannan kehitys ja siihen vaikuttavat tekijät Itämeren piirissä ja Euroopassa. Suomen ympäristö 182, Suomen ympäristökeskus, Helsinki.
- Berger, Peter. L. & Luckmann, Thomas (1994): Todellisuuden sosiaalinen rakentuminen. Gaudeamus, Helsinki. Alkuteos: The Social Construction on Reality, 1966. Suomentanut Raiskila, Vesa.
- Cloke, Paul, J. & Park, Chris, C. (1985): Rural Resource Management. Croom Helm, London.
- Eskola, Jari & Suoranta, Juha (1998): Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Vastapaino, Tampere.
- Giddens, Anthony (1995): ”Elämää jälkitraditionaalisessa yhteiskunnassa”. Teoksessa Beck, Ulrich & Giddens, Anthony & Lash, Scott: Nykyajan jäljillä. Refleksiivinen modernisaatio. Suomentanut Leevi Lehto. Vastapaino, Tampere. s. 83 - 152.
- Goffman, Erving (1986): Frame Analysis. An Essay on the Organization of Experience. Northeastern University Press, Boston.
- Grönfors, Martti (1982): Kvalitatiiviset kenttätutkimusmenetelmät. WSOY, Helsinki.
- Haverinen, Risto & Peuhkuri, Timo (1998): ”Ympäristöongelmat paikallisena kysymyksenä”. Teoksessa Koskinen, Keijo (toim.): Sosiologisia karttalehtiä. Vastapaino, Tampere.
- Heikkinen, Hannu & Jokinen, Mikko & Pölkki, Sini & Jaakkola, Lotta (2005): ”Asiantuntijoiden käsityksiä Mallan luonnonympäristön arvoista ja mahdollisista tulevaisuuksista”. Teoksessa Jokinen, Mikko (toim.): Poronhoidon ja suojelun vaikutukset Mallan luonnonpuistossa. Metsäntutkimuslaitoksen tiedonantoja 941. Metsäntutkimuslaitos, Kolarin tutkimusasema, Kolari. s. 254 - 295.
- Hirsjärvi, Sirkka & Hurme, Helena (2000): Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Yliopistopaino, Helsinki.
- Hirsjärvi, Sirkka & Hurme, Helena (2001): Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Yliopistopaino, Helsinki.
- Hirsjärvi, Sirkka & Remes, Pirkko & Sajavaara, Paula (2004): Tutki ja kirjoita. Tammi, Helsinki.
- Huutoniemi, Katri (2004): ”Realismi ja konstruktivismi tieteidenvälisessä ympäristötutkimuksessa – yhteismitattomuus, yhteensovittaminen vai dialogi?”. Alue ja ympäristö 33:1. s. 3 - 15.
- Jansson, Lars & Lindell, Lars (toim.) (1994): Skarvarna i Kalmarsund. Vår Fågelvärld, supplemento nro 20, Sveriges Ornitologiska Föreningen, Stockholm.
- Jokinen, Pekka (1995): ”Moderniuden ympäristösosiologia.” Teoksessa Jokinen, Pekka, Järvikoski, Timo & Rannikko, Pertti (1995): Näkökulmia ympäristösosiologiaan. Turun yliopiston täydennyskoulutuskeskuksen julkaisuja A:33, Turku.

- Jokinen, Pekka (1998): ”Ympäristö sosiologian tutkimuskohteena”. Teoksessa Koskinen, Keijo (toim.): Sosiologisia karttalehtiä. Vastapaino, Tampere. s. 267 - 275.
- Jokinen, Pekka & Järvikoski, Timo & Rannikko, Pertti (1995): Näkökulmia ympäristösosiologiaan. Turun yliopiston täydennyskoulutuskeskuksen julkaisuja A:33. Turun yliopiston täydennyskoulutuskeskus, Turku.
- Jokinen, Pekka & Konttinen, Annamari (2004): ”Realismin ja konstruktionismin kiistan suhde ympäristösosiologiassa”. Teoksessa Kantola, Ismo & Ruonavaara, Hannu & Räsänen, Pekka (toim.): Kiistoja ja dilemmoja – sosiologisen keskustelun vastakainasetteluja. Kirja-Aurora, Turku. s. 87 - 102.
- Juhila, Kirsi (2000): ”Miten tarinasta tulee tosi? Faktuaalistamisstrategiat viranomaispuheessa”. Teoksessa Jokinen, Arja & Juhila, Kirsi & Suoninen, Eero: Diskurssianalyysin aakkoset. 2. painos. Vastapaino, Tampere. s. 151 - 188.
- Karvonen, Erkki (2000): ”Tulkintakehys (frame) ja kehystäminen”. Tiedotustutkimus 2/2000. s. 78 - 84.
- Kettunen, Aija (1998): Kunnat ja ympäristökonfliktit. Åbo Akademi & Suomen Kuntaliitto, Helsinki.
- Konttinen, Annamari & Jokinen, Pekka & Koskinen, Keijo (2004): ”Ympäristö sosiologisenä kysymyksenä”. Teoksessa Kantola, Ismo & Koskinen, Keijo & Räsänen, Pekka (toim.): Sosiologisia karttalehtiä. 3. täysin uudistettu laitos. Vastapaino, Tampere. s. 289 - 299.
- Kvale, Steinar (1996): InterViews. An Introduction to Qualitative research Interviewing. Sage, London.
- Kyngäs, Helvi & Vanhanen, Liisa (1999): ”Sisällön analyysi”. Hoitotiede 1:11. s. 3 - 12.
- Luhtakallio, Eeva (2005): ”Kehysanalyysi mediakuvien sukupuolirepresentaatioiden tutkimuksessa”. Sosiologia 3/2005. s. 189 - 206.
- Massa, Ilmo (1991): ”Suunnistus ympäristösosiologiaan.” Teoksessa Massa, Ilmo & Sairinen, Rauno (toim.): Ympäristökysymys. Ympäristöuhkien haaste yhteiskunnalle. Gaudeamus, Helsinki.
- Massa, Ilmo (1994): Pohjoinen luonnonvalloitus. Suunnistus ympäristöhistoriaan Lappissa ja Suomessa. Gaudeamus, Helsinki.
- Muje, Kari & Tonder, Mika & Salmi, Pekka (2001): Kalastuksen paikallis- ja aluehallinto Pihlajavedellä. Vesialueen omistus ja intressiryhmien näkökulmat. Kala- ja riistaraportteja nro. 216. Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitos, Helsinki.
- Mäkelä, Klaus (1990): ”Kvalitatiivisen analyysin arviointiperusteet”. Teoksessa Mäkelä, Klaus (toim.): Kvalitatiivisen aineiston analyysi ja tulkinta. Gaudeamus, Helsinki.
- Nordquist, Jussi & Mäkinen, Timo & Salmi, Juhani & Salmi, Pekka (2004): Kalankasvatus saaristoelinkeinona. Saaristomeren ja Ahvenanmaan kesäasukkaiden näemyksiä kalankasvatuksesta ja kestävästä kehityksestä. Kala- ja riistaraportteja nro 317. Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitos, Helsinki.
- Oksanen, Annukka (2003): Paikallisuuden ja kansainvälisyyden kohtaaminen luonnonsuojelussa. Tapauksena Natura 2000 -ympäristökonflikti Lounais-Suomessa. Turun yliopiston julkaisuja, C 192. Turun yliopisto, Turku.
- Peuhkuri, Timo (2000): ”Tiedon roolit ympäristökonfliktissa. Keskustelu Saaristomeren rehevöitymisestä ja kalankasvatuksesta”. Sosiologia 1/2000. s. 30 - 47.

- Peuhkuri, Timo (2004): Tiedon roolit ympäristökiistassa. Saaristomeren rehevöityminen ja kalankasvatus julkisen keskustelun ja päätöksenteon kohteena. Turun yliopiston julkaisuja, C 220. Turun yliopisto, Turku.
- Pitkänen, Mia & Salmi, Pekka & Vepsäläinen, Veli-Pekka (1995): Kalavesi kielellä. Kalastuksen järjestämisen ongelmat ja kalaveden merkitys Oriveden kalastajien kertomana. Kala- ja riistaraportteja nro 42. Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitos, Helsinki.
- Puroila, Anna-Maija (2002): Kohtaamisia päiväkotiarjessa. Kehysanalyttinen näkökulma varhaiskasvatustyöhön. Acta Universitatis Ouluensis, E Scientiae Rerum Socialium 51, Oulun yliopisto, kasvatustieteellinen tiedekunta, Oulu.
- Rannikko, Pertti (1995): ”Ympäristötietoisuus ja ympäristörivistiriidat”. Teoksessa Jokinen, Pekka & Järvikoski, Timo & Rannikko, Pertti: Näkökulmia ympäristösosiologiaan. Turun yliopiston täydennyskoulutuskeskuksen julkaisuja A:33. Turun yliopiston täydennyskoulutuskeskus, Turku. s. 65 - 91.
- Rusanen, Pekka (1999): Suomen merimetsot 1998. Merimetsokannan kehitys ja lajin vaikutukset saaristoluontoon. Suomen ympäristökeskuksen moniste 151. Suomen ympäristökeskus, Helsinki.
- Saaristo, Kimmo (2000): Avoin asiantuntijuus. Ympäristökysymys ja monimuotoinen ekspertiisi. Nykykulttuurin tutkimuskeskuksen julkaisuja 66. Jyväskylän yliopisto, Jyväskylä.
- Sairinen, Rauno (1994): Ympäristökonfliktit kuntien suunnittelussa ja päätöksenteossa. Suomen kuntaliitto, Helsinki.
- Salmi, Pekka (2000): ”Tieto ja valta kalastuksen päätöksenteossa. – Konflikteista yhteishallintaan?” Alue ja Ympäristö 29:2. s. 47 - 58.
- Salmi, Pekka (2001a): ”Tieto kalavesillä”. Teoksessa Salmi, Pekka (toim.): Paikallinen tieto, asiantuntijuus ja vuorovaikutus kalavesien hallinnassa. Kalatutkimuksia 177. Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitos, Helsinki. s. 1 - 9.
- Salmi, Pekka (2001b): ”Tieto ja yhteistyö kalavesien hallinnassa”. Teoksessa Salmi, Pekka (toim.): Paikallinen tieto, asiantuntijuus ja vuorovaikutus kalavesien hallinnassa. Kalatutkimuksia 177, Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitos, Helsinki. s. 97 - 115.
- Tast, Teemu (2005): ”Merimetso ja harmaahaikarat nokkivat kaloja pyydyksistä ja kalankasvatusaltaista”. Kalastaja 1/2005. s. 6.
- Tonder, Mika (2001): ”Norpan suojelu ja kalastuksen ohjaus Pihlajavedellä. Keskusjohtoista suojelua, paikallisia koalitioita ja tietorivistiriitoja”. Teoksessa Salmi, Pekka (toim.): Paikallinen tieto, asiantuntijuus ja vuorovaikutus kalavesien hallinnassa. Kalatutkimuksia 177. Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitos, Helsinki. s. 61 - 81.
- Tuomi, Jouni & Sarajärvi, Anneli (2004): Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. 1. - 3. painos. Tammi, Helsinki.
- Uusitalo, Hannu (2001): Tiede, tutkimus ja tutkielma. Johdatus tutkielman maailmaan. 1.- 7. painos. WSOY, Juva.
- Valste, Juha (2005): ”Pahat eläimet?” Suomen Luonto 11/2005. s. 42 - 45.
- Varjopuro, Riku (1997): Ei anneta kalastaa silloin, kun on kalastuksen aika. Lohen ammattikalastajien näkemyksiä kalastuksen sääntelystä ja sen vaikutuksesta kalastusammattiin. Kala- ja riistaraportteja nro 97. Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitos, Helsinki.
- Väliverronen, Esa (1991): ”Riskien politiikka: tiede ja julkisuus ympäristöongelmien määrittelijöinä.” Tiedotustutkimus 3/1991. s. 5 - 17.
- Väliverronen, Esa (1996): Ympäristöuhkan anatomia. Vastapaino, Tampere.

Internet-lähteet

- Carss, David, N. (toim.) (2004): Reducing the conflict between Cormorants and fisheries on a pan-European scale. REDCAFE Final Report. Centre for Ecology & Hydrology, Banchory, Scotland. Saatavilla [www-osoitteessa: http://web.tiscali.it/sv2001/cormo_proceedings.htm](http://web.tiscali.it/sv2001/cormo_proceedings.htm). [Päivitetty 27.8.2004, viitattu 3.6.2005.]
- Jordas, Kim (24.9.2001): Tiedote. Suomen Ammattikalastajaliitto ry, Helsinki. Saatavilla [www-osoitteessa: http://www.sakl.fi/fin/tiedotteet/arkisto/suomen_itameren_suojeluohjelma.html](http://www.sakl.fi/fin/tiedotteet/arkisto/suomen_itameren_suojeluohjelma.html). [Viitattu 29.3.2005.]
- Neuvoston direktiivi 92/43/ETY. ”Luontotyyppien sekä luonnonvaraisen eläimistön ja kasviston suojelusta”. Annettu 21.5.1992. Saatavilla [www-osoitteessa: http://europa.eu.int/eur-lex/fin/consleg/pdf/1992/fin_1992L0043_do_001.pdf](http://europa.eu.int/eur-lex/fin/consleg/pdf/1992/fin_1992L0043_do_001.pdf). [Viitattu 15.5.2006.]
- Nuorten elinolot -tutkimus. Perustietopaketti paikallisten selvitysten tueksi. Suomen Nuorisoyhteistyö Allianssi ry, Kansalaisyhteiskunta 2000 -hanke. Saatavilla [www-osoitteessa: http://www.alli.fi/k2000/elinolot/lisa3.html](http://www.alli.fi/k2000/elinolot/lisa3.html). [Viitattu 2.5.2006.]
- Merikarvia – Sata aurinkoista päivää enemmän. Saatavilla [www-osoitteessa: http://www.merikarvia.fi/](http://www.merikarvia.fi/). [Viitattu 13.7.2005.]
- Porin Lintutieteellinen Yhdistys r.y. (PLY). Saatavilla [www-osoitteessa: http://www.yyteri.net/ply/](http://www.yyteri.net/ply/). [Viitattu 9.8.2005.]
- Roos, J. P. (2001a): ”Sosiaalisen konstruktionismin kritiikki”. Luento 8.10.2001. Saatavilla [www-osoitteessa: http://www.valt.helsinki.fi/staff/jproos/konstruktio.htm](http://www.valt.helsinki.fi/staff/jproos/konstruktio.htm). [Viitattu 23.5.2006.]
- Roos, J. P. (2001b): ”Keskustelua sosiaalisesta konstruktionismista. Esittely”. Luento 1.10.2001. Saatavilla [www-osoitteessa: http://www.valt.helsinki.fi/staff/jproos/konstruktio.htm](http://www.valt.helsinki.fi/staff/jproos/konstruktio.htm). [Viitattu 23.5.2006.]
- Salonen, Ville (2004): ”Tiedon merkitys kalavesillä”. Maaseudun uusi aika. Saatavilla [www-osoitteessa: http://www.mua.fi/mua_1_2004/salonen.htm](http://www.mua.fi/mua_1_2004/salonen.htm), [Viitattu 12.4.2005.]
- Selin, Risto (2001): Ihmeellinen maailma. Tähtitieteellinen yhdistys Ursa ry, Helsinki. Saatavilla [www-osoitteessa: http://www.skepsis.fi/ihmeellinen/validiteetti.html](http://www.skepsis.fi/ihmeellinen/validiteetti.html). [Viitattu 25.4.2006.]
- Sisäasianministeriön tiedote 17.8.2005. ”Mökkiläisdemokratia etenee mökkikunnissa”. Saatavilla [www-osoitteessa: http://www.intermin.fi/intermin/bulletin.nsf/HeadlinesPublicFin/062BEEFBA2589C6C225705F003F752F](http://www.intermin.fi/intermin/bulletin.nsf/HeadlinesPublicFin/062BEEFBA2589C6C225705F003F752F). [Viitattu 19.7.2005].
- Sisäasianministeriön tiedote 24.8.2004. ”Saaristoasiain neuvottelukunta esittää: Mökkiläisdemokratia alkuun kunnissa mökkiläistoimikunnilla”. Saatavilla [www-osoitteessa: http://www.intermin.fi/intermin/bulletin.nsf/PFBD/EF10CA3F711DCA82C2256EFA00334525](http://www.intermin.fi/intermin/bulletin.nsf/PFBD/EF10CA3F711DCA82C2256EFA00334525). [Viitattu 16.8.2005.]
- Suomen ympäristökeskuksen tiedote 6.9.2005. ”Merimetso runsastui Saaristomerellä ja Selkämerellä”. Saatavilla [www-osoitteessa: http://www.ymparisto.fi/default.asp?contentid=149568&lan=fi](http://www.ymparisto.fi/default.asp?contentid=149568&lan=fi). [Viitattu 22.5.2006.]
- Vuolanto, Seppo: ”Merimetsot valloittavat Suomea”. Saatavilla [www-osoitteessa: http://lotta.yle.fi/ijulkaisu.nsf/sivut/luontoilta30v?opendocument&pageid=Content1117593163C](http://lotta.yle.fi/ijulkaisu.nsf/sivut/luontoilta30v?opendocument&pageid=Content1117593163C). [Viitattu 14.7.2005.]

Ympäristöministeriön moniste 161 (2005): ”Merimetson kannanhoitosuunnitelma”. Ympäristöministeriö, Alueidenkäytön osasto, Helsinki. Saatavilla [www-osoitteessa: http://www.ymparisto.fi/download.asp?contentid=42231&lan=FI](http://www.ymparisto.fi/download.asp?contentid=42231&lan=FI). tai <http://www.ymparisto.fi> > Ympäristöministeriö > Julkaisut > Monistees. [Viitattu 7.11.2005.]

Julkaisemattomat lähteet

Juntunen, Laura (2004): Kivenheiton päässä pääuutisesta: Globalisaatiokriittisten mielenosoitusten kehystäminen ja toimijoiden yhteiskunnallinen aseointi sanomalehti-uutisissa. Pro gradu -tutkielma, viestintä. Helsingin yliopisto, Helsinki.

Naukarinen, Marke-Riitta (2004): Räjähkikö Myyrmannissa lintukoto? Suomalaisuuden ja Suomen representaatiot suomalaisissa sanomalehdissä Myyrmannin pommiräjähdyksen jälkeisinä päivinä. Pro gradu -tutkielma, viestintä. Helsingin yliopisto, Helsinki.

Paapuuri Oy (2005): Rannikkokalastuksen nykytila Selkämerellä. SAMPI II -hanke.

Tausta-aineisto

Haastattelu 17.8.2005. Ympäristöviranomaisen, Pori.

PLYverkko. Porin Lintutieteellisen yhdistyksen sähköpostilista. Viestien kirjoittaminen ja lukeminen mahdollista vain listaan liittyneille.

SK 30.4.2006. ”Kesämökkejä Satakunnassa”. Satakunnan Kansa. s. 1.

SK 16.6.2005. ”Merimetso ja kalastaja taistelevat samoista apajista.” Mika Lampi, Satakunnan Kansa. s. 6. Otsikkosivulla: ”Lintumaista lisäväriä luodolla. Merimetsojen määrä on lähes kaksinkertaistunut Satakunnassa viime kesästä”. Ks. tiivistelmä liite 3.

SK 22.6.2005. ”Merimetso – luonnon pahin vihollinen?” Maria Väkiparta, Pori. Mieli-pidekirjoitus, Satakunnan Kansa.

SK 3.8.2005. ”Luonnonsuojeluliitto vastustaa merimetsojen metsästystä”. Suomen Tietotoimisto, Helsinki.

SK 18.9.2005. ”Suojellaan luontoa, mutta...” Aino Lehto, Merikarvia. Mieli-pidekirjoitus, Satakunnan Kansa.

SK 20.9.2005. ”Merimetsosta Luvialla”. Birgitta Sookari, Luvia. Mieli-pidekirjoitus, Satakunnan Kansa.

SK 22.9.2005. ”Merimetsaista, osa 3”. Eila Koivunen, mökkiläinen, Merikarvia. Mieli-pidekirjoitus, Satakunnan Kansa.

SK 12.10.2005. ”Merimetsokanta nopeassa kasvussa Satakunnassa”. Mari Kolehmainen, Satakunnan Kansa.

Liitteet

Liite 1. Haastattelurungot.

1. HAASTATELTAVIEN RYHMIEN ERILLISET OSIOT

Kalastajat ja kalankasvattajat

Haastateltavan taustatiedot

Keskustelua haastateltavan elinkeinoista, siinä toimimisesta ja sen merkityksestä.

Merimetso

Millainen lintu merimetso on?

Kuinka kauan merimetsoja on ollut Porin/Luvian/Merikarvian/Satakunnan alueella?

Kuinka paljon merimetsoja on Porissa/Luviolla/Merikarviolla?

Ovatko merimetsoyhdyskunnat sellaisilla alueilla, missä
harjoitetaan kalastusta/kalankasvatusta/
on asutusta/mökkejä?

Mikä teidän mielestä on syy siihen, että merimetsot ovat levittäytyneet tälle alueelle?

Merimetsojen vaikutukset

Mitä vaikutuksia merimetsojen levittäytymisellä on?

Kalastus: (jos ei ole vielä kokenut vaikutuksia: voisitteko kuvitella niitä tulevaisuudessa?)

Ovatko merimetsot vaikuttaneet omaan kalastuselinkeinoon? Miten?

Oletteko joutunut vähentämään kalastusta tai muuttamaan pyyntialueita?

Onko merimetsojen lisääntyminen vaikuttanut saalismäärään?

Onko merimetsojen määrän kasvu mielestänne vaikuttanut kalakantoihin (käyttäytyminen, lajisuhteet)?

Miten olette lieventänyt/voisitte lieventää merimetsojen aiheuttamia ongelmia omassa toiminnassanne?

Ovatko merimetsot teidän mielestä vakava uhka kalastuselinkeinolle?

Onko muita asioita, jotka uhkaavat kalastusta?

Miten merimetso suhteutuu näihin nähden?

Jos puhuu hylkeistä: Jos hyljeongelmaa ei olisi, miten merimetsoihin suhtauduttaisiin?

Voisitteko kuvitella, että joku lopettaisi kalastuksen merimetsojen takia?

Kalankasvatus: (jos ei ole vielä kokenut vaikutuksia: voisitteko kuvitella niitä tulevaisuudessa?)

Onko merimetsoilla ollut vaikutusta omaan kalankasvatukseenne?

Ovatko merimetsot käyneet kala-altailla pyydystämässä kalaa?

Mitä vaikutuksia sillä on ollut? [tappaa, repii, häiritsee, stressaa]

Kuinka usein tällaista tapahtuu?

Kuinka kauan näitä ongelmia on ollut?

Mitä keinoja voisi olla merimetsojen haittojen pienentämiseksi tai poistamiseksi?

(onko teillä antaa jotain konkreettisia esimerkkejä)

Onko niissä keinoissa joitain haittatekijöitä?

Onko niistä saatava hyöty suurempi kuin niistä koituvat menot/haitat?

On esitetty, että merimetsojen aiheuttamista vahingoista maksettaisiin jonkinlainen korvaus?

Miltä tämä teistä kuulostaa?

Mitä hyvää/hyötyä merimetsojen levittäytymisessä Porin alueelle on?

Miten suhteutuu haittoihin nähden?

Lintuharrastajat

Haastateltavan taustatiedot

Keskustelua lintuharrastuksesta ja sen merkityksestä haastateltavalle.

Merimetso

Miten tuttu lintu merimetso on teille?

Kuinka kauan merimetsoja on ollut Porin alueella?

Kuinka paljon merimetsoja on Porissa/Satakunnassa?

Mikä teidän mielestä on syy siihen, että merimetsot ovat levittäytyneet Satakuntaan?

Miten suhtaudutte merimetsojen levittäytymiseen Porin/Satakunnan alueelle?

Merimetsojen vaikutukset

Mitä vaikutuksia merimetsojen levittäytymisellä on?

Vaikutukset kasvillisuuteen

Vaikutukset muihin lintuihin

Merimetsojen on sanottu aiheuttavan haittaa kalastukselle;

Mitä mieltä olette tästä väitteestä?

Minkälaista haitta on?

Mitä keinoja voisi olla merimetsojen haittojen pienentämiseksi tai poistamiseksi?

(konkreettisia esimerkkejä)

Onko niissä jotain huonoja puolia?

Onko niistä saatava hyöty suurempi kuin niistä koituvat menot/haitat?

Monilla paikoilla on tuhottu merimetsojen pesiä,

Onko Porin alueella ollut tällaista toimintaa?

Onko ollut jotain muita lintuja, mistä olisi aikaisemmin herännyt vastaavanlaista keskustelua?

Miten keskustelu merimetsosta poikkeaa niistä?

Mitä hyvää/hyötyä merimetsojen levittäytymisessä Porin alueelle on?

Miten suhteutuu haittoihin nähden?

Mökkiläiset

Haastateltavan taustatiedot

Keskustelua haastateltavan elämästä mökillä ja sen merkityksestä.

Merimetso

Kuinka kauan merimetsoja on ollut mökkiympäristössänne?

Kuinka paljon niitä on?

Mikä teidän mielestä on syy siihen, että merimetsot ovat levittäytyneet tälle alueelle?

Mitä ajattelitte kun merimetsot ilmestyivät (pesivät) alueelle ensimmäisen kerran?

Onko teidän suhtautuminen merimetsoihin muuttunut siitä?

Kuka omistaa ne saaret, joissa merimetsot jo pesivät?

Merimetsojen vaikutukset

Onko merimetsojen tuleminen vaikuttanut jotenkin mökkiympäristöönne tai tekemisiinne?

Miten tilanne on muuttunut?

Oletteko joutunut luopumaan jostakin merimetsojen takia?

Kalastatteko täällä mökin ympäristössä?

Kyllä → onko merimetso vaikuttanut jotenkin tähän harrastukseenne?

(esim. verkot: kalojen repiminen, sotkeutuminen verkkoihin)

→ kuinka usein tällaista tapahtuu?

Ovatko merimetsot mielestänne vakava uhka alueen ympäristölle/mökkiläisille?
Onko muita asioita, jotka uhkaavat mökkielämääänne?
Miten merimetsot suhteutuu näihin nähden?
Onko ollut jotain muuta lintua/eläintä, josta olisi ollut samanlaisia pelkoja/keskustelua?
Voisitteko kuvitella, että joku joutuisi vähentämään mökkeilyään merimetsojen takia?
Mitä keinoja voisi olla merimetsojen haittojen pienentämiseksi tai poistamiseksi?
Onko niistä saatava hyöty suurempi kuin niistä koituvat menot/haitat?
Monilla paikoilla on siirrytty suoraan toimintaan esim. tuhoamalla merimetsojen pesiä,
Onko täällä (mökkialueen ympäristössä) ollut tällaista toimintaa?
Mitä hyvää/hyötyä merimetsojen levittäytymisessä tälle alueelle on?
Miten suhteutuu haittoihin nähden?

2. KAIKILLE RYHMILLE YHTEINEN OSIO

Tieto

Mistä olette itse kuullut/saanut tietoa merimetsoista?
omat kokemukset (mitä kautta tulleet: työn, harrastuksen...)
kuullut muilta → keneltä (millaisissa yhteyksissä asia tulee esille)
tiedotusvälineet
lehdet → mitkä lehdet
tutkimustieto → minkälainen, minkä alan
Onko kaikki tieto, mitä olette kuullut/lukenut ollut samanlaista?
Onko merimetsoista mielestänne esitetty virheellistä tietoa?
Mitä/millaista?
Kuka esittänyt?
Mikä/Millainen tieto on luotettavaa?
Millaista tietoa tarvittaisiin lisää?/Mitä haluaisitte tietää?

Konflikti

Onko teillä tietoa, miten porilaiset lintuharrastajat/kalastajat/mökkiläiset/ ihmiset yleensä suhtautuvat merimetsoihin? (esimerkkejä)
Oletteko huomannut, että Porin alueella olisi erimielisyyksiä merimetsojen suhteen?
Ketkä ovat erimielisiä?
Miten se on ilmennyt?
Mitkä ovat keskeiset näkemyserot?
Ovatko eri tahojen mielipiteet/intressit/edut täysin vastakkaisia,
vai voitaisiinko niitä jotenkin sovittaa yhteen? Miten?
Mitkä ovat teidän mielestä keinot ehkäistä/ratkaista konflikti/erimielisyydet?
Jos te saisitte päättää, miten asia hoidetaan, niin mitä ehdottaisitte/tekisitte?
Luettele ne tahot, jotka olisi hyvä ottaa samaan pöytään keskustelemaan asiasta.
Tulisiko jonkin tahon mielipiteillä olla erityisasema?
Kenen tulisi ottaa asia hoitaakseen (esim. kutsua em. tahot yhteen keskustelemaan)?
Millaista tietoa tarvittaisiin, jotta tilanne tulisi hoidetuksi hyvin?

Tulevaisuus

Minkälaisen ajattelette merimetsotilanteen olevan 5/20 vuoden kuluttua?
merimetsojen määrä
vaikutukset (biologiset, taloudelliset, sosiaaliset)
mielipiteet

Väitteet

Merimetsoista on esitetty monenlaisia väitteitä. Esitän niistä nyt muutaman, ja toivoisin teidän ottavan kertovan oletteko

- 5 täysin samaa mieltä
- 4 osittain samaa mieltä
- 3 en osaa sanoa
- 2 osittain eri mieltä
- 1 täysin eri mieltä.

Voitte myös lyhyesti perustella vastauksenne.

1. Merimetsa syö kaupallisesti arvokkaita kalalajeja
2. Merimetsa syö ja vahingoittaa kalanviljelylaitosten kaloja
3. Merimetsa muuttaa saaristoluonnon kasvillisuutta
4. Merimetsan pesintä aiheuttaa maisema- ja viihtyvyyshaittoja ja siten läheisten tonttien arvo laskee
5. Merimetsan esiintymisen ja pesinnän seurauksena metsämaan käyttö puuntuotantoon estyy.
6. Merimetsa ajaa muut luodolla/saarella pesivät linnut pois.
7. Merimetsa ei kuulu Suomen luontoon

Onko vielä joitain asioita, mitä haluaisitte ottaa esille?

Liite 2. Tiivistelmä Satakunnan Kansan merimetsoartikkelista 16.6.2005

Artikkelin kirjoittaja: Mika Lampi

Otsikkosivu: Lintumaista lisäväriä luodolla.

Otsikkosivulla on suuri kuva Sandön niemen edustan saaresta (Porin Ahlaisissa), jossa merimetsot pesivät. Kuvassa näkyy valkoiset ja tuhoutuneet pesimäpuut. Tekstissä kerrotaan, että merimetsot karttavat ihmisten seuraa, joten vielä ne eivät ole uhka mökkisaarille. Siinä tuodaan myös esille tutkijoiden näkemys siitä, ettei lisääntynyt merimetsokanta juurikaan vaikuta kalastajien saaliisiin. Vastavetona esitetään merikarvialaisen kalastajan kokemus, kun hän on nähnyt, että myös arvokalat kelpaavat merimetsoille. Kalastajan mielestä oikeaa luonnonsuojelua on pesien tuhoaminen, vaikei hän itse siihen ryhtyisi.

Varsinainen artikkeli s. 6: Merimetsa ja kalastaja taistelevat samoista apajista

Lähes sivun kokoinen juttu, jossa suuri kuva kalastajasta ja kuvatekstissä hänen mielipiteensä siitä, että munien rikkominen on oikeaa luonnonsuojelua. Jutussa kuvataan, miten ”mustat linnut partioivat parin asumattoman kallioluodon ympärillä”, ulosteet ovat värjänneet kalliot ja pystyyn kuivuneet puut valkoisiksi ja latvat ovat täynnä linnunpesiä. Ulosteiden haju ei osu nyt nenään, mutta kalastajan mukaan lemu on vasta hyvä, kun on tynyempi sää. Lokit ja merimetsot käyvät sotaa pesien herruudesta.

Kalastaja on havahtunut uuteen pesimäalueeseen pari viikkoa sitten. Hän ihmettelee, miten äkkiä merimetsot ovat tulleet. ”Kokenut kalastaja ei anna merimetsoille tippakaan armoa.” Hän ymmärtää Luvialla sattuneet pesien tuhoamisen, ja munien rikkominen on hänestä oikeaa luonnonsuojelua, merimetsot eivät kuulu Suomen vesistöön. ”Totuus on se, että istutuskalat ovat merimetsojen suissa.” Suojelijat ja tutkijat eivät hänen mielestään tiedä asioista tarpeeksi.

Kalastaja kuvaa, miten merimetsoilla on jonkinlaiset klaanit ja ne lentävät suurina parvina. Kerran ne peittivät jopa auringon. Saalistuksessa yksi lintu lentää 30 metriä muita edellä ja muut tulevat perässä. Kalastajan mukaan viime syksynä muuttoaikaan Haminanholmanlahdella lähti merimetsojen suuhun melkoinen kalansaalis. Sieltä ne (parisataa lintua) siirtyivät vielä tyhjentämään Keikvedellekin kalavedet. ”Ei tämä peli vetele. Kalastajat kituvat muutenkin, kun hylkeetkin vievät saalista.” Kalastajan mielestä luonnonsuojelijoiden pitäisi keksiä, miten katastrofi estetään. Kun pikkuluodot loppuvat, valtaavat merimetsot metsäisiä saaria, jolloin puustokin tuhoutuu.

Jutun yhteydessä on myös pieni tietoiskulaatikko, jossa kerrotaan:

- Merimetsojen lisääntymisen arvellaan johtuvan vesistöjen rehevöitymisestä, kalakan-
tojen kasvusta ja suojelun tehostumisesta.
- Satakunnassa on pesinyt jo muutamana kesänä kaksi yhdyskuntaa Luvian ulkosaaris-
tossa ja Merikarvian edustalla. Tänä kesänä on tullut uusi kolonia Ahlaisten Sandön
edustalle.
- Viime vuonna Luvialla ja Merikarvialla pesi molemmissa reilut sata paria, tämän ke-
sän arvio on jo 200 paria. Ahlaisissa on 60 paria.
- Rauhoitettu laji pesi ensi kerran Suomessa 1996. Valtaosa merimetsoistamme pesii
Suomenlahdella. Jopa kolmasosa yhdyskunnista on joutunut vainon kohteeksi.

Saman artikkelin sisällä toinen juttu: Satakunnassa pesii jo lähes 500 merimetsoparia

Jutun yhteydessä kuva merimetsosta pesällään sekä kartta uuden merimetsoyhdyskunnan paikasta. Jutussa on haastateltu merimetsojen rengastajaa, joka arvio, että pesivien merimetsojen määrä on lähes kaksinkertaistunut viime vuodesta. Vielä niistä ei hänen mukaansa ole suurempaa haittaa saaristoalueiden asukkaille, mutta tulevaisuudessa tilanne voi olla toinen. Mökkiläiselle olisi ikävä yllätys, jos merimetsot pesisivät mökin portailla.

Jutussa kerrotaan lisäksi, että pari vuotta sitten Luviolla tuhottiin merimetsojen munia, mutta muuten rauhoitetun lajin kimppuun ei ole käyty. Kerrotaan myös yleisesti merimetsojen levittäytymisvauhdista Suomeen.

Lopuksi on haastateltu Suomen ympäristökeskuksen ylitarkastajaa, joka ennustaa Suomessa pesivän 10 000 merimetsoparia vuonna 2010. Hän sanoo, ettei merimetsot laskeudu mökkilaiturille, koska se pysyttelee kaukana ihmisistä. Pesät ovat uloimmilla luodoilla, joihin ei mökkejä rakenneta. Haitat ovat lähinnä maisemaan ja kasvillisuuteen liittyviä, kun uloste värjää luodon vaaleaksi ja tappaa pihlajat ja männyt.

Merimetsojen vainoajat ovat usein kalastajia tai maanomistajia, mutta ylitarkastaja kertoo, että jos lintuja häiritään, niin ne levittäytyvät helposti uusille alueille ja aiheuttavat täällä haittaa. Tutkimusten mukaan merimetsot syövät pääasiassa pikkukaloja ja jättävät arvokalat rauhaan. Jutussa tuodaan kuitenkin esille, että merimetsot ovat vieneet kalaa pyydyksistäkin. Haastateltu on kuullut merimetsojen saaneen siikaa ja jopa lohtakin.

Liite 3. Sisällönanalyysin luokittelurunko

- 1. Haastateltavan tausta ja sen merkitys haastateltavalle**
 - 1A. kalastuselinkeino
 - 1B. mökkiläisyys
 - 1C. lintuharrastus
- 2. Merimetson luontosuhde**
 - 2A. määrät ja paikat
 - 2B. pesintäalueet
 - 2C. leviäminen
 - 2D. uhanalaisuus, suojelu, laitton toiminta merimetsoja vastaan
 - 2E. kuuluminen Suomen luontoon
 - 2F. käsitykset merimetsojen vaatimuksista elinpaikkojen suhteen
 - 2G. Ulkonäkö
 - 2H. Suhteutus muihin eläimiin/luontoon.
- 3. Merimetson yhteiskuntasuhteet**
 - 3A. vaikutus kalastukseen ja kalankasvatukseen
 - 3B. vaikutus kasvillisuuteen ja muuhun luontoon
 - 3C. vaikutus mökkialuilla ja saaristossa, maan arvoon liittyvät kysymykset
 - 3D. hajuhaitat
 - 3E. merimetso verrattuna hyljeongelmaan
 - 3F. haittojen pienentäminen
 - 3G. merimetsojen hyvät puolet
 - 3H. Sosiaaliset vaikutukset
- 4. Konflikti**
 - 4A. yleinen suhtautuminen merimetsoihin
 - 4B. ristiriidat
 - 4B1. eri ryhmien vaatimukset
 - 4C. keinot konfliktin estämiseksi
 - 4C1. vahinkojen korvaaminen
 - 4D. Miten tulisi edetä merimetsokysymyksessä?
 - 4D1. Kenellä vastuu?
- 5. Toimijatahot merimetsokysymyksissä**
 - 5A. ristiriitojen osapuolet
 - 5B. paikalliset tahot
 - 5C. hallinto
 - 5D. merimetsotyöryhmä
- 6. Tieto**
 - 6A. tiedon lähteet
 - 6B. suhtautuminen erilaisiin tietoihin
 - 6B1. tieteellinen tieto
 - 6B2. paikallinen tieto
 - 6B3. muiden kuin oman ryhmän tieto
 - 6B4. viranomaisten ja hallinnon tieto
 - 6C. hyvän tiedon kriteerit
 - 6D. yleinen tietoisuus
- 7. Pelko/uhka**

8. Tulevaisuus

Millaisena haastateltava näkee tulevaisuuden merimetsökysymyksessä?

9. Muuta

9A. ”luonto hoitaa omansa”

9B. muiden maiden tilanteita ja kokemuksia

10. Väitteet

11. Luontosuhde

12. Keskustelua minun työstä

Lisäluokat:

Ongelmanmäärittelyt

Milloin ja miten tullut/tulee ongelmaksi

Tieto

Kuinka *varmaa* haastateltavan tieto on

(faktuaalistamisstrategiat: itse todettuun vetoamisen strategia, vaihtoehdottomuusstrategia, kvantifioiva strategia, sosiaaliin normeihin tukeutuva strategia, asiantuntijuusstrategia)

Valta

Jos aineistosta nousee esille jotain tähän liittyvää.

Liite 4. Väitetaulukot.

1. VÄITE: Merimetso syö kaupallisesti arvokkaita kalalajeja.	
Vastaukset ja niiden perustelut.	
<p>Samaa mieltä (täysin 5, osittain 4) Kalastajat: 2 Lintuharrastajat: - Mökkiläiset: 2 Yhteensä: 4</p>	<p>K2: Se syö, mutta ei yksinomaan. K3: Kyllä. Koska siiat ja kaikki menee ja ahvenet. M3: Kuka tämän väitteen on tehny, tai no elä selittel mitään mitä se minul kuuluu, ku mää sanon et syä, se syä M4: Kyllä syö, ilman muuta syö, miksei söis. Mun mielest se syö kaikkee, ko aattelee et sen täytyy puoli kiloo päiväs syödä.</p>
<p>Ei osaa sanoa (3) Kalastajat: 1 Lintuharrastajat: 1 Mökkiläiset: 3 Yhteensä: 5</p>	<p>K1: Ko sen tietäs. Pelko siitä ainakin on - - eläin syö just sen, mitä se sattuu saamaa kiinni. L2: Voisko siihen laittaa kolmosen, koska ahvenhan on kaupallisesti tärke... M1: Siihen on vaikee puhua mitään, kun ei oo nähny niitten syövän. - - Kaikki ne syö mitä eteen tulee, tuskin ne niitä valitteen rupee. M2: Se täytyy melkein siihen kolmoseen laittaa. M5: Mää en tiä mitään.</p>
<p>Eri mieltä (osittain 2, täysin 1) Kalastajat: - Lintuharrastajat: 2 Mökkiläiset: - Yhteensä: 2</p>	<p>L1: En usko, se on ihan siellä minimipäässä. Ehkä hyvin vähän voi syödä, mut ei sil mitään merkitys pitäis olla. L3: No se nyt ei pidä paikkaansa. Tai tietysti kategorisesti voi sanoa että syö, mut sil ei oo mitään merkitystä. Totta kai se niitä syö, mut sen merkitys on ihan olemattoman pieni.</p>
Yhteensä: 11	

2. VÄITE: Merimetso syö ja vahingoittaa kalanviljelylaitosten kaloja

Vastaukset ja niiden perustelut.	
<p>Samaa mieltä (täysin 5, osittain 4) Kalastajat: 3 Lintuharrastajat: - Mökkiläiset: 1 Yhteensä: 4</p>	<p>K1: Mahdollista se on, ei ne mitään kassakaappeja oo ne kalanviljelylaitokset. K2: Mää en tarkkaa sitä asiaa tied, mut mää uskon et se on mahdollist, et se ois varmaan se nelonen. K3: Kyllä, vaikei meillä oo viel nii tapahtunu, mut on niit tapahtunu. M3: No siit en mää tiedä kyl kato kun ei täs enää ol lähettyvilläkää. No kyl jos se on se reppu tuolla eikä siel oo lähel ketään ni totta kai se nappaa siitä mistä helpommin saa, totta kai.</p>
<p>Ei osaa sanoa (3) Kalastajat: - Lintuharrastajat: 2 Mökkiläiset: 2 Yhteensä: 4</p>	<p>L1: En tiedä. Luultavasti, kyl ne varmaan hiukkase ainaki, mut täs ei Porin edustalo oo - - kalanviljelylaitoksii, se on varmaan suurin syy etten tiedä. M2: Ei täl alueel ole mitään havintoo. Varmaan se sit semmoses paikas tekeeki, pienemmäs määris kuitenkin, se on yllättävän arka lintu. L3: Ei oo mitään kokemuksii - - tietysti saattaa haittaa olla, mutta mää en oo kuullu esimerkiksi Suomesta ainakaan toistaseks et olis kalanviljelylaitoksil ollu minkäänäkösiä, ne on sitte tuolta muualta maailmalta tullu. - - mut ei se nyt Suomessa ongelma oo missään tapaukses. M4: Vaikee sanoo, tääl ei oikeestaan olekaan.</p>
<p>Eri mieltä (osittain 2, täysin 1) Kalastajat: - Lintuharrastajat: 1 Mökkiläiset: - Yhteensä: 1</p>	<p>L2: Pistetään kakkonen.</p>
Yhteensä 9	

3. VÄITE: Merimetso muuttaa saaristoluonnon kasvillisuutta.

Vastaukset ja niiden perustelut.	
<p>Samaa mieltä (täysin 5, osittain 4) Kalastajat: 3 Lintuharrastajat: 2 Mökkiläiset: 5 Yhteensä: 10</p>	<p>K1: Juu, kyllä ainaki mitä mää olen nähnyt nämä viis luotoo [E: Merikarviolla] nii ne on kyllä tommosia kuumaisemia... K2: Paikallisesti kyllä, että se on kai sit se vitonen. L1: En tiedä muuttaako, mutta voi vahingoittaa jossakin. - - se kasvillisuushan todennäköisesti pysyy ihan samana niil paikoil kun se kasvillisuus pysyy hengissä, kai se sit muuttaaki sitä hiukkase. K3: Kyllä, se tuhoaa sen totaalisesti. M2: Se on kyllä ihan täysin samaa mieltä. - - Se poistaa sen [E: kasvillisuuden] M1: Kyllä varmaan, ainakin joiltain osin, siltä osin missä ne asuu. M3: Totta kai se tuhoo sen, ko se on semmonen taikina siälä. - - ku ne on siäl sit koko aja samas [E: vertaa lokkeihin] L3: Sen se tekee, mut se alue mitä se muuttaa, ni se on hyvin pienialanen - - et sit jos mennään ihan kymmenen metriin ni ei se sit enää mitää suurempaa merkityst oo - - Kyl se muuttaa, mut kyse on todella pienest alast, kyse on muutamast sadast neliömetrist. Pistä nyt vähäsessä määrin. M4: Kyllä M5: Kyllä, erittäin paljon samaa mieltä.</p>
<p>Ei osaa sanoa (3) Kalastajat: - Lintuharrastajat: - Mökkiläiset: - Yhteensä: -</p>	
<p>Eri mieltä (osittain 2, täysin 1) Kalastajat: - Lintuharrastajat: 1 Mökkiläiset: - Yhteensä: 1</p>	<p>L2: Paikallisesti kyllä, mutta pistetään kakkonen.</p>
Yhteensä 11	

4. VÄITE: Merimetson pesintä aiheuttaa maisema ja viihtyvyshaittoja ja siten läheisten tonttien arvo laskee.

Vastaukset ja niiden perustelut.	
<p>Samaa mieltä (täysin 5, osittain 4) Kalastajat: 2 Lintuharrastajat: 2 Mökkiläiset: 5 Yhteensä: 9</p>	<p>K2: Varmasti. Läheisten tonttien arvo varsinkin. En usko, että kukaan haluaa niitä, ne haisee niin. L1: Emmää sitä osaa sanoa, siis varmasti aiheuttaa maisemaan muutoksii, viihtyvyydestä en tiedä, kakssataa metrii suurin piirtein yhdyskunta haisee, et siit sen voi päätellä. Tonttien arvo laskee, joku voi pitääkki siit et näkee jonku iso yhdyskunnan. Uskoakseni se on sekä että. Tietysti se voi vaikuttaa myyntiinkin, emmää usko et loppujen lopuks kauheesti ihmiset tykkää et siin o valkone saari vieres, kai se vähä vaikuttaa. Se on se osittain (4). K3: Ilman muuta. M1: Kyllä se varmaan paikkansa pitää. M2: Samaa mieltä, täysin samaa mieltä. Emmää ostais tommosen hullunmyllyn vierest saaritentti, koska siin on se pelko et se valtaa ennenko mul on piippu pystys. M3: Kyllä. - - ko joku semmonen sitten olis et pelkääki niitä, että ei men sinne ko siel on merimetsoi, et ei me ostet sitä ainakaan. Tällaikei voi ol. L3: Ei niin kauan ei mitenkään laske, siinä vaiheessa vasta kun tulee samalle saarelle. Tai se riippuu tietysti kuin lähellä ollaan, - - jos on merimetso jossain muutaman kymmenen metrin päässä ni kyl se varmaan vaikuttaa - - ei se muuten vaikuta millään tavalla. Tietysti se haju on nyt yks tekijä kyllä - - jos se läheisyys on, ni kyl se tonttien arvo voi kyl laskee. Mut sillo jos se on samas saares ni silloin se kyllä, se romahtaa! M4: Kymmenen kertaa kyllä! - - kyllä se saattais vaikuttaa, varsinkin mitä enemmän siitä aletaan puhumaan vielä, mikä on siinä mielessä negatiivista, että tulee tämmönen negatiivinen maine - - [Eräs mökkinaapuri] just sano, et Herran tähden tässähan putoo hinnat. Hän on tommonen vähän hintatietonen muutenki. M5: [Jatkaa M4:n kommenttiin: ”Kymmenen kertaa kyllä!”] Huutomerkillä!</p>
<p>Ei osaa sanoa (3) Yhteensä: -</p>	
<p>Eri mieltä (osittain 2, täysin 1) Kalastajat: - Lintuharrastajat: 1 Mökkiläiset: - Yhteensä: 1</p>	<p>L2: Kakkonen siihenki. Tietysti paikallinen häiriö, tonttien arvojen mittaaminen on vähän taas ihan oma kysymys, kuka arvostaa mitäki.</p>
Yhteensä 10	

5. VÄITE: Merimetsojen esiintymisen ja pesinnän seurauksena metsämaan käyttö puuntuotantoon estyy.	
<p>Samaa mieltä (täysin 5, osittain 4) Kalastajat: 1 Lintuharrastajat: - Mökkiläiset: 2 Yhteensä: 3</p>	<p style="text-align: center;">Vastaukset ja niiden perustelut.</p> <p>K3: Niin katos, se on semmonen tilanne, ettei sielt saa enää kuin kuivettuneita polttopuita [nauraa], et kaikki muut on sitte tuhoutunu. Et sit tietysti neki mätänee sinne ja putoo alas, mut ei oo mitään ainakan silt alueelt misä ne pesii, nii ei ol mitään mahdollisuutta. - - no ei niis oo tietysti ollu hakkuupuuta, et siel on joku pihlaja ja leppä, et se on se puun arvo sit ihan eri luokkaa kun joku mänty- tai kuusimettä. M2: Täysin. Ei sil oo mitään arvoa sil puustol. - - Ei sil muutenkaa olis arvoa tietysti täsä, mut.. M1: Ei sil puulla muutenkaan tuol arvo... Muutama leppäkranttu tual on, nii ei sitä kukaan tuu korjaamaan täältä muutenkaan. Mutta kyllä se senkin vähän poistaa, et ei tota paskottua puuta kukaa vie takkaan poltettavaks.</p>
<p>Ei osaa sanoa (3) Kalastajat: - Lintuharrastajat: 1 Mökkiläiset: 1 Yhteensä: 2</p>	<p>L3: Emmää osaa tohon sanoo mitään. M5: Ei oo mitään mielikuvaa.</p>
<p>Eri mieltä (osittain 2, täysin 1) Kalastajat: 1 Lintuharrastajat: 2 Mökkiläiset: 1 Yhteensä: 4</p>	<p>K2: Ei pidä paikkaansa, ei siel mitää metsää käytet niis saaris. Jos siin joku leppä on nii sil ei ol mitään taloudellist merkitystä. - - Voi ol et jossakin, mut ei tääl ainakaan ne on aika vähäpuustosii misä ne on nyt tääl pesiny. L1: Ei kai. Minkä metsämaan? Ei ne missään metsissä pesi - - se on varmaan just tätä ku Euroopas on. Emmää usko et Suomes. Voi ne nyt ehkä men johonki saariston männikköön, mut joka tapaukses niit ei voi käyttää mihinkään metsätalouteen, uskoakseni. Et en lainkaan usko siihen.</p>
<p>Yhteensä: 9</p>	<p>L2: Ei ne pesi [metsissä??], ykkönen. M4: Ei se oikeestaan siihen kyllä, koska noin on noin pienii nua saaret ettei - - siel puun tuotanto ole kuitenkaa.</p>

6. VÄITE: Merimetso ajaa muut luodolla/saarella pesivät linnut pois.

Vastaukset ja niiden perustelut.	
<p>Samaa mieltä (täysin 5, osittain 4) Kalastajat: 2 Lintuharrastajat: 1 Mökkiläiset: 5 Yhteensä: 8</p>	<p>K1: No juu, ei siel kyllä ol muita, se on kyllä aivan selvää. Tuolla ainaki [Talikkiivis] olen huomannu sen, et siel ei haahkapeikueita ole ku yks sadasosa siitä. Olisko heillä sitte jotain ravinnon kans. Merimetso on vähän isompi ku haahka, että olisko niillä jotain sitte... Sen jälkeen ku merimettot on sinne asettunu, ni ei siellä... 1L: Varmaan osittain, kyllä. K3: Joo, ilman muuta. M2: Pitää täysin paikkansa. - - kyl siel joku lokki, mut sit taas ne ajaa sen lokinki pois, ei siel kyl oo pikkulintuika pehemmi näkyny. M1: Ei siellä varmaan muita näy. M3: Ilman muuta ajaa. - - mut varikset o huomannu taas et siel o ruokapaikka, ottaa munia sielt sitte. M4: Se on varmaan totta. - - Ei siellä oo mitään muuta. Varikset on ainoita jotka lentää siellä ja varmaan pystyy kaappaamaan sieltä munanki sopivas tilantees. M5: Täytyy olla totta, ei olla käyty kattomas, mutta...</p>
<p>Ei osaa sanoa (3) Kalastajat: 1 Lintuharrastajat: - Mökkiläiset: - Yhteensä: 1</p>	<p>K2: Mää en oo siel saares käyny, vaik oon vierest ajanu, et mää en tarkkaan tied. Ne väittää et lokit ainaki pystys pesimään sama, mää epäilen et kyl se haahka ei, se hukkuu paskaan. Mää en tied, en ol käyny.</p>
<p>Eri mieltä (osittain 2, täysin 1) Kalastajat: - Lintuharrastajat: 2 Mökkiläiset: - Yhteensä: 2</p>	<p>L2: En osaa sanoo ihan tarkkaa et kuin paljon sitä on tutkittu. Voihan se tietysti johonki lajiin vaikuttaa. Jos niis puis on pesiny esimerkiks varis, nii ehkä se voi häirit. (Kakkonen) L3: Ei aja kyllä. Tai tietysti varis on lähteny ja harmaalokit vähentyny, mut ei se oikeestaan mitään muuta oo tapahtunu, ei se muihin oo vaikuttanu kyl.</p>
Yhteensä: 11	

7. VÄITE: Merimetso ei kuulu Suomen luontoon.

Vastaukset ja niiden perustelut.	
<p>Samaa mieltä (täysin 5, osittain 4) Kalastajat: 1 Lintuharrastajat: - Mökkiläiset: - Yhteensä: 1</p>	<p>K3: Ei, aivan totta.</p>
<p>Ei osaa sanoa (3) Kalastajat: - Lintuharrastajat: - Mökkiläiset: 1 Yhteensä: 1</p>	<p>M4: jos ajattelee, että se on tollanen, miks tommost lintuu nyt sanotaan joit on paljon, laumaeläin, ni ei se oikeestaan mun mielestäni tänne voi kuulua, koska se vollottaa koko sen reviirinsä. Mutta et niit on ollu ja ne on hävitetty ja sit ne on rauhotettu, et olisko niitä sit ollu...</p>
<p>Eri mieltä (osittain 2, täysin 1) Kalastajat: - Lintuharrastajat: 3 Mökkiläiset: 4 Yhteensä: 7</p>	<p>L1: Niin no, kyl se kuuluu mun mielest siinä mieles ku mitkä muutki yleensä lajit. Se on nyt varmaan, onkse alkuperäst lajistoo, en tiedä. L2: Ykkönen M1: Mun mielestä se rupee kuulumaan, niit on niin paljon et kyllä se tänne kuuluu, vaikkei sillä ois syytä kuulua. M2: Kyllä se on semmonen tulokas. Kuuluu, mutta ei sen kuulu vallata tätä luontoo. M3: Rajotetusti. L3: Kyllä kuuluu. Se on kuulunu Suomen luontoon aikoinaan ja sehän on pesiny saaristossa varmaan joskus keskiajalla, sehän levis tänne jääkauden jälkeen heti. Mitä mää muistan Ruotsissa vanhimmat semmoset löydöt, mitä on pystytty ajottamaan, ni ne on yhdenksäntuhannen vuoden takaa, ja kyl se on aina ollu täällä. Nyt se sit hävis täältä kun vaino oli niin ankara, se tapettiin... M5: Onko niitä täällä ennen ollu - - Ilman muuta, jos niit on ollu, ni kuuluu. Mun mielest kaikki muut paitsi leijonat noi kuuluu. Luonnollisil eläimil pitää ol luonnolline vihollinen, koska muutenhan tulee tälläsii älyttömii paisumuksii ja eihän se toimi, jos jonkun täytyy väistää siinä vaiheessa. Että saa olla jos on vaan muutama. [nauraa]</p>
<p>Yhteensä: 9</p>	